

ІРЕНА КАРПА

Піца «Гімалаї»





Ірена Карпа
Піца «Гімалаї»



Leipzig

Kyiv

NARA

#9.5^1^KRB



Ірена Карпа

Піца «Гімалаї»



ВИДАВНИЦТВО

КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ

Харків

2011

УДК 821.161.2
ББК 84.4УКР
К26

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Дизайн та ілюстрації *Muri*

ISBN 978-966-14-1491-3 (дод. наклад)

© Ірена Карпа, 2011
© Книжковий Клуб «Клуб
Сімейного Дозвілля»,
видання українською
мовою, 2011
© Книжковий Клуб «Клуб
Сімейного Дозвілля»,
художнє оформлення,
2011

ЧАРІВНА ГОРА ІРЕНИ КАРПИ

«Карпа залишається Карпою», — так можна було б почати, якби прізвище Карпа не набуло загрозливого поширення в наших гуманітарних сферах. Доведеться уточнювати: Ірена Карпа залишається собою.

У найновішому й наразі найбільшому за обсягом романі «Піца “Гімалаї”» читач упізнає інтонацію, манеру говорити, улюблені мотиви, гостру соціопатію й дошкульну самоіронію авторки книг «Фройд би плакав», «Перламутрове порно», «Добло і Зло». Проте уважний читач — а такі, на щастя, не перевелися — зауважить і ще дещо: еволюцію стилістики, майже фольклорну оповідальність, сюжетну вигадливість... втім, залишмо уважного читача на самоті зі своїми спостереженнями.

«Піца “Гімалаї”» — книга такою мірою різнопланова, що навіть той, хто прізвище Карпа на обкладинці бачить уперше, самотійно і без зусиль сам визначить для себе «про що», «для кого» та до якого жанру належить цей роман. Когось поглине захопливе road-movie з усім арсеналом обов’язкових елементів — таємницями, пошуками скарбів, небезпечними подорожами, екзотичним пригодами etc; хтось побачить тут чергове персональне дао, загорнute в кілька шарів белетристичних фантиків; комусь почується звичайна родинна історія, котра передається з уст в уста, обростаючи невірогідними деталями й міфологічними обставинами. Схильні ототожнювати автора з його персонажами, шукатимуть у книзі документальні підтвердження чуток, які так охоче розпускає про реальну Ірену жовта преса, а високочолі «євроаспіранти» говоритимуть про пошуки героїнею роману власного identity.

Все це не так суттєво, бо не лише «кожна сестра отримає по кульчику», але й кожен брат — по комплекту альпіністського спорядження, так необхідного для сходження на свою персональну вершину.

Мені вже доводилося писати, що люди, народжені в горах, але змушені жити на рівнині, відчують постійний дискомфорт, Площинні ландшафти, захарашчені нековирними рукотворними пірамідами — архітектурними, фінансовими, корпоративними, ієрархічними, якими там ще? — викликають у горян спочатку несприйняття, згодом — роздратування, ще пізніше — ностальгію і неunikний синдром втечі-повернення. Ірена народилася в черкаських низинах, проте *Карпа* за визначенням належала *Карпатам*, тож невдовзі магія гір, містика імен і топонімів таки спрацювали, і у своє доросле життя Ірена Карпа сходила вже з верховини. Протистояння зі світом горизонталей відбирає добрий шмат життя — Ірена пише провокативні нон-конформістські книжки, займається альтернативною музикою, вивчає мови, працює на телебаченні, знімається в кіно та відвертих фотосесіях і — подорожує, подорожує, подорожує. І якщо психічним рушієм цих мандрів був згаданий уже синдром втечі-повернення, то справжнім їх мотивом були пошуки вершини — тієї непідробної, нерукотворної вершини (не конче географічної), що її прагне кожна нормальна мисляча людина. В цьому, дещо метафоричному сенсі «Піца “Гімалаї”» — роман-сходження. Реальне сходження на реальну гору, ініціація вертикаллю, потрібна для того, аби усвідомити, що справжній Еверест знаходиться всередині, що найвищий твій пік розташований десь поміж гіпофізом і гіпоталамусом, а кисневе голодування, як і кожен піст, — корисний як для тіла, так і для душі.

Ірена Карпа повертається. Вона щоразу повертається. І хоча ніхто не знає, чи знайшла вона вже свою чарівну гору, найважливіше, що Карпа залишається вірною Карпатам і куди б не занесла її мандрівна планида, вона завжди шукатиме поглядом засніжені узгір'я.

Ірена Карпа залишається собою.

А ще вона залишається з тобою, дорогий читачу.

Іздрик

Let people with wrong views say what they want

Padmakara

1

— Ти ба. Я думала, всі хіпі давно вимерли від ЛСД, десь у часи зеленої молодості нашого тата. А тут — такий релікт. І цей релікт хіпоблуд — моя рідна сестра.

— Я не хіпоблуд. І не факт, до речі, що твоя сестра.

І буває ж таке в сім'ї, що дві дитини геть між собою не схожі. Ну, воно, звісно, зрозуміло, що ніби й сестри — якщо стануть перед дзеркалом разом і якщо добре придивитися. А якщо не знати, що сестри, і не ставати перед дзеркалом, то схожі між собою десь так само, як всі інші білі люди.

— Це ж треба, ви — сестри. А я би й не здогадався! — часто міг бовкнути якийсь грайливий кокетун без особливих шансів. Шансів на старшу сестру в нього апріорі не було, а молодша рубала патику, поки не встав:

— Ага. Я — підкидьок. А ти — покидьок.

Хлопець-молодець незграбно прощався, сідав у свою машину і їхав геть.

Молодша знижувала плечима. Старша давилася сміхом і морозивом:

— От нащо ти так? Знаєш, скільки дівуль сидять і мріють про такого, щоби «удачно вийті замож»? Першого ж схопити з грошима — і в загс. Рецепти спеціальні є. Передаються з покоління в покоління і з одного жіночого журналу до іншого. Ти он почитай.

— Сама таке читай.

Старша сміялася, доїдала морозиво і їхала на чергову зустріч.

Молодша потягувалася, писала комусь sms і мружилась на сонце чи принагідну лампочку — поспішати їй було нікуди.

Але так не часто траплялося — щоби морозиво, і сміх, і кпини. Частіше старша просто поспішала на чергову зустріч. Ділову. А для зустрічей із близькими людьми (читаємо важке слово «родичі», сестра в їх числі) залишалися родинні свята.

Зрештою, і молодша сестра не була такою блискучою хамкою по буднях: хамила вона або сестрі, або людям у присутності сестри. Чого так — ніхто ніколи не розбирався. І якби раптом у Редьки завелися гроші, вона би витратила їх аж ніяк не на сеанси психоаналітика.

Редька сяк-так дотягла до закінчення університету. Здобула професію, котрою, як і більшість випускників, ніколи не мала наміру скористатися. Отже, навіть не варто про це говорити. Хіба що її дивували місця роботи її колишніх однокурсників, тоді блискучих зірок лінгвістики, а тепер продавців яхт із-грязі-в-князевій еліті, стюардес внутрішніх авіаліній, звукорежисерів і дружин французьких арабів із двома надбанями в придачу дітьми і одним уже власним.

— От сракою ж чула, — бурмотіла собі під носа Редька, порпаючись у черговому спамі з сайтів колишніх однокашників, — не треба ходити на пари. А ви шо, бідняги? Я-то хоч виспалася.

Висипалася Редька регулярно і тепер — через два роки після закінчення студій. Бо жодного разу, якщо розібратися, ніде по-справжньому не працювала. Хоча що значить «по-справжньому»?

— Це, дочко, значить, щоби з трудовою книжкою та з пенсією, — казав якісь страшні слова її дід.

— Як люди ото, встають зранку і йдуть на роботу. А потім вертаються вечерком, і сидять з дітками, і мають сім'ю, і планують майбутнє... — мріяла бабця.

— І помирають.

Бабцю засмутив такий беззаперечний фінал. Вона тяжко, безнадійно зітхнула.

— Ну чого ти, ба? Я ж не вмираю з голоду, не бомжую, роботу маю всяку... час від часу, гроші отримую тільки за те, що зробила, а не за те, що протерла в офісі штани, віддавши їм шмат свого життя. А дітей мені ще рано.

— Ага, рано! Давно вже замуж думати пора. Кого ти ждеш? Принца? Нашо ти йому така красива нужна...

— Ой ба, ну от, зразу принца. Але ж і не за першого-ліпшого урода якогось іти заміж. І взагалі, звідки тобі там на принцах розумітися — може, якраз таким страшним, як я, принци й дістаються.

— Ага, його кінь на диби встане, тебе побачивши, — заходить у кімнату старша сестра Редьки і ставить жирну крапку на її «планіруванні майбутнього».

Старшу взагалі-то звали Пема. Тато з мамою, великі любителі всього східного, самі таке ім'я дитині вибрали. «Красиве дуже», — думала Редька. Але сестра з раннього дитинства вимагала, щоби її називали «як людей», наполягаючи чомусь на імені Света. Редьці здавалося, що гидкішого бути не може. Особливо з отим «є» посередині. Але коли Пемі стукнуло шістнадцять, вона офіційно, за паспортом, стала раптом Сонею. («Мечеться як гамно в ополонці...» — сказала тоді бабці Редька, повторивши одну з бабциних же улюблених фраз, за що тут же, не знати чого, отримала суворий осудливий погляд.)

Редьчине повне ім'я було Радеша, й вона ним пишалася і встидалася його водночас.

— Та-ак. Відповідати нам буде Радеша... Із Хімчал Прадеша! — радів власному каламбурі, побудованому на знанні індійської географії, її викладач філософії. (Все би нічого, але він цей каламбур повторював стільки разів, скільки бачив Редьку.)

Більшість людей кликало її Радою, а бабця з дідом Радусею.

— Та поміняла б ти вже собі ім'я на Радослава, і спокій голові! — Старша сестра завжди знала, як краще.

— Сама собі міняй на Светославу. Не буду я Славою. Це ще бридкіше за Свету.

Про себе Редька міркувала так: «Ну що це за дурня? Чим Пема гірше за Свету? Чи бодай Соню? От я би як уже міняла, то кардинально. Стала би, приміром, Зюзя. Зюзя Брамбамбурик. Поетично. А тоді в Америці, якби я туди поїхала на заробітки й стала прорабом, а відтак, як то в Америці буває, й культовою тьотью в модній, наприклад, індустрії, мене би вже всі кликали Зю Брам».

Поки ще вона не стала Зю Брам і друзі називали її Редькою, що її влаштовувало більше за «Раду». (Рада — це така велика слов'янська дівчина з грубою косою, густою монобровою (милий близько) й цицями до пояса, тож із нею в хуленької, маленької Редьки було мало спільного.)

Проте гопнікам і серйозним дядькам вона все ж називалась як Рада, і навіть це не захищало дядьків від миттєвого перевтілення в гопників:

— Рада? І чому же ти рада? Га-га-га!!!

Якби Редька не чула це вже вісімсот тисяч триста п'ять разів, можливо, якийсь м'яз у неї на лиці й здригнувся б.

Якось так із дитинства повелося, що старшу сестру всі вважали красунею й розумницею, а на меншу махнули рукою «хай росте, як росте, вона у нас Чорнобильського року, так що всьо понятно, якшо шо». Насправді, ніхто її страшною не вважав, просто деколи родичам, особливо бабці з дідом, потрібен був час, аби осягнути нову красу пофарбованого на синьо-рожевий колір волосся чи проколотого носа.

— Як сопля ото блистить. Зніми лучче.

Редька все це стійко терпіла, і брак писаної краси, досягнувши канонічного 17-річного віку, компенсувала, як їй зда-

валосся, виявами крутої індивідуальності: дикі поєднання одягу, недолуге «вінтажне» взуття з секунду (або з бабциних антресолей, тоді бабця не дуже обурювалася, бо ж впізнавала себе в своїй буремній юності), татуювання на плечах і руках, пірсинг, що чогось надовго не затримався ні в пупку, ні в носі. До речі, те ж саме з фіолетово-рожевим волоссям: пройшло трохи часу і з'явилося трохи мозку, тінейджерські вправління з самоствердження замінила стрижка «щоби все було ОК і без укладки». Рідне, темно-русяве, ледь кучеряве коротке волосся. Таким воно найчастіше відростає з поголеної голови. Худенька Редька не була зовсім хлопчакуватою, але дещо андрогінною виглядала точно: подекуди на неї заглядалися й дівки. Яке тут заміж?

— Добре, що ти у нас васіліса-краса. Не всім же так по-везло — в білявку витравитися, — буркнула тоді молодша у відповідь на коня.

— Це я так маскую мозок, — позіхнула старша.

— Та нашо? Він же у тебе *brilliant!* Весь у стразах Сваровські і в папільйотках. Де такий видерла — на сезонному розпродажі брендів перших ліній?

— Паєтках, а не папільйотках. Філолог. А де купила, там нема. І точно вже не на секунд-генді, як деякі тут. На добраніч, любі хіпі.

— Іди в сраку.

— Прошу?

— Кажу: іди спати.

— Дівочки, ну шо ви прям як еті самі, — казала бабця. — Вкладайтеся уже. Спокойной ночі, — бабця безапеляційно гасила світло і йшла в спальню долучатися до дідової хропсимфонії.

Старий високий горіх за вікном барабанив у шибку важкими зелепугами, і — бігмебоже — його було значно корисніше слухати, ніж саунд-трек із залишеного бабцею ток-шоу в телевізорі.

Редька страшенно любила супермаркети. Там можна було з насолодою потупити з приводу, що тобі треба, а що ні, й ні з ким не треба було говорити й змушувати артритну продавщицю брехати тобі, ніби пластівці на верхній полиці давно прострочені, щоб тільки їй не діставати драбину й по них не дертися. Сама береш, що хочеш, на касі даєш гроші — і все. Ніяких зайвих комунікацій типу набридливих бутківських «девушка, вам памочь?» Шкода, що коло дому супермаркетів не було. Як, в принципі, й маленьких продуктових із повільними продавщицями — майже всі їх ліквідували, замінивши вкрай життєво необхідними в щоденному існуванні міського жителя філіями банків і російських мережевих закладів із відстійною кавою (розігрітий у мікрохвильовці сухий штрудель прикладається за неадекватну доплату).

Якщо вже пішки чи на велосипеді, то найліпше відвідувати базар. До того ж після прочитання кількох статей на тему повної відсутності контролю супермаркетного їдла (холодильники відключаються, м'ясо розморожується, потім знову його заморожують, овочі не ясно якою хімією поливали, а вони хоч які поліровані, а без смаку), купівля того, що в себе пхаєш, на базарі, видавалася єдиним здоровим рішенням. Цим своїм дорослим рішенням Редька потай пишалася, а пиху цю намагалася замаскувати підручними засобами:

— Ну та бо що? — махала вона тканинною торбочкою перед носом у знайомого Павлика, що насміхався з її олд-скульних закупів. — Все, гаплик і так прийде. Підписав цей наш гандон, в сенсі, презік, указ про входження у WTO (Редька бачила, що цьому Павлику що WTO, що BMW, але не зупинялася), скоро будемо всі дружно жерти рис зі Штатів і картоплю з Єгипту. Банани мильні он уже давно дешевші за наші червивенькі яблучка стали! Перекриють геть нашим фермерам кисень, будемо тільки генномодифіковане гамно їсти.

Вона би ще могла розводитися про планове придушення українського агропромислового сектору, про те, що у світі продовольча криза, а в нас гниє зерно на складах, але Павлику то було не цікаво. Редьці ж це було цікаво головню з однієї позиції: вона дуже любила їсти. І, ясна річ, любила українські села — особливо навесні. Коли все цвіте і південні корейці приїздять до нас знімати красиві свої фільми. А наші знавці арт-хаузу, йорзаючи дупами в кріслах кінотеатру «Жовтень», шиплять у темряві: «Вот где такая атличная натура? Умеют же люди видеть!» І кумкають вже аж у титрах, що натура була тутешньою, а *видеть* не завадило би навчитися їм самим. Найбільше «знавців» бісив успіх їх актуальних чи колишніх співгромадян. Бідна Оля Куриленко, дівчина чергового Джеймса Бонда, на кількох журнальних обкладинках ти з'явилася і скільки тисяч разів про тебе пхекнули пересічні співвітчизники: «Ой! Ні таланта там, ні вєшності. Абичная себе мадель».

Щоправда, Редька про долі моделей і акторок міркувала рідко. А от про вичитаний в Інтернеті рецепт ґаспачо (дешево й сердито) думала весь час, поки їхала ровером на продуктовий ринок.

Перемацала, перенюхала, переглядила всі помідори, набрала огірків, перцю, цибулі (часнику вдома вже було півхолодильника), удвічі дешевше виторгувала жмут не зовсім свіжої кінзи, вдихнула-видихнула, набравшись відваги, і тоді вже рушила в м'ясні ряди. От де вся правда відібраного в тварини життя — то в супермаркеті створюють ілюзію поліетиленової стерильності й дурять тебе ергономічною упаковкою. А на базарі м'ясо хоч і на вигляд бува непривабливе, а все ж гарантовано свіжіше (бо на несвіжому збагачується санстанція).

Щоби довести ровер із навішаними на руль овочами до телятини, треба пройти ряд із жертвами курячого геноциду і свинячого братовбивства. Редька із сумішшю завороження й огиди ковзала поглядом по відрізаних капловухих головах, аж тут раптом, просто з-під ятки з розкладеними на ній тель-

бухами випірнула стара, чорна, зморщена бабця з целофановим пакетом у руках. Пакет вона тицьнула просто Редьці в лице й змовницьки прошепотіла:

— Купи собі вухо.

— Шо? — оторопіла Редька.

— Не хоч? Ну, тоді серце. Очі не продаються, — і стара розреготалася.

Базарна божевільна, вирішила Редька, озирнувшись: ніхто на бабу не звертав уваги, так, ніби її й не було, видно, уже звикли.

У пакеті й справді була купа вух.

Від їхнього смороду Редька ледве не вклякла. Мертво-сірі, у бузкових прожилках, із масною щетиною довкола раковин.

— Гарні ж, ге? Сама збирала, — стара схилилась над кульком, мало не запхавши в нього голову, і щось там видивилася особливе. Потім швиденько засунула туди руку і дістала здоровенне лапате вухо. Вишкіривши зуби, вона приклала його до свого і радісно забелькотала на всі боки:

— Альо! альо! альо! альо! Хто там лопотить?! Га? Я тебе не чую! Хто?

— Шо за... — почала було Редька.

— На, це тобі, — Баба тицьнула вухо їй під ніс.

Редька різко відсахнулася. Її аж пересмикнуло. Ровер із клунками перекинувся, і помідори покотились по землі врозтіч, із червоних стаючи картопляними.

— Та дідчу маму!... Чи ви, бабо, здуріли? — Редька зціпила кулачки і стала в грізну стійку бойового пацюка. — От я вам зара дам.

— Та ти ж не чуєш, небого, — скрушно хитнула головою баба, про всяк випадок відступивши на півкроку і сховавши вухо назад у кульок. — Ти геть нічого не чуєш. А Голос тобі хоч щось у снах говорить?

— Який, к бісу, голос? Я шо, на планокура схожа?

Редька сердито відвернулася і, нахилившись, заходилася збирати обліплені багном помідори. Вічно її гуманізмом хтось нагло користується.

— Слухай, дочко, дай-но сюди руку — погадаю тобі трішечки, — улесливо ззаду защебетала стара. — Що було, що буде, що на серці, що на умі, все розкажу.

Редька через плече похмуро глипнула на навіжену, але та мала такий сердешний вигляд, що дівчина обернулася і її ліва рука мимохіть сама потягнулася назустріч брудній зашкарублій долоні старої. Лишень десь скраю майнула марна куца думка, що хвилину назад та долоня лапала мертво смердюче вухо.

Баба згорбилася над Редьчиною лівицею і почала щось швидко і беззвучно шепотіти, проводячи раз у раз скоцюрбленим пальцем по лінії долі й інших магістральних напрямках. Редька геть забула, що вона боїться лоскоту, натомість їй здалося, що стара трохи піросла і посвітлішала лицем. Потім баба замовкла і просто зависла, так і тримаючи спітнілу долоню Редьки у своїй сухій.

— Ну, що там? — Редька вже починала нервувати.

— А я звідки знаю. Я тобі що, дерматогліф якийсь? Ну, може, сердечко погулює, печіночка там...

Баба опустила голову, запхала руки кудись собі під поділ, витягла звідти довжелезну кістяну люльку, побитого роками й міллю, оздобленого нетутешніми майстрами капшука, і почала неквапливо забивати тютюн.

Цього було вже досить. Редька дозбирала помідори, поставила ровер на колеса й обурена поспішила геть із базару.

Коли вона вже відійшла було кроків на двадцять, у спину могутнім ударом різко гупнули глухі слова — аж крига приснула Редьці по жилах:

— *Сім подвійних. Сім, а не шість. Сім, а не вісім. Розділи і вивчи їх. Постав кожну на місце і поверни пана в обитель його.*

Поки Редька міркувала, почула вона ці слова насправді чи то було лише тільки бурчання в животі від голоду, помноженого на базарні запахи, геть з іншого кінця прокаркало:

— А краще, тікай, тікай, небого! Там вже видно буде...

Редька взагалі-то рідко чомусь сильно дивувалася. Звикла приймати за даність те, що речі, незбагненні для одних, виявляються життєвою нормою для інших. Хтось п'є рисове вино з трепетним серцем змії, щоб набути чоловічої сили, а хтось п'є тільки пиво певного середньокласового бренда, бо в дитинстві з реклами запам'ятав, що воно найліпше. Хтось їздить на Алтай до шаманів чи збирає вдома зворушливі лялечки вуду, а хтось дивиться про це страшні епізоди в серіалах, не наважуючись перемкнути на Діскавері-ченел. Хтось підкорює вершини гір, хтось сам їм підкорюється, хтось стрибає з парашутом, сплавляється білими водами, дереться на скелі, стрибає у водопади, а хтось гордо виживає в умовах кам'яних джунглів, зі скрипом і масою енергетичних затрат будуючи *блискучу кар'єру*. Ну або просто організовано їздить на екскурсію + шопінг — «прі умовії пакупкі норкавай шуби на суму ат тисячі євро — бесплатнає праживаніє» — тут також треба мати хист...

— Не, ну це в мене, канешно, максималізм уяви, — пропустила собі Редька в стилі Соні. — Але слово «дерматогліф» мені точно не причулося. Треба глянути у Вікіпедії, що воно точно таке.

Знайшлася «дерматогліфіка»:

— Дермо... видовбую, вирізьблюю, — вголос прочитала Редька. — Розділ морфології людини, те-те-те... шкірний рельєф долонних і підошовних поверхонь, де шкіра, мгм... папілярними лініями, що утворюють певні узорі.

Редька зітхнула. Аби вона працювала в криміналістиці, а баба в судовій чи клінічній медицині, їм, можливо, і було би про що поговорити за чашкою какао в затишному морзі.

А що стара додавала про якісь там сім і вісім, Редька і не намагалася второпати, бо таки сумнівалася, що дійсно це чула, як і пораду тікати з протилежного боку.

— От же ж, курва, шаради. Я не любитель, кажу зразу. З японськими кросвордами — до Соні. А я в таке не граю.

І, виплюнувши покусаний олівець, Редька в той же час виплюнула з ним і думки про те, що свіжо було сталося, але якимсь чином — чи не низом живота — вона відчувала, що так просто ця історія не закінчиться.

3

Знову конверт на ім'я тата. В Редьки з ним були однакові ініціали, тож інколи, ще в дитинстві, було приємно фантазувати, що то саме їй приходять листи і листівки з далеких країн. Але Редька за все життя не отримала жодного паперового листа, самі лише електронні. Так що зараз, як і в дитинстві, щодня забирала з поштової скриньки пухкенькі конвертики й акуратно складала їх татові на письмовий стіл. Хоч якась із неї користь. Редька ще трохи посновигала татовим кабінетом, відкрила дубові дверцята бару в стіні, порозглядала пляшки з віскі й бурбоном різного ступеня спустошеності, кілька понюхала, з одної надпила, скривилася й вдоволено причмокнула. Так у дитинстві вони з Соною цупили шоколадки в бабчиній схованці. Кому ті шоколадки треба по кілька шматочків у день? Дайте всю й одразу. Щоби «поплохело». І щоби довгообіцяний «задок злипся». Дорослі знають, як привчати дітей до здорового харчування.

Навсібіч від бару й сусіднього йому секретеру розходилися грубо тесані книжкові полиці. Любив тато цю стилістику — мішав антикваріат із грубими дошками, як має бути. На полицях, як і пляшки віскі, книжки теж відрізнялися ступенем

старості й змістового наповнення. Був тут весь Гемінгвей в оригіналі, нелюбий Редьці Гюнтер Грас, Умберто Еко, Марсель Пруст, Ортега-і-Гасет, всякі-різні дерріди-лакани, «Золота гілка» Фрейзера, «Герой з тисячею облич» Кемпбела, купа книг з антропології, психології й будівельної інженерії німецькою, ряд кольорових альбомів із репродукціями світових художників різних епох (деякі з надгризеними чи засмальцьованими їх із Сонею дитячими пальцями сторінками), чотири полиці з нецікавою Редьці соціально-політичною тематикою, медичні атласи різних часів і ступеня науковості, Тибетська Книга Мертвих, всі томи Кастанеди, «Молот Відьом» Крамера і Шпренгера (а це чого?), «Подорож парижанки до Лхаси» Давід-Неель, потім «Золота книга українського застілля» поряд із опусом «Все авторитетные наколки» (а це йому хто впарив?), перекладений і оригінальний Мірча Еліаде, «Тотем і табу» Фройда, «Mysterium Coniunctionis» Юнга і ще сила-силенна всього — навіть «Книга о вкусной и здоровой пище» була, брежневських, либонь, років. З кольоровими фотографіями гречки.

Шкода, що в тата не було на видноті ніяких його фотографій — Редька страшенно любила розглядати їх в дитинстві, коли бабця, начепивши окуляри, повільно діставала їх із закордонних татових листів — бо лазити самій у шухляди столу Редька благоговійно боялася. І тут, вже збираючись виходити з кабінету, Редька ще раз глянула на свіжий конверт. Очі вже звикли до півтемряви, і на білому папері — тепер вона це бачила, включивши бодай мінімум уваги — були не просто прізвище й ініціали. Там було її прізвище і її повні ім'я та по батькові. Конверт таки прийшов їй.

— Добрий день, привезли бляху... — ошелешено вилаялась Редька. — Шо за...

Вона казна-чого піднесла конверт до вікна, силкуючись побачити, що ж у ньому, не розкриваючи. Видно, в кожному

з нас глибоко засіла роздута медіями параноя щодо сибірської виразки.

Порошку в конверті не було. Був папір із кольоровими малюнками. Редька обережно, чомусь боячись незугарно порвати, розклеїла конверт. Дістала його вміст, розгорнула. Якась карта. Фізична карта чогось. З висотами, з характером рельєфу, з річками. Ні тобі кордонів, ні назв населених пунктів чи бодай якихось географічних точок. Самі лише циферки. І між циферками цими лінії покреслені — якісь суцільні, якісь пунктиром.

Щось таке вже було раніше з Редькою. Поміркувавши секунду над містичним дежавю, вона допетрала, що це в середніх класах школи на географії так катують дітей. Змушують показувати, де на Землі які гори, які озера, які ріки, і яка ще й, на додачу до цього всього, країна цим скарбом володіє. Кількома уроками пізніше передбачалося нове знуцання: треба було вивчити *всі* країни світу й запам'ятати їх пекельні столиці.

— Ну і як же я маю, — кричала рудому бородатому вчителю обурена Редька, — запам'ятати це Буркіна-Фасо з його Уагадугу?!

З тих пір Уагадугу стало єдиною столицею Африки, котру Редька могла безпомилково назвати в будь-якому стані свідомості в будь-який час доби.

Суцільні й пунктирні лінії, мабуть, позначали характер доріг. Тлумачення мапи не було. Які вони там бувають, дороги ті? Асфальтовані й ґрунтові? А що це за відрізок із червоних крапочок?

Редька вертіла в руках карту, не маючи жодних здогадів з її приводу. Певно, таки помилилися. Слали якомусь юному кандидату в «самий умний».

— Ну дуже прекрасно. Ахуїндер. І що тепер із цим всім по-собієм робити?

На стіні всезнаюче тікав вікторіанський годинник. Здається, тато привіз його з Індії.

Ранок почався з кави й сонного клацання старим важким ноутбуком (Редьчині друзі назвали його «Пес на ланцюгу» — без стаціонарного живлення комп'ютер не працював.) І ноутбук, і кава, й електрочайник заповідливо розставлено біля ліжка — так можна півранку нікуди не виходити, хіба попісяти, та й то від ліни терпиш до останнього, як терпиш і голод. А вже потім можна встати, зробити потягушечки, ввімкнути голосно музичку, підсмажити чорного хліба, підплавити на ньому трохи сиру і перекласти часником — потенційні побачення і гастрит — ніщо проти смачного їдла.

Перевірка ділової кореспонденції — улюблене заняття тих, хто жодним ділом не зайнятий. Клікнув по кожному присланому лінку, лишив кілька гімністих коментарів, заліз на ю-тюб подивитися нове відео з якою-небудь поп- чи рок-зіркою, качнув прекрасний фільмець торентом (не в кіно ж тобі ходити?!) — от уже й день пройшов. Редька з цього всього хіба що не лишала коментів — не хотіла поповнювати лави злиднів-пустобрехів. Якщо в житті щось не влаштовує — підіймай дупу й виправляй це. Редьку в житті все влаштовувало. Принаймні більш-менш, так; аби дупу не дерти вище голови без йогівських потреб. Вона взагалі не була агресивною і висловлювалась інтернетно хіба лиш тоді, коли їй щось справді подобалося, а це «щось» якраз активно обсирали злидні.

— Та-ак. Пишіть листи і надсилайте вчасно... — процитувала Редька, позіхаючи, Ліну Костенко, хоча навряд чи пам'ятала, що саме її.

У двері подзвонили.

— Бляха, з жека якогось точно приперлися... — Редька автоматично зачаїлася, щоби не спілкуватися з золотозубими наглими тьотьками чи дядьками в синіх спецовках. Такі в страшному сні мали би на смерть забивати обрізком про-
рваної труби.

Подзвонили ще раз.

— От же ж, блін. Нема нікого дома, валіть, мимри нагли... — шипіла Редька. — Їй просто геть не хотілося цих всіх «а ви хто», і «где прапісани», і «куда уехал хазяїн?..»

Тут раптом вискочило віконце месенджера на лаптопі.

«Відкрий двері. Там тобі передачка».

Редька ненадовго впала в стан клінічної смерті. Так і сиділа задубілим мертвяком, і дивилася тупо на віконце в моніторі, поки у двері дзеленчали.

«А шо там?» — нарешті одним воскреслим пальцем набрала вона.

«О, ти вдома. Можеш не відкривати. Її лишать тобі під дверима».

Людину, що чатилася з Редькою, звали Tgram Vakam, що нічого їй не сказало — Редьчин месенджер автоматично дозволяв кожному, хто захоче, з нею заговорити. Брак живого спілкування штовхає нас на безкінечні віртуальні втрати реального часу життя. Але цей персонаж говорити, видно, не хотів. Одразу відключився.

Редька полізла у свій список контактів — нема і не було нікого такого. Вичисляти за ай-пі адресою? Я вас прошу, не смійтеся з моцнів філолога. Для цього Редьці треба було, як мінімум, набрати номер когось із дредастих окупантів її минулого. Програмісти ж усі головно навіть закінчили вуз якимось дивом.

Редька випручалася з-під ковдри і навшпиньки, в трусах і футболці зі Снупі, покралася до вхідних дверей. Зазирнула у вічко — нікого, тільки залізні двері під'їзду внизу грюкнули.

Редька для вірняка ще потерлася коло дверей хвилин п'ять-сім, а тоді нарешті відчинила. На ротанговому хідничку лежав паперовий пакет із логотипом сусідньої пекарні. Була би Редька королевою розбитих сердець, спокійно взяла й спожила би з кавою принесені настирним «таємничим прихильником» Борьою на субарі круасани чи шоколадні роли. (Тупоголові романтичні пиздострададьці дуже хочуть вірити, що саме солодоща-

ми і квітами можна розім'яти неприступне жіноче серце, де їм допетрати, що на сніданок серце вимагає хіба що слойку зі шпинатом і сиром-рикотою, а якщо пофантазувати і вийти за рамки сусідньої булочної, то й від стейку з кров'ю ніжне серце не відмовиться. Залежно, о котрій годині встало.) Але Редька була не королевою, порядні «борі» обходили її десятою дорогою, а в пакеті були не круасани. Там була невеличка коробка з GPS-навігатором. Як вона тут же з'ясувала з Інтернетних рейтингів, із портативним, зі збільшеною пам'яттю. На коробці було намальовано гори і долини, над якими переможно літав цей, подібний до протиударного олд-скульного смартфона, предмет.

«О, в коробочку милі люди ще й чек доклали, — зраділа Редька. — Ну і очень зря».

Страшне прозріння навідало цю сонну голову: майже штука баксів! Так що, трохи повагавшись і подумавши, Редька натягла свої джинси і фліс із каптурном, взула кеди і вийшла з дому. Піжамний Снупік із-під розшпиленого флісу боязко позирав на новий для себе позаліжковий світ.

Магазин-склад цих джіпіесів та іншої цифрової амуніції, як виявилось, був всього за чотири тролейбусні зупинки.

— Майже штука баксів! Це ж такому чму, як я, вистачить і на квиток!

Сакральний квиток мав бути в Індію, куди на зиму традиційно перекочувувала половина її богемних знайомих: митців і недомиців, галеристів і тих, хто коло них тусується, музикантів і їх обпісяних кип'ятком групіс, перукарів-педиків, головню зодягнених чогось у марку «Energy», і їх офіційних дружин-косметологів, старших на п'ятнадцять років і три розлучення.

— Валяються там на піску, їдять карі й курять гашиш.

Отак, прокручуючи в голові свої глибинні знання щодо Індії, Редька без проблем отримала гроші за GPS і, не довго думаючи, пішла й забронювала квиток до Делі в турагенції через дорогу. Прикинувши те-се, лишила собі тиждень на збори шмаття і боргів — якщо всіх, хто їй висить грошей,

гарненько потрусити і не розтринькати здачу з квитка, на місяць життя в дешевій країні стане з головою. Принаймні десь такі суми їй оголошували ті, хто валявся, замазаний карі, на піску і курих гашиш.

Повертаючись додому з відчуттям хитро виконаного обов'язку, Редька, згідно з умовним рефлексом, зайшовши в під'їзд, гримнула кулаком по лункій поштової скриньці без замка. Звідти висипалася пачка роздрукованого на дешево-му папері рекламного трешу і листівка без марки, але із зображенням якогось, либонь, індійського, краєвиду.

«От молодець. Продала чужу річ. — Редька похолола. — Правильно зробила. Тільки тобі не один квиток до Делі потрібен, а два. Але все по порядку. Завтра отримаєш новий GPS. Не міняй його на пістряві сумки і сандаліки, будь ласка. В ньому дублі карт. І дещо ще».

І все. Редька мимоволі озирнулася через плече й послухала, чи коїться що в темному під'їзді. Тихо. Вона прожогом злетіла сходами, серце калатало, аж луна йшла, відкрила незграбними пальцями двері, вскочила у квартиру й затраснула двері.

— Фух. Хуйня яка.

Відчувалося, що її надурили і з неї сміються. Але принаймні не вимагають віддавати грошики. Редька ще раз перечитала зміст листівки.

— Сумки і сандаліки... — вголос промовила вона. — Щось таке з підйобочного лексикону моєї сестриці.

І Редька набрала сестру, щоби зустрітися з нею за обідом.

— Я тобі передзвоню, — канонічно відрубала Соня.

Редька зітхнула і постукала задумливо себе телефоном по лобі. Потім його вкусила. І тільки коли Соня зі свого безлімітного («А нащо ти взагалі знімала слухавку, шикарна жінціна?») набрала її, Редька випхала з рота мікробну пластмасу.

— Шо нада? — Соня була зайнятою і веселою водночас.

— Е-е... Я тут збираюся купити сумки і сандаліки, — Редька спробувала говорити в'їдливо.

— Ну і шо? Хай Бог помагає. Шопінг — святе діло. Тебе тенденції цікавлять чи позичити грошей?

— Не. — Редьку розізлило, що не вдалось розізлити Соню. — Я про твій лист. Поясни мені, будь ласка, що це все значить.

— Що? Який лист? Ти про що? — Соня на тому кінці дроту без особливого зацікавлення сьорбала каву.

— Нормальний лист. Паперовий.

— Каліграфічним почерком? — нарешті Соню це почало забавляти.

— Кароче. Давай сьодні зустрінемось.

— Сьогодні не можу. Давай завтра. О сьомій вечора в «Мо-мо-барі». Ох, па-па, луцилій¹...

5

Їх тато завжди хотів сина. Ба навіть був впевнений, що народиться син. До того ж в цьому були впевнені всі знавці народних прикмет — ультразвук тоді ще був не модний. Все, за сімейними переказами, казало про хлопчика: форма живота, розквітла врода мами («якщо дівчинка — то лице псується, бо дівчинка забирає в мами всю красу!»), те, що мамі хотілося їсти м'ясо й овочі, а не цукерки з фруктами, і далі по списку забобонних істин.

Але народилася дівчинка. Пема. Робити нічого — та й, зрештою, вся справа в тому, як кого виховувати. І тато заходився виховувати зі своєї первістки суперхлопчика.

Маму Редька взагалі не пам'ятала. А Соня пам'ятала зовсім трохи, бо що там може лишитися в пам'яті дитини трьох із половиною років. Те, що вона була найкрасивішою у світі й ошатною, як королева? То таке кожна дитина думає про свою маму. І не розуміє, як це інші діти можуть порівнювати

¹ Жарт стосується «Моральних листів» Сенеки до Луцилія. (Тут і далі примітки автора.)

своїх мам — старих, негарних, із хімією на голові й в окулярах на носі — з її мамою — молодую і модною, таких навіть у кінах про принцес показують. І жили вони, як усе дитинство щоразу з новими прикрасами розповідала Соня Редьці, десь дуже далеко звідси, в красивих краях, де всі люди були добрі, й цілий рік квітли дерева. А що Редька нічого такого й не могла пам'ятати, бо була геть немовлям, коли поселилась у Києві, то Соня, відчуваючи беззаперечну перевагу, ще більш пишалася собою.

Дивним чином у сім'ї не збереглося фотографій. За винятком однієї, чорно-білої і якоїсь бракованої. Редька часто, ще з раннього дитинства, сумно жуючи бутерброди, поки сестра вправлялася у діях надлюдини, любила розглядати її, дістаючи з-поміж сторінок товстої дитячої книжки про пташеня-підкидька. (Туди знімок, як свідчення дитячого протесту проти півсирітства, потай перекочував із важкого старомодного фотоальбому, обшитого коричневим фальш-оксамитом.) На тій фотографії тато з мамою були молоді і, як казала потім вже доросла Соня, маргінальні. Він із довгим волоссям, із бородою і в окулярах, вона з розпущеними косами і в якомусь етнічному одязі — видно, модно було таке ще й у середині вісімдесятих.

— Ну чисто тобі Йоко Оно з Джоном Леноном, — казала на фотографії Редька, коли піросла. — Хоча ні, мам, ти краща. І ноги в тебе не такі короткі й криві, як у неї, і голяка ви не фоткалися. А тобі, мабуть, і можна було б. Гарна ж була, точно ж у рази гарніша за нашу Соньку.

Мама померла, коли Редька була ще немовлям. Тато якимось дуже неохоче вдавався у пов'язані з цим подробиці, Редька не наполягала. Тим паче, бачилися вони вкрай рідко — все дитинство батько інженер-будівельник пропадав на своїх закордонних роботах. Його приїзди — то були цілі події, і якимось не дуже доречно видавалося за ковбасою й яйцями на Паску говорити про такі серйозні речі. Все, що Редька мала знати, вона знала — то був нещасний випадок.

Бували періоди, коли батько на кілька місяців повертався в Україну. Тоді він проводив із доньками більше часу: возив їх на стріловисько, на іподром, на карате і на йогу. Соня з усім справлялася блискуче, кожен тренер пророчив їй велике майбутнє саме в його царині. А в Редьки справи йшли десь так, як у сальцисона, що полежав на кухні без холодильника: на коні її розтрушувало навсібіч, на карате з неї сміялися інші діти через її огрядність і повільність, стріляла вона сяк-так, і тільки одного разу влучила в десятку, коли уявила замість мішені розмальовану зелено-голубими тінями вчительку математики. Так що їй дали спокій і записали в художню школу, де вона сім років спокійно й флегматично ліпила глиняних баранців і розписувала воском яйця.

Правда, років у чотирнадцять все якимось різко змінилося: Редька раптом докумкала, що ще дитинство проходить, а вона вже мріє, як після смерті сидітиме в пеклі десь поряд із Арістотелем («На замовлення святих отців, і особливо Никодима, Христос позабрав із пекла усіх старосвітських вірян вкупі з твоїм Арістотелем. Доведеться тобі там з епікурейцями тусуватися», — туманно зауважив тоді тато у відповідь на боязко виказані Редьчині сподівання на його увагу, після чого байдуже повернувся до своєї книги), бо хоч один він — Арістотель, а не тато — її зрозуміє, а тут людям явно не глибинні думи в голові, й усе важливе було радше в сраці.

Так от. Щось раптом змінилося. Вона схудла і прискори-лася, чи що. Почала активніше мріяти, приміряючи на себе купу романтичних професій у майбутньому: психолог, актриса, тележурналістка в міжнародних новинах. Вона навіть була розказала все це в пориві радості сестрі-випускниці, але та, поплескавши її поблажливо по плечі, сказала:

— Дивися на речі реалістичніше. Я от беру і вступаю зараз на юрфак.

Редька тоді похолола:

— А як же всі твої спорти? Тато ж думав...

— Мало що тато думав. А спорти пригодяться.

Невідомо, чи нападали на Соню коли-небудь у подальшому житті грабіжники чи маньяки, і чи довелося їй застосувати проти них прийомчики айкідо — Соня їздила на машині. А якщо й ходила пішки на довгі дистанції, то головню по бігівій доріжці у спортзалі.

Соня була дуже успішним юристом. Не сягнувши й тридцяти років, вона мала все, про що інші лише систематично мріяли: власну квартиру в центрі міста, дороге і явно завелике (бо в пострадянському буржуа-світі *па статусу* інакше не дозволено) авто, жениха на перспективу і багатих коханців зі штампом «*Саре діет*» на зараз. Від останніх надходили бонуси: відпочинок на приватних острівцях в Андамановому морі, діамантові сережки, вечери в снобських ресторанах, де не запаркуєшся, якщо твоя машина на огляд господа-бога-хостес коштує менше п'ятдесяти тисяч доларів. Молодшу сестру це страшенно обурювало: як можна вивалювати двісті баксів за «легку вечерю», коли медсестра у районній лікарні за місяць отримує ледь не вдвічі меншу зарплатню?!

— Ти просто заздриш, — відрубувала Соня. І додавала трохи м'якше: — В цьому місті по-іншому й не можна. Ти маєш роботу, маєш ім'я, маєш статус. Його треба підтримувати. І взагалі, слухай, давай якось сходиш зі мною. Відкрився один дуже крутий іспанський...

— Ні, дякую.

— Паришся, що нічого вдягнути? Забий. Або візьми щось із мого. Там така паелья...

Поки Редька напружено вирішувала, що таке паелья — тверда їжа чи накидка на плечі, — Соня вже забувала про своє запрошення і ліниво розказувала про ще щось надзвичайне і «не таке вже й важливе» зі свого свіжого життя.

Так що наступного дня, шнуруючи кеди перед виходом до неї на зустріч, Редька зітхнула й включила повну готовність

вислуховувати нові надходження з ринку марнославства, перш ніж їй вдасться перейти до справи.

6

Уже взувши свою вічну цінність — кеди, Редька з якоюсь дивною, непоясненою тугою оглянулася на татову квартиру і зітхнула.

— Сісти на дорожку, чи шо?..

Коли маєш у цьому місті не арендовану, а власну хату (чи хату друзів, чи родичів, аби лише безплатну, чи максимум із платними комунальними послугами), то ти найщасливіша людина і божий обранець. Бо не треба так сильно, як іншим смертним, паритися грошима щомісячно. Так хіба — на їдло й одяг, але на таке завжди знайдеться, поки існують секонд-генди й базари з бабусями-контрабандистками, радими продати тобі оберемок шпинату за чотири гривні чи мексиканські сигарильї за шість. А коли ти винаймаєш хату в якогось старого скупаря в треніках, що ще й живе в квартирі через стіну й підслуховує з банкою, прикладеної до стіни, про що ти там говориш і хто до тебе прийшов, всі твої рідні грошики ідуть у кишені треніків старого пердла. Пердло ще й норовить щомісяця підняти ренту (очевидно, збирає собі на золотий надгробок) і начисто забороняє совати фанерний шифоньєр із набором фарфорових рибок «Слава КПСС». Підлогу при цьому пофарбовано такою какашкового кольору коричневою фарбою, як колись фарбували в школах. Підлога прогинається, прогинається й балкон, риби в серванті дрижать і терендять щоразу, коли під вікнами проїздить трамвай. На стінах жлобські килими, батьківщина пилюки й кліщів, і рухати їх теж суворо заборонено — сімейна реліквія. При цьому твої флет-мейти, що клялися й божилися бути вірними друзями, щомісяця заявляють, що це повний піздец і крах, і грошей за квартиру в них нема, так що от-от вони опиняться на

вулиці й будуть бомжувати, і ліпше вже померти, ніж вертатися додому в Харківську область. Ти зітхаєш і платиш за всіх. А потім знову. І знову. Поки не виявляєш, що грошики, сховані під матрацом на грядущу сплату квартири, кудись містично зникли, а в однієї з сусідок з'явилися нові золоті ботильйончики на високому каблучці. Як у цариці.

Одним словом, експеримент самотійного життя Редька успішно завалила. Прийшлося, ковтнувши образу й запхнувши гордість у камеру схову на вокзалі, іти до сестри і просити її дати ключ від татової хати. Потай від тата, ясна річ. Хай визнає про окупацію вже де-факто. Він чогось параноїдально вимагав від дівчат самотійності. Так, ніби кожна їх помилка була його власною. Що дивно, беручи до уваги їх давним-давно цілком окремі життя. А можливо, параноя була якраз у Редьки, і то їй здавалося, що тато катастрофічно не хоче її присутності в його квартирі. Виростали вони на квартирі в бабці й діда, до тата ходили тільки тоді, коли він приїздив до Києва.

— Привіт, дівчата, заходіть. Усе їстівне в холодильнику.

Отак вона й жила. Курила принагідно траву, тусувалася з дредастими покидьками-сноббордерами, слухала RADIO-HEAD, ходила на живі концерти до приятелів-панків, що люто ненавиділи шоу-бізнес, а самі тільки про нього і мріяли, їла джанк-фуд, гуляла по секонд-гендах, читала Кастанеду, ходила на ті фестивалі, де була шара на вхід, і одного дня зрозуміла про себе страшну річ:

— Терпіти не можу арт-хаусне кіно. Воно нудне, затягнуте і випендрьожне.

7

Світло в під'їзді старого дому — як лотерея чи собачі перегони. Можна ставити гроші на те, буде воно сьогодні, чи знову хтось поцупив лампочку, і до поштової скриньки від ліфту доведеться пробиратися навпомацки. Добре, що Редька

вже встигла вивчити місця приліплених на стінах жувачок, та й очі до темряви звикали швидко.

— Ящик пандори, сука... — Редька колупнула нігтем металеву дверку з невидимою цифрою 48.

У скриньці чекало чергове послання. — От як треба, то ніхто не вкраде пошту! — Цього разу на листівці з панорамою дахів європейського міста.

— Leipzig, — прочитала Редька. Красиве місто. Чи не там зустрівся Фауст із Мефістофелем?

На звороті листівки нічого путнього не було. Ні добрий день, ні до побачення. Лишень кілька рядків безглузких цифр, поцяткованих крапками і апострофами. Після неймовірних мнемотичних потуг Редьці вдалося розшифрувати два останніх рядки. Це було двійко географічних координат, широти і довготи з точністю до секунди. У пам'яті відразу виринув бородатий вчитель географії, схожий на одомашненого йеті, підфарбованого хною. Зусиллям відігнавши страшні спогади, Редька зосередилася на першому рядку. Але образ навислого над учнівською партою бороданя із залізною (з Монголії йому, бач, привезли) указкою, вбивав бодай найменше бажання до розв'язування ребусів. Врешті-решт Редька повернулася до найприємнішого — розглядання малюнка на листівці. І, як завжди, шара допомогла. В тім'я стукнула проста, як китайська запальничка, ідея. Вірніше дві в одній: 1) картинка теж має значення; 2) Інтернет.

Редька засіла за улюблену справу і через кілька хвилин розплилася від задоволення: на листівці була зображена Ляйпцігська бібліотека, а безглуздий набір цифр, розділених крапками, очевидно був інвертарним номером якоїсь книжки.

— Ну і що це тепер за тонкі натяки? Побільше читати, чужому навчатись, свого не цуратись?

Редька образилася. З курсом користування бібліотекою в універі в неї якось не зрослося — всі ці шифри і номери каталогів у тугих шухлядах чітко формували образ дебілої

білявки-стукачки з навчальної частини, котра той курс у них читала, й з усіх сил намагалася прислужитися адміністрації, слідкуючи за прогулами студентів (особливою насолодою було стукати на п'ятикурсників, їх же з дистанції найтяжче наче збити, того, мабуть, найбільше очок отримуєш) й заносючи їх у свій спеціальний зошит. Редьку вона особливо «любила». Навіть коли та сиділа в аудиторії як довбень, посередині, гордо підвівши голову й розплющивши очі, демонструючи максимум відданості дисципліні якої-небудь теоретичної фонетики (пригодиться в житті десь так само, як біном Ньютона), білява видра з синім зошитом тоном інквізитора рекла: «Та-ак, хто сьогодні відсутній? Знову Радеша, бачу...»

Чи, може, ця листівка — запрошення поїхати до східнонімецького міста? Тоді чого не сказати прямо? Як на підйобисті коменти про сплавлений джіпієс, то буков не шкода пацанам. Але все одно — яким би нечесним способом ті гроші Редьці не дісталися, ліпше вона витратить їх на поїздочку до чогось цікавішого, де буде більше океану та інших економ-радостей.

Правда, шенгенська віза, як на зло, в паспорті була. Редька по ній тільки разочок зїздила на фестиваль із Мериліном Менсоном як хедлайнером до Німеччини, та ще покаталася по польщах-угорщинах під шумок, теж на вселенські собори волоцюг у наметах під зверську музичку на кількох сценах. Більшість меломанів до початку шоу вже так якісно напивалася чи накурювалася, що здавалося, їй було байдуже, вийде зараз на сцену RAMMSTEIN чи Павло Дворський. Але ж ні — співають, слова (з авторськими варіаціями у міру знання мови оригіналу) знають, кожну соло-партію передчувають, аж підскакують і попискують загодя. І, витративши все до останнього цента на пиво і жахливі півметрові гібриди бутерброда й піци, вертаються в свою країну на ненависну роботу чи кохану соціальну допомогу.

Була би Редька нормальною, свідомою, газдівською дитиною з Івано-Франківської області, то так би її тут і бачили

з її шенгеном. Прибирала би вже десь у Барселоні чи клала плитку в Парижі й дякувала Богові, що шенгенська віза не коштувала їй тисячі доларів, а самий лише консульський збір, та й то символічний, бо 25 ще не стукнуло.

В принципі, поїхати в Ляйпціг — це ще куди не йшло, а от іти по карті, з компасом і з пекельним джіпієсом, коли Редька толком не могла розібратися навіть у своєму телефоні, а в гори ходила хіба що в Карпати чи в Крим — протоптаними стежками і з друзями — та й то вмудрялася десь завтикати, заблукати й дертися з переляку через чагарі, поки ніч не зовсім впала — це явно завдання стрьомнувате. Це ж Соня, а не вона, була в школі чемпіоном зі спортивного орієнтування.

— Не. Дулю з маком і родзинками. Гоа значить Гоа. І ні на які бібліотечні Ляйпціги я не розмінююся. Тим більше, взагалі не ясно, чи все це не підстава.

8

Великий білий, схожий чогось на шкільний чи лікарняний, годинник із лого «MOMO bar» показував 19.30.

— Так що таке... — Редьці, котра цілком туманно уявляла, що від неї вимагалось зробити, вистачило рівно десять хвилин на розповідь всієї страхітливої історії — Соня не перебивала і навіть не вставляла фрагментів своєї світської хроніки. Вона спокійно вмочала свої вегетаріанські момо в якийсь хитромудрий соус (з усіх інгредієнтів цієї загадки Редьці відомо була лише кінза), неспішно жувала їх, ковтала і слухала. Кілька разів навіть кивнула. А потім витерла серветкою губи і без інтересу глянула на Редьку. Зітхнула сито, відкинулася на стільці:

— Слухай, систер, якщо чесно, то мені цей авантюризм глибоко сама знаєш де. В мене тут на день таких екшнів випадає, — так само з приводу чужого попадалова — що можна

десять книжок написати. При чому за те, що я ці пригоди розгрібаю, мені платять. Який мені сенс витратити свій безцінний час на якісь розводки моєї ж сестри?

— Ну... Познущатися? — справедливо припустила Редька.

— Я тебе прошу. Це можна було б зробити й у простіший спосіб. — Соня дещо нарочито позіхнула.

— Ага. Ти все дитинство практикувалася, — «по-сестринськи» глянула на неї Редька.

— Точно. Спеціальні тренінг-програми проходила. А тобі казала, що ходжу на стрільбу й верхову їзду.

Вони трохи помовчали. Офіціант приніс зеленого чаю. Соня заглянула під кришечку чайника — ще не заварився.

— Якщо вже хочеш мою думку — не професійну, чисто таку, інтуїтивну — все це, якщо ти його не придумала, звісно, якось смутно віддає татовими мутками. Ти точно впевнена, що листи тобі, а не йому?

— Ну, мені так здається...

— То хрестися. Більше навряд чи допоможу, чесно кажучи. Від тата вже новин нема сама знаєш скільки. Засів десь у льодовиках чи малярійних болотах, хто його зна.

— Дивно. Ми ж, окрім діда з бабою, його єдині родичі. Не схоже, що можна просто так забити...

— Ну і що, що родичі? Думаєш, родичі спілкувалися би, не будучи родичами?

Редька сумно посміхнулася.

— Та не, — провадила Соня, — я не про нас із тобою, як не дивно. До речі, в нього ще ж похресник є, студент вічний. Наче з ним він був у тісніших зв'язках — бо ж той сиротка, і тато ж завжди синочка хотів. Але де той пацан, я не в курсі. Тільки від тата про нього і чула. І, може, тільки від нього і є шанс почути щось про нашого родителя.

Редька зітхнула. Щось у всій цій ситуації наганяло на неї каламутну тривогу. Не вперше вона задумувалася про занадто довге татове мовчання.

— Надіюся, з ним все добре... — подумала вголос Редька. Соня не відреагувала.

— Все, мені пора вже скоро. — Соня махнула офіціанту. — До речі. Якщо захочеш перестати займатися фігньою, в мене є для тебе роботка.

Кожен раз, коли Редька чула слово «роботка», навряд чи малась на увазі цікава, креативна, добре оплачувана посада з перспективою закордонних поїздок і подальшого розвитку. Цей раз не був винятком:

— Мій партнер один відкрив піцерію...

— Паздравляю, — криво всміхнулася Редька.

— Ну і там не проста піца...

— А золота?

— Можна і так сказати, — посміхнулася Соня. — Там всілякі інгредієнти типу чорних трюфелів... — на секунду Редьці здалося, що Соня зараз ловить ці трюфелі на стелі. — ...Та інших люксових речей. Багатікам, знаєш, не важливо, що піца — то їжа простолюду. Варто набухати в неї чорної ікри чи м'яса лобстера — розбирають за страшні гроші. Це як та мода на суші з салом була.

Редьку пересмикнуло.

— Ну і що мені з того? Колоти лобстерів горіхоколом за п'ятнадцять гривень на годину?

— Лобстерів горіхоколом не колять. — Соня дістала гаманця й витягла з нього гроші за обід.

— Ну?

— Тобі дадуть мопед. Будеш швидко піцу розвозити по місту. Пробки, сама знаєш, ліпше оминати тротуарами. Ти в нас — хамка ще та, тобі не звикати.

— Я на велосипеді...

— Та яка різниця. Платять тобі двісті баксів на тиждень — жирні гроші як на кризу — плюс чайові такі, що ці мальчики, — Соня кивнула на офіціантів, що гиготіли коло шинквасу, — хором подушилися б. То що — візьмешся?

— Не знаю... — в Редьки вкотре майнула думка про її даремну вищу освіту.

— Подумай. Варіант хороший. У мене телевізійники знайомі за чотири тисячі гривень фігачать за трьох зараз. Так що вісімсот чистими плюс чайових мінімум стільки ж — жирнюча сума. Стане тобі на твої Гоа і без спекуляцій джіпіесами коло метро.

Редька кивнула, підвелася, дістала з кишені гордих 50 гривень, поклала їх на стіл — цього мало вистачити за порцію момо з сиром і розсекреченою кінзою — і вийшла з «Момо Бар».

«Цікаво, — подумалось на виході Редьці, — чого то всі пишуть “І вийшов у ніч”, і ніхто не каже, що “вийшов у день”?..»

Не припиняючи ще злитися на поблажливий тон великої Соні, вона вже подумки витрачала ще не зароблені гроші. Її наздоганяв запах смаженого часнику з барної кухні. Дивно, як такого запаху не цуралася її ідеальна сестра.

Хороше місце цей момо-бар. Хоча б жуєш гімалайське їдло, якщо вже не бачиш Гімалаїв. Як там у когось із філософів? Існують тільки ті об'єкти, котрі ми досягаємо в цю мить?.. Втім, Редька десь краєчком мозку підозрювала, що насправді гори ці завжди є. Чого б то їх інакше кликали Вічними Горами? Якщо довго іти на південний схід і дивитися достатньо високо вгору, Гімалаї точно мусять показатися. Тільки спершу ти не відрізниш їх від хмар над деревами й будинками.

9

Редька тішилася новенькому мопеду, як дурень торбі. Не зважаючи ні на холод, ні на матюки водіїв, особливо люб'язних до дівчат на двоколісному транспорті. В Редьки вже був до цього велосипедний імунітет.

Всю цю катавасо-містику з вухами і картами вона навмисно не пускала собі в голову. Навіть якщо Соня і була права — а вона тата знала явно краще — і навіть якщо все це відда-

вало татовими мутками, то й що з цього? Якого це дідька їй раптом у все це встрявати? Бо випадково опинилася в його квартирі?

— Так там хто завгодно міг би жити, папугай який-небудь гаварящий... — Редька намагалась не думати про те, що хтось чатився саме з нею, писав саме її ім'я на конверті й слав повідомлення на її мобільний.

Бо ж хіба тато коли до неї серйозно ставився, щоби вона тепер серйозно ставилась до цих невияснених обставин? Та й якби було тут щось насправді варте, тато обов'язково написав би Соні.

— Так що не паритись і швидко заробляти свій нехитрий кеш, — постановила Редька.

Нова Редьчина робота і справді була нескладною. Заїхати в крихітний дворик на Подолі, зайти в зелені двері (Редька припускала, що то кухня, а як піцерія виглядала спереду, її не дуже то й цікавило), взяти в товстуна у дурнуватій шапці коробку з логотипом «2 Pizza», адресу для доставки й листочок, на якому про доставку клієнт мав розписатися, і мчати щодуху, поки піца із трюфельними лобстерами та іншим збоченням не перетворилася на коржик із привокзального кіоску.

Сто доларів їй заплатили авансом, у перший же день. Чайові давалися і справді щедрі: мінімум — двадцять гривень (жлобський мужчинка в дешевому лискучому костюмі), фантастичний максимум — двісті (красива тьотя з чолкою, що ховала сліди підтяжок лиця). Якись клієнти були щасливими, якись нервовими — тік у них, чи чого так по сторонах оглядатися? Одне було незмінним: її привітання «Піца пош?», і зворотня репліка «Пріпейд замовлення». Чи, у випадку поглибленого знання багатіками рідної мови, «Пріпейд заказ». Відтак коробка з їдлом у неї забиралася, на листку швидко ставився підпис, листок вона ховала в целофановий файл і клала в наплічник, не забуваючи широко посміхнутися для потенційного підняття суми чайових.

Сьогодні була п'ятниця. Кінець її насиченого — як мінімум, вихлопними газами київських авто — скутерно-піцового тижня. Лишалось ще два замовлення. Про них товстун у шапці повідомив Редьці телефоном вже тоді, коли вона блаженно милилася пити пиво з друзями в «Бабаї» на Пушкінській.

— Це точно?.. — безнадійно перепитала Редька.

— Точно. Жду мінут через тридцять максимум.

Редька дивом доїхала за п'ятнадцять: швидше почнеш — швидше буде пиво зі смаженою картоплею й печерицями.

Зелені двері кухні, що завжди через погану вентиляцію були навстіж, тепер чогось були закриті. Редька постукала, почекала. Зарано вона. От халепа. Товстун чогось дзвонив їй із номеру, котрий не визначається.

— Теж мені, кінозірка... — звела очі горі Редька.

Чекати було ліньки. Натисла на клямку сильніше. Двері піддалися. Всередині нікого не було. Тільки піци чемно лежали на полиці. Чотири чогось, а не дві. Коло піц адреси на листочках. І файли з папірцями.

«Дві так дві», — вирішила Редька, схопила дві ближні коробки і швидко вшила, поки товстий не вернувся і не навантажив її додатковою роботою. Будь-яка жадібність має свої межі. Навіть Редьчина жадібність до чайових.

Перша піца мала доставитися геть неподалік, на Куренівку. У приватний сектор. Редька трохи покоптила небо в заторі — народ масово ломився з центру на околиці додому, до котлет, серіалів і боулінгу в торговому центрі неподалік — і, попетлявши трохи вузькими покрученими вуличками з приватними будинками, нарешті дісталася до великої кам'яниці, загородженої кованими воротами й оздобленою євро-відсутністю найменшого натяку на добрий смак.

Редька подзвонила у дзвінок, викликавши на світ Божий страхітливую мелодію з пісні чи то Алли Пугачової, чи Ірини Алєгрової.

Їй відчинили не відразу. Видно, довго й прискіпливо розглядали спершу на відеомоніторі.

— Параноїки хренові... — крізь зуби прогарчала Редька. — Піца пош! — якомога пронизливіше прокричала вона.

Ворота з шумом, достойним фільму за романом Кіра Буличова, розїхалися в боки. На порозі постав не космонавт у скафандрі, а звичайний лисуватий дядечко в смугастому халаті й золотих домашніх тапочках.

— А-а, пріпейд заказік.

Побачивши Редьчину недовірливу пику (насправді то була реакція на «заказік»), лисий у тапках хутко виправився:

— Пріпейд заказ. У самий раз.

Він похапцем забрав із Редьчиних рук коробку з піцою, похапцем розписався у запропонованому аркуші й круто розвернувся на своїх уявних золотих каблучках.

— Спасіба, девушка. Щасліва! — проговорив він чи то ротом, чи дупою, віддаляючись від Редьки в бік свого кам'яно-рожевого будиночку. Гібрид хатки Барбі з вічною плебейською мрією про власний замок, подумала Редька, допетравши, що чайових чекати годі. Ворота голосно й невідворотно зачинялися. Редька вилаялася високим стилем, процитувавши Махатму Ганді:

— There is enough for everybody's need, but not enough for everybody's greed.

Сіла на скутер. Що за халепа? Завжди з першого разу заводився, а тут глохне, як вчителька молодших класів після сорока років нервової роботи. Класно кінчається тиждень — на дурняк зїздила в цю сраку з піцою. Голодна сама, як собака. Та піца, що жлоб у тапочках забрав, ще й пахла так, що серце виверталося. Дивно, що всі інші Редьці не пахли зовсім. І холодними якимось були. Ну, в багатих свої уявлення про добру їжу. Як і про гарні будинки. Редька не встигла ще раз оглянутися на довколишню «красату», як поряд із пафосними воротами відкрилася звичайна собі фірточка, звідки вискочив той самий смугасто-золотавий дядя. Тільки цього разу кволі

волоски довкола його лисинки поставали майже дибом, а сама лисина налилася пурпуром, як майська ружа.

— Ей, падруга, не так бистра! — заверещав він. — Ета шо ти мне привезла такое?! Піцу што лі?

Редька отетеріла.

— Піцу. А що ж іще?

Лисина стала з кольору ружі кольору півонії.

— Ти чьо, авца? Ти каму хаміш тут?!!

— Я? Я не хамлю. — Редька розуміла, що в дяді поїхав його лисий дах, і ще раз спробувала завести мопед.

— Ета шо — шутка такая у вас?!

Дядя натис коло фірточки на якусь невидиму Редьці кнопку. Наче з-під землі вискочили, як їх Редька називала потім, «двоє із ларца», блискавично стягли Редьку з її мопеда, сам мопед гупнув на землю, і потягли її в кам'яні хороми.

Слідом за ними в хороми зайшов і дядя, що відразу ж заходився істерично шукати якісь номери у своєму мобільному.

— Как, блядь, фамілія етай йобанай адвакатши? — верещав він фальцетом, питаючи чи охоронців, чи батареї в домі — результат був ідентичним. До одної з батарей охоронець причепив Редьчину праву руку. «Якийсь несправжній наручник... — мелькнула в Редьчиній голові віддалена думка. — З секс-шопу, чи що?»

Праву руку вона колись давно в дитинстві покалічила на саночках. Ну, не щастило дитині в зимових видах спорту. Змагаючись з одним малим родичем, вгаратала його в ковану огорожу, а сама відтак впилялася в сосну, невдало розквасивши правицю — та так, що зламалися одразу великий палець і мізинець.

Рука з того часу зажила і працювала нормально — почерк і так у неї завжди був не дуже. Тільки зрідка, як казала бабця, «на погоду», руку могло покручувати. А так, то самі переваги — рука вільно скручувалася в трубочку, так що можна було за просто носити, наприклад, веселі дитячі браслетики замість

нудних дорослих. Тому, як тільки охоронець із м'ясним лицем зробив свою справу, Редька, попри весь свій страх, секретно втішилася. І хвилин за десять чи за півгодини — хто зна, скільки насправді минуло, поки їм жлобам набридло споглядати її кисло-невинне обличчя й вони вийшли на балкончик «пакурить», Редька без особливого зусилля вислизнула з наручника й незачинених дверей «прихожей с камінам». Смугастий дядя горлав десь уже нагорі, криючи хуями всіх, кого можна, й обіцяючи позапахати їм шматки тої піци не важко здогадатися куди. Може, Редька переплутала коробку й принесла йому курку замість лобстера? А на курятину в нього алергічна реакція, і він починає спорадично нестися?

Підняти мопед виявилось важче, ніж відкрити фіртку з середини — всі ці понти з воротами на заздрість і страх ворогів виявилися смішними.

Хоч цього разу мопед завівся з першого разу. В багажничку ще була інша піца, менша, везти її слід було в центр, але чорта зо два. Редька чимдуж тікала подалі, не дивлячись, тиснучи на кнопку швидкого виклику Соні в телефоні. Зв'язок з абонентом відсутній.

— Що це за хуйня, Сонічка?! — питала риторично Редька в телеграфних стовпів і маршруток. Що, як на зло, блокували рух на дорозі з особливою завзятістю.

Їй приходила купа смсів. Читати їх могла Редька хіба на світлофорах. Половина чогось була пустою. В деяких йшлося про те, що Соня знову на зв'язку. Дзюзьки — варто було Редьці набрати сестру, як вона знову була поза зоною досяжності.

Черговий смс. Редька вже готова була запустити телефоном у лобове скло найближчого «Богдана». Вона чудово розуміла, що жлоби куритимуть не вічно, і щойно вони з'ясують свою дорогу пропажу, як за нею поженуться. Біжи, Редько, біжи!

«Номер рейсу VV3482. Сьогодні. 19.40. З собою паспорт».

Редька вже нічого не розуміла. Куди їй їхати, куди летіти, де ховатися? Єдина людина, що могла би хоч щось пояснити — Соня — тупо від неї морозилася. Редька на автоматі, нагло долаючи затори, мчала додому. Як мінімум, там лежить той паспорт.

В ліфті відчула, як щось тисне й колеться за поясом. Дістала запаханий туди файл із рахунком про оплату. Знічев'я глянула на папірець. Що за...? Почекайте хвилиночку. (Редька аж забула вийти з ліфту, від чого він закрився, й довелося чекати, поки стара дротяна коробка прийде до тями).

Навіть із Редьчиним небагатим досвідом було ясно, що тут щось явно не так. Що за «разова ліцензія № 9876/2-10» від засмальцьованої дати? При чому тут «зовнішньоекономічні операції» до піци з морським гаддям і грибами, наритими свинями? І чого це ціну за піцу написано з п'ятьма нулями, ще й у заокеанській валюті??? Навпроти підпису голомозого гурмана стояло слово «начальник» і довга назва якоїсь мутної контори. Що за підстава, дорогенька Соню?

Редька забігла додому, кинулася в кабінет, де в шухляді татового столу лежав її закордонний паспорт. Поряд, у конвертику, лежали виручені за джіпієс гроші й листівка з Ляйпціга. Плюс іще новий джіпієс та купа несорттованих паперів, що трапляли до неї останнім часом. Редька загребла усе разом і кинула до наплічника. Ще раз набрала сестру. Відповіді не було. Визирнула у вікно. О, знайомі личка, як добрі горщики! Братки-жлобки висипали з не надто дорогої, як на претензії їх білого хазяїна, машини, й роззиралися навколо з тупим виглядом. У російських фільмах штибу «Брігада» такий, либонь, вважається крутим. Цікаво, як так швидко вирахували, де вона живе. Чи, може, таки слідкували?

Вочевидь, вони таки гналися за Редькою, але впустили момент її забігання в під'їзд. Мопед вона паркувала за звичкою під деревом, так що з двору його видно не було, бо затуляв старий іржавий запорожець без коліс.

Тепер усе вирішували секунди. Вибігти з під'їзду, скочити на скутер, мчати в аеропорт найбільш закоркованими вулицями, аби їх корейський джип там всрався.

Жлоби теж не позбавлені інтуїції. Чи телефонного зв'язку — врешті вони прицільно взяли до уваги правильний вхід до під'їзду. Лишалася хіба пожежна драбина. Вона й виходить ближче до скутера, ніж цивільні сходи. Редька набрала в легені повітря, прожогом кинулася на балкон, перелізла на сусідський, приязно помахавши рукою шокованій бабусі з в'язальними спицями в руках, і вже звідти подерлася вниз металевою драбиною. Дивно, що такі ще є, — зазвичай люди так бояться злодіїв, що плюють на пожежну безпеку. Бо ж так як згорить уже, то все разом, а як украдуть — то ж украдуть «самое дарагое».

Поверх невисокий, але скакати з півтораповерхової майже висоти. Який дебіл таку конструкцію придумав?!

Стрибнула, трохи вдарила ногу. Цікаво, чи доїде з такою до аеропорту. Часу на роздуми нема — перемахнула через палеонтологічні рештки запорожця, завела мопед, чкурнула. Жлоби в своїх парких костюмах теж не забарилися. Ну, з Богом, Парасю.

Звернула на вічно закоркований Яр-Вал. Під верески й сигнали, подряпавши дзеркалами кілька безцінних поверхонь, не дуже швидко, зате напевне просувалася до Прорізної. Там уже тротуари вільніші. А дерева на них іще не всі порубали — чудова перешкода для машини й не проблема для скутера.

Озиратися назад часу не було. Так само не було й сенсу вже дзвонити Соні. Мопед вив не своїм голосом.

Нарешті дісталася до Паркової алеї, а з неї й на шосе, з якого потрапляють на південний міст і по прямій у Бориспіль. Хіба би жлобурня ловила її на метро, але ж то для них не по поняттям.

Часу до літака украй мало. Година п'ятнадцять. Хоч би встигнути!

Скутер можна лишити на платному парк-майдані. А можна і так кинути, пес із ним. Хай тепер Соня їй купує бронепоїзд. Одне хотілося забрати — нічийну піцу. Редька є Редька: яка б стресована не була, ніколи не відмовить собі у задоволенні базової потреби. Припаркувалася, під крики даїшника відкрила свій багажничок, вхопила коробку з піцою, забігла в термінал. На табло рейси — її до Ляйпціга (ого!) — реєстрація закінчилася.

Побігла до лінивих тіточок, що вже збиралися йти геть із реєстраційної стійки.

— Ми нічево не можем зделать, девушка. Ідіте к представітелю авіалінії.

Редька з піцовою коробкою і крихітним наплічником глянула на них так жалісно, що тітка змилювалася:

— Ну харашо. Ви ведь без багажа? Давайте паспарт. Толька піцу прійдьюцца здесь съесть. Ілі в самальоте. Ані не пускают в Єврасаюз с нашей едой. Ідьом, я папрашу представітеля вас бистра на рейс правесті. А то там очереді. Точна не успеете.

Редька ледь не схопила тіточку за руку, аби та її вела — настільки дивно було, що хтось у нашій країні може отак запросто тобі допомогти. Ще й цілком безкоштовно.

Струнка працівниця аеропорту протягла Редьку через рентген ледь не за шкірку, як шкідливе кошеня, і митники глянули на її лункі підбори і красиво розстебнутий верхній гудзик блузки з розумінням: вічно ці студенти перелякані запізнюються, добре, хоч ця не напхала в кишені запальничок, ред-булів і ножичків, а піцу свою хай вже їсть, бог із нею, тирлигають же люди з собою і сало, і київські торти — летять кудись у голодний край...

— Валюти с сабой сколька? — більше, мабуть, для сміху спитав якийсь запізнілий контролюючий службовець. — Не больше десяти тысяч евро?

Редька помотила головою.

Не спам'яталася, як опинилася в кінці черги на трапі літака.

Рейс був не дуже популярний — півлітака лишалося вільним, у Редьки не було сусідів. Можна було врешті глибоко зітхнути й насолодитися заслужено поцупленою піцою.

«Буду як у поїзді — ще не рушила, а вже смердітиму їдлом». Помучилася трохи з мотузкою на коробці. Відтак ще й зі скотчем — що за маніяк це пакував? Підняла рвучко картонну кришку й похолола: в коробці замість піци лежали акуратні пачки єврових банкнот, на подив Редьки, геть не в жирних піцових плямах. Вона похапцем закрила коробку й роззирнулася по боках, чи ніхто не бачив. Стюардеса закривала верхні полицки.

— Багаж пад сідєньє, пажалуста... — вона промовисто глянула на Редьку з її «піцою», від чого Редька ще міцніше притисла коробку до себе.

В очі кинувся не особливо досі примітний логотип. «2 Pizza».

— Тупіца... Точно шо тупіца. — За інших обставин Редька би пореготала з геніальності підйобистого маркетолога. Але не тепер: — От попала так попала... Попадємбель.

Тепер їй стало страшно не на жарт. Це ж виходить, що вона поцупила бозна-чий гроші? За таке її точно приб'ють. Ще джипієс вона продати могла, але тікати в Гватемалу пити піна-коладу й обіймати мулатів за чужі явно не чисті гроші — це вже ігри для дорослих. Так чи інакше Соня цю піцову кашу заварила, вона тепер хай і розгрібає все.

Редьці стало сумно й пронизливо-самотньо, як у дитинстві, коли вже всіх забрали з дитсадка, а ти сидиш під хижим поглядом нічної няньки. Того й диви, закриє в туалеті тебе з пацюками й тарганидлом. Редька спробувала відволіктися, прислухаючись до шуму двигунів. «Ніякого конструктиву», — сказала Соня в її голові.

— Пішла в пизду, — сказала Редька вголос, і сусідка-іноземка обернулася в її бік із посмішкою «кен-ай-хелп-ю».

«От бліндра, — думала Редька, — варто жирно влаштуватися, хоч трохи розслабитися, перестати годувати уїбанів, зібратися почитати мудрих книжок, як якась дурна лажа обов'язково тебе знайде».

Вона ж-бо вже встигла розвести собі на татовій території «високою культуру бита»: освоїлася з пательнями, баняками, ножами і спеціями, підписаними неясною мовою. До того ж ніщо так не тішило Редьку, як знаходження купленої заздалегідь їжі там, де вона її залишила. Ніхто «чіста па накурке» не виїдав її йогуртів, не розсипав «па пянке» на килимі смажену картоплю з кетчупом, не втоптував у шпари між дошками підлоги плов, не слухав місцевих реперів (всю ніч одну й ту ж пісню), не вимазував її креми для лица собі на порепані руки, не розтягував взятий без дозволу її одяг і не лишав по собі гори заквітчаного недоїдками посуду. Супер-бонус — завжди опущений обід унітазу і необісцяний рикошетом від стіни м'який килимок. Ну хіба не рай?

Редька наче на секунду задрімала. Побічна дія нервового стану, певно, заскочила. Думки полізли в тріщини, що зазвичай з'являються на цій межі між сном і явою.

Запах хімікату, що ним, вочевидь, обробляли салон літака, нагадав про щось далеке й призабуте, аж поки хтось з екіпажу не ускладнив все якимось дикими аерозольними пахощами. З естетичною, певно, метою, що добивало найбільше. Редьці раптом до щему захотілося вернутися й заснути в татовій квартирі, щоби нічого, що сьогодні трапилось, насправді не було, а були її звичні пофігістичні справи, з яких найголовніші Інтернет і яєшня, і навіть торхтіння напівзламаного кондиціонера не псувало б її тихого раю.

Редька, що досі намагалася глибоко не вдихати пересолоджені аромати туалетних квітів (і хто їх вчив таким бризкати?), нарешті втягла носом повітря й здригнулася: звідки тут запах карболки?

Двигун гудів, і Редьку разом із цим новим запахом понесло лункими коридорами лікарні. Звідкілясь з-за рогу заскочило її дитяче відчуття покинутості, нікому-не-потрібності, хоча, напевно, геть не так би мало бути в травматологічному відділенні. Діти, в яких ноги в гіпсі, малюють по гіпсу веселі квіточки, а мама їм за це цукерки носить з апельсинами. Мама до Редьки не приходила. Ніколи. Але чого її забула старша сестра, і чого в тата, як завжди, з'явилися кров-з-носа невідкладні справи?

Бабця і дід, дід і бабця. Відчуття безцільності, від якого вони не в змозі були її захистити, відкрило в малій істоті різьблені ворота для химерних вигадок і мрій.

Побачивши б таку картинку зараз, Редька перемкнула би на інший фільм: жахи і містика не були її жанрами. Але то був не фільм, хоча, здавалось інколи, був і не з нею. Застигла дитяча постать годинами тоді виднілась на тлі заплямленого, вкритого пилом і мушиним гівном вікна палати. Виходило те єдине вікно-в-світ на невеличкий задній двір лікарні. Двір був захаращений поіржавілим брухтом, усяким дротивом, товстозадими санітарками і похмільними шоферюгами. І двір було відтято глухим обдертим муром від решти світу. Про нього нагадували тільки верхівки посірілих тополь і сірого ж відтінку нерухоме небо. Нестримно хотілося кричати в цю могильну сірість диким криком так, щоб розлетівся на друзки товстий панцир скла, вітер підхопив німічне тільце й понісся собі услід за відлетілою душею...

Редька, здригнувшись, розплющила очі. Вона, може, що — справді закричала? Наче ні, усе спокійно. Сусідка гучно роздирала пластиковий пакуночок путівника Україною. Нащо таке читати, коли вже тиснеш геть?..

Редька відвернулася до темного вікна.

Тепер десь там у місті, що відсьогодні стало містом інших, не її, далеко за межами принішклих аеродромних галявин, невротично блимала різнокольорова зовнішня реклама й без-

кінечно повзли червоні хробаки задніх стоп-сигналів. Редька раптом збагнула, що вже не розрізнила б їхніх кольорів.

— Девушка, ви прістьогнути? — Блим-блим канонічно блакитними тінями. Й де стюардеси такі беруть за межами вісімдесятих?

Коли літак нарешті набрав висоти (чим довшали хвилини затримки відльоту, тим більше Редька вірила, що зараз у літак вломляться і витягнуть її за шкірку), а споживач зайнявся нетерплячим очікуванням шарових снєків і холодних напоїв із возика блакитноокої стюардеси («Девушка, шо, даже піва нет? Как — за деньгі?!»), Редька вирішила перепакувати гроші з коробки в наплічник. У передній кишені її кособокко зашпиленої куртки стримів гострий кут листівки з Ляпціга. Редька дістала її й глянула на цифри на звороті.

— От всім здається, що нагло вкрала дівка гроші й чкурнула собі в Європу їх пропивати з якими-небудь мулатами. А насправді вона — в бібліотеку, і «учіцца, учіцца, учіцца»...

Тільки ж яка бібліотека по дев'ятій вечора? Доведеться шукати готель і пропивати бодай крихітку оцих нечесних грошей. А там уже хто зна — може, й мулати підтягнуться.

10

Ляйпціг — це дахи, книжкові фестивалі й багато п'яних студентів. Дуже-дуже багато п'яних студентів. Видно, вшановують пам'ять відповідного моменту з «Фауста», коли Мефістофель показав вченому, як виглядає справжня насолода життям.

Редька сама півночі випробовувала на собі Фаустівські практики. Головно про «кубок кришталевий»¹, бо з іншого пам'ятала хіба слова брата бідної Гретхен про те, що «коли

¹ Мається на увазі цитата з «Фауста» Гете: «Іди ж сюди, мій кубку кришталевий; Залежався ти в цьому футляреві, Давно вже я про тебе й не гадав!» (Пер. М. Лукаша.)

вже з тебе вийшла блядь, це діло треба дороблять». Переклад Лукаша, між іншим.

Так чи інакше, Редька відчувала повне право розслаблятися, як їй заманеться:

— Знімати стрес — добре діло.

І вона його знімала. Шкода тільки, що не могла на ранок пригадати у деталях, де і з ким. Спочатку наче було двійко цілком пристойних і дещо нудних бритів у готельному барі — один кучерявий, в окулярах і з жіночою попою, молодий, другий — типовий якийсь лисий кокні з дурнуватими інтонаціями і тріснутим фальцетом, пристаркуватий. Редька ще було вирішила, що вони геї, а надто, коли виявилось, що чоловіки — музейні експерти. Везтимуть якусь виставку чи звідси до себе, чи навпаки... Культурно ж наче було все, не? То як потім сталося, що музейні британці потім стали гамбурзькими трансвеститами на відвідинах любенької бабусі в Східній Німеччині? І чи був насправді сивий растаман із цілим цехом мисливських ковбасок на голові й безкінечною лекцією про православ'я на Ямайці?.. Одне було покрито мороком — з ким Редька повалялася до своєї кімнати. А судячи з чужорідного запаху (суміш тютюну і надто типових, аби їх ідентифікувати, супермаркетівських парфумів) із кимось таки привалачалася.

Прислухаючись до привітів, що передавала їй печінка, Редька поплелася в ванну. Ну принаймні дзеркало ціле і на ньому криваво не пише «Ти умреш в абед». На загальніч. Синців під очима не набито, одяг не подертий — значить, ні з ким не побилася і не дуже падала, а секс якби був, вона б його пригадала точно, не так уже й часто він у неї в житті щось траплявся.

Зітхнувши, Редька повернулася в кімнату й важко гепнула на ліжку.

Голова гула від помийної суміші мохіто, маргарити, чистої текіли, шнапсу і світлого пива. Добре, що в готелі розплатилася загодя — зараз їй важко було би без помилок написати бодай своє прізвище. Паспорт чогось валявся на паркеті, інші

папери розкидані казна-як, он листівка з Ляйпціга, он пожмаканий файл із ліцензією на піцу, он іще пачка всякого на чолі з джіпіесом. О, і наплічник роззявлений лежить, як та розверста прірва. Що ж вона тут витворяла? Редька ледь-ледь підвелася з ліжка, ступила кілька кроків желейними ногами, й, сягнувши до наплічника, укотре похолола: піцові грошики тютюкнули, як ті вливання МВФ в українську економіку. «Як прийшло, так і ушло», — почувся з глибини свідомості голос мудрої бабці. Редька кинулася чогось до вікна, потім у ванну, відтак перерила всі кишені — на місці була лише серйозно схудла за минулий вечір пачечка банкнот за джіпіес. Редька сіла на ліжку й втупилася у підлогу.

— Тепер уже точно піздец.

«Прощавайте, мулати, їдьте в Гоа без мене. Мені тепер точно дорога одна — в бібліотеку. На крайняк наймуся підмітати там. Як молодий Тарас Шевченко — носити воду школярам».

Редька приречено вдяглася, зібрала свої беззмістовні манатки, й, не скориставшись правом буфетного сніданку, що входив у ціну кімнати (від розпачу Редька просто про нього забула), вирушила в місто при дещо кволому світлі дня.

Гострі шпилі костьолів, стрільчасті вікна, сірий камінь, затерті фрески, товсті куті ланцюги.

— Світе тихий, краю милий! — присвиснула Редька. — Нічо собі, скільки готики.

Нахабно спростовуючи її висновки, назустріч Редьці з крамнички висипала зграйка чорно-білих із рожевими вкрапленнями емо-підлітків. В одній з дівчаток у смугастих підколінках блимнула сумка з принтом «Tokyo Hotel». Чисто тобі «Аліса» чи «Арія» з тих же пелехатих вісімдесятих. Стилістика фанатських принтів прогресувала не сильно: пафосні лица на чорному фоні, мальовані очі дивляться в тривожну далечінь.

— Тьху. Готи хоч відсталі, а однаково не такі дурні, як ці.

Було ще дуже рано, а їсти хотілося, як після обіду. Редька купила собі за два євро дьонер-кебаб у бадьорих турків.

Кебабне містечко, видно, популярне було у бюджетних студентів — раз по раз заходили сюди, щоби навстоячки швидко закинутися смачним і поживним.

Доївши багатого родича жлобської київської шаурми, Редька пішла слідом за трьома студентами. Хоч щось вона вгадала: то дійсно були студенти, і йшли вони в головний корпус.

Документів на вході ніхто не питав — це ж не київські вузи, де чиновники місцевого розливу бояться, як би хто не вкрав їх безцінного шмарка, а адміністрація трусить, як би то хтось спраглий знань не проник безкоштовно на лекцію.

Культова бібліотека Albertina, стара й непристойно багата, в цей час була майже порожньою. Видно, студенти були або на парах, або, якщо вчилися в другу зміну, ще дрихли і глибоко собі десь мали готуватися до занять. Не кажучи вже про порпання в усіх тут зібраних із 1543-го року манускриптах, інкунамбулах, папірусах й остраках. «Тут же ж, мабуть, і смертних до такого пускають, а не так, як у нас...» — помріялося Редьці про легкий доступ до кошовного: без десяти паперів із вісімнадцятьма штампами, що ти аспірант у п'ятому коліні.

Поки підіймалася широкими мармуровими сходами, чогось рахувала колони — видно, рятувало від похмільного синдрому. І згадала раптом, що крім Гете й Ніцше з цього їх університету ще й улюблений дядько всіх лінгвістів вийшов — Фердінанд де Сосюр. Тільки от що він вигадав у тій лінгвістиці — Редька не згадала би і під гіпнозом.

Зібравши в пучок все своє куце знання німецької, Редька з апломбом заявила худорлявій дівчині в окулярах, зайнятій риттям у цифровому каталозі, що хотіла б записатися на день у бібліотеку.

Дівчина дивно глянула на неї й відправила уже до тьоті в окулярах, персоніфікованої бібліотекарки всіх часів і народів. Тобто дівчина просто була надто сумлінною студенткою — Редьці стало на секунду соромно за таку стереотипну плутанину. Саму б її ніхто ніколи не сплутав навіть із лаборантом.

Закінчивши з формальностями, Редька старанно переписала код зі своєї листівки на заявну картку. Працівниця книгосховища поклацала трохи на своєму комп'ютері й дещо ламаною англійською, пошкодувавши недоробленого філолога, пояснила Редьці, що збірник топографічних карт 76-го року зараз на користуванні в читальному залі.

Знову карти? Редька озирнулася навколо. Зала була майже порожньою. В кого ж ця книга?

З-за столу під велетенським, як вилаз на небо, даховим вікном підвівся хлопець. Бічні вікна читальної зали були вузькими й довгими, ніби росли безупинно вгору. Хлопець теж здавався їй якимось вузьким і довгим, і всі стіни теж раптом полізли до неба, силкуючись перерости дах, і книжки на полицях за спиною бібліотекарки теж стали видовжені, як телефонні записники на спіральних кріпленнях у дитинстві. Відтак це все скрутилося в готичну вежу, вежа поповзла ще догори, як змія чи осока в воді, а тоді потемніла. І все стало теплим, затишним і спокійним.

— Hallo, hallo! — кричала тьотька в окулярах, суючи під носа Редьці якусь безбожну гидоту. Редька не відразу второпала, що то бібліотекарка, а не біблійний Бегемот.

— Ти жива? — спитав зрозумілою мовою незрозумілий голос. Втім він був м'яким, низьким і спокійним — Редька не навиділа писклів, особливо чоловіків — так що можна було без відрази повертати голову.

— Пам'ятаєш мене, Федька? Я — Дордже. Твій, як ти мене називала, хресний брат. Правда, ти там же штовхнула мене з санками прямо в металевий паркан... — хлопець показав на шрамик у себе на лобі. — Але нічо. Боженька тебе покарала головою в дерево. Чи рукою? Встаєш?

Хлопець був худим, чорнявим, зі смаглявою шкірою, з невеликими, подібними на двох зелених рибок, дуже живими очима й чітко окресленим ротом — Редька ж туманно пам'ятала татового похресника наче кучерявим, золотоволосим,

круглобоким; із масним ротиком і пальцями-сосисками. Мабуть, тому що Німеччина асоціювалася у неї з ковбасою і булочками, а похресник тата — це ж таки її хресний брат, а брати завжди якісь трохи недолугі й пригальмовані, народжені для того, щоби за них було соромно перед подругами.

Поки Редька думала, що би такого мудрого на це мудре питання відповісти, Дордже порскав їй у лице водою, котру наливав собі в долоню з хромованої пласкої фляги. Правда, з огляду на флягу і на смак, вода тут же виявилася нормальним віскі. Редьку розрізняти в цьому сенсі гівно від лялі ще тато навчив. Принаймні їй хотілося так думати, злизуючи крапельки з губ і витираючи їх з інших частин лица.

— Здоров був, Дрожжі. Чи Драже — як я там тебе в дитинстві називала. А за «Федьку» атветіш, — не чекаючи запрошення, вона вхопилася за його плече, підвелася й сіла на підлозі, все ще з підозрою роззираючись довкола.

— Ти знаєш, — провадив собі Дордже, по-лікарськи розглядаючи спантеличену бібліотекарку, а не Редьку, — у цій залі надто тхне трансцендентним. Якщо ти не німець у п'ятому коліні, краще подихати десь надворі.

— Подихати чи подихати, в сенсі здохнути? — Редька нарешті щось промимрила. Спробувала наче як побути іронічною. Кволенькою. Не найліпший спосіб проявити свою крутість, знаходячись у розкаряченому положенні в скарбниці знань. Дордже простягнув їй флягу. Редька ковтнула сінгл молта й схвально кивнула.

«А взагалі мене вже ваше трансцендентне встигло заїбати. Готи-готи солов'їні...» — подумки Редька щосили намагалася перевтілитися в її, як їй самій здавалося, ліпший шматок. Злий, іронічний і дорослий. Якщо чесно, виходило так собі.

— Як би то не було, ще трохи аква віти зара тобі не зашкодить. Заодно розкажеш по чому сьогодні джіпіес у Києві на п'яних базарах.

— От сука, — це вже Редька не подумала, а сказала. Хто зна — може, Дордже прийняв це за звернення до працівниці бібліотеки, що, подолавши перший шок від такого блюзнірства, з німецьким мовчазним завзяттям видирала в Редьки з рук пласку фляжку з віскі. Була би вона з Москви, точно додавала би помічне «Панаєхалі тут».

Користуючись фізичними перевагами («і сильніший, і гарніший за бібліотекарку», — мигцем подумала Редька), Дордже заволодів флягою й нарешті допоміг Редьці звестися на рівні. Відтак він повагом вернувся до свого столу, забрав рюкзак і, для проформи підтримуючи Редьку попід руку (тривало це секунд 20 — але все одно мало вразити почуття гендерної рівності бібліотекарки), попрямував до виходу з Альбертіни.

Аква віта. Панден Дордже (Редька зненацька згадала його повніше ім'я, голова їй поволі прозорішала, наче осідала каламуть у мисочці з мильним розчином) знав тут непоганий закуток. Вони звернули у вузький провулок і спустились кількома сходинками до півпідвальних дверей, зарослих облізлим плющем. Однак на вході грізно стала огрядна пані в фартусі й зі шваброю.

- Зачинено, — безапеляційно відрубала брюнхільда.
- Це чого ж. Якраз обід зараз. — Сміливий зігфрід-Дордже.
- Прибираємо... Наригано дуже.
- А ми там сядемо, де наригали не дуже сильно.

Брюнхільда навіть не знизала плечима, просто відкрила двері.

Невелика кнайпа, в яку вони зайшли, видно, не раз була жертвою студентських вечірок. Зрештою, в напівсутінках (повне світло тут вмикали, лише коли прибирали вдосвіта, та й то було так страшно, що прибирання скорочували до явно не стереотипних німецьких стандартів) всіх цих подертих, попалених, погризених диванів, надщерблених попільниць і побитих кулаками й головами столів особливо ніхто

не роздивлявся. Та й навряд чи хтось із тутешніх переймався добрим реноме свого місця. Чим гірше, тим краще — все це зветься атмосферою. Будь-яка порядна київська дівчинка відразу б коректно запропонувала перейти в інше місце, але Редька була в гостях, непорядною, і їй було цілковито пофігу.

— Ну, — сказала вона, як тільки вони всілися на диван віку молодості їх батьків (тренди кінця 70-х затримуються в гадюшниках у природний спосіб, на відміну від топ-ендових гніздечок із їх спеціально навченими дизайнерами. Редька, котрій Дордже тільки тепер переклав увесь свій діалог із Брюнхільдою, мимоволі жадно втягнула носом повітря.). — І що я тут роблю?

Бармен, він же офіціант, без питань і замовлень приніс їм по пляшці пива.

— Данкешьон, — сказала надміру ввічлива Редька.

— Я такі тупі питання задаю собі кожного ранку. — Дордже, геть не замислюючись над таким явищем, як «вертольоти», відкрив своє і Редьчине пиво. Віскі скінчилося по дорозі.

— І що ж ти кожного ранку на них собі відповідаєш?

Він не почув і провадив далі:

— А потім розум обростає думками і спогадами, на обрії десь починає маячити мета чи щось важливе. Починаю паритись, як її досягти, що треба зрозуміти, кому дупу поцілувати. Кудись ходиш, щось робиш. А увечері сідаєш за цей столик, закриваєш очі, вихиляєш одну-другу склянку, і розумієш, що увесь день був безглуздим хороводом. All men are dancers and their tread goes to the barboreous clanger of a gong.

— Ой-ой, почекай! — замахала на нього руками Редька. — Ти шо — на філософському вчишся? На політології, небось?

— Га? З чого взяла?

— Та бо попиздіти шось любиш дурної. А я тут і так ніфігіща не розумію. — Редьці здавалося, що вона зараз така ж крута, як десь Соня, тільки значно більш богемна після всього вчорашнього.

— Палеографію я вивчаю. Чи лишень так собі думаю...

— Шо?

— Пишу диплом про філіграні.

Редька, ясне діло, нічого не второпала.

— Які філіграні? Такі, як на браслетіках у Криму? — Колись вона дивилася знічев'я пізнавальну програму про татарських ювелірів, що вижили в сталінському засланні, роблячи прикраси з мідних дротиків, надертих зі старої техніки, аби лиш не втрачати техніку ремесла.

— Не зовсім. Це водяні знаки на старому папері. Колись його ретельно оберігали від підробок. Краще, ніж тепер всякі «гуччі».

— Та на гуччі всім насправді насрати. Кожна шалава в Києві в гучах ходить. І чи є сенс — справжнє воно чи підробне, якщо однаково потворне? — Редька зараз роздивлялася свої кеди, привезені Сонею, здається, з Нью-Йорка. Теж брендові, але дуже правильні — як із секунда. Соня добре розбиралася в стилістиці. Особливо коли йшлося про Редьку.

— З папером інша історія. Якби якомусь болонському маестро сказали, що у XXI столітті ним підтиратись будуть, той би удавився. Колись секрет виготовлення паперу берегли, як Святий Грааль. Як робили деякі сорти, ще й дотепер не знають. От александрійський папір... на ньому Пушкін писав...

Редька позіхнула. Але, взявши себе в руки, спробувала виявити зацікавленість:

— Цікаво, чи впливає те, на чому ти пишеш, на те, що ти пишеш. І чи можна буде колись підтиратися цифровою програмою.

— Тільки цифрове лайно.

— Digital shit only. Там ще значок такий будуть ставити. — Редька, коли казала щось не дуже дотепне, прагнула щось бігом зробити, аби переключити увагу. Ковтнути і пролити пиво, наприклад. Але навряд чи це когось тут турбувало. Дордже продовжував:

— Але певно таки, що на писанину впливає. От любовні листи чогось любили на велені писати.

— На чому?..

— На велені. До речі, на твоєму цифровому гамнопапері писатимуть «Do not use for writing». — (О, він таки її чув.) — А у веленового паперу дуже тонка структура і дрібні філіграні. Ну, це багачі всякі розважалися. Міщанство так не випендрювалось.

— ...а селянство не парилося тим, як би тонше висловити свої любовні пориви. На сіновал — без еківоків. Ну але давай по суті, може? Ти знаєш, куди нам їхати, якщо таки їхати, і для чого, і чого саме мені й з тобою, і якого кольору в тебе труси? — останнє Редька сказала з повною певністю, що знову відсутній вигляд Дордже таки свідчить про його відсутність.

Дордже мовчки пускав дим у півтемряву. Потім розщепив верхній гудзик джинсів і кивнув Редьці:

— Ну, якого?

— Ем... чорно-білого ніби.

— От бачиш. Ти прекрасно знаходиш відповіді сама.

Але Редька знала відповіді не на все.

Посиділа, трохи подумала. Зимне пиво трохи зняло результат вчорашнього зняття стресу. Редька, напруживши кволі сили, спробувала включити свій шарм. Недарма ж їй навіть бабця казала все життя, що хоч вона й страшна, а з шармом. Насправді Редька була значно красивішою за класичну представницю широкого загалу, але що тобі вдовбли у голову в дитинстві, не видовбеш і виробом Здовбунівського комбінату.

— Слухай... — раптом осінило Редьку. — А ти, випадково, під шумок ту книжечку з бібліотеки не той-во?

Вона лукаво підморгнула в бік туго напханого наплічника хлопця.

— А хоч би й той-во, то що? — підморгнув у відповідь він.

— Та нічо. Наш челавек, — Редьці стало весело. — То, може,

хоч даси мені глянути на книжку з магічними кодами?

— Якими ще магічними кодами?

І Редьці — дай за дай — довелося викласти йому все про листівку з шифрами, про джіпіес (про новий, не про перепроданий...), про лінії й координати, про підставу з піцями і її повне незрозуміння того, що робити далі. Зрештою, те, що мало бути атакою шармовитої тигриці, змінилося наївною розгубленістю. Редька раптом сильно, як ніколи, відчула себе самотньою й усіма покинутою.

Дордже трохи помовчав. Викурив ще одну цигарку. Глянув чогось на годинник. Потім дістав із кишені якісь роздруківки, уважніше в них вчитався, кивнув сам до себе й посміхнувся кутком рота.

— Що ж. Хто зна. Давай подивимося нашу макулатуру.

Він порозпихав на столі пляшки, тарілочки з горіхами й попільнички й неквапно заходився виймати з наплічника книжки і брошури. Уже майже знайомий Редьці атлас 76-го року, ще декілька карт («Ці до сраки», — сказав Дордже), два товсті томики німецькою й розфарбований наче дітьми пейпербек.

— А це що? — зацікавилась кольоровим Редька.

— Це хіпі-книжка з розмальовками. Шукали колись Шангри-Лу пацани.

— А. Серйозно...

— Ну, місцями їх накурені нотатки значно корисніші, ніж пафосні й ділові інструкції нацистів, що у свій час займалися тим самим. Цих хоч розгадувати цікавіше.

— Ага. Вгадаєш більше, загнавши себе в той же стан хіба.

— Та й то навряд. Справжня хіпівська генерація перевелась давно. Печуть онучкам пиріжечки. Я вже не кажу про справжню хіпівську траву. От де скарб був!

Скарб! Раптом Редьку пройняв страхітливий здогад. Так он, мабуть, для чого все це?! Хто зна, раптом це таки справді й сам тато все їй шле, і все це — вказівки до якогось заниканого ним скарбу? (В тому, що тато, як мінімум, антикваріатний контрабандист, а не чесний інженер чи дослідник

у полярній експедиції, Редька ніколи особливо не сумнівалася.) Значить, он воно що...

У Редьки тут же відкрилося запасне дихання. Вона хутко й діловито повитягала на поверхню всі свої причандали. («Але що — з оцим ділитися? От блін. Не охота шось. Ну добре. Розберемося. Все одно я поки без руля, як це самій робити. Мене наїбати — великого розуму не треба...») — Редька відчула підйом шлункової кислоти на згадку про минулу ніч.)

— Ну, це вже хоч трохи на щось схоже... — наче до себе говорив Дордже, розкладаючи на столі карту з поцупленого атласу й прикладаючи в місцях Редьчиних координат маршрути з карти фізичної. — Нарешті хоч робиться ясно, куди приблизно мені валити...

— Що значить — тобі? — злякалася Редька.

— Га? — наче тільки тепер помітив її Дордже.

— Ти кажеш — «тобі валити». А я тут що — доставка координат?

— Нє, — засміявся він. — Ти не доставка. Просто я вже довгий час знав, що мені туди треба, — називай це, як хочеш, покликом історичної батьківщини — але поняття не мав, як це зробити. Так що ти значно більше, ніж проста доставка.

— А нашо тобі... на історичну батьківщину? — Редька все ще з певною недовірою розглядала хлопця. — Спадщина там світить?

— Може, й спадщина, — посміхнувся він.

— Культурна? — примружила око Редька.

— Культурна й безкультурна, — зітхнув він.

— Але шось ти геть якийсь не жовтик... — вчергове прискіпливо глипнула Редька. — Чи просто генномодифікований якийсь жовтик.

— Хто такий «жовтик»? — поцікавився Дордже.

Редька посміхнулася про себе. То в неї в дитинстві улюблений песик такий був — Жовтик — вона сама його на касу «Дитячого світу» притягла і дідові платити наказала. А як

виросла, то почала так ніжно азіатів кликати. Не монголоїдами ж? І не, прости Господи, «узкапельноночними», як казали подруги її сестриці.

— А. Та так. Ніхто. Просто видок у тебе, ну, наш.

— Ваш?

— Наш.

— Ну, ваш так ваш. Тобі видніше, юний антрополог.

Редька помовчала. Скарб, подорож, пригода. І альтернатива: Київ, срака, смерть. І Срака з великої букви, бо ж точно розріжуть її на стільки шматочків, скільки грошових одиниць вона занастила. І розрізатимуть тупим ножом для піци.

— Куди нам хоч їхати? — ніби між іншим поцікавилась вона.

Дордже непомітно посміхнувся при слові «нам».

— У гори, — сказав туманно.

— У які такі гори?

— У високії.

Він попросив рахунок.

— Давай, будемо трохи рухатися. До літака не так вже і багато. Якраз встигнути в посольство — слава додатковій доплаті, існують експрес-візи.

Він ще раз глянув на ту саму роздруківку. Виявилось, що то — електронний квиток, і відразу ж було зазначено два пасажири, просто він, вочевидь, не вчитався. Або проігнорував чи не хотів казати їй. «От гімнюк. Так діло не піде».

— Слухай... — якомога розслабленіше, аби не видати свою захланність, спробувала говорити Редька. — Перш ніж я гордо зійду на трап літака, давай домовимося, що я в долі. Половина, скажімо, мені.

— Половина чого? — здивовано підняв на неї очі Дордже.

— Ну, я не знаю. Ти ж не колешся, що там твоя сімейка заховала і від кого.

— І все тобі треба знати? — приречено сказав хлопець, відраховуючи єврові монетки за пиво.

— Все не все, а рівно стільки, щоби була мотивація віддати тобі всі ключики, що в мене є, аби знайти твою культурну спадщину.

— Гаразд, — знизав плечима він. — Пішли.

— Пішли.

Редька трохи розгубилася від того, що він не став, як у фільмах про ковбоїв, торгуватися за відсоток від скарбу. Мовляв, їй п'ятнадцять, йому вісімдесят п'ять — пристав на половину, хоч Редька би зійшлася і на тридцяти своїх. Ну, але гаразд так гаразд. Зрештою, завжди можна буде спробувати фігурно з'їхати, якщо там якийсь пшик, а не скарби з кольем шарлоти.

Більше їй нічого не вдалося з нього витягти, та він, здається, й справді не багато більше за неї знав. Ті ж розмиті знаки і дивні послання, ще менше конкретики, ніж надходило їй.

На індійське консульство — хоч це й транзитна країна на їхньому шляху, ліпше напровсяк візу мати (аеропорт там зірвуть, чи смог буде, чи срачка нападе, чи російських туристів засилля в терміналі, — куди ж тоді бігти?) — пішло години дві. Редька в таке диво не могла повірити, до того ж серце вперто тьохкало при згадці про Гоа й зростанні шансу туди втрапити. Відтак вони доста оперативно купили куртку, термобілизну, спальник і великий наплічник для Редьки в спеціалізованому магазині, там же знайшлися секонд-генд трекінгові буци за 50 євро замість нових за 200 (Редьку не полишала думка, що вони їй все одно в Гоа не знадобляться, то нащо платити за дурне?). У Дордже більшість спорядження вже була, він купив лише новий примус.

— Старий загинув разом із наметом. Підігрівали собі лігво на рок-фестивалі мої дорогі товариші. Добре, що самі під свого Мериліна Менсона не згоріли.

Редька утрималася від коментаря про власні фестивальні будні.

Щоби скоротати час до пізнього літака, вони ще трохи побродили порожніми вулицями (східні німці якось заповзято

останнім часом виїздили на Захід у пошуках кращої долі), пообідали в порожньому паназійському ресторанчику, купили три книжки для Дордже і одну для Редьки, похрумтіли мигдалевим печивом із паперових торбинок (Редька повитирала жирну руку об Дордже, поплескавши його по плечі) й нарешті зайшли до Дордже додому, аби він зібрав манатки.

— Аскетично тут у тебе, — оглянула Редька його мансарду з вузькою бамбетлею, вкритою бозна-звідки взятим явно гуцульським коциком, зі столом для комп'ютера, складним курильним пристосуванням і двома книжковими полицями на стіні.

— Малувато книжечок, — додала вона.

— То просто видимість. За цими полицями вхід у бібліотеку на двісті квадратних метрів.

— Ну так, звичайно. Підземний хід в Альбертіну з ліфтом у бібліотеку Вернадського. Там, кажуть, всі горішні поверхи творами Леніна забиті...

— Де це — бібліотека Вернадського?

— У Києві. Поведу тебе туди. Зразу після цирку й зоопарку.

— Ой фак! — схопився раптом Дордже. — Почекай!

Він прожогом кинувся геть із помешкання, не прикривши дверей. Редька повільно рушила за ним. Дордже уже шарудів ключем у замку сусідньої мансарди. Тільки-но він відкрив двері, як їдкий котячий запах бехнув Редьці в носа, аж вона закашлялася й закрила ніс і рот рукавом нової куртки.

— Фу!

— Не фу, а сім котів! — Дордже вже діловито прямував углиб сусідської квартири.

— Сім котів і сім тисяч книг... — присвиснула Редька, зайшовши вслід за ним і опинившись-таки в неосяжній бібліотеці.

— Помнож на два! — долинав голос Дордже. — Хоча він і не веде достеменного реєстру.

— Хто — він?

— А-а... мій сусід. Він поїхав десь — у східну Африку, здається — лишив мені своїх котів і свої книжки. — Дордже вже бігав із якимсь аерозолем у руках. — Це — (пш-ш-ш-ш) — від книжкових червів.

Тут черви, чи, точніше, коти, почали звідусіль виникати. Дивно, що їх було лише сім. Білий — пухнастий, чорний — товстий, рудий — безхвостий, смугастий — одноокий, триколірна — охайна, лисий — тремтячий, кавовий — з одним чорним вухом.

— Назбирав їх старий, де тільки міг. Ні одного не купляв — всіх рятував чи звідкілясь привозив.

— Угу. Мій старий теж котолуб. Одного, лисого такого, навіть у відрядження з собою щоразу пер — мене би взяв хоч раз... — Редька на секунду спохмурніла, але тут же стрепенулася: — А у мене на них із дитинства алергія — от і ще одна додаткова причина не жити з татом.

— Гм, — сказав Дордже.

— Але нічо — зараз наче вивітрилося. Живу ж і не чхаю. І не сонлива — не гальмую наче.

— Та? Може, ще не до кінця вивітрилося? — коли Дордже підйобував когось, він не посміхався криво, як Соня, а стурбовано дивився в очі. Від цього ефект більшав.

— Та йди ти! — нарешті второпала Редька.

Він іще поміняв численні котячі туалети, підсипав корму і підлив води.

— А хто за ними гляне, коли й ти поїдеш?

— Котячий бог.

— Котячий бог?

— Котячий бог. І соціальні служби.

Він справді кудись подзвонив, говорячи німецькою, відтак запакував котячий ключ у паперовий конверт, вибіг надвір і повернувся в мансарду за десять хвилин. Редька за цей час встигла вивчити пом'яту копію гравюри над бамбетлею. На

ній чи то спав, чи то вмер якийсь чолов'яга у фригійському клобуці (так Редьці здалося), а над ним голосила, здійнявши руки, жінка.

— Це що, смерть алхіміка? — Редька роздивлялася картинку з відстані носа. Жінка на ній виглядала більше сердитою, ніж засмученою. — Схоже на раптову смерть від асфіксії. Не вдалий експеримент? — Редьці хотілося здаватись дуже ерудованою. Відмитися за філіграні.

— Не зовсім. — Дордже пакувався, не дивлячись на картину. — Насправді — тільки не кажи ісламським фундаменталістам із нашого гуртожитку — це вусмерть п'яний Магомет. Не знаю, правда, хто то над ним руки ламає. Якщо дружина, то ліпше пророку в позачерговий хадж змиватись...

Коли Дордже, вже навантажений наплічником із причепленими до нього трекінг-капцями, зачиняв свою мансарду, Редька втягла носом повітря з-під сусідових дверей. Як не дивно, котятини не вчувалося, хіба якийсь щемливий запах тютюну і книг...

— А як він виглядає, той твій пан Коцький? — запитала зненацька вона.

— Та так як ти.

— Що? В сенсі?..

— Типовий фріц такий. На танку.

11

Дордже пошарудів ключем у поштовій скриньці, перш ніж вийти з під'їзду. Йому до ніг вивалилася купа рекламних роздруківок. Мудрі сусіди понаклеювали на свої скрині щось типу «Keine Werbung, bitte»¹, але навряд чи то і їм допомогало. В Києві б ще й потрощили ту скриню в праведному гніві рекламного агента.

¹ Будь ласка, жодної реклами (нім.).

— О, видиш. Щось таки й пришло. — Дордже сягнув по конверт у середині купи. — З банку? Дивно. Та ше й тобі.

Редька вже нічому тут не дивувалася. Відкрила конверт. Дістала з нього банківську картку й ще один конвертик із пін-кодом.

— Ну і харашо.

Малюнок на картці змусив Редьку посміхнутися — мультяшні коти нахабно посміхалися з цього банківського артефакту «молодіжної програми». Рівно сім дурнувятих пик із німбами. Пін-код був простий як двері: 7278. Легко запам'ятати. Цифри ці їй наче щось нагадували, але що — не було часу копирсатися в асоціаціях.

У Редьки тут же з'явився план «Б». Простий і не надто захищений. Якщо на картці щось таки є, хутко зняти весь кеш (бо мало що — заблокують там, передумують), чемно долетіти з Дордже до Делі, випити з ним кави в аеропорту, поцьомати в щічку й сісти на перший же рейс до Гоа.

«А далі наші шляхи розійдуться...» — подумки репетирувала вона фразу, знов уявляючи себе персонажем Клінта Іствуда. Треба буде навчитися правильно примружувати очі — так, аби скидатися на ковбоя, а не на стандартну глянцеvu надувну крихітку.

Поки Дордже ходив в аеропортові безмитні скарбниці за випивкою в пластиковій пляшці, Редька хутко зняла з картки стільки грошей, скільки дозволяв не вельми щедрий ліміт.

— Ну, вже ліпше, ніж нічого...

Політ тривав десь сім годин. Редька наїлася сірих овочів, сірого м'яса, напилася рідкої літакової кави і страждала. Дордже напився купленого в дьюті-фрі віскі й проспав гидкий обід голландських авіаліній.

Щоби приспати буйних пасажирів, у літаках ледь підвищують температуру. Щоби остаточно пасажирів пробудити, температуру в салоні різко знижують.

— Підараси, — цокотіла зубами Редька. — Шо вилупилася? — риторично поцікавилася вона в зубатої й цибатої голландської стюардеси.

Та у відповідь і не спробувала посміхнутися. Їм, видно, зовсім кепсько платять.

— Вставай. Ти Пакістан проспав, — позіхнула Редька.

Дордже прокинувся вже десь аж після паспортного контролю. Надворі стояла глупа ніч і тривав ремонт. Офіси авіалінії було зачинено до восьмої ранку.

— Ну що — гуляємо тут чи покатаємось на рікші?

Редька роззиралася в пошуках кави.

— Та все одно. Скільки у нас часу тут, годин шість? — Редька нічим не видавала, що перед від'їздом ще з місяць тому в Києві вивчила напам'ять розклад літаків до Гоа. Літало їх аж четверо щодня. Те, що за нею раптом стежать, може, й відгонило для Редьки параноєю, а все ж не викликало більше сумнівів. Гоа, гашиш і гроші — три «ге» були близькими як ніколи. І як ніколи легко було облажатися.

Вирішили не катати наплічники містом і, засмутивши парочку таксистів на «амбасадорах» і надзвичайно прекрасного в очах Редьки моторікшу-сікха в жовтому тюрбані з молочною бородою, пішли коротати решту ночі в цілодобовому ресторанчику біля платної зали очікування.

— Схоже на вокзал у Харкові десь, але диванчики зручніші.

У європейського Дордже, либонь, було значно більше приводів для культурного шоку, але він промовчав.

Редька замовила собі велике пиво Kingfisher (розмір пляшки несказанно її потішив), а Дордже взяв порцію місцевого віскі й героїчно її спожив.

— Ну як? — поцікавилася Редька, замовивши страву з розділу «суп» і страву з розділу «курка», попросивши зробити все гострим, як для своїх.

— Гидко і дешево, — знизав плечима Дордже. — Хоча, мабуть, ця характеристика частенько спливатиме у цих краях.

— Не знаю. Пиво нормальне і дорожче, ніж у нас. Десять гривень на наші гроші, чи шо.

Їжа виявилася напрочуд доброю. А от американські долари і старосвітські євро тут чомусь не приймали.

— Не проблема, — витер серветкою губи Дордже, — бери свою картку, дуй у банкомат. Зніми рупії. Чи обмінник якийсь працює — але там відсотки ще більші, здається. Глянеш. А потім я теж піду, покурю.

Редька пополотніла, як спіймана на гарячому дружина, що витратила чоловікову зарплатню на відвідини тренінгу «Как улучшить себя і свой брак».

Вона хутко зважила свої шанси. Дордже був у курсі картки і того, для чого на ній були гроші, в принципі, теж. Редька про цю причинно-наслідкову біду задумуватися не хотіла. Або їй зараз доведеться щось плести йому про те, для чого на руках лише кеш, або:

— Добре, зараз сходжу. Ось тобі напровсяк чудо-папірець. Раптом не вернуся. — Редька зробила комічно-страшні очі й поклала в кишеню сорочки Дордже кілька зіжмаканих сотенних банкнот. Він не надав цьому значення.

— Повертайся.

Редька пішла задоволена своєю щедрістю й горда аскетичністю — наплічник лишився в ресторані, з собою в неї був тільки паспорт і гроші, набір-мрія вільної людини. Нею себе вже майже відчувала Редька, заспокоївши совість двома сотнями чайових для хлопчика з бібліотеки. Який там скарб, яка спадщина, які гори? Що за утопії для малих дітей? Завтра зранку вона першим же рейсом звідси звалить, а до ранку десь буде кататися, щоби він не знайшов її бува в аеропорті, а потім викине мобільний в океан і не загляне в Інтернет доти, доки вистачить їй грошей у Гоа...

— Казна-чого Редька таки запхала картку в банкомат. Ввела пін-код, байдуже прочитала повідомлення про те, що помилка незрозуміла і слід зв'язатися з банком.

У кишені раптом дзенькнула каструля — з таким звуком їй надходили sms. Редька дістала телефон, аби востаннє прочитати привіт від оператора й — пес із ним, з океаном — подарувати цей бісовий телефон першому ж жебракові, що жебратиме вночі. Але sms прийшов із номеру, складеного зі щойно набраних цифр.

«Hello darling. Right choice to have cashed this card, it would not work outside of Germany anyway. Still, if you give up on your job now...»

Повідомлення перервано.

Редька нервово покусувала кутикулу на великих пальцях, намотуючи кола залюю прильоту, куди її, трохи повагавшись, пустили охоронці, з огляду на білу пику і нахабний її вираз. Нарешті прийшов другий шматок тексту:

«...you will not get much more than that. Next airport. Next card. Box 7278. You'll know the code: sim podviynyh and so on».

— And so on, он енд он, соу кам он... — буркнула Редька. — Так і уявляю, як базарна відьма — і вже, курва, для різноманітності англійською — читає цей реп, викидаючи у натовп фанатів по свинячому вухові. Заїбали.

Дордже стояв на вулиці й курив. Обидва наплічники були з ним.

— Я розплатився. Індуси самі сказали, що обмінки не працюють.

— І з банкоматами бувають лажі... — підхопила Редька. — Маєш сигарету?

Темні, як делійська ніч, аеропортові поліцейські зацікавлено розглядали скуйовджену дівчинку з цигарками. На бейджах двох із них були прізвища Сінг.

— Дивно, — сказала Редька, — мені колись казали, що прізвище Сінг значить Лев і буває лише у найвищих каст.

— А чим не заняття для найвищої касты — працювати в аеропорті? Перевіряєш всіх, щоби, бува, якийсь недостойний не прокрався в небо.

У Редьки з дитинства було два улюблених заняття — поїсти і поспати. І тільки вони були взаємозамінними, будь-яка з доступних земних альтернатив не проходила. Тому, коли стюардеса наступного рейсу роздавала пасажирам сніданок, Редька, хоч і не була голодною, все ж пролупила очі й навіть розгледіла в ілюмінатор вершини гір, котрі з їх чорнотою, що мережала білосніжні льодові шапки, важко було сплутати з рядовими хмарами.

— То вже Еверест? — спитала вона в сплячого Дордже.

— Енурез, — буркнув він. — Дай поспати хоч із півгодини.

Відразу за паспортним контролем на них чекала дівчина в формі працівниці авіаліній, якими вони летіли. Дівчина нервово посміхалася й тримала табличку з Редьчиним прізвиськом. Редька не знала, підходити, чи ні. Нарешті не витримав Дордже і сам підійшов до хостеси. Вона, зітхнувши з полегшенням, швидко впхала йому в руки жовтавого конвертика й, ні слова не кажучи, так само швидко вшилася.

Редька вже знала, що там, імовірно, є. Тож дозволила подивуватися Дордже.

Цього разу карточні циферки злегка розчарували Редьку — якісь ні в тин, ні в двері — 7395. Спробуй запам'ятай.

— Здається, містика скінчилась, — зітхнула Редька, втім не без певного полегшення мацаючи класичні опуклі цифри на цій класичній Visa Card. Ні тобі котиків, ні привітів від баби-яги з м'ясного ринку.

— З карточкою точно. Ця би вже мусила працювати всюди. І не надумуй собі зайвого, моя забобонна піцо-скутерка.

Редька аж застигла від такого нахабства.

— Ти що, ботан — ваще оборзів?

— Я — ні. Не вобще. Помогти рюкзак натягнути? Але, якщо

10 хочеш містики, — вона ще навіть не почалася.

Поки вони тряслися в запилюженому брезенті коробочки-таксі, що везла їх з аеропорту в той район міста, де, на думку таксиста, слід було жити іноземцям, Редьчині думки крутились довкола тата.

«Цікаво таки, де він шляється. І як йому — якщо це все він, звісно, підлаштовує — вдається таке робити? Так чи інакше, оцей весь хаос, що раптом постав навколо, з цими вересками мопедів і машин, поламаними автобусами, волами, що тягнуть труби, дурнуватими рекламами і школярками, що цнотливо прикриваються білими хусточками від всюдисущого смогу, має в собі більше життя, ніж “сталічна жизнь Кієва”. Не сумую нітрохи, пострадянська понтова провінціє...»

Редька вперше збагнула, як же сильно її дістало місто, в якому пройшло фактично все її свідоме життя. Певно, по-іншому і бути не могло. Остогидлі речі треба без жалю викидати, як зіпсуте м'ясо з вимкненого холодильника, хоч би скільки ти за нього не заплатив, коли було свіже. Так що підводних причин на все це, що негадано з нею почалось, вистачало. До того ж раптом їй пощастить якось зустріти свого головного родича, і він таки розкаже, що це все значить?

Місце, в яке їх привіз завзятий таксист, називалося Golden Dragon Palace і було страшнішим за туалет у пеклі. Редька з Дордже оглянули його для проформи, ввічливо подякували за увагу, дали таксистові близько трьох доларів і, не дивлячись на його протести й вимагання подвоєної суми, вдягли на спину наплічники й побрели шукати місця ночівлі пішки. Поки вони вибрели на невеличкий семиєвровий Green Garden з охайними кімнатами й гостинними господарями, встигли втомитися до півсмерті, й увесь ясний день проспали, не знімаючи одягу, поверх заквітчаних коциків на ліжках.

Коли ледве-ледве прокинулися, надворі було темніше, ніж у полярну ніч. На годиннику, втім, ще не було й восьми.

Електрику, як пояснила хазяйка гест-хаузу, тут планово й позапланово вимикають двічі на день, а так усе в нормі. Хочете чаю? Можна й пізніше. Сходіть поїжте, поки не закрито все.

— Ось вам ліхтарики. — Вона щедро вручила їм дві китайські запальнички, рожеву й блакитну, дівчинці й хлопчику, з мікроскопічними ліхтариками на кінцях. Редька з Дордже й заперечити не встигли, що в них є свої, нормальні. Зрештою, знадобляться ще. Кинули до кишень і побрели, сонні, на «барні лови».

Місто тут, хоч і столиця, лягало спати швидко. Ще з годину тому на цегляних вуличках верещало, варилося й продавалося, а тепер таке враження, наче останні люди покинули їх зо півтисячоліття тому. Хіба сміття по собі лишили і кілька вічно тліючих багать. Поодинокі паршиві корови сонно щось ремигали собі, якась на ногах, якась уже лежачи. Дотлівали куріння древнім божествам по старих і нових каплицях, кам'яні Ганеші, Шіви, Дурги, вимащені червоним шафраном, посипані рисом і пелюстками, байдуже дивилися в темряву. Повз них хіба зрідка пробігав худий голодний пес чи пролітав одинокий целофановий кульок. Цеглу середньовічних стін місцями порозгризали гілки і стовбури дерев, що тепер собі хижо полювали на нечасті в цих туманах зорі.

Єдиним півживим місцем була якраз вуличка з напівлегальними борделями і барами, де кучкувалися під гудіння електрогенераторів, в основному, іноземці. Коли була електрика, тут зазвичай волав який-небудь рок сімдесятих, а так тільки мультинаціональна мова і дзвін скла.

Редька з Дордже були голодні, як вовки. Принаймні Редька. Взяла собі добре знайомих вегетаріанських момо й, подумавши, баранину карі. Редька пила пиво. Дордже — принципово, чи що — знову вибрав місцеву важку артилерію. Цього разу ром.

Коли відмовив у послугах і генератор, клієнтам на столи принесли свічки. Редька розглядала у відблисках полум'я об-

личчя Дордже. Вперше за весь час воно здалось їй насправді красивим і дещо тривожним. Було в ньому чи якесь нагадування, чи пересторога. Втім, Редька хутко відігнала від себе ці повільні щемливі думки, переключившись знов на своє пиво.

Дордже впорався з ромом швидше. Коли Редька ще була на середині знищення свого їдла, він перехилив пляшку догори дригом і витряс звідти останні краплі зілля.

— Деколи у мозок просочуються спалахи, наче з іншого боку завіси, — заговорив він, хоча до цього майже весь час сидів мовчки. Редька підвела на нього очі.

— От є, наприклад, пам'ять про вчорашній день, про найщасливіший день, про день першого катання на ровері. — Він ледь посміхнувся їй. — Вона дримає зовсім поруч, і варто лишень клацнути пальцями, щоби увімкнути потрібну стрічку — ту, яку хочеш переглянути. Але десь у глибині кінотеки висить щільна завіса, важкими складками спадає на запорошену підлогу, і коли її підняти, там далі нічого немає. Пустота і пилюка. Але вона висить, і це не кінець кінотеки. Довгі порожні коридори бережуть щось, що не мож' насильно відкрити, побачити і прокрутити взад-вперед, як собі хочеться. Воно саме собі вмикається, без квитків і запрошень на перегляд.

Дордже говорив це все як у трансі, але Редька була сама надто невиспаною й змученою, щоби дивуватися.

— ...галас, юрби людей, дуже великий натовп, безкінечний потік темних облич. Я дуже сумніваюсь, чи це було зі мною, чи це якесь побачене у морфійному угарі кіно.

— Морфій? О, я кіно таке недавно бачила. За автобіографічним Булгаковим.

— ...величезні намети і огорожі з дроту. І червоні хрести. Їх найбільше, вони дуже яскраві, не такі, як все решта, тьмяне і пожухле. Моя голова хитається на чиємусь плечі й щока тупиться до колючої чорної щетини. Комір пахне потом і димом... і ще чимось квасним. Це чужий і незнайомий запах. Він лякає

більше, ніж усі ці люди, метушня і навислий панічний страх у повітрі. Це якесь небезпечне місце... Потім я повертаю голову і бачу на іншому плечі скуVOIDжене кучеряве волосся. Воно плаче і скимлить. Я намагаюсь пригадати, де мої тато і мама, і не можу. Не можу навіть згадати, як я попав у це місце і де залишився мій дім. Лишень гостре відчуття загрози. Ми втікаємо від загрози. Всі втікають. Навколо гори, вони відкидають довгі тіні й димлять. І десь за ними чаїться біда... Потім мене переймають чийсь бліді кістляві руки зі світлими волосинами. Потім знову ці червоні хрести і білий тент намету. Там всередині звуки притухають і не пахне димом. Я дивлюсь, як колишеться білий тент наді мною і на хвилі розсіяного світла. Я повертаю голову і бачу поряд скуVOIDжене кучеряве волосся. Я закриваю очі. Все стихає.

Дордже скривився і втупився у барну стійку. У залі тихо звучав голос Елли Фітцджеральд: *«how long, how long blues...»* Редька й не помітила, як дали електрику.

— Гарне місце. Тільки нема музичних автоматів. Тиждень тому я отримав від хресного пакуночок. Жодних листів, тільки карта і кілька старих фотографій. Ось дивись. Про них я тобі не сказав.

Дордже підсунув Редьці жовтого конверта.

Світло було тьмяним і Редька низько схилилася над свілинами.

— Або вони дуже старі, або з фотошопу. Тут майже всі вусаті. А на цій скраю тато. Дуже молодий, я його таким навіть не пам'ятаю... І поряд із ним якась красуня. Не мама. Дивне вбрання, ще дивніше, ніж у неї на фотці там одній... А ти тут когось впізнав?

Дордже мовчки похитав головою.

— Дивись. Це схоже на концтабір. — Редька тицьнула пальцем у фотографію. На ній незнайомі люди позували на тлі наметів і вантажівки з емблемою хреста у колі. — Це не з твоєї морфінної кінотеки?

Дордже перевів погляд із пляшок у барі й витріщився на Редьку:

— Та це і є те місце... Або я їбанувся, або таки впізнаю ці гори.

— О! Ти вмієш матюкатися!

— І мені конче треба туди... І тобі треба.

— Ага. Дуже треба. Дякую. Попереду сракою... — Її вкотре охопила злість за втрачене Гоа. — Що я там забула?

— Кучеряве волосся. — Дордже вже звично, лівим кутиком рота, посміхався. Від його зніяковіння не лишилося й сліду.

— В мене ніколи не було кучерявого волосся, — трохи образилася Редька.

— Було. Просто ти його забула там.

14

Зранку Редьку розбудили істеричні бібікання мотоциклів (як вона потім збагнула, ніякі вони не істеричні — люблять люди собі побібікати, й нічо з цим не поробиш), заклики вуличного торговця чимсь картопляним (Редька знала слово «алу» з індійського ресторану), ворони й дітлахи зі школи по сусідству, що хором репетували, очевидно, правила поведінки учнів молодших класів.

— Велкам ту Ейжа, — сказала вона сама собі, дивлячись у тьмяне дзеркало на розкуйовджене своє відображення.

Дордже у кімнаті вже не було. Редька довго позіхала і довго матюкалася кривим позіхаючим ротом — звична розминка на початку нового Божого дня. Вчора, видно, сильно напилися, позаяк вона не зовсім петрає, як вони сюди допхались і що це за місце таке.

— Напилися, але не впали в блуд, — сказала вона повчально своєму ж таки відображенню, піднявши вгору вказівний палець і брови.

У кімнаті було два ліжка, і друге було розібране — Дордже спав окремо. По всій кімнатці валялися їхні речі. Виблискувала на сонці, що пробивалось крізь щілину неймовірно квітчастої штори, алюмінієва оббивка дверей до душу-туалету.

У вхідних дверях зашкребли ключами.

— Намасти, — сказав Дордже до Редьки.

— Що тобі куда намастити? — поцікавилася вона. — Спину салом? Чи морду варенням? Що це ти такий довольний зранку? Так у нормальних людей не буває.

Редька не поспішала рухатися з ліжка. Її відображення на стіні навпроти дивилося на світ здивовано й запухло. Через секунду Редька вже забула про свою красу — однаково не було шансів її реанімувати найближчими хвилинами. — А-га-га-га-ням-ням-кишшшшш!!! — видала вона, потягуючись.

— Дуже сексуально. — Дордже заходився складати свої речі. — Може, ти би вже встала? Я нам, кажись, попутку намутив.

— Яку таку попутку?

— Таку попутку. Машину. Замість автобуса. Син хазяїна цього шикарного готелю їде в той бік по справах. Принаймні до великого міста найближчого нас підкине...

— А-а. Ну ладно. Я взагалі без руля, що за місто і куди нам треба. Кинь у мене джинсами. — Редька ще раз позіхнула. — Взагалі-то дивно, що ти знаєш, а я не. Бо то ж я тебе веду кудась, га?

— Ти шо — зовсім вчора блекаут хапанула? — Дордже майже не здивувався і питав риторично. — Вчора перед сном тобі ціла депеша з інструкціями прийшла. Ти ще поривалася їх з балкону на все місто верещати.

— Ой-йо... — Редька спробувала відчувати сором. — А що я таке пила? Місцевий ром, кажись? Чи ти всьо брешеш?

— О. Бачиш, а про ром пам'ятаєш.

— Пам'ятаю. А-а-а! Бе! — Редька миттю підскочила на рівні ноги й затріснула за собою тремтливий алюміній лазнички. — Не слухай, я блюю!

Місцеві дороги для людини, що пережила будь-яке отруєння — харчове, алкогольне чи душевне — не найкращі ліки. По-перше, у транспорті — не важливо в громадському чи в приватному — жахливо тхне. Бо тхне на самій загазованій і запилуженій дорозі. По-друге, шлунок людини, як і її мозок, раз по раз підстрибує на кожному дорожньому прищі й шрамі. Від цього шлунку стає ще більше млосно, а мозку туманно. При цьому ще катаються підлогою розсипані апельсини і щось нестерпно шарудить у чорному целофановому пакеті.

Редька сиділа позаду і витягала, як страус, голову. Щоби дивитися вперед, на дорогу. Так наче мусило нудити менше. Зверху її коліна привалили якимось дошками, складним столом, чи що. Аби не втекла.

Цією ж дорогою, коли траплялися села, спокійно собі йшли люди і худоба, й ніхто не переживав, що їх зіб'є й розчавить. Так само не переймалися і пасажири. Веселі й безтурботні, вони звисали, як грона спілого винограду, з дверей розвалених автобусів, що рухалися лише Божою милістю, а ніяк не двигуном внутрішнього згорання. Ще найсміливіші з-поміж людей і худіб (кури головно) гніздилися в таких автобусів на дахах, обіймаючи мішки зі збіжжям.

— Я тоже так хочу, як вони... — нила Редька. — Там хоч повітря трохи є. І не чути цієї клятої музики.

— О, тільки приїхала, а вже музика тобі не така. А як же інтерес юного антрополога?

— Закінчився вчора на третій пляшці антропологічного рому...

Власне, антропологія довела Редьку ще й до стану kota з анекдоту, котрий верещав, наступивши собі на яйця, але лінь було з них зійти. Редька, невимовно страждаючи від

високочастотної звукової поп-атаки з подертих динаміків, однаково не могла себе змусити поритися в наплічнику й знайти спасенний айпод із яким-небудь старим треш-панком на маргінесах трек-листа. Він би пасував сюди найбільше. Юна дівчина в невинно-рожевому сарі, йдучи по узбіччю дороги, затуляла собі рот і ніс своїм же шифоном. А назустріч їй неслися безжальні, важкі, смердючі, курні вантажівки, автобуси й трактори. Останні, правда, не неслися, а лише перділи, сповільнюючи загальний рух на і так не автобані. Мотори цих тракторів можна було роздивлятися, як кишки на показовій операції, та ще й ременями все підв'язано, як у палаті для особливо буйних. Про все це думала Редька, ставлячи ставки на те, хто з двох хлопців, що всадилися на саме верховіття височезної копиці з сіном, бозна-як приладнаної до трактора, першим упаде на дорогу просто під колеса весело розмальованого автобуса.

Автобуси у цих краях і самі не проти були попадати — Редька вже нарахувала три. Один в куветі біля дороги, один передом у річці — задом у повітрі, третій просто розпався на інтегральні частини, а люди-пасажири стояли навколо й медитативно чесали собі голови.

Художніх поривів автомобіліста тут ніхто не стримував — малюй собі, скільки завгодно, тільки на власному транспортному засобі.

Редька роздивлялася пересувні твори мистецтва, широко відкривши рота. Серед лотосів, троянд, кобр, тигрів, кинджалів, написів місцевою мовою, лого Adidas (улюбленого просто так, «за красоту», чи того, що колись був лотосом?) та іншого графіті на кузовах і кабінах вантажівок найбільшою популярністю користувалися два англійські вирази: «SEE YOU», «PUSH HORN». Однак траплялися й перли: «LOVE is LIFE», «DO YOU LOVE ME GIRLS» і «NO TIME FOR LOVE».

— No time for love... — повторила собі Редька. — Єс тайм фор п'юк.

— Пізно, Грицю, до школи. Вже приїхали. — Обернувся до неї Дордже.

— Це Муанг Сінг уже? — не повірила своєму щастю Редька.

— Яке там. Це Манасаг. Тут нас викинуть, а ми собі далі будемо щастя шукати.

Викинули їх на автостанції. Відразу просто ж у вухо Редьці пропищав пронизливо саморобний клаксон вело-рікші — винахідливий хлопчина присобачив свисток до пляшки від миючого засобу. Результатом був звук — щось середнє між істеричним вереском немовляти і гудком невеликого поїзда.

— Йоб твою блядь мать сука! — вилаялася Редька йому навздогін. — Гандон! Так перелякав.

— Та то ж він про тебе й турбувався, — засміявся Дордже. — Це тут як казати «добрий день». Бач — навіть агітплакати всюди висять, аби люди не забували це правило елементарної ввічливості.

Агітплакатами Дордже називав закосичені розписи вантажівок і графіті з проханням сигналити на всіх поворотах і виступах.

— Ці паскуди турботливі, — Редька завдала собі наплічника на спину, — вони з потрійним задоволенням сигналять мені у вухо.

— То тобі здається.

Тут, аби довести Редьчину правоту, веселий мотоцикліст тонким нестерпним довгим піканням провів чергову подряпину по Редьчиному слуху.

Редька нічого не сказала, тільки пильно подивилася на Дордже. Витримати драматизм не вдалося, бо тут же на неї наскочив продавець цукрових півників і блідих пиріжків із м'ясом.

— Ем-м... — Дордже помахав їй рукою з-за голови продавця, що вже накладав Редьці порцію гарячого в чорний пластиковий пакетик. — Я зараз. Піду порішаю транспорт нам далі.

Редька мовчки їла анемічні, як шкіра тлустої шляхтянки, пиріжки з солодким м'ясом, що обійшлися їй у 2 грн 50 копійок на наші гроші.

— Їдемо джипом, — прибіг радісний Дордже. — Давай гроші.

Редька з недовірою подивилася на нього. Щось він сьогодні підозріло бадьорий.

— А скільки тобі?

У так званому джипі — ще одному виді громадського транспорту — вона вирішила сісти на ряд позаду шофера (рядів було три плюс у кузові перпендикулярні їм лавки під стінами, як для десанту), але посередині.

«Бо так у мене буде шанс вибити головою лобове скло і спокійно вилетіти на узбіччя. А не переламати собі без варіантів всі кістки, коли кине на спинку попереду».

15

Село з назвою Муанг Сінг хоч і звучало Редьці десь по-солов'їному, скоріше нагадувало горлицю-посмітюху, а якщо підключити фантазію, можна було повірити, що перед носом у тебе давно розвалені декорації для зйомок китайського вестерну. Випалені червоноглиняні вулиці, пусті й розпечені, не надихали навіть облізлих курей на порпання — птахи сиділи на підвищеннях, поламаних парканах чи дірявих стріхах, зирили однооко на прибульців, ще раз переконуючись, що далеко не в курей найменший мозок — чого от ті двоногі білі топчуться розпеченим ґрунтом?

Здавалося, по всьому цьому селі засів якийсь нестерпний сморід. Чи то падла, чи то нечистот, чи то горілого м'яса.

— Боже Великий Єдиний! — кричала Редька, морщачись і затуляючи носа, — Нам Україну храни! Хто у них тут здох?! І ти хоч, аби ми тут ночували?

— Ну, в нас якось немає вибору між цим селом і бутік-готелем із приватним басейном, — знизав плечима Дордже.

— Та тут же всі уроди... — шипіла Редька. — Кудя ти мене притягнув?

Вона сплюнула теракотовою пилукою. При дорозі сиділи недоброго виду бабки. Одна з них показала Редьці браслетика. «На продаж» — вирішила Редька і похитала головою. Бабка витягла зі складок спідниці чорний пластиковий мішечок. Багатозначно підняла брову й вишкірила жовто-коричневі зуби. «Опіум», — зметикувала Редька і вишкірила зуби у відповідь. Видно, вийшло страшно, бо три баби перезирнулися між собою, а потім, як зазвичай роблять у цих краях, аби зняти ніяковість, розреготалися.

— Спитай якось у цих пушерів, шо в них так воня тут. А я спробую захиститися у цьому чудо-готелі...

Чудо-готелем заправляли бізнесмени китайського походження. Вони цілими сім'ями безперестанку їли щось жирне, витираючи пальці об рожево-золотий одяг, аби порахувати гроші. Привітності в них було рівно на ту ціну, яку заплатить рідкісний подорожній за ці кімнати з запилюженими вікнами, крихітними бамбетлями й дірявими ковдрами. З вікна кімнатки на верхньому поверсі, через решітку й додаткову сітку, так ніби тут було що вкрасти, відкривався вид на внутрішній двір місцевої монастирської школи, де зараз малі послушники, ревучи, колотили молотком у дві перехрещені дерев'яні штахети.

— Буддистські монахи розпинають Христа, — сказала Редька і сама припухла від свого блюзнірства. Видно, сильно давався знаки місцевий аромат.

Дордже, що вернувся за кілька хвилин, не сильно її втішив щодо запаху.

— Ти права. Таки хтось помер. І в селі цьому люди вірні традиціям, як уже ніде інше.

— В сенсі? Прогулюють жмура по вулицях сорок днів після смерті? Тут і так в них все виглядає, ніби на тому світі.

— Ні. Все ще поетичніше. Жмура, як ти кажеш, спершу вдягають у його одяг задом-наперед. Потім зв'язують мотузками, аби сидів, як ембріон, коліна під бородою. Відтак запихають тіло у великий глиняний глек. Дають йому там настоятися. За кілька днів виймають, трохи глек від трупної рідини споліскують. А на тому концентраті, що в глеку лишився, заварюють чайок чи супчик. І поять ним усе село. Мовляв, покійний був щедрою людиною і дбав про те, аби нагодувати голодних.

— Так. Кажись, я сьодні без вечері. — Редька відчувала, що зараз від усього цього блюване. А надто сприяла цьому спека і викурений перед приходом Дордже завиванець із місцевим сіном.

— Ну і даремно. Подорожніх теж запрошують на заупокійний супчик. А потім — всі в караоке.

У містечку й справді жила більша частина китайців, що, попри родову ненависть до японців і пам'ять про їх геноцид, перебрали собі найгіршу японську звичку. Як тільки наставала темрява, злачний район Муанг Сінгу — між лікарнею й військовою частиною — загорався психоделічними вогнями й заводився дурними голосами. Народна душа співала. Дуже високими голосами й майже зі стовідсотковим непопаданням у ноти оригіналу.

— Добре, що ми тут проїздом... — риторично помітила Редька, насипаючи собі недосмаженої китайської картоплі з цибулею, коли вони таки зважилися вийти зі свого «опіумного притону» на вулицю поїсти вечерю.

— А чого? Дуже спіритичне місце. Проживши в ньому рік, відробляєш карму на покоління вперед. — Кажучи це, Дордже, на превеликий подив Редьки, підморгнув китаяночці зі срібними підвісками в волоссі й обабіч вух, що саме подавала йому пересмажений тофу.

— Ні. Давай уже дочекаємося, коли відкриється цей їх головпоштамт, візьмемо наші явки з паролями з ящика 7 —

цікаво, їх тут скільки взагалі? — і потиснемо кудись із цього заповідника.

— Дивно. Я думав, ти захочеш відкрити тут школу для благородних дівиць. — Дордже з присвистом, як то заведено в деяких народів, засмоктав у себе соус і для рівноваги почавкав.

— Не люблю китайців, — риторично помітила Редька.

— Це ж чого? В дитинстві магнітофон не довго прослужив?

— Ага. І бабця не купила рожеве китайське платтячко з принцесою, як у сусідки Іри... Не. За Тибет не люблю. І за жадність. Пам'ятаєш, я виходила на станції в туалет? Так от, його теж китайці приватизували. Уяви собі картину: стоїть стандартний туалетний сморід у заповітному кутку, а на вході в цей куток сидить китайська парочка під п'ятдесят. Всі розкішні, в золоті і в рожевих, знову ж таки, спортивних костюмах. Беруть засмальцьованими пальчиками гроші в туалетних клієнтів і продовжують наминати жирну свинину. При цьому більш щасливих лиць я вже давно не бачила — така ротація клієнтів. Найліпший бізнес — гімняний.

— Ага. Ти їж, до речі, їж.

— А один мій знайомий, — продовжила Редька, — недавно захотів у Тибет. Ну, в нього папіки багаті, то він собі духовно розважається... Не в цьому справа. Він купив там був квиток на поїзд до Лхаси, а китайози раз — і закрили Тибет для іноземців. На два місяці. Гроші йому, ясне діло, ніхто повертати не збирався. Вони в Китаї тільки одностороннім рухом переміщаються. З твоїх кишень у їхні.

— Уряду.

— Шо?

— В кишені уряду.

— А. Ну, певно. Так той же уряд дере бабло зі своїх же рідних китайців так, як може. Їх же нікуди не випускають, то став популярний туризм у країні. І от уяви собі — прекрасний вид на ріку чи гірську панораму, народ тільки і мріє, що сфоткатись

там і бабці послати. А запопадливі працівники туризму — бац! — і стіну бетонну там гаратають. Із кри-ихітним таким віконечком за ширмою. Хочете видок — платіть, і будь ласочка. Фоткайте, скільки влізе.

Уранці їх спіткав підйом жахливою життєрадісною гімно-подібною (від слова «гімн») музикою. О шостій ранку. Мовляв, арбайтен, людоньки, нічого вам по ліжках ніжитися.

Після того, як із другої ранку недорізано всю ніч верещали півні й Редька крутилася на вилізлих пружинах готельного матрацу, як грішник у чистилищі, вона готова була вилізти на телеграфний стовп, зняти гучномовець і вдягти його на голову голові села, чи хто тут у них заправляє медіа-простором.

У двері кімнати постукали.

— Єс?! — закричали разом Редька й Дордже.

За дверима мовчали.

Редька з Дордже презирнулися.

Стук повторився.

Редька зібралася встати, глянути, що там, але Дордже жестом зупинив її. Він сам встав і підійшов до дверей. Глянув у шпарку між пофарбованими на синє дошками, відтак відкрив і вийшов у коридор, зачинивши за собою двері. Редька і собі підскочила, щоб глянути в ту ж саму шпарку. Вона побачила шматок спини Дордже і частково жінку з розпущеним довгим волоссям. Зрештою, тут майже всі таке довге носили, але зазвичай вкладали в коси. Розмова велася приглушеними голосами. За мить Дордже засміявся, ще щось тихо сказав відвідувачці й різко повернувся до кімнати, набивши цікавій Редьці добрячу гулю дверима.

— Сука блядь, твою мать! — закричала Редька.

— Ага. От бач', підслуховування до добра не призводить. Тим паче підслуховування незрозумілих мов.

— Урод! Дай мені шось холодне! Всралося мені тебе під-

— На. — Дордже намочив свою шкарпетку холодною водою і простягнув Редьці.

Редька приклала чорну шматку, і вже аж потім зрозуміла, що воно таке.

— Ти що — шкарпетку мені дав?!

— Ну. Шкарпетка.

— Чиста?

— Не знаю. Понюхай.

— Фу!!! — Редька запустила шкарпеткою в голову Дордже, але промазала, і махрова шкарпетка, як гроно сірого винограду, повисла на віконних ґратах.

— Ти ж сама сказала — «щось холодне», — знизав плечима Дордже. — Слідкуй за формулюванням своїх бажань. Вони ж, як бачиш, мають властивість збуватися.

— Краще б запустив у мене своїм холодним серцем... — сказала розпачливо Редька і тут же сама зареготала від своєї патетики. — Що хотіла та тьотька?

— То не тьотька. Їй дев'ятнадцять років.

— Ой моя срака! Яка різниця? Що хотіла та тьотька, якій дев'ятнадцять років?

— Дещо спитала.

Редька не могла повірити, що Дордже раптом став такий закритий. Які в них можуть бути таємниці? Вони ж або нічого не знають хором, або ділять те, що знають, навпіл, бо так уже склалося.

— *Що вона* питала тебе?

— Та так. Стандартні речі.

— Які стандартні речі?

— Чи маю жінку і де живу.

— А. І що?

— Нічо. Хотіла піти зі мною.

— В сенсі?

— Ну так, спитала, чи можна піти зі мною до мене додому..

— Так в неї ж чоловік є ніби? — Ще вчора за вечерею Редька зауважила на шиї дівчини медальйон із портретом бравого вусача, а на пальці прозаїчну обручку.

— Точно. Чоловік на заробітках. На полі десь. У тому-то й уся штука.

— А... Пługатарі з пługами йдуть. Співають ідучи дівчата. Як зловлять, то переїбуть... — пробурмотіла Редька.

— Прошу?

— Не-не, нічо. Українська класика. Піду вмиюся.

Тут жаба задавила її дійсно по-класичному. Аж самій дивно стало — це типу шо, ревності? Звідки й доки? З іншого боку, з якого це дива молодиця намилилася кудись із ним іти?! Цяці в неї на голові красиві, звісно, але все одно, шо за наглість. Могла би хоч туманно припустити, що Редька його жінка, а не просто якась сестра чи пацан такий миршавий.

— А, до речі. Вона не китаяночка. Вона з племені Мяо.

— То хай сидить собі дома і м'явкає, — повним зубної пастти ротом огризнулася Редька.

— Я на пошту, скоро буду. — Дордже затраснув двері.

Наступне місто виявилось мало чим краще за попереднє. Закатруплене брудне місто-базар із тим же засиллям китайців і китайських дітей у кислотних тапочках. За рис і зелений чай, котрі кожен порядний китаєць традиційно подає в кафе гостю до його замовленого м'яса й тофу безкоштовно, пацик, що ледве влізав у свої джинси, здер із них порядні гроші.

— Шось ми або біліші за всіх білих, або виглядаємо дурнішими за всіх дурних.

Редька без ентузіазму ялозила вилкою по слизькому пересмаженому тофу, виловивши його в океані цибулі. Дордже їв рівно стільки, скільки було треба, і з їжею не бавився.

Не дивувала його ні сира картопля під виглядом смаженої,

ні м'ясо невідомого походження під чесним курячим іменем. Місто було таке — будь-яка довершена річ виглядала би у ньому патологією.

Тут, у Понгсалі, на зміну похоронам, гуляли чиєсь народження. П'яний брат матері дитини (!) закликав усіх, хто проходив повз їх гучне справляння під натягнутою клейонкою обабіч головної дороги, до них приєднатися й випити домашнього вина.

І Редька, на превеликий захват і гиготіння місцевих, що вздріли поміж себе єдину жінку та ще й білу, таки приєдналась і випила. Треба ж було скоротати час, поки Дордже бігав у пошуках бодай якоїсь ночівлі.

І почалася в Редьки срачка. Вже й не відомо, чи від щедрого рису, чи від домашнього «вина», що виявилось ще тим шмурдяком із того ж рису. А діарей, як Редька спершу культурно називала срачку перед Дордже, це для солдата в дорозі гірше за тяжкі поранення. Бо нема в солдата порядного туалета, немає ліків, і весь час треба рухатися далі.

— Я не знаю, — сказав Дордже, коли питання негайного знаходження житла з бодай якимось туалетом нависло над ними, як кармічний борг. — Тут всі містяки якісь стрьомні. Хочеш — подивись сама.

Редьці було майже байдуже. Дивувало тільки, як за такий рівень комфорту (на стінах грибок, із ним мішається запах пекучої фарби з вікон, підлогу мили за царя Гороха) могли лупити такі наглі гроші.

— Маєте кімнату з балконами? — поцікавилась вона для проформи.

Їй показали балкон. Півметра на півметра, закритий щільною сіткою, густо засидженою багатьма поколіннями комашні.

— Ясно, — зітхнула Редька.

У вікнах транслювалося базарне життя — продаж розкладеної на газетах сумнівної риби, з котрої ніхто й не намагався зігнати мух, перемовини аборигенів, що по-урківськи

сиділи навпочіпки, курили щось чи копирсалися знічев'я у розпеченому ґрунті, верески дітей, пердіння вантажівок і пискляві сигнали мопедів. Краса і сила пасторального життя.

Редька деякий час розглядала козячу голову на одному з прилавків. Та посміхалася, на диво, життєрадісно як для посмертного вишкіру. Видно, вже встигла була побачити своє світло у кінці тунелю, чи просто різник пообіцяв їй вигідніше переродження.

— А... є у вас кімнати без вікон?

У такій, із вікном, що виходило на мирну глуху стіну сусіднього дому, вони й поселилися, укроявши собі хоч трохи тиші.

— У містечках типу цього за кімнату без виду треба брати додаткові гроші. Нічо. Народ діловитий, скоро додумається.

Спати на замацянних, роками не свіжих простирадлах зі знущальницьким орнаментом із закоханих зайчиків і ведмежат можна було дуже легко — розстеливши зверху спальник. Правда, тої ночі, як і цілих п'ять наступних, Редьці мало довелося спати.

— Не думала, що в одній невеликій людині може вміститися стільки гівна...

Невиспана, зла, замучена безкінечними болями в животі Редька ледь переставляла ноги вверх по доріжці, що вела в благословенні тінисті пагорби. Сонце на полях пекло немилосердно.

— От і повезе ж мені, якщо я тут здохну. — Вона ще мало знала Дордже, аби клянчити у нього жаль до себе, але те, що їй так скоро, ймовірно, доведеться зійти з дистанції, наганяло на Редьку непідробний сум.

— Тобі-то якраз і повезе. — Дордже зірвав якусь травинку і простягнув Редьці. — На, пожуй.

— Поможє?

— Не знаю. Як мінімум, відволіче.

— От зараза. Так чого це мені повезе?

— Бо буде кому почитати над тобою правильні слова, сказати, куди тобі йти.

— Я би зараз сама сказала, куди тобі йти.

— А от ти б мені, — не зважаючи, провадив Дордже, — мало чим би допомгла, боюсь. Переродився б зябликом якись через тебе. Хе-хе.

— Радуйся, якщо хоч зябликом. А куди би ти, цікаво, читав мені свої заклинання, якщо я вже того — відкинулася?

— То не заклинання. Просто мантри. Опис маршруту по Бардо. При майже виключеному джіпієсі.

Поки що незнайомі слова Редька пропускала повз вуха. Зате джіпієс її зацікавив — дістала глянути висоту. Не сильно. Вісімсот десять метрів. Теж мені гори.

Дордже був певен, що вона його слухає:

— Головне — не піти на перший-ліпший звук чи в перші ж двері. Бо фіг знає, що там підсунуть. Тут уже ліпше вичекати — може, якийсь приємніший варіант попадеться.

— Варіант чого?

— Варіант тебе безцінної! Питання у тому, буде це для тебе рімейком чи сиквелом?

Редьці на секунду здалося, що це він зараз нагло стане клінтом-іствудом. Замість неї. Ба, який борзий шось.

Виправдовуючи її страхи, Дордже неспішно підпалив сигарету.

— Ну і ще май на увазі. Якщо помреш на днях, на всяк випадок. Ліпше зразу йти на дуже яскраве світло, ніж на якесь тьмяне, легше для очей. Хоча таке мало кому вдавалося — не злякатися.

Десь під обід Редька заявила, що більше пішки чеберяти їй не сила, і що ліпше вже звернути туди, де буває колісний транспорт. Дордже напровсяк перепитав її, чи це дійсно ліпше — труситися на вибоїнах замість спокійно йти тінистими лісами і какати на свободі, де заманеться.

— Мені вже набагато краще, — раптом заявила Редька. — І взагалі я хочу жертви.

16

З вікна азійської еманациї вічного ПАЗика Редька оглядала невисокі лісисті гори, між яких петляла ця де-не-де асфальтова дорога.

— Що проїжджаємо? — риторично поцікавилась вона.

І, оскільки топонім Луан Нам Та однаково казав їй мало, продовжила задумливо:

— Реально Верховинський район якийсь. Хоч бери і сіквел до «Тінів забутих предків» знімай.

На зупинках спорадичні бабці в істино гуцульських поєднаннях (рожеве+салатове) на хустках тут так голосно харкалися, що вже й папуги вивчили цей звук. А ще вони задумливо длубалися в своїх колоритних носах.

— І ні одного москаля за сто кілометрів! — захоплено видихнула Редька.

— Слід казати «жодного» — щоб це було правдою. — Підсмикнув її Дордже. — Ага. — Покаялася Редька. — Мінус русизм — плюс до карми.

ПАЗова розкіш тривала недовго — автобус зламався. Й, судячи з того, що пасажирки заходилися влаштовуватись на повнометражний перегляд дивовижних пригод водія й задимленого двигуна, зламався надовго.

— О, диви, реально дістають покривальця і набори для пікніків. Пішли ліпше, га?..

І вони, висадивши на спину наплічники, продовжили свою пішохідну екскурсію.

Зненацька, годині на другій ходьби, серед розкреслених терасами полів, як міраж після кособоких селянських халуп, постало щось, явно не позбавлене претензії. Коли і кому стукнуло в голову в цій то випаленій, то заболоченій землі

побудувати океанський спа-курорт, сказати було важко. Редька криво посміхнулася: бунгало під солом'яними стріхами, напіввисохлий басейн, місточки через зарослі струмки і цілком справжні пальми: чим тобі не Гоа?

Сторож, він же, вочевидь, і менеджер, дрімав, прикритий від сонця і мух газетою, поплямленою червоним. Редька швидко заспокоїла себе, що то, мабуть, томат від консерви з сардиною, котру тут всі вперто називали тунцем.

Редька вже хотіла поторсати старого за рукав, коли Дордже жестом зупинив її: тут не прийнято торкатися незнайомців. Надто, коли вони сплять і можуть мати за пазухою вогнепальну зброю.

Сторож курорту-привиду сам прокинувся, не витримав пильних поглядів і руханини на своїй вимерлій землі. Кілька секунд дивився на них так, наче й вони явні гості з потойбіччя. Якісь примари, для яких в ідеалі будувалися ці бунгало сто років тому, і які сюди так ніколи й не приїхали. Хоча, ймовірно, всьому цьому добру налічувалося максимум років зо п'ять, та й інвестував у нього який-небудь білий мрійник на пенсії, а понипівши тут півроку й втомившись від постійного протікання дахів у вологий сезон і невгамовних популяцій змії і ящірок на стріхах і під ліжком, зітхнув і повернувся до своєї Ірландії.

Свій щирий подив менеджер компенсував ціною: захланність місцевих людей деколи мотивувалась нічим іншим, як дитячою наївністю:

— Ван рум хандред долар.

Редька з Дордже, навіть не всміхаючись у відповідь, синхронно розвернулись, як Еллі на чарівних каблучках, і вже зробили кілька кроків доріжкою, вимощеною червоними цеглинами, як ззаду почулося:

— Окей, містер! Тен долар.

— Файф, — відрубала Редька і наступної миті вони вже йшли за сторожем до «найліпшого бунгало».

Колись тут все й насправді, певно, задумувалось дуже гарно. Іграшкові доріжки від хатки до хатки, стовпчики для гамаків, столики й шезлонги на кожній терасі, крихітні ставочки. Сумно було, що тепер це все почорніло, заросло, помутніло, схилилося. Втім, до їхньої хатки хтось навіть диван колись був випер. І той, лишаючись під дашком, почувався доволі комфортно: без грибків і канонічно вилізлих на світ божий пружин.

— Я так думаю, ресторан о цій годині не працює? — в'їдливо спитала Редька.

— Ну чому не працює? — Дордже з посмішкою дістав із торби рисові булочки, пачку чіпсів і ту саму сардину-тунця в банці.

Редька одразу ж вмостилась на дивані. Її цікавість із приводу того, на що тут подібне ліжко, прибивалася страхом повного розчарування й збридження. А що, як там поцвіла постіль і труп прибиральниці під матрацом? Від такого й спальник не врятує.

«На крайняк, — міркувала вона, — посплю собі тут, на диванчику».

На диванчику, крім неї, не знати, чи збирались спати, але доста активно жили ще й мурашки.

Редька, поспостерігавши знічев'я за їх налагодженими траекторіями й розподілом праці, відкришила їм трохи рисової булочки.

— Завжди чудувалася тим, як добре вони організовані.

Відтак вона кинула крихту хліба на інший кут дивана, де стояла осторонь від братії всього одна мурашка. Та, не вірячи своєму щастю, забігала навколо крихти і взялася до їжі, не поспішаючи повідомляти колектив про манну з неба.

— Дисидент, — сказала Редька Дордже, що хрумтів чіпсами тут же, на терасі.

— Ага. Вночі вернеться зі своїми найближчими родичами

і все доїсть.

— Диви-диви, вже й відійшов, і знову вертається, ще на прощання надкусити.

Редька нахилилася ще нижче, бо серед мурах раптом приземлився комар. Їй стало цікаво, чи нападуть вони на нього.

— Правильно зроблять, — інквізиторським тоном зазначила вона, — нічого бути комаром.

— Та ну. Він навіть не кусається — бач, які довгі ноги.

— Довгі, бо це малярійний комар, — повчально мовила Редька. — Ще зі школи таких пам'ятаю, з картинки в «Біології».

— М-м.

Мурахи, повністю заклопотані своїм хлібом, мало цікавилися худим меланхолійним комаром, тож він, скориставшись слабким шансом, повільно відповз на безпечну відстань трохи вгору диванною подушкою.

— Пішли в дім?

— Пішли.

І тут Редька ненароком штовхнула ту подушку на дивані, й з неї вниз, знову до зажерливих мурах, упав вже геть знесилений малярійний комар — він і до того був наче п'яний, певно, від антимоскітного куріння. Цього разу мурахи зреагували швидко: тут же кинулись на нього зусібич. Хапнули бідолаху за ноги і за тулуб, притисли донизу. Одна нетерпляча мураха відразу ж відгризла йому ногу. Комар ще трохи жив — кволо тріпотів своїм сірим прозорим тільцем і рештою тендітних довгих ніжок. Тоді інша мурашка кинулась йому до голови — і за секунду комар був уже мертвий, а мурахи розмірено продовжили його розчленування.

— Н-да. Кошерно вони його... — зітхнув Дордже.

— Ага. А ми їм хлібчика, наївні.

— От тобі й організація супер-армії.

— А знаєш, — Редька навіть випросталася, — я все-таки, певно, люблю малярійних комарів. Вони хоча би не пиздять,

коли літають. — (Вочевидь, Редка дотримувалась забобону про те, що про мертвих або добре, або нічого.)

— Не... що?

— Ех, — зітхнула Редька, встигши вкотре подратуватися його невинною вихованістю. — Не продукують цей жахливий нудний високочастотний звук, що не дає тобі спати і перетворює в істеричного зомбі з газетою в трубочці. І їх укуси не чешеться. Малярійний комар летить собі флегматично і думає: окей, я несучу малярію, цього з них достатньо...

— Бачу, ти любиш читати страшні помітки на полях путівників. Бо в «Біології» твоїй таке наряд чи пишуть.

— Та ні. Мені це все тато розказував. Хоча би в чомусь я була краща за мою сестру. Ширше відкривала рота, коли слухала його історії.

17

По стінах автобусної зупинки (вона ж була кафе, магазин і дім сім'ї господаря) висіло кілька рядів старих кольорових і чорнобілих фотографій. Портрети будистських монахів, лам і йогів, відтак барельєфи з Буддами, пожовклі копії гравюр із мітичними сюжетами і календарі різних років. Все в чіткому ієрархічному порядку. І тільки над одним знімком сивого монаха нахабно висіла вирвана сторінка з рекламою моторного масла. На ній божественний мотоцикліст газував по піску під заздрісні погляди роззяв у футболках і шортах. Все це на пляжі. Мрія про море ніколи не кидає жителів континентальних глибин.

Десь тут же, в глибині приміщення, тоненько дзявкав цуцик.

Робити в очікуванні єдиного на день автобуса особливо було нічого, так що Редька сиділа на фіолетовій пластиковій табуретці, гойдалася на ній, підбиваючи крихітні хмарки пилуки, і витріщала очі на все, що десь майоріло чи рухалося.

Господар — поголений, вгодований, років до тридцяти, але ж уже ґазда — переставляв у шафі баночки з холодним

зеленим чаєм і з яковим курдом¹. Пакетики з печеньками, горішками, засушеною рибою, розміром із гупі, перемішаною з чілі й арахісом, звисали зі стін діафільмовими стрічками, але в жодному разі не змішувалися там із виписаними ієрогліфами. Мабуть, як більшість підприємливих жевжиків в Азії, господар був родом із того ж Китаю. Чи просто фанатів від їх стилістики. Дивно, що в нього не було тут червоних ліхтариків і котика з золотою лапкою «фор гуд лак».

Ще на стіні, прямо над місцем, де сидів господар в очікуванні автобусів чи покупців, висів його портрет часів не такої вже й давньої молодості, коли дядя служив в армії і носив не майку («алкоголички» — фешн ворлдвайд) і спортивки, а доста елегантну сіру форму. Та ще й із якимось відзнаками й ланцюжками.

Над входом у житлову, домашню частину магазинчика, висіли чорно-білі портрети, як зрозуміла Редька, колишніх короля й королеви. А вже від них вусібіч розходилися знімки великої родини хазяїна, грубі копії тонко написаних танка², залакована морська черепаха, ще більше зображень і статуй богів, демонів, будд і тварин — теж, очевидно, божественних.

— Ти диви, який звіринець, — зачудовано проказала Редька, — тут, певно, всі його предки ще з часів потопу.

— А може, його душа у цих поторочах колись притулку шукала. — Дордже шкрябнув фігурку слоноподібної тварини і від неї відвалився шматочок позолоти. Дордже послинив і чемно приліпив її на місце. — Може, то був і не найгірший притулок.

Крім медитативного споглядання своєї колекції і майбутніх пасажирів міжміського автобусу, круглий, задоволений, міцний хазяїн — йому би служити і служити в десанті — займався дивною справою: виносив із глибини хати й розвішував тут і там по балках і мотузках дерев'яні клітки з дивними

¹ Кисломолочний продукт, проміжна стадія виготовлення сиру, вживається підсолодженим чи натуральним, як йогурт.

² Тибетські розписи буддійської тематики.

птахами. Чіпляв їх за срібні гачки в формі драконячих голів і хвостів. Пташки з червоними личками, чорними грудками й довгими чубчиками, скакали між тендітних ґраток, від однієї зеленої з позолотою порцелянової піалки до іншої, і співали. Та й не ясно було, сумували вони тим співом, чи когось кликали.

Редька, котрій всі птахи, крім орлів і чапель, були на одне курячо-папуже лице, таки не втрималася й підійшла впритул до однієї з кліток. Надто вже не до місця виглядали в ній саме два непримітні зозулясті клубки, такі не схожі на інших співунів-красунчиків.

Менший клубок пив воду з піалки, а більший дивився одним оком то на Редьку, то на її сандалі.

— От якби знати, про що вони цвірінькають?

І раптом, задерши голову і витягнувши шию, роззява почав монотонно випикувати, додаючи крещендо. А потім так само раптово замовк.

— Ну й занудний ти співачок, — Редька подивилася на нього трохи співчутливо.

Хазяїн підійшов до клітки, захвав межі пруття свої товсті круглі пальці й сипнув туди сушених мух:

— Хіндус кол зіс бьорд «пі кахан». Іт мінз «вер'з май лав».

— Це різновид місцевої зозулі. Англійці на неї кажуть *brainfever bird*, — Дордже теж підійшов до клітки. Від спеки волосся і сорочка на ньому злиплися, а обличчя огорнула сонна апатія. — Артист із нього справді ніякий... Але ти йому сподобалась. Мабуть, щось хоче тобі сказати.

— Ага. Про тебе. Що ти слабий на голову. Ба, як шерсть поприлипала, — Редька поворушила чорні пасма його волосся, — точно що мозкова гарячка.

Не звертаючи уваги на її спроби хоч трохи покепкувати з нього, Дордже позіхнув:

— У Бенгалі їх зовуть іще інакше. «Чок гело» — «пропали мої очі».

— Добре що не вуха... — пробурчала Редька, згадавши базарну відьму. Відійшла від клітки, сіла на пластмасовий стілець і з викликом відкрила хазяйським ключем не вельми охоложену пляшку пива. Господар на це тільки вдячно посміхнувся — видно, цей спосіб відкриття був тут до цього невідомим.

— Пий здорова. — Дордже знесилено сів поряд, просто на землю, спершись головою об наплічники. — У Каббалі: якщо птахи співають, значить, душа покидає Гаф.

— Га?

— Ну, відділяється від Адама Кадмона. А коли вони перестануть співати — значить всі душі вичерпані й гряде Судний День.

— Ага. А он гряде автобус. А — не, курва — вантажівка.

Вантажівка проїхала, здійнявши куряву й залишивши шлейф сільськогосподарського міазму. — Зі свинями. Чи гімном. Однаково корисно.

Тут на зупинку підійшов дядько з вусами, в штанах із золотою галочкою «Артані», з татуюваним драконом на плечі. Подібні татуювання, тільки бажано на дупах, кілька років тому любили робити собі європейські дівочки. Правда, більше вони схилялись до «попиних ріг», нижче куприка: метелики, кельтські мотиви, змії («У-у, какая я аопасная!»).

— Диви, дядя такий... — кивнула Редька. — Чисто тобі месний гуцул. Або циган — ба, яка цепура на шії.

— Б'юсь об заклад, ота «Махіндра» з наліпленим на дверях орлом-монтаною — його пасія. Тільки щось барахлить, видно, тож він зара дочекається автобуса й поїде по підшипник. А вдома в нього по подвір'ю точно якийсь псисько бігає з виряченими очима. Ти не знаєш, як тут псів називають?

— Не. Але точно співзвучно з Бровком чи Найдюю.

Гуцул тим часом розгладжував вуса і допивав друге велике пиво.

— От за що мені подобаються гуцули і буддисти, — кивнула йому Редька, — що п'ють собі й п'ють. І не вийобуються.

Хазяїн на прохання гуцула-буддиста дістав із холодильника третє пиво. Холодильник називався тематично: «Everest». Правда, букву R заліпили розкладом автобуса.

На розпеченій дорозі закурилося — різнокольоровий автобус-недобиток під'їхав на зупинку. Розхлябані відкриті двері, високочастотна заглушлива арія а-ля індійське кіно без перешкод виривалася на волю. Редька зітхнула:

— Пішли, це наш.

Гірлянди, плакати, яблука, образки, червоні паперові ліхтарики, сині лампочки, штучні квіти — ну чисто тобі тячівський рафік із тернопільського автовокзалу о сьомій ранку, що доведе тебе до Франківська й пересадить на пижик до Ясинів, звідки ти шукатимеш бобік до Драгобрату.

— Ти катаєшся на борді? — доречно поцікавилася Редька.

— Ні, тільки на лижах.

— В Швейцарії, хи-хи?

— В Баварії. Ги-ги.

Вони замовкли, думаючи, либонь, про білі сосиски, Гітлера і брецлі.

— А взагалі я на ці числа мав їхати в Піренеї, дивитися катарські замки.

— Шо за катарські замки?

— Та так. Замки як замки. Просто свідки величної любові й безглуздої жорстокості темних віків. Легенди кажуть, у теле-рішніх останках Перпетузи колись зберігався священний Грааль і спускав звідтам свою благодать на добродіїв. Не знаю... Грааль живе там, де у нього вірять. Але катари будували свої замки на вершинах гір — гарний звичай. Мені подобаються старовинні замки і гірські вершини. Тут — два в одному.

— Якщо тебе такі два в одному цікавлять — тобі в Грузію. Там все древніше у кілька разів, ніж у Європі. Церкви на скелях будували, поки твої катари ще замурзані й неписьменні бігали. Грузія — найліпша країна на землі. Обов'язково якимось з'їжджу.

— То ти там навіть не була?



— Не твоє сране діло.

Вони якийсь час їхали мовчки. Відтак Редька тихо спитала:

— А де ця твоя... Перпетуза?

18

Пройшло години дві. Автобус і далі горлав писклявим магнітофонним голосом якусь чи то любовну, чи то патріотичну пісню, Редьці на ноги раз по раз накочувався якийсь зашмаований підшипник, а то й акумулятор у зворушливій хустинці — видно, запчастини водій возив із честю, в пасажирському салоні. На частих зупинках застрибували нові й нові люди, школярки з нахабнуватими поглядами, в підкорочених одностроєвих спідницях підсідали до водія, гиготіли з ним, і ще голосніше робили пекельну музику. Одна з них ледь не всадила на коліна Дордже. Видно, визнала за місцевого. Гірлянда з рожевих пластмасових квітів цвѣохала їй по голові, але школярці то не заважало. Вона доїдала якісь пересмажені солодощі з рожевого целофанового пакетика, відтак, зім'явши його, викинула через двері геть, в далекі гори і широкі полонини, витерла по-хазяйськи руки об голі ноги, відригнула вдоволено.

З автобуса, що торохтить вузькою дорогою на карколомній висоті, відкриваються як вражаючі краєвиди, так і вся правда життя. На схилах урвищ, по крутих берегах річки, там і сям майоріли пластикові пакети й пачечки всіх природних і неприродних кольорів (людині з поганим зором без окулярів здалось би, що то квіти). Розквітали порожні упаковки від чіпсів, бляшанки від риби, пластмаски від казна-чого.

— Нда. Жлобіна — сутність всюдисуща. Міф про прекрасного дикуна був актуальний років сто назад, коли ще не винайшли пластикових пакетиків. Надіюся, що вище в горах менше насрано... там пакети, може, по 5 разів використовують.

— А може, тому, що на крутосхилах гівно не дуже пристає, його постійно униз зносить. Через те гомо сапієнса так догори і тягне.

— Та щось далеко не кожного гомо сапієнса, слава Богу. Не, ну але що ж заставляє людей вичищати-вимивати їх власний двір, а все гамно скидати за його межі?

— Та це просто. Своє обійстя — це як власне тіло, інтимна зона. Тримай сосуд свій у чистоті, хіба не такого тебе у недільній школі вчили?

— Я не ходила в недільну школу. Але в Києві у ліс фіг підеш погуляти тепер. Мало того, що наш ректор продав університетські сади (з понтом, вони нам дорого обходяться — їх доглядати) під елітне жильйо, так ще й це елітне жильйо скидає весь свій будівельний мотлох у ті сади й ліси, котрі йому ще поки не продали.

Жевжикуватий дядечко в кросівках, життєрадісній чоловічій спідниці й спортивній кофті, що сидів навпроти них і з цікавістю розглядав кожну їх деталь, зреагував, мабуть, на збуджений тон Редьки, почистив і дав їй мандаринку. Типу, з'їж і заспокойся.

Нігті його були чорними й довгими, пальці сумнівної чистоти, але Редьці вже було на таке наплювати. Вона, власне, і плювала — кісточки в кулак. Органіку — за вікна. Тільки наврод чи тут виросте мандариновий гай.

— Ве ду ю гоу? — запитав чоловічок. Це було пряме питання, найбільш поширене, нарівні з «Ве ар ю фром?» і «Марівана, місте?» Просте і пряме, не те що відповідь на нього. Тому Дордже з Редькою просто невизначено махали руками в бік напрямку руху автобуса. Так, ніби можна було ще направлятися в протилежний бік. (Хоча насправді можна. Тут раз по раз через несприятливий напрямок вітру відмінюють рейси крихітних легких літачків, і тоді вас чекає довге валанцання туди-сюди місцевими маршрутками-джипами, вантажівками чи автобусами, обов'язкові торту-

ри високими вокально-інструментальними частотами *included*.)

— Будеш? — Дордже дістав із кишені куртки пляшку місцевого віскі. — Диви, який закос у дизайні під Джоні Вокера.

— Ага. Бо тут «keep walking» це те, що каже собі кожен підірваний західний і заспаний турист о п'ятій ранку. Потім встає і йде, як воскреслий Лазар, і носії його позіхають і теж ідуть, здобуваючи хазяїну славу героя, а собі десять баксів за день.

Дордже ковтнув віскі, поки Редька розпиналася зі своїм людинолюбством.

— То й хай ідуть... — спробував відкинутися на дермантинovому подертому сидінні Дордже. Редька, що дуже злилася, бо вся начисто змокла і до сидіння того прилипла, вже й не пробувала рухатися — надто бридко.

— Та хай ідуть. А ми собі розслабили булки. Не забувай, що в нас, згідно штабного плану, фори всього один день. Типу, якщо треба буде акліматизуватися чи стане сильно впадло. Ми можемо ще десь день проваланцатися.

Редька так і не підняла дупи за весь час, щоб ознайомитись зі «штабним планом» — датами, кілометрами й загальними напрямками. Все це десь малося в Дордже, але їй, як вона себе виправдовувала, було занадто жарко, щоб вивчати те, що і так у них буде весь час із собою.

— Думаєш, зайвий день — на випадок «впадло?»

— А на що ще бувають всі відгули й вихідні за свій рахунок?!

— Ти так кажеш, ніби працювала в офісі років десять.

— Ненавиджу офіс, — скривилася Редька. — Клята робота вбиває відчуття реального часу і навіть час реальності.

— Ну, щось типу того.

— І типу того, що я завжди стараюся буди фрілансером, ніде подовгу не затримуюся. От один знайомий тата, наприклад, із шістнадцяти років поїхав десь халамандритися, дивитися на світ, всюди налаштовувати якийсь смішний бізнес — приміром, тухав домогосподаркам наднову суперрефективну

відбілювальну зубну пасту чи корисний для талії шоколад — запуслав той бізнес, а потім продавав, і їхав далі подорожувати. Так він пожив усюди потроху в Латинській Америці, аж на вісім років застряг в Австралії, в цих краях теж вештався, здається, але ніде на все життя не залишився, бо в нього не було тьотьки, яка б його заякорила. Кльово, не?

— Вісім років у Австралії? Щось він не дуже поспішав, — Дордже сьорбнув теплого шмурдяка зі своєї пляшки, — може, він десь на північному заході тусувався. Там, кажуть, півтьотьки на сто квадратних миль припадає. Не дуже розженешся.

Дордже простягнув віскі їх допитливому сусідові, але той засміявся й помантиляв головою:

— Но, сенк ю. Ве ду ю го? Маліпак? Ю нід е гай?

— Гай? Не, я нікого не нід. Мені і так харашо. — Редька спробувала невимушено, наскільки то дозволяв вузький крісельний простір, потягнутися.

А що Дордже не відреагував на її жарт, поспішила реабілітуватися:

— А, гайд, гід у сенсі? От блін, париться нам гайд ше тут один... Як би йому так понятно сказати: баблоса в нас нема на тебе, вуйку. Донт хев лот оф мані! — повільно розжувала Редька.

— А. Ноу, ноу мані! Ай гоу Маліпак. Май фемілі! — і він почав крутити над головою німби своїми доісторичними нігтями, зображаючи високогірний побут своєї родини. — Ю гоу віз Амі... — (нігті показали на груди дяпчика, проясняючи його земне ім'я) — Май нейм Амі! Амі Дава. Ю сліп ін май хау!

— Та шо ж, бляха, таке... — злилася Редька. — Ноу, сенк ю, ві джаст гоу.

— Ноу, ноу проблем! Ю гоу май хау, май фемілі, май нейм Амі!

— Бель амі, курва мать. Пристав, як папір до сраки. Ну і як від нього відчепитися? — від надміру липучої люб'язності чужих людей Редька деколи панікувала.

— Хочеш, щоби я дав йому підшипником по голові? — Дордже завжди жартував із цілком байдужим виглядом. — Прізвище його каже, що в понеділок родився. Так що, за радянською легендою, він має бути звиклим до невдач.

— Та нє, підшипником не треба. І я, до речі, теж у понеділок... — Редька оцінююче глянула на гайда. — Спробуємо ненав'язливо з'їбати від нього.

Але її простий, на перший погляд, план, як згодом виявиться, вимагав би десь таких же морально-етичних затрат, як удар по голові підшипником. Якщо ви людина вихована, вас у дитинстві вчили казати «дякую», «будь ласка», ви поступаєтеся місцем у транспорті людям похилого віку та пасажирам із дітьми, обурюєтеся, коли десь комусь незаслужено хамлять і ніколи не вдарите ногою пса (ну, вселили вам мікрочіп такий у сім'ї, і проапгрейдили його в початковій школі!), то нізащо не зможете тупнути ногою на доброго самаритянина в національному майже одязі, щоби він перестав за вами йти й відчепився, реп'ях настирний. Ні, ви будете зі стражданням великомученика зносити його нігті у вашій пачці сигарет, його присутність за столом, де ви їсте рис руками, а він алюмінієвою ложкою, ви віділлете йому свого пива і в решті-решт заплатите за його їжу. Бо ж ви з багатого Заходу, а він тут бідний локал, що безкоштовно, хоча і проти вашої волі, напарив вам свої послуги гйда.

Згадавши про їжу, і що тепер нею доведеться ділитися, Редька дістала з кишені ще теплу енчіладу з м'ясом і бобами, загорнуту в фольгу і безваріантовий пластиковий пакет.

— Ба, як довго тримається? — гордо кивнула Редька Дордже, виправдовуючи цю явно задорогу для тутешніх цін страву. Просто в єдиному місці, де готували не місцеву їжу, а з якогось дива подобу мексиканської, Редька так було ожила, що Дордже не пошкодував астрономічної суми — доларів 13 — за цю енчіладу, шматок яблучного пирога і дві мікроскопічні шоколадки. А коли, збагнувши, що їх нагріли

на рівному місці, пошкодував про свою неуважність, було запізно: хитра тьотька (китаянка, як упереджено і гнівно стверджувала Редька) не показала їм рахунку, а тільки назвала цифру, коли за ними прибіг хлопчисько з автобуса, що мав відвезти їх до зупинки, якби не зламався дорогою, і їм не довелося пішки чеберяти до дяді з зябликами.

Школярка в рожевій курточці з білим пушком на капюшоні — як вони вмудряються мерзнути в таку спеку? — що сиділа спиною до руху, заходилася ригати. Блювотиння запсвнило один її пакетик, потім інший, одягнутий на перший, відтак протекло на джинси зі стразами.

Беззмінно усміхнений Амі вже тягнув руки до Редьчиної енчілади:

— Мадам! Плестік бег?

— Іт-с дьорті, — відказала Редька, але ще раз глянула на дівчинку й подумала, що їй зараз фіолово щодо чистоти чи їхось намірів і пластикових кульочків. Редька дістала свою їжу і віддала дівчинці пакет, а разом із ним і серветки, що були на додачу. Дівчинка вдячно ригнула в нову тару.

— Робити нічого, — зітхнула Редька, — нема пакета, мушу доїсти.

Вона розвернула свої масні паляниці й безпристрасно заходилася жувати й ковтати прямо навпроти дівчинки з пластиковими пакетами.

— Слухай, — аж зачудувався Дордже, — а ти сама не ригнеш?

Автобус підкинуло так, наче кінь брикнув задніми ногами. Редька міцно тримала свою поживу.

— Ригнути? Хавку за тринадцять баксів?! Я шо — дурна?!

Але на кінець їх романтичного автобусного райду Редька готова була виригати все: нестерпні поп-пісні, пилюку, верески і навіть свою енчіладу. Томатний соус раз по раз передавав привіти від жадливої китайської господині мексиканського кафе.

Доїхавши нарешті до місця призначення, стаєш готовим проклянути все. Ноги хтось підмінив набитими скловатою трубками, замість дупи — майстерно відбитий стек просмаженості мідіум-пер. Останні дві години безкінечного скакання на півметрових вибоїнах, дихання чистою есенцією пилюки (шарф давно вже не допомагав, шкіра обіцяла покритись підлітковими прищами, з носа лізли чорні кози) — Редьці вже слабенько жартувалося.

Випавши з автобуса на вузловій станції — далі сьогодні вже ніхто не їде, чекайте до завтра — Редька, як зомбі, поплелася до першого (і, можливо, єдиного тут) затертого роками, дощами і якістю фарби напису «Hotel». Над головою десь у вишині з неї глузували круки, але Редьці було все одно вже.

Заплативши хихотливому дядечку три долари за ніч і пробурчавши, що ця гадюшня й бакса не коштує, Редька помітила, що Амі бовваніє в них за спинами. І так само щасливо, як і купу годин тому, посміхається. Не бере його ні ніч, а ні автобус.

— Ай стей ві май фемілі, — сказав він діловито.

— Ага, — погодилася Редька.

— Ай кам тумороу хев кофі ен вокінг?

— Ага, — знову сказала Редька, й почапала нагору, назустріч грибку на стінах, давно не витираній пилюці, поїденими чимось куцим шторам, автентичним балкам на стелі й подобою кольорового (!) телевізора. Правда, Редька так ніколи і не дізналася, що за канали тут показують, бо вирубалася одразу.

На ранок Амі був тут як тут. Не поспішаючи, попивав чайок, про щось теревенив із господарем, так, наче нікуди й не йшов ночувати, а ось тепер дочекався своїх підопічних. Принаймні так здалося Редьці.

— Ю хев кофі? — запитала вона без особливої надії.

— Єс, мем. Нескафе.

І, перш ніж вона встигла розкрити рота, перед нею вже стояв чайник пересолодженої згущеним молоком розчинної імітації кави.

— Ю хев... — повагалася Редька, — брекфест?

— Єс мем. Ві хев сампа порідж енд ведж човмін.

Ні того, ні іншого Редька в лице не знала. Вибрала те, що було зі словом «ведж». Хто зна, що там за тварина ще та сампа.

— Йо браза... хі'з зеа! — Амі, тикнувши пальцем у бік дверей на вулицю, позначаючи місцезнаходження Дордже, за попадливо підсунув до Редьки чайничок і налив їй чаю.

«От же ж брецель, — подумала Редька, — вже моїм братиком встиг назватися. Ну-ну».

Дордже сидів на порозі, кутив і пив щось із чашки.

Редька взяла свою дику рідину, відхопила добрячий ковток і вийшла до нього. Ще зранку з непомитого вікна кімнати вона угледіла гори — важко було повірити, що це ті самі Гімалаї, про які недавно ж наче думалося в «Момо-барі», а потім видно було їх із літака. З літака — то не гори, а суцільна фата-морганна, будь-хто може їх побачити з літака... А так, внизу, коли ти можеш вдосвіта дихати їх колючою холодною вологою і дерти голову догори, аби хоч щось розгледіти в тумані — оце воно, без фонограм і фотошпалер, фактично наживо.

— Гуд морнінг, браза. — Вона стала в Дордже за спиною. — Диви, які Карпати навкруги. Тільки от поодинокі пальми всю контору палять.

— Виспалась?

— Ага. І сніданок замовила. А ти, я бачу, вуглеводневий удар на душу береш?

— Це? — він глянув у чорноту своєї філіжанки. — Та скільки там вуглеводів у каві.

— У каві... — передражнила Редька. — Святотатствуєш!

Це ж розчинний діабет.

Дордже щиро здивувався:

— Так? А в мене нормальна. Заварена. Що ж ми — даремно з собою плитку і балон таскаємо?

Редька так роззлюстилася, що й не стала просити Дордже і для неї зробити таке ж. Ще й, певно, сніданок йому принесуть американський, із яйцями і сосискою, а їй не ясно що.

Редьчиним «не ясно що» виявилися підсмажені з децицею овочів спагеті. На смак вони були мало соленими, і той, хто готував, так боявся образити туриста спеціями, що взагалі забув їх всипати. На столі Редька помітила пластмасову пляшечку з чимось, за консистенцією схожим на кетчуп, але зеленого кольору. Заходилася вичавлювати собі в миску: воно ніяк не йшло. Давно засохлий корок не піддавався на жодні утиски. Редьку це ще більше заводило: як то вона собі соусу не зможе в макарони чаванути? Ану давай, пішло! І воно пішло. Засохлий корок вилетів, як корок від шампанського, і соус під божевільним тиском рикошетом відбився від тарілки Редьці прямо в око. І виявився не якоюсь там китайською підробкою песто, а справжнім, термоядерним зеленим чілі.

Редька в десять секунд свого дикого крику вмістила маюти всіма мовами нижніх і верхніх світів. Вона забігала казна-чого згори вниз сходами, так, наче вітер у лице їй міг допомогти. За нею — так їй здавалося, бо крізь сльози роздивитися щось було важко — безпорадно гасали якісь люди, вочевидь, їх новий друг і власник чілі-готелю. Нарешті хтось схопив її за шкірку й підставив голову під струмінь крижаної води. Спершу Редька залементувала ще дужче, відтак відчула, що почало трохи відпускати. Бо що робити з ротом, попеченим чілі, вона знала. А в очі ж рису не запхаєш. Помогла вода чи час біганини — сказати важко. Але поплакувала Редька після того ще півдня.

— Зис із вері фані, — казав вже далі дорогою Амі. — Лайк тортур.

І він повідав Редьці з Дордже, як якесь незрозуміле партизанське угруповання використовувало цей екологічно-

чистий метод «чілі в око і ще кудись» із метою отримання інформації від «сам бед піпол». І що сам він, хоч і вчився на юриста (якщо Редька його правильно зрозуміла), теж колись допомагав таким от партизанам. Правда, тоді він далеко звідси жив, в інших краях. Ідемо, казав, бувало, серед ночі джунглями, самим страшнуватю, в зубах ліхтарик, навколо темрява, звірі кричать, через плече калашніков, а за спиною рюкзак повний опіуму. Ми його братам через кордон несли. А брати нам дуже тішилися, обіймали, садовили в машини і в казино гуляти везли. Золоті часи були!

Теракотова дорога петляла поміж велетенських баньянів, що спустили додолу своє летюче коріння, припрошуючи вільну охочу душу залізти бодай до нього в луб, якщо вже не в Гаутамине просвітлення. Далі запорошений шлях завертав попід сосни з м'якою глицею й такий непролазний бамбук, що його здатен би був прорубати хіба що мачете місцевого бога добудистських золотих часів.

20

Ще з літака з Ляйпціга Редьці страшенно кортіло випитати щось у Дордже про її тата. І дивним чином на горло наступала якась ображена гордість і друг її ступор. Редька вже і так і сяк сама починала розповідати щось про свого родича, сподіваючись, що Дордже цю тему розів'є. Але він нічого не коментував, і це бісило її щоразу дужче. Та й список її сімейних історій був вельми обмеженим — ще трохи, й доведеться щось вигадувати, справжнє покінчається.

— А ми побачимо тут справжніх яків? Мені в дитинстві їх тато тільки в зоопарку показував... — Редька вже й не злилась на мовчання Дордже, подібні фрази коментувати може хіба що любляча бабуся трьохрічному онукові.

В селі, куди вони дійшли якраз під обід із гордим планом самим собі наварити їсти, на базарі було всього кілька яток

із городиною. Невеличка гірська капуста, геть дрібна картопелька (в Україні порядна газдиня за таку вмерла би від сорому перед сусідками), малинового кольору морквиця, якась не вельми пишна зелень і майже такого ж кольору мандарини з армією кісточок всередині.

— Не ясно, як вони тут виживають при таких врожаях. І ще й примудряються готувати нормальне їдло.

— А ти на кіз і коней подивися. От де бідні дігери.

І справді, місцеві коні й кози склалися на цьому сірому, припалому споконвічним порохом кам'янистому ґрунті в геть інопланетну картинку. З глибоко задуманими очима, з закрученими рогами, з довгою, аж до землі, білосніжною шерстю кози (коні теж були пухнастими, тому остання миршава шкапа видавалася вгодованою й чистою, але якщо її погладити, рука залишалася брудною, а сама шкапа, отримавши культурний шок від такого з нею поводження, норовила клацнути тебе жовтими зубами) — так от, всі ці меланхолійні кози й флегматичні коні стоять собі ген до виднокраю і риють копитами суху й, на перший погляд, безплідну землю. А що вириють, то тим і поживляться. Як мисливські собаки. Тільки вегетаріанські.

Часом хтось прожене отару чорних, малих, делікатних і пухнастих кізочок по вузькій вулиці. Тоді за ними довго стоїть їх козячий дух. А коли ніхто не бачить, дух може і катушки молільні покрутити серед дороги, йому ади.

— Від цих кіз пахне шевром, — потягнула носом Редька. — Хочу шевру.

— Від цих кіз пахне козами. А шевр у цих краях ніхто не бачив. Тут, кажись, гауду тільки вміють робити. І з коров'ячого молока відповідно.

— А ти звідки знаєш?

— Мені чувак розказав по дорозі в автобусі, ти спала.

— А сир я не проспала?

— Не, тільки місцевий ром.

— Нічо.

— Так от, тут історія така була — про двох голландських фермерів, що пройнялися солідарністю трудящих, і повезли до себе десять фермерів місцевих. Вчити їх варити сир ґауду. Так що фермери щось там навчилися, і тепер його штампують. Французи не відрізнялися гастрономічною філантропією, так що вибачай. Їж ґауду. Ти її вже їла, до речі, вчора.

— Ото? В пластику? Та, то така ґауда... Привіт із радянського дєцтва — сир «голландський» в Україні.

— Бачиш. Весь сир завжди голландський.

Редька примружилась, уявляючи собі сирні гори з винними ріками.

— Може, запаримо макаронів? — зітхнула вона.

— Давай. І яйця там же зваримо.

Поки Редька подумки хвалила себе за те, яка вона розумничка, що взяла з собою похідний примус, вони пройшли ще кілька порожніх яток. Ні макаронів, ні яєць. Зате зненацька відкрилася картинка, достойна сну кінематографічного невдахи, що профітькав родинний маєток в азартні ігри, і тепер мучиться, варто чи ні продавати останній килим і бабусин порцеляновий сервіз вісімнадцятого століття, щоби «нарешті відігратися». В глибині порожнього базарчику кількома рядами виставлено грубі, дерев'яні, заклепані бляхою столи, такі ж, як для овочів, а на них щільно викладено силу-силенну лотерейних квитків всіх можливих ґатунків. Над кожним новим горизонтальним рядком лежала картка з цифрами: «750», «850», «950» і так далі.

— Вас іст дас? — оторопіла Редька.

— Поняття не маю.

Покупців тут хоч було і не рясно, та все ж, порівняно з тими, що ходили коло овочів, і взагалі по селу, тут вирував натовп. Посходившись, очевидно, з околиць, жінки в кольорових домотканих спідницях, баби з масивними срібними і кам'яними прикрасами на шиях, чоловіки в капелюхах із пір'ям і в темно-червоних спідницях-соронгах-лонгіях-ґо (в кожній країні чоло-

віки-носії називали їх по-різному), що відкривали їх сухі темні щиколотки й архаїчні нігті на ногах, молоді дівчата зі старомодними наче парасольками з коричневого паперу в червоні квіти. Вони повагом ходили між рядами, придивлялися до лотерейних квитків і, ще прискіпливіше, до їхніх продавців.

— Лотерейний ярмарок... — видихнула Редька. — Коли квитків так багато, гарантовано зриваєш джек-пот.

І вона вже собі уявила історію збожеволілого продавця лотерейних квитків, котрий сам бере весь свій неоднозначний скарб і знавісніло починає здирати фольгу на секретних місцях, щоби нарешті, курва, виграти, і купити собі... що? Десять проституток у столиці? Сетилітарну антену на халупу? Поставити в халупі добротні вікна, щоб не дуло? (Це навряд чи, людям тут простіше купити собі ще десять китайських синтетичних ковдршкур неубитих плюшевих ведмедиків, і точно буде тепло, Редька сама таке тут пробувала). Розкішний джип, щоби завидки брали сусідів, що їздять на мулах? (Правда, з джипом буде можливий лише варіант із фотографією, бо ніякий джип сюди не виїде, а як виїде, то тут і вклякне). То, може, вертоліт? Чи дядя-лотерейник був би, як більшість місцевих людей, що за першої ж нагоди кидають ці осточортілі скупі й суворі гори, і сходять вниз, продаючи за безцінь землю, а внизу, в долині, десь на околиці великого, брудного, голосного й загазованого міста будують собі кособоку салатову бетонну хату, коло якої і джип є де паркувати, і антену є куди повісити, і проститутку привести, поки жінка відвідує родичів, що лишилися в селі.

— Знаєш, — вивів її з роздумів про лиху долю відчайдушного лотерейника Дордже, — Бувають речі, як золотий острів. Видно його здалеку. Видно, що він точно є, але зійти на нього не можна.

— Типу, що — цим людям не дано виграти в лотерею?
Дордже посміхнувся.

— Не конче вигравати у лотереї. Кожен просто мусить віддати свою лепту, інакше лотерея перестане існувати.

— Олімпійський принцип?.. — тепер іронічно посмінулася Редька.

— Зрештою, і те, і інше — гра, — знизав плечима Дордже. — І починалося, як гра, одна — в Шумері, інша — в Елладі. Шанс для слабких і вбогих.

— Прямо як Царство Небесне. — Редька силкувалася побороти спокусу й собі придбати квитка.

— Царство Небесне — це безпрограшна лотерея. Принаймні для смертних...

Утім метафізичні роздуми займали Редьку не надто довго. Як то каже google, «I'm feeling lucky»: крутнувшись на п'ятках, не знімаючи наплічника, Редька рвонула до першого ж продавця лотерей. Амі, котрого весь цей час майже не помічали, з переляку рвонув за нею.

У Редьки зажди був один і той самий спосіб тягнути як екзаменаційні квитки, так і коробочки з чимось їстівним, викладені шеренгами: третє згори справа. Так і тут, не довго думаючи, схопила квиток, що моментально обіцяв виграш із багатьма нулями, й, ледь встигнувши за нього заплатити, заходилася здирати золотавий захист. Серце похололо: ззаду показали ті ж нулі. От дурєпа — треба дерти спереду, щоби не мучитись дурними сподіваннями! Амі заглядав їй через плече, й аби Редька не була така зайнята своїм мікроздирництвом, почув би, як на її плече тихо скапує його слина.

Наступної секунди вона не йняла віри своїм очам: спереду була одиничка! Не якась там одиничка після нуля з крапкою, а справжня, гостра і горда одиничище, що гарантувала тобі безбідне сільське життя з кольоровим телевізором.

— І-і-і!!! Ё-е-е-е-е!!! — Редька закинула голову догори так, як більше пасувало би герою мультика, ніж людській істоті. Зрештою, від її вереску перестали жувати свої корінці навіть аскетичні кози.

— Я виграла, я багата! Я пребагатюща! Я багатющісінінька! — Редька вже вимахувала квитком перед носом у Дор-

дже, і їх вже оточував невеличкий натовп цікавих і, як здавалося Редьці, заздрісних місцевих жителів.

Дордже ледве видер у неї з рук того квитка.

— Ну? — скакала Редька. — Ну, що я зможу купити нам?

— Гм. — Дордже зважував, вочевидь, курси валют у голові. — Зможеш коня купити, півкорови навіть.

— Га?..

— Ага. Тільки спершу тобі треба заробити місцеве громадянство. Вийди, наприклад, за нашого другана. Чи каналізацію в селі проклади — може, дадуть за заслуги, хоча заміж все-таки легше. І коли ти все-все вже оформиш, вистойш черги в будочках бюрократів і сплатиш всі податки, грошей залишиться о-он на ту шолудиву козу.

Редька миттю скисла. А от Амі навпаки: видно, нюхом прочув про перспективу одруження. Чи шолудива коза була йому не зайвою.

— Ю ноу, — втім почав він, — ай хев срї чїлдрен. Ю нїд зис тікет? Гїв іт ту мї, мїстер май френд.

Дордже запитально глянув на Редьку.

— Ну що? Давати?

Редька вкотре стала в стійку бойового пацюка:

— Ета ещю пачїму-же? — обурилася вона радянською. (Видно, заміж таки хотїлося, а тут — троє дітей). — Я виграла, я і вирішую, що з ним робити. Може, і в мене десь тут срї чїлдрен! Мене хтось питав?!

Не дивлячись ні кому в очі, як то пасує багатим і нещасним, злосна Редька закрокувала геть по дорозі від базару, геть із села до гір. «От зараз поженуться ж і приб'ють мене за мою півкорову...» — думала вона. — «Кому таке треба?»

В самому кінці села стояла невеличка хата-мазанка. Аби Тарас Шевченко народився в Гімалаях, тут би він і жив скоріш за все: солома на стрісі, вікна блакитним підфарбовані, сякі-такі півники на віконницях, старенька жіночка коло городу порається, перелїтні кури туди-сюди пурхають.

Сумно зробилося Редьці. Обігнавши до цього часу своїх супутників на добрих дві сотні кроків, вона звернула на подвір'я жіночки. В серці запалився вогонь благородства — стало за себе гордо і прекрасно.

— Хір! — простягнула вона бабці зім'ятий (довелось видирати у П) квиточок. — Тейк іт. Ю кен бай е гоут! Ю кен мейк шевр чіз...

Вогонь праведного самопишання хутко зменшився, як вогник газової конфорки, тільки-но бабуся з острахом відскочила назад. Чого прийшло, одоробало, і що ти мені тицяєш на моєму городі? Ану давай звідсіля, бо курей спортивних нацькую...

Навряд чи старенька думала саме так, просто Редька заскочила її за медитативним порпанням коло збіжжя геть зненацька. Природна реакція — відійти й бодай огледіти чужинку з дистанції. Редька і собі позадкувала. Але тут обличчя старої осяяла широка срібнозуба посмішка. «Ой, от воно!» — зраділа Редька й знову виставила вперед свого квитка, як Ленін на радянських пам'ятниках кепку. В ту ж секунду квитка з її долоні вихопили. Скрикнувши, Редька побачила Дордже: так от кому посміхалася бабця.

Він підійшов до старенької, привітався і про щось тихо із нею заговорив. Бабця кивала головою, сплескувала руками й навіть трохи кланялася, здалося Редьці. Вона не встигла дочекатися і взнати, поцілує щасливиця Дордже чи ні, бо позаду в цей момент хтось глибоко затягнувся шмарками і смачно харкнув.

Лице провідника Амі було темнішим за дірку туалету транзитної автостанції. Кинувши останній нищівний погляд на скупердяйку-Редьку, він поволі почвалав геть із бабиного двору. Редька знизала плечима й пообіцяла собі попарити совість пізніше. Здається, ті, хто лікується власною сечею, теж її спершу випарюють. Редька скривилася: уринотерапія явно була не для неї.

— Сядемо покуримо? — запропонував Дордже. — Диви, який я скраб приникав.

І він дістав із кишені трохи прим'яту пачку індонезійського Gudang Garam, важких солодких сигарет із корицею, гвоздиною та бозна-ще якими спеціями. Судячи з його змовницького вигляду, Редька цигарки такі любила. Мабуть, курила тоді ж, як пила місцевий ром — в барі по прильоту. Не схотівши видавати свою амнезію, вона радо кивнула й сіла на розпечений сонцем камінь — тількі поки знайти було безнадійно.

Серце аграрія стислося б від щемливої краси довколишньої панорами. Де й поділася суха неродюча земля?.. Рисові тераси внизу і довкола слоїлися, наче застиглий крем на французькому тістечку, переливаючись зелено-синіми, морськими майже барвами. Тугі колоски в цій прогрітій сонцем тиші, здавалося, от-от загудуть, накликаючи вітер.

— Добре все-таки, коли ми без нависаючих товаришів. — Редька видихнула ароматний дим і облизала солодкі після фільтру губи.

— Ага. Обідила пацана, обділила, а тепер ще й радується, — засміявся Дордже.

— Та пішов він. Жадіна. Втік аж бігом, забувши про свою вічну дружбу.

— Може, ліжечко нам побіг наперед застеляти?

— Ага. Битим склом, ги-ги-ги.

— Ще, до речі, не ясно, що його більше розстроїло — те, що лотерея пішла по пизді, чи те, що не зробили його «брату» бізнес.

Перед тим, як остаточно зникнути, бель-Амі ще пробував був втюхати їм батончик гашишу на дорожку, наче і в подарунок, а наче й дати заробити його «літл бразер», бо рис, каже, вродив не сильно. Аби відчепився, Редька сказала йому перше, що вилізло на язик: у нас із собою запаси ще

з дому. Може, шоколадки маючи на увазі, але він багато-значно посміхувся їй, не прощаючись, наче відходячи ненадовго, розчинився серед скирт і комор. Ну, вони не дуже його і дочікувалися, пішли собі далі, вдихаючи аромати городини, що холіталася припнутою до верху наплічників. «Так не примнеться».

До наступного села було вже зовсім недалеко — он піднятися лише на пагорб. Вже виднілися дахи підбілених кам'яниць, і навіть можна було розгледіти різьбу на чорних дерев'яних вікнах.

— Мрію про нудл супчик із натяком на курку, — потяглась ліниво Редька. — Давай докурюй, і пішли. Мій ніс закликає до пімсти!

Редьчин задертий ніс і справді був таким червоним, що на нього вже задивлялися зустрічні бабусі, несучи неосяжні клунки свіжескошеної трави дорогою згори.

— На свої подивіться... — докоряла їм Редька, втім, із не меншим інтересом розглядаючи масивні круглі сережки з фальшивого золота в носах у бабусь.

Правда, коли вона спробувала прикрити свій багатостраждальний погорільський ніс зеленим листочком — як порядний пенсіонер на дачі, — з неї почали ще й відкрито реготати.

Вони пройшли ще трохи — в селі не виявилось жодного місця, де можна було би поїсти подорожньому. Зупинитися на ніч і готувати самим було ранувато. Вийшовши з села, вирішили розгорнути карту, прикинути, куди би то варто сьогодні дійти.

Тут просто нізвідки — як це в них буває за всіх часів, народів і локацій, вигулькнуло двійко поліцейських.

— Опа, мусара... — автоматично зреагувала Редька і ввічливо привіталася.

На диво, її ввічливість мало зворушила прибульців, подібних на класичну трійцю з Нікулінських комедій. Їх більше зацікавила карта в руках Дордже і, вочевидь, багаж. Що ж,

в одному той Амі був правий — небагато туристів бачили у цих краях.

— Ве а ю фром? — ласо оглядав Редьчин наплічник рудуватий правоохоронець.

— Юкрейн, — дзвінко і завчено відказала Редька, чекаючи, що далі він, як місцеві школярки, почне питати «Вот із йор бест френд нейм?»

— Юкей? — перепитав, утім, красень у формі.

— Год сейв зе квін, — закотила очі горі Редька. — Юк-рейн. Полісмен задумався. Його фарбоване хною волосся виграло на сонці червоними білками. Гібрид золотоволоски й червоної-шапчоки.

— Вот із каренсі ін Юкейн? Долар?

— Ноу. Іт'с хуйолар! — переконливо сказала Редька.

— Хуйолар?

— Єс. Хуйолар.

— Хуйолар... — протягнув він замріяно.

Так, певно, українську валюту й запам'ятають у цьому краї. Й у список конфіскатів занесуть. Як сильно б Редька не старалася показати гаманець зі своїх рук (на то були й інші причини, окрім страху лишитись без рідної готівки; двоюрідна, окрім мілкіших банкнот, була розпихана по різних кишенях), солдафон його таки видер і заходився мацати брудними пальцями з нереально довгим загостреним нігтем на мізинці. Кажуть, вони такий навмисне довго плекають — у вусі длубатися. Річ корисна в господарстві, одним словом.

Його колега, тим часом розбираючи рюкзак мовчазного Дордже, знайшов навіть більше, ніж шукав.

— Віз? Віз?! — допитувався круглий солдафончик, мнучи в пальцях і нюхаючи зеленувату грудочку, сувенір із пекельного Понгсалі — хоч щось же там мало бути хороше...

— Який віз, дурню?!

— А, це він «weed» сказати хоче. Ти ба. Набралися тут модного жаргончика.

— Марівана!!! — виштовхнув із себе його колега, і вони удвох щасливо, як на плакатах із воїнами-визволителями, засміялися.

Найнахабнішим, на думку Редьки, було те, що, арештувавши їх, олов'яні солдатики ще й змусили нести самим до буцигарні їх наплічники, спаковані будь-як, подібні на розварену соєво-паперову сосиску.

— Ше сам мені на голову всадися! — безкарно огризалась Редька.

А проте, навіть довколишні сільські собаки гавкали з інтонаціями праведного суспільного обурення, нагадуючи їм про кримінал: «Драг-Драг-Драг! Драг-Драг-Драг!»

Тим часом, буцигарня знаходилася десь зовсім в іншому керунку від їх маршруту. Вже з півгодини вони йшли кудись, звернувши з запланованої дороги. Був би час — милувалися б околицями, сідаючи на кожному камінчику чи розлягаючись на валунах. Люди, що несли щось у полотняних рушниках, обв'язаних довкола спин і грудей — наче з церкви йшли у вишиванках — зацікавлено глипали на нещасного вигляду парочку під конвоєм. Старі й молоді жінки висипали зі своїх будиноків, відірвавшись від плетіння солом'яних загородок для курей, аби глянути на ту okazію — не кожного дня місцевий телевізор таке показує. Їхнє темне, ледь не фіолетове просо і яскраво-сонячна кукурудза сушилася на кам'яних терасах їх мазанок правильними прямокутниками, так, наче хтось зробив тут виставку килимів. Охайні хатки з мощеними камінням подвійними дахами ліпилися цими крутими схилами, цвіли червоним чорні безлисті дерева, ніжно шелестів тонкий бамбук, півкали курчата в трав'яних кліточках, мекали дивноголосі кози, верещали шмаркаті діти, а над цим усім незворушно білили недоступні вершини Гімалаїв, вічних гір, що переживуть навіть черговий кінець Світу.

— Ти хоч запам'ятовуй, як вернутися, — попросила Редька, — бо в мене ж зовсім критинізм топографічний, а назв сіл

ми не знаємо. Не думаю, що тут народ шарить по наших циферках на планчику.

— Вернутися... Та ти оптимістка, як виявилось.

— Що це значить?! — злякалася Редька.

— Нічого. Лякаю тебе. Все якось розгребеться. Можеш, як бідна принцеса з казочки, кидати білі камінці. Головне — не хлібні крихти. Хліб нам самим ще згодиться...

Минувши майже вижухлі дерева з крикливими птахами, що гніздилися цілими зграями, гуртом скандуючи фальцетне «Підарас! Підарас!», підконвойні нарешті побачили свій новий «казьонний дом». Проста і потворна будівля. Навколо купа колючого дроту і якась допотопного вигляду військова техніка.

— Корів нею лякають, чи що?

Кілька невеличких сарайчиків, квадратний майданчик чи то для вигулювання в'язнів, чи для чистки черевиків офіцерського складу (якщо такий сюди забрідав), і велична на цьому тлі, оббита чимсь подібним на «вагоночку», білосніжна, прикрита крупнодірною сіткою, вежа з вартовим із рушницею. Правда, вартував він там недовго: забачивши, що когось привели, хутко збіг донизу.

Людей у селі довкола шниряло небагато. Всі, що були без діла, в жадобі екшну побігли слідом за затриманими і цікавим вартовим у кімнатку з пошкрябаним письмовим столом. Дивитися, що далі буде. Видно, антенний телевізор таки днями не ловив.

— Нем? — спеціальний дядя-бюрократ дістав із шухляд столу зошит із сірими, штибу економного туалетного паперу, листами.

Далі все за протоколом. Хто, що, куди, звідки, вік і навіть релігія. Наприкінці сплигло питання про мету візиту. Його кучерявий бюрократ, що в наших краях був би лисуватим в окулярчиках, вимовляв найстаранніше, і все одно сенс цього «папаз о вісі?!» Редька з Дордже второпали раз на восьмий-десятий.

— А! Турізм! — знов дзвінко відчеканила Редька.

І тут всі глядачі, крім кучерявого бюрократа, засміялися. Бюрократ щось сказав солдафонам, після чого затриманих без паузи на питну воду й чистку зубів відвели до камери.

— От тобі, блядь, і поїла нудл-супчика.

Сидіти в камері без рюкзака, об який зіпрешся, і без кари-мата, на який сядеш, уникаючи земляної підлоги, виявилось незручно. Хоча і камера собі як камера, вирішила Редька, не дуже й відрізняється від тутешніх готелів.

— Цікаво, чи у наших паспортах вони там розрізнять, де з нас хто. Бо, кажись, ми їм так само на одне лице, як і вони нам. Хоч би пояснили, що до чого...

— Як співав Том Вейтс, по one speaks English, — зітхнув Дордже.

— То він про Україну співав. Ану візьми попади, не дай Бог, у якийсь наш — та навіть і столичний — відділок. Фігу тобі там хтось скаже щось. Хіба що «Ай ем он д'юті тудей».

— Ех. Я ще ніколи ніде не сидів.

— Завжди приходить перший раз... — відколола банальність Редька і тут же емоційно видала: — Ну та хто ж знав, що провідник такий стрет-еджер! Стопудово ж він нас здав. Жабенятко задавило. Трава йому, бач, не сподобалася.

— Або не трава...

— Ага. У тебе на ничці ще мішок опіуму був. З Муанг Сінгу, від продавщиць браслетиків.

— А чо з Муанг Сінгу? Тут його теж на раз-два дістати можна. Значно легше, ніж траву. Ось чого я й ніс її, крихітку, з собою.

Дордже сентиментально зітхнув.

Добре, що в місцевій каталажці для затриманих була лише одна кімната — не довелося перестукуватися через стінку. Тим часом за дверима, як уявлялося Редьці, йшов активний дерибан припасів із їх наплічників.

— Цікаво, хто що спиздить... — міркувала Редька. — Напевно, той, що жирний, візьме ліхтарик. А той, що — вибач за поетичний расизм — схожий на фарбовану хною мавпу, візьме собі мій новий швейцарський ніжик, і буде кидати його в портрет старого короля, а то й нового вождя революції, коли його ніхто не бачитиме. І — от бляха, що найстрашніше — якесь пердло собі поцупить мій айпод. А з ним і Тома Вейтса, і всю українську автентику, і девочькові британські-іспанські групи, і спосіб відкараскатись від тебе. Це якщо нам доведеться ще кудись іти.

— Найпаскудніше, що вони забрали наш джіпіес. І карти. — Дордже сплюнув на підлогу, і тут же вибачився.

— Не сци. Джіпіесом я так і не вмію нормально користуватися, а карти в мене у надъожнам місесте.

Дордже не став уточнювати, що саме було надійним місцем у розумінні Редьки. Колись українські бізнесменки, як їхали поїздом на закупи в Польщу чи Москву, ховали гроші на товар у прокладках. І дядьки, здається, теж. А може, й простіше все — карти пріли під устілками Редьчиних черевиків. Чи ничка в неї була десь для трави. Кожен порядний виробник лиж забезпечує свої палки пустими герметичними сховками. Так само як і виробник одягу сновбордистів. Тож, за аналогією, так має бути і з трекінговим шматтям.

Але все було ще простіше.

— Вони в мене тут, у боковій тріщині на підошві. Інколи кльово не мати бабла на нові капці, хех. І не повстидалися ж німчики-братчики п'ятдесят цілкових із нас лупанути за таке, а додивилась я вже в Делі... Ось, бачиш? — Редька витягнула праву ногу догори. — Ой, скільки синяків. Я — синюшний гепард. Ех... Кароче, я тут траву зазвичай никаю. Коли не заникаю, то попадаюсь. От зараз другий раз. А перший був той, у Києві.

— А в другому черевіку нички нема? От би зараз косячелу на зло врагам, як ти кажеш. Правда, запальнички в нас забрали.

— Ех, була б тут запальничка, був би рай, а не пекло... Знаєш цей анекдот?

— Не. Розкажи.

Так почався двогодинний марафон анекдотів. Від нервів, і «на зло врагам», вони реготали так, що горами десь далеко йшла луна. А враги таки злилися: кричали щось на своєму нявкотливо-гавкотливому діалекті, стукали по ґратах і, на решті, вилили через ґрати склянку холодної води.

— Гиги, відра не нашлось. Мамі своїй на голову вилий, козеліно!

Але і від склянки стало мокро. І зрозуміло, скільки часу минуло.

— Що вони там так довбуться? Ну, прийшли би, сказали: з вас штраф і фанарік.

— Це якщо тут за траву не передбачено смертної кари, як в Малайзії чи Сінгапурі.

— Та ну. Це все одно, що в нас би за цукрові буряки людей коцали.

Минав підвечірній час. Глиняні стіни з жовтуватих робились коричневими — сонце сідало. Скільки ще сидіти їм — невідомо.

— От блін, хоч щось би розуміти з того, що вони там кажуть! — йорзала Редька.

— Може, краще й не розуміти, — задумано відповів Дордже.

Тут щось стукнуло по ґратах високо під стелею.

— Що за стукачі там? — крикнула Редька і попала в точку: там був їх ображений провідничок Амі.

— Тумолоу, біг бос кам хі ток ту ю! — прошипів із-під стелі він, і, перш ніж зрозуміли, що він сказав, Редька і Дордже хором, як у дитсадку, крикнули:

— Пішов ти на хуй!

Секунду мовчали, потім зареготали так, що тюремники точно вирішили, що не весь «віз» конфісковано.

— На біса нам ще бос їхній тут? Питати про сексуальну орієнтацію? Чи вчитися крутити косяки у заграничних спеціалістів?

Але як би Редька не намагалася себе збадьорити дурнуваними жартами, їй таки було страшно.

Ішов, не кваплячись, час, надворі стемніло, а нічого не мінялося, навіть тюремного рису з водою ніхто їм не заніс. Дореготалися.

Редька позіхнула.

— От ми тут із тобою застрягли в цій каталажці самопальній, і єдина розвага — втикати в павутину. Бо нема вже ні анекдотів, ні тем для розмов.

— Добре хоч павутина є... — Дордже подув у куток, завішаний павучими фіранками. Густе плетиво майже не колихнулося.

— А ще є вікно. — Редьчині спроби розважити їх нагадували безплатний виступ циркової трупи обласного скликання у дитячій лікарні.

— Та, таке вікно...

— Яке? Нармальне. Голова пролізе — значить весь пролізеш. Мене так сестра в дитинстві вчила. Правда, казала, що коли я виросту, міряти прийдеться вже по дупі.

— Дупа. Яке класне слово, — посміхнувся Дордже. — Мене твій тато навчив.

— Ага. А ще є срака, попа і жопа. Жопа і Маша — так звати двох собак моєї подруги одної, з Торуня, в Польщі. Знаєш?

— Угу. Старе німецьке місто.

— При чому вони спочатку назвали так свою таксу — слово їм, бач, сподобалося — а потім уже взнали, що це російською значить.

— Кхх...

— Ну ти і смієшся.

— Не, це я кашляю так.

— А, ну будь здоровий. А ще в моїх двоюрідних сестер кішку звали Муші. Теж знали, що воно таке, вже аж коли вирости і фільми для дорослих дивитися почали.

— Ех, я би зараз втикнув у фільмець якийсь, — Дордже і собі розпозіхався, — чи й поспав би. На м'якенькому. Хоча б на циновочці чи каріматі, так сни цікавіші, ніж на голому бетоні.

— І нирочки ціліші.

— Ага.

І тут зненацька Редьку понесло.

— От я сиджу і думаю, скільки одночасно цікавих всяких штук відбувається на землі, поки ми тут у темряві. Хтось стоїть на порозі велетенського відкриття в собі самому. Хтось на щось сподівається, когось чекає, і не може через це спати. Хтось сидить собі на березі океану в Гоа і дивиться на місяць, і йому хрустить пісок на зубах, того він харкається і не встигає сказати дівчині, щоби вийшла за нього, а потім момент уже не той.

— А хтось у тій же Індії помирає з голоду, бо земля не родить від солі.

— ...хтось купив собі купу нового одягу і тепер мучиться, що би то вдягти на найближчу вечірку, щоби добре виглядати в світських хроніках. Це, мабуть, моя сестра.

— ...а хтось відчуває, що його зоря закотилася, що він старіє, і що єдиним другом лишився віскі, й що щастя можна купити. Спершу по 36 євро за пляшку, а потім усе за менше й менше, і щастя стає не таким якісним, зато гарантовано вставляє...

— ...хтось нещасливо закоханий мчить світ за очі на машині, випиваючи каву на заправці й думаючи, ну коли це все скінчиться.

— ...хтось купує смажений мигдаль у карамелі.

— ...а хтось просто лежить у парку на траві й читає Еко. Хоча про мигдаль у карамелі — це ти раптом в тему. Є в мене одна штука...

— В тебе забрали всі твої штуки.

— От, власне. Тепер лишається тільки чекати, чи не поласиться хто на неї.

— Ну то будемо чекати. Прекрасне заняття, як на мене.

— Та найтупіше заняття в житті.

— Ех, відразу видно, що ти — не буддистка.

Вони певний час помовчали.

— Слухай, а що буддисти роблять у ситуації, як наша? Чекають із моря погоди, втручання фатуму й дивного порятунку ззовні, чи щось пробувають халамандрити? Це в нас доля така — сидіти тут, чи давай якимось сраки піднімати?

— Та порядні буддисти в такі жопи не попадають. А якщо попадають, значить карма хуйова. Краще зараз перекантуватись, а там, глип — і вже сидиш у раю будди Амитабхи, слухаєш Квіткову проповідь під баобабом. — Дордже позіхнув і почав мостити соломку під стіною.

— Будда під баньяном сидів... — невпевнено вставила Редька.

— Ти там знаєш. Може, поки він сидів під баньяном, там баобаб виріс, засох і на попіл розвіявся, а потім знову баньян виріс.

Вони трохи помовчали. Редька думала про баобаби і хлібне дерево — зголодніти встигла вже серйозно. І ще колись тато, відсвяткувавши з ними котрийсь Новий рік, на другий день зробив був «сендвіч сінгл мена» — розрізавши цілий здоровенний батон, накладав у нього все, що лишалося на столі, — від ковбаси до червоної риби, засипав усе сиром і запік у духовці. Бабця бідкалася, що «сухомятка», Соня гордовито поїдала низькокалорійний салат із селерою, а Редька щасливо наминала татів витвір: тоді їй здавалося, що смачнішого на світі й бути не могло. І зараз би здалося теж...

Чергова згадка про «рідкісного» тата боляче защемила душу. Редька аж струснула головою.

— Так от, слухай, що я сказати хотіла... — чогось зашепотіла вона. — Там зараз щось дуже тихо, так? Хоч і світиться

світло в кабінеті справа. Думаю, чувак чи чувачки, що нас сторожать, відрубалися.

— Вони не бухали ніби.

— Якщо би ще й бухали, то відрубалися б назавжди, земля їм пухом про всяк випадок.

— В сенсі? — Дордже нічого не торопав.

— Кароче. У мене в снікерсі дофіга таблеток снодійного було.

— Нашо?!

— Ну... случаї бивають різніє, знаєш. По-перше, я трохи боюся літати, і таблеточка снодійного — це ліпший засіб.

— А чо не нормально, в банці? Щоби більше на нелегальну наркоту схоже було? Знаєш, скільки би тебе на експертизі протримали, якби знайшли? Ти би все зі старту завалила...

— Заткнись, бо зараз завалю тобі в морду. Я таблетки туді пхала, щоби від ведмедів врятуватися. Чи ще якихось уродів, які б нападали, але повелися би на шоколадку.

— Да-а. Святая простота. Нешнал джеографік за тобою плаче.

— Може і плаче. Та ще й конвульсіях забився би, якби я не забула дома суджучок, вимочений в отрутці, яку мені на задачу дали на базарі.

— Отрутка? Су... су — шо? — Дордже аж звівся на підлозі.

— Не сушо, а суджук. Сушена конина така. А отрута поширена — від щурей, мишей, тараканов і блох. Так на базарі кричать, коли продають. Ну і ще від порчі й зглазу заодно.

— І ти, кажеш, в університеті вчилася? — Дордже не міг повірити в почуте.

— Ану тихо, давай послухаємо, — закрила дискусію Редька.

В коридорі було тихо, аж дзвеніло. Зненацька вся будівля струсилася від потужного ревіння. Редька з Дордже аж підскочили на місці.

— Це що?! — притислася до Дордже Редька.

Він секунду слухав, а потім пирснув:

— Хропотять!

Охоронці хропіли на два голоси так, як навіть пастухи не хроплять на полонині після трьох кварт самогонки баби Дусі.

— Ану тепер полижи мені руку! — скомандувала Редька.

— Шо?.. — Дордже важко вірилося, що Редька саме зараз з'їхала з глузду.

— Полижи мені руку, кажу. Якщо є слина. В мене в роті пересохло.

І вона, скрутившись у нелюдський бублик (ні серйозною йогою, ні художньою гімнастикою Редька в житті не займалася, тому це було справжнім подвигом), сама заходилася облизувати шкіру свого зап'ястя коло наручника.

— Я колись таке вже пробувала. В мене долоні не набагато ширші за зап'ястя. І зламані у двох місцях. Саночки, знаєш. Але ж тепер, курва, спухло всьо — від висоти чи від спеки, я там знаю?! Тільки якщо не щільно закрили — а таки не щільно, хоч і на останню штуку, бо зап'ястя у мене дитячого розміру — не всі ж придумали тортури для дітей? — я зможу повторити свій коронний трюк і висунути руку. Давай, лижи. Тобі зручніше.

Але незручно було обом. Дордже терпляче вислухав гарячковий Редьчин спіч і чесно спробував робити, як вона казала. Тільки легше вже було зламати, як у запеченої курки, руку в суглобі ще раз. Врешті, сяк-так вийшло наслинити. Редька зайорзала, акуратно почала тягти долоню, прокручуючи її вправо-вліво. Рука боліла й червоніла. Редька не вгавала.

— О... о! Пішло, пішло! — пошепки закричала вона. — Є рука!

Другу звільнити було вже легше. І ось уже Редька на свободі (якщо не зважати на закриті двері), а Дордже у двох парах наручників — одні активні, інші як імпотент із претензією.

Редька навшпиньки підійшла до дверей.

— Ха! Та тут же понтовий замок! Це ж явно не справжня тюрма у них. Кімната, блін, для конфіскованого збіжжя. Є тут куркулі? А контрабандисти? Чи для макової соломки. Чекай. Двері просто захлопуються — з іншого боку їх можна відкрити, крутнувши ту золоту ручку. Люблю Китай, він добрий і знайомий! Естети, бляха. Англійських замків наробили собі. Ой, у мене зараз очі ламаються.

Весь час свого словесного проносу Редька стриміла навшпиньках. І цієї висоти ставало хіба на те, щоби побачити замок, але явно до нього не дотягнутися.

— Холера, треба щось придумати. Іди сюди. Підсади мене. Або дай на спину стану.

— На голову собі стань!

— Стану. Дурак ти і тормоз. Іди сюди бігом. Підсади-но маму!

Дивна риса була в неорганізованій й втикальній назагал Редьки: як тільки доходило до чогось справді нагального, серйозного, небезпечного й екстремального, в ній наче просинаяся інша особистість. Дієва, рішуча, відважна. Правда, й відходила вона в тінь із відходом форс-мажору.

Дордже підійшов, став на коліна.

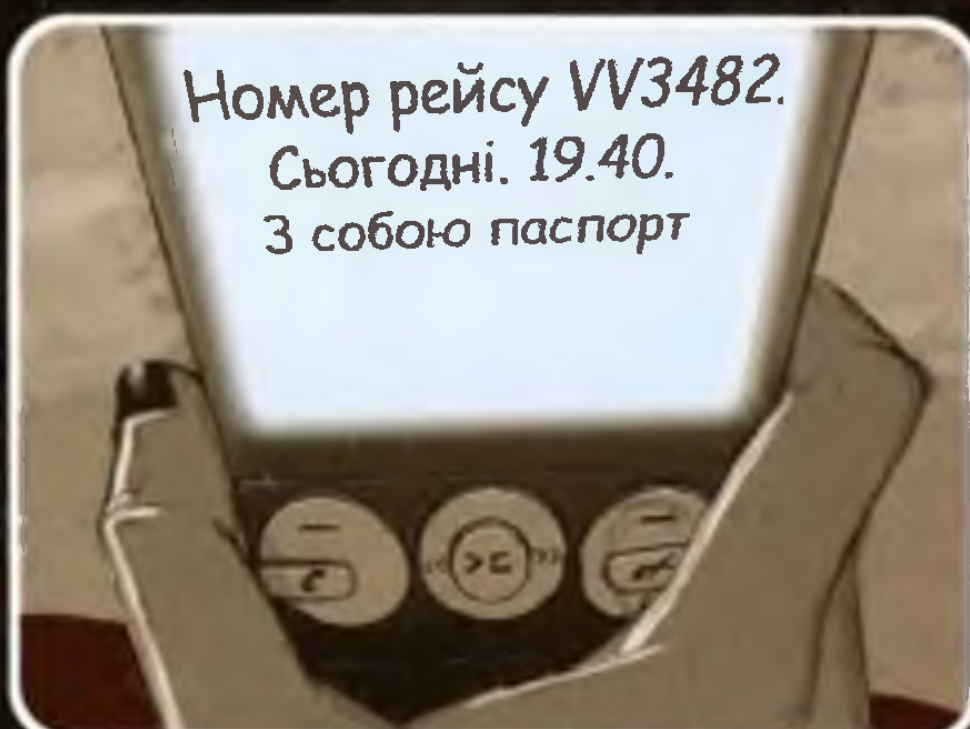
— О, ти просиш моєї руки? — істеричний сміх не завжди вчасна штука.

— Я прошу тебе сісти мені на шию, — спокійно сказав Дордже. — Це майже те ж саме. Я встану, ти будеш достатньо високо, потягнешся вниз через решітку. Тільки акуратно, не зламай, будь ласка, мені шию.

Редька послухалася. Дордже, висадивши її собі на шию, насилу вставав — а ви попробуйте зі скутими за спиною руками і з майже 50-ма кілограмами на шиї. Дордже не був штангістом чи еквілібристом, тому на півдорозі втратив рівновагу й завалив бідолашну Редьку на землю, упавши на неї й сам. Грюкоту було достатньо, щоби охоронці попрокидали-

A woman with sunglasses on her head, wearing a polka-dot dress and a grey jacket, is riding a red scooter. She is looking towards a silver car on the left. The background is a blurred road.

Шо це за х@%ня,
Сонічка?!

A close-up of a hand holding a silver mobile phone. The screen displays flight information in a white box.

Номер рейсу VV3482.
Сьогодні. 19.40.
З собою паспорт

Кажись,
наш джіпієсік мозком
двинувся. Дай-но мені
свою карту, бітте.

От блін.
І тут таке виходить




Я перша не полізу.



Відпусти т
Ноги ши

Полізеш. Так легше.
Я заберу рюкзаки і обіцяю не різати
шнурок під собою манікюрними
ножичками

A woman with a headband and a dark top is rappelling down a waterfall. She is holding a rope with both hands. The background shows a canyon with layered rock formations. There are several speech bubbles around her.

Е-ем...

Ти чула колись про каньонинг?
Майже спорт такий.

Це коли
в каньони скачуть?

Ні.

Це коли в них повільно на шнурку
спускаються.

Ти куди оце гнеш?

Ліву руку!
Правшу!

Правою трохи попускаєш,
ногами «топ-топ» вниз по водопаду.
Не бійся! Не впадеш, навіть якщо захочеш.



HALLO, HALLO!



Ти жива?

Пам'ятаєш мене,
Федька? Я Дордже.

ся. Але, видно, українські фармацевти досягли неабияких висот у барбітуратній промисловості — охоронці спали, як убиті, підтрушуючи весь свій поліцейсько-військовий відділок тонічним хропінням.

— Йоб твою блядь мать! — пошепки матюкалася Редька, що, погодьтеся, не легко. — Ти, слоню ти гумовий! Нормально давай ставай, акуратно. Давай я за ґрати зразу триматися сильно буду.

— Добра думка завжди пізнувата, ге? Ти думала я тебе понесу на першотравневу демонстрацію і лишила руки вільними для шаріків і транспарантів?!

— Заткнись і потакай. Покатай себто...

Дордже зітхнув.

Цього разу все було значно ліпше — Редька сама підтягувалася, як могла, на руках, запихала в дірки між ґратами лице і праву руку, тяглася, як могла.

— Я не можу, блін, не достаю!

— Шо?!

— Не достаю я, курча мать! Рука коротка!

Здавалося минуло години дві. Редька почала вростати у тюремні будні.

— А па беламу снегу... Па та-та-ра та-та-рра! Вишел волк-адіночька! Полуп'яний зекан... — завела вона, обіпершись об холодну стіну.

— Н-да. Тепер уже можеш співати хоч на всю свою роззявлену культурну спадщину, — позіхнув Дордже, — буди їх, хай хоч помучаються.

— Та я не серйозно так співаю! — образилася Редька. — Це noblesse oblige просто.

Тут у замковій щілині щось зашаруділо й затихло. Почулися кроки коридором геть, відтак, через деякий час, знову до дверей. Зашаруділо з новою силою.

— Ну всьо. Піздец. Нас прийшло щось на ничку замочити. І супу наварити за простибіг...

Двері обережно прочинилися. Серед повної темряви важко було роздивитись, хто за ними.

— Ацур? — покликала тихенько жіночим голосом.

Дордже відгукнувся на місцевому діалекті. То, виявляється, він таки знав його, а не слав місцевим мозкові хвилі?.. За яким же тоді принципом він обирає, з ким говорити, а з ким ні? Редька здригнулася. На секунду здалося, що її знайшла принаймні сестра тої баби-яги з вухами, якщо не сама баба-яга.

Дордже звівся на рівні ноги, підійшов до дверей і ще трохи поговорив із темрявою. Редька і собі підвелася, але він зробив їй знак почекати. Відтак темрява замовкла й прошурхотіла геть обережними кроками.

— Пішли тепер, — пошепки скомандував Дордже.

Редька вже рвонула світ за очі, як він штовхнув її плечем у спину (за нормальних обставин це мало би значити хапання правицею за комір):

— Якщо побіжимо — вірняк втечемо, але не ясно, як довго протримаємося вночі у футболочках.

— Ага. То пробираємося за ключами від твоїх рук і серця і нашими манатками?

— І джіпіесом. Там є ще щось, чого нема на карті.

— А ти все звідки знаєш?! — Редька якимось аж заревнувала. — І з ким ти тільки що говорив?

— Давай потім розкажу, га? Пішли за ключами? Тільки в наручниках я швидко не побіжу.

— Давай. З Богом.

І вони покралися до світла в кінці тунелю: туди, де слідчий кабінет, манатки і хропулії.

Двоє солдафонів розвалилися на дермантиновому коричневому диванчику (і де всі гидкі держструктури світу такі дістають?) й частково на столі, де закипав і грівся великий рожевий пластмасовий термос-чайник із геть психоделічними картинками. Жовті гриби з зеленими лицами танцювали

з такими ж зеленолицими жоржинами, що притримували свою червону жоржинність як капелюхи-помпадур.

— Чайком ми балувалися. Ге? З конфіскованим снікерсом. — Редька принюхалася до панівного перегару: — Ну і ясно, що місцевий ром дешевший за пиво. — Вона згребла зв'язку ключів зі зворушливим брелочком «Hello Kitty». Маленький ключик, один із п'яти-шести найменших, мав точно підійти. Редька тикала ними в наручники Дордже, підійшов по порядку третій.

— Алілуя. Де наші лахи?

Лахів видно не було. Зате тут же, на столі, лежав джіпіес, із яким, очевидно, не знали, що робити. Нікуди не дзвонив цей телефон.

Редька схопила його й запхала в кишеню штанів.

— Сука блядь піздец, — повторила вона чарівні слова. — Де наші рюкзаки?!

Вони вийшли з кабінету й тихо відкрили наступні двері. Нічого. Якийсь мотлох, архів, чи що. З третіх дверей жахливо тхнуло.

— Конфіскована тушонка! — засміялася Редька. — Часів в'єтнамської війни.

І все-таки не слід було пропускати жодні двері. Там, покритий мухами і засмоктаний, лежав труп коня.

— Фу! — вискочила звідти Редька. — Там дохлий кінь.

— То не кінь, то кабан дикий. Ну ти даєш.

— Кабан? Свиня? А вуха в нього були?

— Не знаю. Тільки зад бачив. А ось вони!

Їх наплічники, ров'язані й розмотлошені, лежали на стелажі вздовж стіни. Що з них поцупили, а що лишили — справа лотереї. Шукати улюблені шкарпеточки з мішутками зараз часу не було.

— Зйобуємо!

Натягнувши сяк-так рюкзаки, вони побігли до виходу. Благо двері розхлябано роззявлялися в ніч — їх і не думав ніхто закривати.

— А вас завтра — на допінг контроль! — вже майже голосно, на прощання сказала Редька в освітлені двері. І тут же дременула з буцигарні світ за очі.

Ніч на волі, якою б темною вона не була, завжди гостинна. Свобода, як і кохання, здатна перетворити темряву на золото.

— Круто я придумала зі снікерсом, не?! — Редька всілася на пагорбі й, віддихуючись, уявляла себе срібним вовком навпроти повного місяця.

— Може, й круто, але навряд чи хтось повівся на солоденьке. — Дордже дістав із клапана рюкзака зім'яту шоколадку.

— То... що? — не второпала Редька.

— То нічо. Все навіть ліпше. Кармочка швиденько працювала: тета, що ти їй лотерею віддала, наварила милого чайку-масали. І масала в неї не проста була, а попри корицю, гвоздику, перець і кардамон ще й мандрагору в собі мала. З давніх-давен відомий присиплятор.

— А-а... — зітхнула Редька. — Ясно. А привіт вона мені хоч передала?

— Не-а. — позіхнув Дордже.

22

Донизу бігла крута скеляста стежка, часто заплетена коріннями старих дерев.

— Це рододендрони, — сказав Дордже, — здається мені. Цвітуть прекрасним червоним цвітом. І рожевим, і жовтим. Але завжди навесні.

Під одним із дерев — старезним, порослим м'яким зеленим мохом, помережаним павутиною, сиділа ще наче не стара жінка, з лицем, порізьбленим такими ж тріщинами, як кора цього дерева. В обох її вухах була безліч сережок, голова пов'язана червоною хусткою, босі ноги у важких браслетах, а в пальцях диміла цигарка. Жінка не відповіла на їх

привітання й незворушно провела поглядом, так, наче справді сама була деревом.

Пізніше Редьці часто снилося, як вона підіймається схилом по сходах, викладених із кам'яних брил, ступаючи опалими квітами вікових рододендронів і їхнім сухим листям. Під ногами в неї геть червоно, наче кров стікала з якогось жертovníка, і червоно довкола від рясних пишних квітів на гілках дерев.

Прокидаючись, вона думала, як би то було — жити у майже вічній весні, на межі самої її смерті. Можна ж, теоретично, переїздити з країни до країни, з континента на континент саме тоді, коли починає опадати з гілок жертovníй цвіт.

Покручений ліс тим часом закінчився.

— Диви, яка полянка... — Редька солодко потягнулася і позіхнула. — І трава по пояс. Просто тобі сільська ідилія на рідніє. Може, завалимось?

Дордже прискіпливо, але не без співчуття на неї глянув: більшість ночі вони йшли, все кудись вниз і вниз, намагаючись подалі відійти від тюрми з її зворушливою вартовою вишкою.

— Навіть і не знаю... Ти дуже змучилась?

Редька жалібно кивнула. Нестерпно боліли коліна («Я б ліпше десять днів угору йшла, ніж цілий день донизу. А потім же знов нагору дертися?!») Мало того, що вони не спали, так ще і не їли сьогодні. Так що дай Бог ще заснути під акомпанемент пустого шлунку.

Редька, не чекаючи дозволу, розшпилила лямки наплічника, звалила його з себе і звалилася сама.

— Мамо, я на тому світі... Падай!

Дордже все ще уважно роздивлявся навколо. Відтак сів коло неї, обіпершись об наплічник.

— Ти поспи, а я повартую...

— Ти що? — підхопилася Редька. — Мені ж совість громадянська не дозволить! Лягай. Розкажу страшну історію.

В цю мить над ними закружляв орел. Дуже далеко, високо, але Редьці зробилося від того раптом добре.

— Кароче, двоє моїх друзів якось трапили в подібну ситуацію... — Сонній Редьці вдавалося брехати легше. Не знати чого, вона завжди напровсяк заміняла в історіях героїню-себе і героя-мучачіка на «моїх друзів».

— Ну, правда, вони перед тим у тюрмі не сиділи, але нічка їх застала в чистім полі. В колгоспному. Полягали вони собі любенько, спокійно проспали до ранку і пішли далі. А тоді, кажись, блуканули трохи і вернулись через те ж поле. А там уже все начисто скошено було: прикинь, поспали б вони на годинку довше, і їх би в прямому сенсі закосило. Комбайнова смерть у стилі Кінга.

— Мартіна Лютера?

— Не... Стівена. А шо? А-а-ауп! — Редька не встигла природно закінчити своє смачне позіхання з замруженими на сонечко очима: Дордже м'яко, але міцно закрив їй долонею рота.

Редька інстинктивно запручалася. Він сидів мовчки, і розгледіти його вираз обличчя проти сонця було неможливо. Редька вже хотіла вивернутися й вкусити його, мукнувши якомога голосніше, але тут він без шуму сам влігся біля неї й, будучи вже видимим, притис до рота вказівного пальця. Неподалік від них почулись чоловічі голоси. Якщо лиця Редьці вдавалося розрізнити не завжди, то з голосами пощастило ще менше: говорило то двоє людей чи усі четверо, вона б не визначила й під загрозою грилювання на повільному, зроду не чищеному електрогрилі біля нічного супермаркету.

Чоловіки ненадовго зупинилися кроків за двадцять, щось сперечаючись. Суперечка перейшла на крик. Відтак почувся постріл. Звуки бійки й чийогось падіння на землю. Потім іще крики, після чого вся метушня почала віддалятися і затихла.

Редька з Дордже ще певний час лежали мовчки. Редька зосереджено спостерігала, як високою сухою травинкою повзе червонявий жучок, думала про те, звідки тут така гус-

та, хоч і торішня, трава, і чи не змилили вони серед ночі, скинувши висоту — от тут би аскетичні кози вже не мусили випорпувати корінці для виживання, хоча, з іншого боку, може, вони там, у себе в селі, все апетитне сіно виїли, коли ще звірі говорили. Дивні думки навідують людину, в котрої над головою секунду тому грянув постріл. Ну і ще запах. Запах вибіленої вітром трави і запах долоні Дордже. Щось дуже смутно це їй все нагадувало. Але, як у кожному випадку стандартного дежавю, згадати було нічого.

Дордже прибрав долоню.

— Далбайоби.

— Ой, леначка, ти матюкаєшся? — Редька звелася на ліктях. — А що таке? Хто то був?

— Конвоїри твої. З тюремної лірики. Без собак просто. Зато стріляли.

— В кого, в нас?!

— А в тебе є дірки в голові?

Редька з цілковитою серйозністю обмацала собі голову:

— Нема ніби.

— Дивно. Але вже.

— Ой-ой. Ти впевнений, що то за нами?

— Ну, хіба що в червоноволосого солдата є брат-близнюк, що теж не проти погратися з хною. А з ним і двоє інших наших знайомих — добре виспались, потягушки, як ти кажеш, поробили, і тільки тривожне питання застигло в очах: «Де наш снікерс? Де Наш Снікерс?!»

— Та ну... Ми ж ішли до сходу сонця майже.

{Чи не йшли? Снилась їй жінка з кільцями, сплячі рододендрони й доісторичні коріння дерев, між яких добре спати, чи було те все наяву?}

— Ми то йшли. А вони підїхали, — спростив все Дордже. — Не для краси ж у них джипи-махіндри. Сюди, правда, вже ніжками прийшлося чеберяти, от вони і розізлилися. Аж той рудий орла застрелити хотів.

— Орла?! Мудак!

— Ага. Навіть колеги йому це сказали. Тільки не з любові до дикої природи, а бо прикмета погана дуже.

— І... і шо? Попав?

— Не-а. — Дордже і собі тепер позіхнув. — Не попав. Хорошої масали бабця заварила. А тепер давай і ми поспимо. Сюди вони вже навряд чи повернуться.

З гострих білосніжних гімалайських шпилів на виднокраї хтось ніжно здував мережаними хмарками свій древній сніг.

23

— Серце крається при висипанні наших дорогих пожиточків... — бідкалася Редька. — Пропало стільки всього, нажитого непосильним трудом...

Дордже мовчки викладав речі зі свого наплічника. Треба було все ергономічно перепакувати й порадитися з джіпієсом, як і куди йти далі.

— Айпод є! Халілуйя!!! — Редька й сама забула, як заподливо пхала його в кульок із трусами-шкарпетками від моральних злодіїв подалі.

— Головне, що не свиснули спальники. Їх точно тут не купиш ніде. А перти на собі місцеву ковдру ми ще не зовсім готові...

— О. «Молескін». — Редька хапнула чорний блокнотик із купки речей Дордже і, до того як він встиг щось помітити, відкрила його й прочитала перше, на що натрапила:

— «Зорі й ніч теплі. Я сиджу перед відкритим вікном. Пахне павутинням». Це шо?

— Віддай. — Дордже несподівано зашарівся. Смикнув блокнот у Редьки з рук.

— Тю. Ти шо, дівучка-тінейджер? — знизала плечима вона. — Чо стидаєшся? Шо хтось прочитає твій щоденник чи твої аналізи снів, не знаю, чим ти там попускаєшся. Мені взагалі блокнотик просто сподобався. Давно такий хотіла.

— То бери, — ще більш несподівано випалив Дордже. — Тільки дай-но вирву з нього дещо. І, якщо буде потреба в папері й нотатках, даси мені користуватися. Ненавиджу робити електронні записи.

Редька знову знизала плечима.

— Яка щедрість. Не відмовлюсь звісно. Виривай і віддавай.

— Добре. Ввечері займуся цим. Щоб, знаєш, акуратно. Тут сторінки прошиті.

«Дива якісь із хлопцем, — подумала собі Редька, — скільки шуму за блокнотик і ніч таку місячну, зоряну, ясну...»

Далі Дордже на півгодини засів із мапами і джіпіесом, роблячи помітки просто на полях картографічних виробів, а не в блокноті. Редька посилено робила вигляд, що тримає все під контролем, а сама тупила над мапами, як у школі над задачами з геометрії. Хотілося спати і їсти, навіть не ясно, чого більше.

— Згуцночки би зараз соснути прямо з баночки... — позіхнула Редька. — І з бубликом.

— Ти здивуєшся, але згуцночку знайти в нас шанси є. — Дордже позгортав карти. — Тут тільки з таким молоком чай і роблять. Там, де роблять чай із молоком.

— Ну тоді пішли. — Редька врешті заштовхала все своє до наплічника. — Шось він, блін, ніфіга й не полегшав. Абідно, да? Може, вони свій кримінальний кодекс зашили в дно?

— Ага. Тільки нема в них тут кримінального кодексу. — Дордже вдягнув свого наплічника. — Принаймні не в нашій рідній каталажці.

— Сплюнь! «Рідній»...

Добрі три-чотири години вони підіймались вузькою піщаною стежиною над прірвою, чиї краї підступно поросли густою соковитою травою. Цікаво, чи спокусився на неї коли-небудь котрийсь з оцих мулів, що ходять від села до села у дзвіночках і кольорових попонах, несучи на собі все, що можна уявити, від мішка з рисом до кольорового телевізора. Чи турист

якийсь вирішив на такому трав'яному куці перепочити. І чи не гепнув, бува, хтось із цих двох туди вниз, до зеленої петлястої ріки з таким камінням на берегах, як загублені очі велетнів.

— Як гуцули кажуть, коли сі довго дивити в берду, берда починає сі дивити в тебе.

— Точно. — Дордже зупинився й оглянув річкову долину. — Дивні скелі тут. На Латинську Америку схоже дуже.

— А ти там був?

— Був.

— В сраці був, гівно видів, — буркнула заздрісна Редька.

— Що-що? — недочув Дордже.

— Та так. Народна мудрість ще одна.

До села, здавалось, не дійти було ніколи. Й нічого так не подовжує відстань, як голод. Тільки-но вже Редька вирішила поз'їдати рештки печива, підозріло схожого на радянське печиво «До Чаю» (а що ж вживати після чаю? І коли вже хтось запатентує для поетичних натур «Печиво відчаю?»), як із гущавини, з котрої більш пристало б вигулькнути тигрові, вигулькнула крита неясною бляхою будочка. Там, правда, нікого не було, зате в глиняній пічці жеврів вогонь, а глиняну підлогу хтось недавно мазав.

— Прикинь, отак і живуть же?

— Як отак? — Дордже вже сам тепер чекав каламбуру.

— В первісно-общинному ладі. Хтось козу пішов заганяти, хтось дрова додому тягне, по дорозі мріючи про тельман, як бачив у сусідньому селі, але поки натягав всього і наварив, от уже й ніч прийшла. Електрики немає все одно — який там тельман, спи давай.

Десь внизу між зарослями бамбуку й чогось, що Редька ідентифікувала як тутешню липу, помножену на евкаліпт, сварилися верескливо мавпи.

— При цьому, — продовжила Редька, — такі вияви прогресу, як мобільний телефон, нічого тут не поміняли. Хіба що можуть тепер дзвонити-питати: «Альо, Гіві, ти не відел маіх авець?!»

— Цікаво, де вони ті телефони заряджають. Електрики нема, сонячних батарей також не густо.

— Ой, ну що ти вже придираєшся?

— Я не придираюсь, рибонько. Нам джіпіес би скоро зарядити треба. Дехто його виключити забув минулого разу. Чи в ігри грався?..

— Яка я тобі «рибонька», — знову буркнула Редька. — Рибоньок навіть в акваріумах кормлять.

Після десяти хвилин, здавалося би, геть запатланих джунглів, раптом таки постало село. Нічого схожого на забігайлівку з гарячою їжею в селі, правда, не було. Зате була ятка з сьаким-таким крамом у самому його кількахатівському центрі.

— Ой, диви, яка біла морква! — Редька ще хвилину тому від голоду готова була облизувати хоч покинуті кимсь на стежці порожні пачки від макаронів. А тут тобі свіжина на прилавку! Алілуя.

— Морква? Точно. Давай тебе так і буду називати — Біла Морква. Благородно звучить. Ніби ти з племені індіанців-які вирвалася. Чи навахо. Залежить від твоєї відданості карло-сам-кастанедам.

— Тю. Чого це я морква?!

— Та бо це — редька.

— О-о... — з благоговінням вимовила Редька. — Найестетичніший на світі коренеплід. Хай хоч і худий він тут, як морква.

Не довго вибираючи, купили дві розкішні редьки, чотири пачки розчинних макаронів з назвою «NANO» й підозрілого вигляду китайські солодощі, що вже встигли білою липучкою проїсти навіть відчайдушно блискучий пластик їх обгортки.

— А все ж глюкоза... — глибокодумно помітила Редька. — Боїшся — то я сама поз'їдаю. В прикуску з чайним печивом.

Сіли на горбочку відразу за цим єдиним на чотири хатки магазинчиком. Для кого він тут продає, цей дядько з редькою? Напевно ж, кожен, хто живе тут, вирощує свою. Хіба що мавпи її вночі нахабно виривають.

Відразу ж під ногами в них починалась знайома прірва, куди місцеві не скидали відходів: видно, їстівне діставалося худобі, а китайські солодощі в пачках користувались не великою популярністю. Вид униз, на зелену далеку річку, не псувався вкрапленнями синтетичних кольорів. Редьчин мізантроп всередині з полегкістю зітхнув: туристи тут не шниряли.

Господар ятки, не старий ще чоловік із гострою борідкою, в бордовій шапці «Nike» і з кульчиками в вухах, мовчки поспостерігавши за Редьчиним задумливим розжовуванням сухих макаронів, підійшов, так само без слів вийняв у неї з рук її пачки, заніс їх до себе в закапелок і тут же виніс дві тарілки, що парували. Аж Дордже обернув до них голову, відірвавшись від зосередженого чищення коренеплодів. Редька заходилась дякувати, Дордже сказав щось коротко на мові, якою би тут мали говорити, але чоловік не відповів. Просто стояв собі, де стояв, віддавши мисочки з макаронним супом, і пильно дивився на парочку. Не посміхаючись, не киваючи.

— Слухай, він чого? — Редька теж не зводила з вуйка очей, розмовляючи самим лише кутком рота.

— Не знаю, — байдуже позіхнув Дордже, продовжуючи чистити редьку, — може, хоче почути, як у тебе за вухами лящить.

Але чоловік дивився головню на Дордже. Просто стояв і пильно вдивлявся, наче намагаючись згадати щось давно забуте. Редьку час від часу хапав незручний невроз: вона, хоч убий, не могла себе змусити їсти, коли хтось дивився їй у тарілку. Навіть із найліпшими побажаннями і вболіванням за дитячий апетит (особливо тоді). Так що зараз вона хутко скористалася нагодою і строжила все, що було в тарілці, навіть редьку непомітно в Дордже свиснула і жувала з таким нахненням, яке тільки б снилося змученому фуа-грою з полуницями буржую в столиці.

Дордже неспішно закінчив зі своєю їжею, кивнув безсловесному господарю, зашнурував свій наплічник і звівся на рівні. Редька прискоком рушила до краника, що стирчав, зда-

валось, просто з каменю — тут село набирало собі питну воду. Ще з перших днів дороги вони вирішили пити потроху «сирої води», поволі відмовляючись від йодових таблеток, що ними, як панацеєю від срачки і кишечних паличок, рекомендували запасатись кожному блідолицему, що трапляв у ці гори. Вода була холодною й солодкою на смак. І чим вище підіймаєшся, тим, очевидно, менше живе підступних мікробів у воді — принаймні так видавалося Редьці. А про те, що зараз вони вже на добру тисячу-півтори метрів нижче, ніж були ще два дні тому, вона намагалась не думати.

— Пішли? — і вони рушили.

— Дивний дядя... — міркувала вона. — Втикав так на тебе. І не казав ні слова. Може, німий?

— Може, — знизав плечима Дордже.

— Бо я ж не думаю, що тут вже весь Інтернет нашими фотороботами забитий. — Редька покосилась, чи зацінив Дордже її жарт. Не зацінив.

— Але круто те, що туріків немає.

Варто їй було сказати це, як за наступним поворотом постала дивна картина: на невеличкому вимощеному колотим каменем майданчику лежав велетенський, зв'язаний по всіх ногах чорний як. Очі в нього були сумні й спокійні. Видно, прийняття долі в цих величних тварин передавалось інстинктивно: поряд чоловік гострив ножа. Не ясно, була тварина старою, ослабла чи й навіть готувалося весілля, а чи поховання, коли слід було нагодувати м'ясом три сусідні гори з їх не дуже балуваним, вимушено-вегетаріанським населенням, смерть уже дихала їй у праве вухо. Редьку вразило інше: на тині, просто зверху приреченого яка, сиділо, підібравши, як горобці, під себе ноги, двійко японських туристів. В руках вони тримали готове до розпиття імпортне пиво (це ж звідки не лінь було його перти!) і камеру напоготові: от-от почнеться дійство, яке потім викладуть в ю-туб і будуть кінчати при кожній наступній сотні переглядів співвітчизниками і писком «каваі!»

— Сука бля підараси, — плюнула Редька. — Нація хінтаю.
— Ти здивована? — дещо байдуже спитав Дордже.
— Та не. В них же і єбля часто на кладовищах відбувається. І з розрізаною поїздом тьотьюкою вони не проти зайнятись гарячим сексом. Типу петч ворк. А от яка жалко.

— Нічо. От як помирає як?

— Як «як»?

— Як як! — Дордже тішився, як мала дитина, що Редька вдало вклинилась у каламбур. А от Редьку це розізлило. Вона закрокувала швидше.

— Ну ти чого? — засміявся він. — Ти ж бачила, який він спокійний був — явно втомився від сільського господарства й очікував уже наступного переродження.

— Надіюсь, він не стане піздоватим японським туристом.

— Хто зна. Хоч і головою колгоспу — аби його, як ти кажеш, впирало. Слово «дзен» знаєш, що значить?

— Не. Який-небудь паросток бамбуку на вітрі?

— Дзен значить радість. Все так просто.

— Ага. Дуже радісно там тому якові...

Далі йшли мовчки. Редька намагалась не нити з приводу того, що в неї натерті ноги чи набиті синяки на кісточках, де сидів рюкзак. «Все в голові. Скажеш, що втомився — так і тягнетьме завалитись і не встати. А скажеш, що можеш пройти ще півсотні кроків — запросто пройдеш і п'ять днів», — казав колись їй тато, вже й не пригадати зараз стосовно чого. Але п'ятсот кроків назустріч сонцю — задача посильна щомиті.

Останнім часом Редька якимось мало вникала в подробиці використання джіпіесу й мап. Йшла собі, як ішлося, цікавлячись раз по раз хіба що висотою і назвами особливо величких вершин на виднокраї. Якщо вона спершу й побоювалася якогось підступу від Дордже, ревниво ховаючи від нього свої «секретні деталі» — (кожен боїться лише того, на що здатен сам стосовно ближнього) — тепер її здорова лінь, топографічний кретинізм і набутий шляхом останніх подій досвід («Я

вже ніби просто телевизор про нас дивлюся») взяли гору й посадили у Редьчин вазон рідкісне деревце — довіру. Вона спостерігала, як змінюється, залежно від висоти, рослинність і асортимент бідненьких сільських яточок, які прикраси обирають собі місцеві жінки, з якого боку прив'язують на спини дітей і скільки кольорів у їх спідницях, а скільки на стінах будиночків. З часом їй почало здаватися, що вона тут ходила ще бозна-коли, і що окремі слова місцевих жителів здаються знайомими, і нічого нема звичнішого за зустріч на вузькій доріжці над проваллям із маленьким караваном із мулів і людей, вантажених крамом далеких долинних міст. Лиця наче ставали знайомішими, при тому вона вже ні за що б не сміялася з неполіткоректного жарту про те, що в Китаї за фотороботом зупинили сто тисяч пасажирів в аеропорту. І чим вище вони підіймалися в гори, чим далі відходили від того, що називають цивілізацією, тим сильнішим робилося це відчуття знайомого.

Хто зна, може, тут валанцалися колись її старезні інкарнації чи далекі предки. А може, й не далекі. Тато ж точно любив ці краї. Тільки щось мало про них розказував. Чого би то?

— Цікаво, старий мій тут чи деінде промишляв Гімалаями? — з підкресленою недбалістю спитала вона в Дордже.

Той досі спокійно позирав собі на довколишні схили, аж тут удав, що його відволікли від чогось важливого:

— Знаєш, Гімалаї такі великі, що між тут і деінде — жодної різниці. — Дордже сякнувся і почав дертись вгору. — Якщо зрозумієш, *нащо* старий приїхав у ці гори — натрапиш і на його слід.

— Ну, якщо не тут, то це ще ліпше. Я розсуваю рамки сімейних фотоальбомів. Я-ху-у!

І вона, ідучи, аж підстрибувала.

Правда, час від часу, як місячний човен на небі, в Редьки випливало і знайоме відчуття жалю до себе. Особливо, коли вона похмуро думала про те, що рано чи пізно доведеться

повернутися в оте невизначене «назад», де її нічого доброго не чекає, і взагалі чого туди вертатися, де ні дому, ні прапору, і родичі тебе встидаються, і навіть ні до кого податися з аеропорту, так що би вона просто мусила мотати круги на таксі по брудному місту, а потім звернути в який-небудь парк Дружби Народів і, як тільки стемніє, дістати з наплічника похідне манаття й тихо там заночувати...

— Ой бля. Знову хочеться здохнути. Як у дєцтві, — зітхнула Редька, проваджаючи очима темнокрилу комаху з вогняними підпалинам. — Переродитись би метеликом.

— Ну, для цього тобі треба, як мінімум, вбити два мільярди метеликів і трьох немовлят на їх тлі.

— Да, ботан із мене такий собі. Хоча в дитинстві парочку наколола в блокнотик. Махаонів таких, знаєш? Чи волове око... Не пам'ятаю. А немовлят за що?

Дордже наче не почув питання. Замість того зупинився, оцінююче глянув на Редьку, посміхнувся і сказав:

— Знаєш, як важко тобі дісталось твоє, як ти кажеш, миршаве людське тіло?

Редька не знала.

— Один мудрий чоловік, показавши на засніжену Джомолнугму, сказав учневі, що значно швидше буде стерти на порох цю льодову вершину помахами тонкої шовкової хустинки, ніж пройти від початку всі кола переродження і народитися людиною.

24

Вони сиділи на порозі перекошеної бамбукової хатки, вкритої пожухлою тростиною. В хатці трохи смерділо залежаними овочами, але просто з порогу відкривався вид на криву дорогу й цілий ряд острівців-чортенів, що танули вдалині. А ще було тепло й не вітряно, так що як для безплатної ночівлі — місце ідеальне.

Редька ніяк не могла розірвати пачку печива-підробки «Огео», а коли відкрила і поклала на язик кружечок наче шоколадної випічки, скривилася від хімічно-есенцієвого смаку:

— От гамно. Коли дивишся кіна чи читаєш статті чиїсь, здається, що подорож — це така романтика, пригоди, м'ясо на багатті, прекрасні пісні місцевих жителів, любов і метелики. А насправді стоїш по коліна в какашках, паришся, що хочеш додому, якого нема, і коли спиш, по тобі крос здають щурі, ти їш печеньки зі смаком солодкої пластмаси, і слухаєш затяжні високочастотні розплавлені касети з місцевою поп-музикою. Є-є-е, бейбі. Ріал парадайз.

— Ну, залежить від того, хто на це дивиться, і як дивиться.

— Що ти хочеш сказати? Що це я така уродка, того все уродсько і печенька як акрил? — вона нарешті виплюнула то печенько. Героїчно, як на таку ненажеру.

— Я хочу сказати тільки те, що кажу. Все залежить від того, на чому ти фокусуєшся. І що в тебе всередині, те ти побачиш і зовні.

— Так все-таки уродка. Якщо бачу все так.

— Ні. Стан околиць залежить від стану всередині. Дивися на речі простіше. Фільтруй, не дратуйся. А там дивися, і в твою улюблену «об'єктивну» реальність увірветься все, чого не вистачає.

— Те, чого не вистачає, вже давно вифоткали туристи і розтягли на сувеніри. А в ті місця, де їх ще нема, добралосся захланне діскавері-ченал, і тепер туристи попруться туди.

— Слухай, ти ж хочеш подорожувати? Ти ж не бачила ще нічого, звідки стільки злості.

— Не знаю. Завжди так, коли облямуються сподівання.

— А ти ліпше не сподівайся. Чого ти хотіла? Відчути себе героєм? Зробити щось, чого інші до тебе не зробили? Доказати сестрі, татові, сусідам і своєму піонерському дитинству, що ти чогось варта?

— Я не була піонером.

— Правда?

— Та кароче.

— Та кароче? То ти злишся через те, що світ трохи не такий, як на постері з твоєї дитячої спальні? Що там в тебе висіло? Якийсь Парадайз Айленд, мабуть, чи Холі Маунтінз? Треба було позаглядати з лупою попід пальми, тоді ще фотошопу не було. Стопудово знайшлися б і купки гіменця, і здохлі їжачки, і целофановий підлісок. Гадаю, твоє закоцюбле еґо просто знущається з твоєї ж наївної віри у чудеса і героїв. — Дордже запнувся, напевно, відчувши словесний передоз. — Та облиш нити. Ти ж хочеш бути героєм, то будь ним. Нею. Що робити героям у досконалому світі? А такий, як зараз — якраз те, що треба. Можеш почати з утилізації синтетичних какашок, які утворюються після з'їдання акрилових печенюшок.

Він замовк і затягнувся сигаретою. Редька накреслила паличкою на землі кружечок, потім у ньому квадрат, у квадраті крапочку, і палку викинула. Прислухалася до різноголосих далеких пташок, до тиші, частиною котрої були тільки пташки, комахи і ящірки під стріхою, а дорога для машин була хтознаде. Чийсь рис колосився спіло, можна руками його луцтити і гризти тверді зернятка, про щось думаючи чи й засинаючи сидячи. Перед заходом сонця все робилося спокійним і знайомим — наче вийшов покурити в тапках на веранду у бабці в Карпатах, і єдине, чого бракує, це горнятка теплого бульйону, якщо вже з глінт-вейном не склалося. Дарма, що в Редьки у житті не було бабці у Карпатах, канон є канон.

Вона міцно вдихнула сутінкового повітря. Позіхнула, коли раптом страх як захотілось позачіпатися до Дордже.

— От ти би зараз що робив, якби я тоді за тобою не приперлася, і нас чорти не попхали би сюди?

Дордже глянув кудись поміж гір.

— Ну ти ж приперлася. І вони попхали. Завжди тільки той варіант є, що трапився. І нічого вертатися назад зі своїми «якби» і «треба було». Це втрата життя.

— А все-таки, — не вгавала Редька. — Як виглядає твій звичайний вечір після лекцій?

— Не знаю... Вечір перед тим, як ти з'явилася, я сидів у своїй мансарді, дивився у вікно на місто і собак, пив Gewürztraminer і слухав Тома Йорка. Потім щось читав, дивився півкіна якогось, потім багато курив і довго не міг заснути. А потім ти вже знаєш.

— Ой як декадансно, срака-дошка.

— Срака як?

— Дошка. Це так на Західній Україні кажуть.

— А.

— Хочу на Західну Україну. Там все ясно, і є деруни — ох, моя мріє обезкрилена... — (Редька гірко ковтнула слину) — і кава є нормальна, а не це розчинне гамно.

— Ну вибач. Не розраховали нікчемні тубільці на візит картопляної королеви.

Про «картопляну королеву» вона майже пропустила повз вуха. Зате її ж згадка про каву (та, що була з собою в Дордже, давно почила в бозі), головний для Редьки наркотик, точніше згадка про її місцевий субститут — нескафе концентрації «пісі сирітки Хасі» з ударною дозою цукру — кінцево вивела її з себе.

— Та уж точно. Не на мої смаки тут розраховано. Вернувся б і забрав із собою ту принцесу у срібних брязкальцях. Врятував би зі смердючого міста! Йшли б собі, пісні народні виспівували — чим не заєбісь? І повезло би їй нарешті «у коханні»... — Редька сама не знала, чого зараз так по-тьолочному випрошує. Здавалося, Дордже її виплески мало й цікавили. Однак він, виявилось, тримав нитку оповіді:

— Та їй і так повезе, чого ти. Давай сядемо. Не? Ну як хоч. Бачила ж, яке татуювання в неї?

— Я?! Не. Я не розглядала голих тьотьок де прийдеться.

— Та не голих. Воно на внутрішній частині зап'ястя.

Редька поморщилася: в тому місці явно було боляче робити наколки.

— Що, страшно? — посміхнувся Дордже. — Зараз ще страшніше стане.

— Ага. Канешно.

— Просто вона наче з племені Мяо, а татуювання точнісінько таке, як у хай-лендерських племен М'янми.

— Ти мені баки не забивай своїми мяо-м'янмами. Що там іще за страхи-ужаси?

— Ну, найстрашніше те, що всі дівки на світі, від читачок космополітену в Києві до фермерських дочок у Понгсалі мріють вийти заміж. І буде це круглопузий бізнесмен чи власник двох волів із сусіднього села — не важливо. Всі способи гарні для його отримання.

— Ну і до чого це? — В Редьки розв'язався шнурок черевика, і рюкзак дурнувато привалив їй голову, коли вона нагнулась виправити ситуацію. — Сука бля йобана в рот.

— Коротше, в тих племенах страшно популярні ще астрологи. І книги в них із купою табличок, текстів, картинок... Копії таких туристам тюхають типу як антикваріат.

— Ти що — там був?

— Ага. Давно колись. І знову з твоїм татом, до речі.

— Кльово, — буркнула Редька. — Мене старий і в Крим-то бичий хоч би раз звозив.

— Так от. Дівчата незаймані з такого села, коли помирає одна з їхніх подруг, дочікуються спеціальної ночі, тоді йдуть по астролога і нишком всі на кладовище. Викопують небіжчицю, наносять їй на лице *танака* — традиційний макіяж, замішаний на товченому корінні, деревині чи й корі спеціального дерева, не молодшого тридцяти п'яти років, живих захищає від сонця і старості. Дочікуються, поки танака висохне, зішкрібають її з лица померлої, віддають астрологу, він калатає з нею чорнила і ду-уже болючим дерев'яним верстатом татує охочим ящірок на спинах чи зап'ястях.

— Фу, — скривилась Редька.

— Не «фу», а любовна вдача, про яку ти згадувала. Відповідно, кожна наступна корисна якість здобувається у той же спосіб. Хочеш бути вертлявим у справах — піймай білого вужа, зроби тату з його кров'ю, ну і так далі.

— Нда. — Редька мимоволі почухала у себе під потилицею, де в неї років зо п'ять тому було витатуйовано ієрогліф із її іменем. І, хоч вона сама давно вважала це малолетською дурістю, наступне зауваження Дордже її зачепило:

— Тепер ти розумієш, наскільки смішними й жалюгідними є декоративні тату західної людинки? Такі типу, як у тебе?

Якщо додати сюди банальний ПМС, відразу стане зрозумілою мотивація Редьчиного ядерного вибуху:

— Та пішов ти! Сноб-усезнайло! Нащо мені здалося тебе терпіти?! Фак.. Фак! — вона аж зупинилася й безпомічно в своєму гніві роззиралася довкола. Дордже, здавалося, стояв приголомшений.

— Чортові листи. Чортовий джіпієс. Як мене це все задрало!

Ще трохи й із Редьчиного носа мусив повалити дим:

— Слухай, може, ти візьмеш всі ці карти і далі сам підеш? Нащо я тобі? З мене толку нуль, я тільки нию. Давай, га? Бо мені це все на фіг не здалося. — Редьку несло усе далі, вона й не помічала, як почала приписувати Дордже власні затиснуті досі думки:

— І не кажи мені, що я повинна зробити це для тата, чи ще для когось там, бо тато все життя на мене клав, а сестра — стопудово ж спершу все пропонували їй, бо так було завжди, комусь верхівка торта, а комусь недоїдки — поклала на це супер-дебільне завдання, бо торт, видать, із галімім кремом був або прострочений, і тільки мені чогось більше всіх треба! І не розказуй мені про совість, про обов'язок і про благородство душі, а ще про твої таємничі скарби, які десь на мене

чекають. Бо мене вже навіть бандитський піздець не шкребе, а саме ним ще аж сюди заносить. І це усе не твоє діло. Що витріщився?!

— Поміть, я не сказав ні слова. — Дордже втомлено відшпиливав від себе наплічник і сів на нього, зацікавлено спостерігаючи за Редькою.

— То і не хуй було йти зі мною. — Редька і собі відшпилила рюкзак, і навіть спробувала копнути його ногою. Рюкзаку було байдуже. — В пізду. Пив би собі свій стрьомінер і не займався стрьомними походами.

Дордже підпалив сигарету. Війнуло гіркуватим димом місцевого розливу. Він всівся в позу чогось середнього між режисером і психоаналітиком і з максимальним пафосом проказав:

— Розумієш, люба, в силу своєї естетичної меркантильності, я не можу не думати про благородство душі, містичний обов'язок і таємничу винагороду, що чекає на нас у кінці.

При цьому він так хитро мружився і так відчайдушно стримувався, щоби не порснути сміхом, що Редька не стрималася й сама зареготала від душі. Аж пташки пурхнули з найближчого куща.

— Ну от. А якби я зараз проспівала пару вокальних вправ, цей кущ пожух би.

День перетягувало ближче до вечора. Вони йшли, як собі йшлося, не звертаючи уваги на втомлені стопи й занімілі плечі. Й тут зненацька під ногами в них розлилося ціле море туману. Потекло повільно межі гір липкою патокою, і не було їй кінця і краю, аж раптом із-за імли пробився гострий ніс велетенської скелі-ковчега. Кажуть, такий колись перелетів по небу просто з Індії, перенісши в серце Гімалаїв децицію містичних скарбів.

— А деруни таки треба зробити... Ну що в них, не знайдеться тут пару картоплин і муки ложка? Ти ж вмієш готувати деруни?

Дордже, здавалося, часом умів все.

25

Крихітний біло-рожевий цуцик, ще сліпий і зовсім безпорадний, тоненько попискував під грубо струганою лавкою. Худюща сука — чорна й довгонога, хто зна, чи його мама взагалі — не звертала на цуцика жодної уваги. Редька вже бачила у попередніх селах, чим тут годують собак — шкірки лимона, лушпиння від цибулі і ще щось не зрозуміле, але без натяку на калорії, лежало в одного занедбаного кудлая в дірявій мисці. Редька любила собак. Їй було їх нестерпно шкода. У цих краях вони чомусь були ще й особливо перелякані — не йшли до чужинця, навіть коли той явно готовий був поділитися своїм обідом.

— Іди, іди, на-на! — покликала Редька суку, розриваючи щойно придбаний пакунок із сумішшю повітряного рису, попкорну і сухих перців чілі. Таке більше годилося б для голубів, ніж для собак, але вчорашній досвід замовляння їжі показав, що чекати чогось «справжнього» довелося б до обіду. Приймаючи замовлення, люди собі так само продовжували чухати дупу й нічого не робили, сонно киваючи на всі спроби їх бодай якимось пришвидшити. Відтак замовлений макарон або розварювався і прилипав до каструлі, або не доварювався і мусив розгризатися хіба ковшем екскаватора, на додачу його ще й пересолювали й не давали жодних спецій, хіба що свіжого чілі, якщо в городі водився. Глевку їжу майже неможливо було пхати до рота, вона застрягала в горлі й лишалась на тарілці в такій кількості, що повар точно мав прославитись як найщедріший накладальник порцій у довколишніх селах. Все це, втім, не заважало селянам лупити з перехожого ціну,

що пасувала б ресторанові де-небудь у Берліні. Тільки в Берліні було би смачно.

Зрештою, вчора вони, як здавалося Редьці, вийшли з ситуації ідеально: не змігши подолати витвір місцевої кулінарії, делікатно попросили дати їм необхідний мінімум для приготування омріяних Редькою дерунів. Наїлись, щоправда, не сильно — пригощаючи натовп цікавих і заслиненних, сам можеш тішитися хіба ймовірністю покращення карми.

Дівчинка в брудній шкільній формі — синій, нижче колін, у такій хіба в Сониній молодості найнеблагополучніші діти ходили, історії про них цікавили крихітну тоді Редьку особливо сильно — пожбуривши і так вже багатостраждальний зошит на кам'яний поріг, взялася до сліпого цуцика. Секунду його погладила, а відтак ледь не так само пожбурила геть. Цуценя болісно заскавчало.

— Ти що — ваще?! — кинулась до неї Редька. — Кончена! Я тебе зараз хуйну так!

Дорослі, що зайняті були своїми справами, враз зацікавилися.

Редька трохи заспокоїлася: їх було більше. Дордже — і це її обурило — щось усміхнено пояснив чоловіязі, котрий намалював у нього під боком. Чолов'яга щось перепитав, закивав головою з розумінням, відтак підійшов до дівчинки, поклав коло неї цуцика і погладив його. Дівчинка здивовано дивилась на Редьку. Відтак інші дорослі теж погладили звірятко, не зводячи з Редьки очей.

— Та бо охуїли ви всі, — педагогічним тоном мовила Редька. — Бач, аж тепер взялись за гуманність і виховання нащадків. Не крикнеш — не дойде. Собаки Павлова, блін.

— Ага, до речі, той мужик щиро здивувався, визнавши, що в твоїй країні собак не їдять і тримають у хаті. Він так і перепитав — що — всіх-усіх собак?

— Ага. Вони нам за центральне опалення... Де вже цей рахунок? Валити з села цього хочеться.

Рахунку все не було. Сонце припікало. Випите на двох пиво (з формальдегідом, казав хтось добрий Редьці, пастеризацією тут не розважаються) дарувало сонний і блаженний настрій. Цуценя спокійно засіло під лавкою. Його ймовірна мати дозбирала поп-корн на сходах і пішла собі геть за клуню. Одні люди змінилися іншими, від чого вулична сцена особливо не модифікувалася. Спека наростала.

— Диви, а он той-во мужик взагалі якийсь дивний. На хача схожий, — ліниво цідила Редька з напівзаплющених повік.

— На кого?

— Ну... на вихідця з колишнього радянського союзу. З Кавказа там.

Дордже продовжував запитально на Редьку дивитися.

— Добре, добре! — Здалася вона. — Сагласна. Знову не політкоректно так. Зато всім зразу ясно... Хоча, тобі — не.

— Ну, і чим він тобі схожий на... хача?

— Ну, ніс у нього, ба, який? І очі світліші, і одяг чистий, красовочки-адікі...

— Шо-шо?

— От ти ж, блін. Адідас в сенсі!

— А.

— Н-да. Різниця культурних фундаментів — страшна штука. — Редька приклалась язиком до руки, солоної від «голуб'ячого їдла». Речі штибу кишкової палички перестали переймати її десь тоді, як почав переймати перманентний голод.

— Здається, тобі фундамент Джек відливав, — пробурмотів Дордже якраз так затихо, щоби на перепитування сказати «та нічо».

Але Редьчині чіпкі до заграничних чоловічих імен вуха спритно впіймали романо-германські фонемі.

— Який такий Джек? Куди він там відлив, я не почула? — Редька силкувалася зробити тетерячі очі.

— Та нічо.

Дордже добив пивні сусла і стиха бубонів у порожню пляшку «this is the rat that ate the malt... that lay in the house...»

Редька ж продовжувала зизо сканувати залиту сонцем пастораль.

— Жіночка його он бач яка? Всі зашмаркані й нечесані ходять, а в неї й голова помита, і сарі ідеальне, і дитина в імпортному вся.

Красива молода жінка в яскраво-жовтому вбранні тим часом шукала воші одній зі своїх односельчанок.

— Втік він сюди, чи шо?

— Чого б йому?

— Ну, з Чечні там раптом. Чи з Осетії. Чи просто з тюрми через гори. Мені он тоже місцями здається, що ми вийшли з електрички в Лазещині якій-небудь і добрели непомітно сюди...

— З електрички до лазнички? — тепер вже Дордже зібрався клеїти глухого.

— ...і вшився зразу сам, тільки-но почув, що ми по-слов'янськи базаримо.

Дивний чоловік із бородою (в місцевих такі просто не росли), з золотим ланцюжком на митій шиї, в ідеально чистих джинсах і білих кросівках більше не з'являвся. Редьчині думки з нього переключились на чорний шарф із люрексом, що грав у настільну місцеву гру. Тобто грав його господар з іще одним хлопцем, а інша частина села стояла й серйозно спостерігала за перебігом подій.

— Щось типу як у «чапаєва» грають. Вмієш?

— Ні. Це як — в костюмах і на конях?

— Не, дурло. Це шашки пуляти треба.

— А як це «пуляти»? Типу шашки наголо?

Редька каламбуру не помітила.

— А в цих он ба, і крейдою все поле натерто, і розміточка там он яка. Одне цікаво — коли вони тут працюють, якщо

серед білого дня отак замотуються в шарфики з люрексом і в «чапаєва» фігачать?!

— Ну, раптом на них ставки ставлять тут. Отак і заробляють...

Наступної миті щодо способів заробітку місцевого населення в них уже не виникало жодного питання. Баба-власниця так званого готелю винесла рахунок.

— Ого. Найдорожчий кілограм картоплі в моєму житті... — засміявся Дордже.

— Який? Той, що ми деруни з нього робили?

— Он самий. Тисяча. Скільки це десь? Гм... дванадцять євро.

— Шо?! Це ця тупа жирна жадна сука, що сама нічо не вміла, сиділа дивилась, як ти смажиш всьо, її аж косописдило кожен раз, як наливав олії на сковорідку, і потім сама ше жерла наші ахуєнні деруни і муж її алканавт блаженний кряхтів, що тепер сам таке навчиться робити — дванадцять євро за пару картофанів і ложку муки хоче?! — розгнівана Редька нарешті видихнула.

— Типу того. — Дордже вивчав інші пункти рахунку.

— За воду гарячу хоч не бере.

— Яку воду?! Та ми ж на своєму газі її гріли!

— Так ото ж хоч за неї не бере.

— Блядь, ніхуя це не смішно! Ану, зараз їй художньо термоси всі переб'ю у хаті!

Баба в засмальцьованому фартусі, брудними нігтями і ковтуном у волоссі дивилась на неї зі злегка прочиненим ротом. Крик у цих краях максимум викликав зацікавленість.

— Ти чо рот відкрила?! Хуй тобі, а не дванадцять євро.

Баба дивилася. Власне, бабою її навряд чи можна було би назвати. Років сорок п'ять максимум, просто виглядали в цих краях люди значно старшими, ніж були насправді. Навіть діти деколи виглядали зморщеними стариганями, особливо, коли терлигали на собі важезні кошики з дровами чи сіном. Але ця

огрядна мадам була така явно не від роботи. Скоріше від нехлюйства і невтішного життя з її вдвічі за неї меншим чоловіком-дурником. Спало сімейство фактично на своїй же кухні, в тісній комірчині, куди до компанії зі старими матрацами, синтетичними ковдрами і мішками збіжжя на ніч заносилась особливо цінна річ — телефон у дерев'яній коробці з кришкою.

Дордже ненадовго зник у сутінках кухні. Поговорив про щось із жінкою спокійно, вона кілька разів верескнула (принаймні так почулося Редьці, і вона вже виставила свій ходильний патик наготові — бити китайські термоси, що ними в цих селах дорожили, як китайською ж порцеляною років п'ятсот тому) і вже навіть не показувалася.

— Що, ну що там? Ти показав їй дулю з маком і ванількою?

— Сторгувався за вісім.

— Що?!

— А що поробиш? Хай принесуть їй щастя.

— Хай їй грудну жабу привезуть на драндулеті! А нам, далбайобам двом, треба буде нарешті навчитися про ціну питати до того, як ми щось купили і зжерли, давлячись, а не після.

— Що, такі погані деруни були?

— Що? Не! Деруни прекрасні. То я макаронем їх їбучим давлюся вже хуй зна скільки тижнів.

— Та не, ми не так довго тут...

Вони вже відійшли доста далеко від села крутою стежкою, що то стрімко підіймалася, змушуючи обливатися потом, то рвучко падала вниз, доводячи коліна до скрипу.

— Галімо в таких історіях те, що кінцево втрачаєш віру в людей, — похмуро сказала Редька. — Тільки не питай, чи була вона у мене взагалі коли-небудь.

— Та досить повірити у хоча б одну людину. От, приміром, з Содомом чого так негарно вийшло? Бо Єгова...

— О! — Редька його не слухала. — Придумала! Дорогою назад треба буде кинути тій бабі не тисячу, як вона правила, а три. І сказати, що ті деруни вартували більшого!

— Ти думаєш, дорога назад пролягатиме сюдою ж? — Дордже посміхнувся.

Редька нічого не сказала. Тільки подумала, що треба б якомога швидше позбутися цього ментального вантажу з дерунів і бабиного фартуха з потайною кишенькою для засмальцьованих папірців.

26

Тут, певно, більшість стежок ідуть вздовж річок, міркувала Редька, по-страусячому витягаючи голову, щоб зазирнути в глиб каньйону, по краю якого вони вже кілька годин чеберяли.

— Цікаво, чи ловлять люди рибу тут.

— Якщо знаходять, як спуститися до річки.

І справді, як стежок донизу, так і мостів тут було не густо. Весь час наче йдеш собі по зламу двох світів, між якими вирує й кипить холодна зелена ріка з зубатими кам'яними берегами.

Втім, не зважаючи на всі природні містерії тут-і-тепер, Редька таки не могла позбутися свого вже тліючого обурення з приводу недалекого минулого.

— Не, а все-таки. Чого то люди всі такі однакові?.. Що ці серед величних гір, що ті десь значно нижче, в якій-небудь нашій туристичній області імені ю-бе-ка, на думці мають одну святу заповідь: наїби туриста. Бо ще сезон закінчиться. Кросворди б порозгадували для різноманітності, чи що...

Редька, похитавши головою, картинно спинилася й вступилась у водоспад по той бік каньйону. Потужний, прозорий, холодний, із карколомними каскадами й двома недоступними для людей природніми басейнами: хіба що ти прекрасна мавка лісова, щоб у таких купатися.

Дордже прискіпливо глянув на Редьку.

— Знаєш, те, що нам виявилось під силу вийти на ці вершини, ще не дає нам права зневажати моральні цінності простих людей!

Секунду повагавшись, Редька порснула сміхом і тут же виправилася:

— Не легко ж бути богом... — театрально зітхнула вона.

— Правильно. Не легко, — зненацька вже цілком серйозно відповів Дордже. — Боги теж страждають.

— Тю.

— Ну що зразу «тю»? Боги, як і всі живі істоти, народжуються, досягають зрілості й найпишнішого блиску, а відтак старіють і страждають.

— Хіба ж вони вічно не відновлюються, як написано богам в інструкції?

Дордже посміхнувся.

— Мабуть, відновлюються, як і всі ми, до пори-до-часу. Але зрештою приходять і останні дні на їх божественних посадах — падіння неминуче. Поділися ж кудись усі боги Шумера, Єгипта, Греції?..

— Мм... Поділися.

— Але справа не в історичній справедливості. Бути богом — не значить мати все і богом залишатися, а потім експресом покинути коло перероджень і на шару позбутися страждань. Боги, буває, дуже паряться, коли настає їх час — зношене тіло починає тхнути, сяйво тьмяніти, озера пересихати, чарівні коні розбігатися, і вони розуміють, що тягар неблагих дій і помислів невідворотно відтягує їх кудись униз.

— Униз? На землю?

— Ну, може статися, що і на землю. Це вже на два щаблі вниз по, гм, кармічно-кар'єрній драбині. Докотитися, щоб стати людиною.

— А який попередній щабель?

— Асури. Це якщо бог ненавидів і заздри.

— Ого. А шо за одні ці асури?

— Істоти, слабші за богів, такі собі напівбоги недопрацювали в попередніх інкарнаціях, і тепер мусять вічно з богами битися і програвати. Страждають, бідолахи, бо теж знають,

що після смерті невідворотно полетять у нижній світ. Стануть якимось Джонами, Михайлами чи Светками.

— Н-да, це страшно, — посміхнулась Редька. — Жалко пацанів. І богів жалко. Живеш собі, на тебе моляться, а тут — раз — розумієш, що ти старе пердло уже, і пора звільнити місце комусь молодому і борзому, хто проведе дурнявий тюнінг твоєї сонячної колісниці й вимагатиме піци на вівтарях замість амброзії... Сумно.

Редька, здавалося, серйозно перейнялася.

— Ну, склад «ОМ», до речі, звільняє твоїх улюблених богів від страждань, — посміхнувся Дордже. — І всі подальші склади головної мантри, відповідно, працюють для інших щаблів.

— В сенсі?

— В сенсі, що всім відоме "Ом Мані Падме Хум" — не розтиражований сувенір, а реально, як ти кажеш, потужна штука.

— Мгм?

— Коли вимовляємо МА, так само закривається безодня переродження асурою й спустошується світ асур. НІ — робить таке для людей, ПАД — для тварин, МЕ — для вічно злих, голодних і нещасних духів-прет, і, нарешті, ХУМ закриває безодню переродження жителям пекла і начисто вимітає всі пекельні світи. Ти б, до речі, здивувалася, в якому різноманітті вони тут існують. І як поетично називаються. Чого варте, наприклад, пекло «Розтріскування великим червоним лотосом».

— Та шось і питати не в тему. Явно не банальне кип'ятіння у смолі гарячій...

— Ну, таке теж є — на любителя. Але в «червоному лотосі» ти так замерзаєш, що твоє тіло розколюється на тридцять дві частини.

— Найс, — погодилася Редька. — Далі ліпше не розказуй. Але... — що буде, коли всі ці світи нарешті спустошаться?

— Що-що... Усі шість світів сансари набудуть остаточної Пустоти. Чи, якщо хоч, первинної чистоти.

— Угу.

— Так що, як хоч посприяти трансферу всіх живих істот у поля будд, давай повторюй священні склади.

З-за рогу вигулькнула стріха невеликої хатки — просто над урвищем. Дійшовши ближче, вони роздивилися в хатці ще й магазин, а значить, потенційну імовірність гарячої їжі для перехожих.

— Човмін, — після недовгих перемов Дордже з огрядною газдинею почула знайоме слово Редька.

— Човмін так човмін, — зітхнула вона. Тут хоч ніби зелень якась проростала...

— Пішли мити руки.

Вода чогось тут не текла, як з усіх порядних труб, а дрібно скапувала зі шматка марлі, що нею перев'язали кран.

— Чекаємо, поки нам накапає, чи підемо по трубний ключ? — Редька, не вгледівши нічого подібного на традиційний вентиль, жалібно підставляла під крапельки бруднючі руки. — Чи то просто з гір напору нема, бо сезон дощів давненько був?

Дордже посміхнувся.

— Повертаючись до нашої теми... — (він щось тут же підкрутив, і вода потекла нормально) — як казав один великий вчитель, можна перерахувати всі краплі дощу, що випали за сезон дощів впродовж дванадцяти років, але не перерахуєш заслуг навіть від єдиного промовляння цієї мантри. На те вона і є сутність розуму Великомилосердного.

Редька зітхнула. Дордже, вирішивши, либонь, що для неї це вже зашкал інформації, поплескав Редьку по плечу і додав:

— А взагалі, не парся. Буддизм — це ж філософія, а не релігія.

Що заплутало Редьку остаточно.

Тим часом тітка-господиня кривим старим мачете нарубувала в городі зелені, подібної на знайоме Редьці бадилля кінського щавелю, сяк-так її помила під краном, із якого для точності напрямку струменя звисала стара панчоха (а не мар-

ля), тут же, на камені, усе подрібнила і понесла туди, де страждали, як грішники в християнському пеклі, тлусті макарони на закіптюженій сковороді.

Редька скинула свої важкі черевики й вкотре насолоджувалась безшкарпетковим блаженством, від якого, виявляється, не збиралися помирати метелики, як застерігав Дордже. Лавки довкола місцевого столу було змайстровано з залізних трапів, визначених спритними газдами, очевидно, «зайвими» при конструкції підвісного казенного мосту через ріку. Так, наче жереш свій макарон зі свіжою сумішшю дрібочок зеленого помідора, зелених же чілі і крихітних, неймовірно кислих і в'язких, як зелена хурма, плодів із джунглів (як не силкувалася, назви їх Редька не могла запам'ятати, як і короткої назви приправи), сидячи дупою на холодному шматку мосту, що несе тебе в гастрономічну прірву.

— Цікаво, що в них тут вважається найбільшим смаколикком? — розглядала свою позеленілу виделку проти сонця Редька. — На початку століття точно був цукор-пісок. Я в одній книжці у тата читала. А тепер що? Вічна цінність — м'ясо?

— Ну, це в тебе м'ясо — космологічний фактор. А місцеві, ти ж бачиш, вище цього.

— Чого? М'яса?

— Ага. Десь на одному рівні зі сферами бабла. Це ж більш трансцендентний вимір. А взагалі-то, вічна цінність не може бути «тепер».

— А ще от знати б, як буддисти з індуїстами відмазуються від заповіді про «не вбий», коли м'ясо наминають.

— А християни як? Хоча методики схожі. Коли дуже хочеться, але не можна — завжди є серединний шлях. Хтось колись придумав, що можна м'ясо їсти, якщо сам його не вбив, не наказав убити або нібито не знав, що його для тебе хтось убив. Бач як собразили? Але який сенс, насправді, не їсти м'яса дальніх своїх, коли їш душі ближніх своїх? Так що не парся, Редько, коли дозрієш до самадхи, сама м'яса перехочеш.

Підйому, здається, кінця бог не придумав. Скеляста стежка, на якій і двом балеринам важко було б розійтися, а тут раз по раз треба було втискатися в глиняну стіну, щоби пропустити нескінченно повільний, смердючий, пердливо-лякливий караван вантажених мулів. І геть нікуди було сховати бідну голову від палючого сонця.

— Гімалаї не для слабаків, — після довгих невеселих роздумів виголосила спітніла Редька. — От чо я вже в якийсь Єгипет з переляку не поїхала, якщо вже з Гоа всьо накрилось?..

Можливо, Редька чекала втішального компліменту, але Дордже цілком серйозно відрубав:

— Я зрозумів. Ти починаєш заводити однієї й тієї ж самої кожного післяобіду, щоби я звик. Фази у тебе такі. І ніби кожен жіночий журнал тобі скаже, що передбачуваність — не надто цінна жіноча риса, але ж ти таких, здається, не читала...

Раптом Дордже спинився. Редька тільки тепер додивилася, що весь цей час він тримав у руках GPS.

— Не, якась фігня. Не може такого бути.

Він пройшов іще кілька кроків вперед, зупинився і повернувся. Редька, що, як теля, бездумно слідувала за ним, тут раптом збунтувалася:

— Ти що, кадриль потанцювати вирішив?

— Не-не... — Дордже заклопотано порпався в навігаторі. — Кажись, наш джіпієсік мозком двинувся. Ти ж так висловлюєшся десь? Дай-но мені свою карту, бітте.

Редька, спершись на скелю, скинула наплічника. Перш ніж знайти в кишенях клапана карту, помітила біля стежки суничку. Принаймні все на неї вказувало: і листочки, й квіточки, і ягідка. Сіла коло вітаміну навпочіпки.

— Воно отруйне, — спокійно зауважив Дордже. — досить пхати до рота все, що бачиш. Дома не годують ніби? — Редь-

ка не відреагувала на його жарт. — Гарзд. Давай прикинемо, куди нам йти.

Редька дістала все, що він просив, і байдуже вперлась очима в скелю по той бік каньйону. Там наче хтось повидовбував овальні ніші для цінних яєць Світового птаха. Чи велетенські пісуари для титанів.

— От блін. І тут таке виходить.

Дордже задер голову. Тільки тепер Редька помітила, що калюжка на стежці, через яку вони туди-сюди скакали, була частиною ще одного водоспаду. Він починався тонкою цівкою десь вгорі над ними, відтак розплітався на струмки, що перелазили стежину, і спадав ген униз у ріку, впевнено продираючись крізь зарослі й витесуючи каміння.

— Е-ем... Ти чула колись про каньонинг? Майже спорт такий.

— Це коли в каньйони скачуть?

— Ні. Це коли в них повільно на шнурку спускаються. І частіше чогось у водоспади, ніж у просто тріщини в землі. Веселіше так, коли вода по голові лупасить.

— Ти куди оце гнеш? — Редька з недовірою оглянула Дордже, доплюсувавши до нього водоспад. — Я? Голою сракою в холодну воду? З наплічником? Кукіш.

— Та ну. Це весело. На двох картах сказано: туди. Значить, точно буде якась цяця унизу.

— Ага. Була би. Сто тисяч баксів родичам. Якби я застрахована була. А так то, повторюся, кукіш. Дуля з маком по нашому.

— Ну, наплічник я тобі знесу. І базові навики покажу. І родичам напишу, якщо... ну...

— Ага. І бажано на відкритці з водоспадами у жовтих квітах рапсу. Китайські такі плакати є. Клейончасті. На них іще дельфіни звідкілясь вискакують і літак красивий летить у захід сонця. Супер-естетика. Кіч переможе все. А в тебе-то самого звідки навики?

— Та трохи скалолазанням займався. А це — те ж саме, тільки навпаки і легше. Ковзаєш собі по мотузці — і все. Головне — поширше ноги й, не згинаючи їх, потихеньку вpirатися в стіну. Відпускаєш мотузку — перебираєш ногами.

— Ха. Ну, припустимо, ноги в мене є. А як із частиною «мотузка»?

— Гм. Хороший вопріс. Почекай.

Дордже зник у кущах над проваллям.

«Зараз точно мусить вилізти з роялем», — подумала Редька, розриваючи жовту обгортку карамелізованої іриски. Дордже виліз із кінцем пожовклого канату.

— Все не випадково, майне лібе.

— Ага. І або туди вже хтось ліз до нас, або нам це хтось підсунув. В будь-якому випадку це підозріло.

— Зате весело. Давай. Зараз все зав'яжу і полізеш.

Він знову зник у кущах, відтак повернувся з якимось кільцями й карабінами. З вигляду, вони лежали тут давно.

— Е, ти шо! — Редька запротестувала, коли Дордже заходився обв'язувати її талію й причинні місця амуніцією, нашвидкоруч змайстрованою з витягнутих наплічникових строп, кілець, шнурівки і «підсрачника» — відрізаного для сидіння на холодному шматка карімату.

— Відгинаєшся і лізеш! Лівою рукою лиш притримуєшся — не хапайся панічно, все одно б вагу свою не втримала, а шкіру поздираєш. Так що нею тільки притримуєшся, а правою потроху відпускаєш мотузку.

Редька з цього зрозуміла головне:

— Я перша не полізу.

— Полізеш. Так легше. Я заберу рюкзаки і обіцяю не різати шнурок під собою манікюрними ножичками.

Ще трохи повагавшись, Редька таки вирішила, що ліпше вже загнутись, беркицьнувшись із красивого водоспаду (а тут всі водоспади красиві й високі), ніж бути застреленою

де-небудь у посадці найманою робочою силою добродіїв, ласих до хабарів у піщових коробочках.

Перший крок дається завжди найважче. Тим більше, крок назад, у прірву, з майже нульовою видимістю. Редька позадукувала, боязко заглядаючи в просвіт між своїх ніг далеко вниз, куди по слизькому камінню спадала вода. Коліна їй трусилися. Рівновагу втримувати було дедалі важче. Ліва рука, наперекір усім засторогам, судомно стискала мотузку. За кілька секунд Редька взагалі застрягла й боялася поворухнутися.

— Відпусти ліву руку! Ноги ширше! Правою трохи попускаєш, ногами «топ-топ» вниз по водопаду. Не бійся! Не впадеш, навіть якщо захочеш.

Дордже все ще був нагорі, цілий і сухий. З наплічниками і припасами. Редька просунулась на кілька метрів далі.

— Правіше, правіше повертай! — закричав Дордже.

Його ставало чути все гірше через шум води, що текла тепер Редьці просто на голову, затікаючи в очі й у рота. Холодна й солодка вода, тільки пити чомусь не хотілося. А правіше й справді було не так мокро. І були ще якісь корінці й квіточки, що дивним чином додавали Редьці оптимізму.

А потім у Редьки нагло зникли всі думки й чуття. Діватися їй було нікуди. Вона дотирлигалась до половини водоспаду, кілька разів ставши колінами на мокре каміння, а один раз, склавши ноги надто близько, втратила баланс і гепнулась дупою об скелю, але якимось цілком інстинктивно випросталася й продовжила спускатись далі. І ось уже видно й низ. Фух. Невже?!

Вона востаннє відтягла свою мотузку й нарешті відчула тремтячими ногами землю.

— Карабін! — донеслося згори.

Редька оговталася й відчепила мотузку від карабіну. Він хутко звився вгору й Дордже приземлився коло неї менш ніж за хвилину.

— Ой ти супербог... — Редька цокотіла зубами. — І рюкзаки наші такі ж мокрі, як у мене шлюбна зачіска?

— Ну, їм трохи більше повезло — вони менше боялися.
Дордже скинув наплічники.

— Ой-ой. Ну і чого ми тут?

Ні слова їй на це не кажучи, Дордже пірнув під стіну води
внизу водоспаду. Певний час його не було. Редька вже встиг-
ла в подробицях розгледіти стерту шкіру на лівій долоні й геть
замерзнути, коли він нарешті з'явився, як герой бродвей-
ського мюзиклу з-за срібної завіси.

— Пусто.

— Де пусто?

— В чортені. Ковчег із каменю каторий, як би ти сказала.
І знову ж твоєю мовою, його уже до нас хтось прошманати
встиг... Якщо там взагалі хоч щось було.

Редьці було неймовірно ліньки самій іще раз лізти попід
зимні струмені водоспаду. А все ж цікавість перемогла.

Під захистом водоспаду спокійною невидимкою стояла
така ж кам'яна гостроконечна конструкція-дароносиця, яких
Редька вже немало бачила по дорозі. Посередині зяяло
віконце-нішка. В ньому було пусто.

— І це, блядь, через це сюди ми лізли?! — Редька виско-
чила зла і мокра, геть-чисто тобі заблукалий у горах мор-
ський чорт.

— Може, й не тільки через це... — Дордже вже хутко змо-
тував стягнутий згори мотузок. — А стань-но попід стіночку.
І не кричи секундочку.

Тут закричали згори. Ще й пару серйозних каменюк до-
низу скинули.

— Там... мули? — з сумішшю показної звички й погано
прихованої тривоги спитала Редька.

— Хотілось би думати, що так... Але хіба би так було ціка-
во? Поки ми не бачимо мулів, вони, ті, що згори, є нам усім
на світі.

Дордже говорив, думаючи про щось інше. Роззирався
уважно довкола, щось шукаючи очима. Нагорі ще трохи по-

галасували, відтак наче забралися геть. Дордже обережно, все ще не відходячи від скелі, пройшов кількадесят метрів по течії ріки.

— Редько, йди сюди! — неголосно покликав він.

Редька підійшла. Відразу за покрученою сосною, що судошно хапалась корінням за скелю, чорнів прямокутник десь із Редьчин зріст — вхід у печеру. До половини завішаний корінням рослин, що росли по скелі вище, захаращений кущами зусібіч, помітити його можна було тільки підійшовши впритул.

Все ж, подумалося Редьці, має хлопець чуйку на ці речі. Чи не чуйку.

— Ліхтарик де? В кишені був у тебе. Не намок?

— Та не, — цокотіла зубами Редька, — він у водонепроникній хуйні в мене. Що йому буде?

— Тоді діставай і вперед, Індіана Джонс. — Дордже все ще позирав нагору, де йшла стежка. Наразі там було тихо.

— Ага. Джонсон-і-джонсон, бля. — Редька скоцюрбленими пальцями випорпала з мішечка ліхтарик і тільки тепер помітила, що з печерного коридору стирчало щось, подібне до рейок.

— Лізти в оцей тунель у кінці світла? Що воно таке взагалі?

— Точно не знаю. Схоже на стару алмазну копальню.

— Алмазну?!

— Чи срібну. Яка різниця. Крім гівна кажанів тут корисних копалин навряд чи лишилося.

Однак, окрім гуано і самих високоголосих кажанів (яких Редька не боялася, бо ще в епоху своєї шкільної готичності мріяла й примірялася до живого кажанчика, щоб пафосно його носити на плечі свого чорного, до підлоги, пальта), в копальні була маса інших цікавих речей. Завантажені породою кинуті напризволяще вагонетки, купи робітничого одягу, порвані чиїсь прикраси (сюди лазили жінки?) чи то з пластмаси,

чи з каміння, виліплені з глини й каші й розкладені по видовбаних у стіні нішах коники, слони, яки чи ще хтось незрозумілий, молільні прапорці, що давно без сонця й вітру втратили свій колір, дзвіночки, гасова лампа, пляшки, інструменти, ланцюги і навіть щось, що видалося Редьці людським черепом, але вона в те місце двічі не світила й списала все на свою схильну до підліткового містикування уяву.

Час від часу нерівно сколота порода в світлі ліхтарика розсипалась на блискітки справжнього зоряного неба. Редька йшла з відкритим ротом, забувши про свою клаустрофобію (що, як вона свято вірила, була в неї вродженою) й бідного згорбленого Дордже, що не мав розкоші традиційного для цих місць чоловічого зросту під сто шістдесят.

— Ой, а тут куди?

Коридор, що досі спокійно співіснував із вузькоколією, тепер розпух великою кімнатою, вочевидь, їдальнею, подумалось голодній Редьці. Принаймні сюди навіть не полінувались притягнути стіл. З кімнати далі вже йшло три коридори. Колія вела в той, що посередині. Редька відчула себе на мить у комп'ютерній грі. Правда, уявлення про стратегію вона мала дуже дотичне.

— Що, давай логічно — далі по рейках? — запропонувала вона.

— Ага. І ті, хто підуть за нами, теж так вирішать. Логічно.

Редька здригнулася. У цій огороженій товщею гори темряві їй би радше думалось про запасне життя й приховані об'єкти на шляху, ніж про те, що *хтось за ними піде*.

— Так а як? Фіг зна, куди ведуть ці інші! Може, завали там чи... тупіки? — Редька ледь стрималась, щоби не сказати «пастки». — І в мене клаустрофобія, між іншим.

Дордже скинув наплічника й пішов до столу.

— Ти що? — посвітила на нього Редька. — Перекусити вирішив?

— Мгм... — Дордже вже шарив по столу й попід ним.

— О! — раптом промінь його ліхтаря вперся у лист паперу на стіні. — Хвала богам спелеології. В печерах не буває вогко.

— Шо то?

— Та. Банальна карта евакуації. Твої рейки ведуть... — він намагався розібрати дрібні, писані від руки слова, — на каменоломню.

Редька захвату не виразила.

— Оцей от перший, зліва, — дивився далі Дордже, — це таки тупик. А цей, що посередині — як книжка пише — запасний вихід. Фіг зна, куди він виходить, правда. То шо, ми в тупик?

— Бугага, — сказала Редька.

Пройшовши кілька метрів середнім тунелем, Дордже вимкнув свій ліхтарик.

— Ти чого?! — не зрозуміла Редька.

— Ану і ти свій виключи. Кажуть, у печерах так тихо, що стає чути не просто дихання іншого, а те, як пульсує в нього кров.

Редька без охоти вимкнула ліхтарик. Глитнула нарочито, як водиться в мультиках. А все ж такої повної темряви вона не бачила ніколи. Очі до неї просто не пристосовувалися.

Дордже якраз дихав майже нечутно. Редька відчувала на собі хіба що легкий вітерець. Як від крил колібрі, прийшло чогось їй у голову, і тут же подумалося про бідолашних канарейок, котрими в шахтах вимірюють, жити чи не жити. І тут вона почула щось, що не одразу можна було прийняти за стукіт серця. Швидше, таки справді то був звук невидимих насосів і мірного розтікання багрових рік по всіх усюдах тіла Дордже. Редьці ледь не стало млосно, й вона хутко ввімкнула свого ліхтарика. Кажуть, у печерах завжди стала температура, а тут від близькості тіла іншого, від його ледь чутного тепла Редька вкрилась потом.

— Кажись, мене морозить... — бовкнула вона. — Давай вже швидше звідси.

Аварійний вихід був і справді аварійним: задумувала цю діру явно сама природа. Напівкруглий, залізаний, доволі високо над навіть не землею, а кам'янистим болотцем, куди Редьці було запропоновано з'їхати на її рідній дупі.

— Ну чого ти? Як у дитинстві! — І Дордже першим ковзнув додолу. Випростався й помахав Редьці рукою.

— Мало того, що запалення легень тепер буде, так ще й ноги поламані! — на цій ноті Редька й собі чкурнула з гладкої кількаметрової скелі. Ногам її, не дивлячись на матюки і нарікання, пощастило. Редька сяк-так обтріпалася й задерла голову догори: скелясті стіни мали колосальну висоту. Навпроти скелі росла сосна. Один із круглих валунів, в бозна-які часи котячись із висоти, застряг між тією сосною і скелею, як камінець у дитячій рогатці.

— Блядь сука на хуй. Чудеса природи. Якщо виявиться, що в те село, чи куди ми там далі валимо, ходили рейсові автобуси, я не полінуюсь вернутися в той водоспад за шнурком і тебе на ньому повісити. І джипієс тобі за пам'ятник нерукотворний.

— Чого ж не рукотворний? Бо машина збирала?

— Хуїна! Давай вже десь сушитися. Заїбав цей еко-шик.

— Що, розведемо там вогонь? — підморгнув Дордже, киваючи на сосновий валун. — Міст'як що треба. Вилізеш на деревце?

— На голову тобі вилізу! А вогонь мені давай. І швидше. Поки сонце не здохло за горами. Захворію — приб'ю.

Дордже чесно роззирнувся навкруги. До темряви ще було далеко.

— То що? Хочеш лишатись тут? Чи в найближче село? Чи «по указанням шефа», що і так навис, ніби ми по часу не встигаємо?

— Куди-небудь, — цокотіла зубами Редька. — В культуру бити. Хай хоч і кам'яного віку. Вогонь же вони тут видобувають? Значить, і колесо скоро винайдуть.

Дордже на це посміхнувся й поплескав її по плечу.

— Перевдягтись у сухе зазвичай помагає. А час, як і ріки, тече швидше від повноводдя. Якщо ти хотіла про це запитати.

28

Далі нав'язана навігатором дорога вела через старий сосновий ліс із розкиданим по ньому вже знайомим круглим камінням, подекуди завбільшки з добру сільську хату. Стовбури дерев огортав м'який болотяного кольору мох. Зовсім тихо дзюрчав у гущавині струмок. Раптом у траві Редька помітила чорні ягоди.

— Ура, чорнички! Чорничечки, ням-нямчики!

Вона вже майже запхала собі їх у рот, як Дордже схопив її за руку.

— Не варто. Чорнички на деревах не ростуть. Точно не знаю, але отруйність їх — один шанс із двох.

Редька похнюпилася. Ні суниці тобі, ні чорниці. Слабенький шанс зіскочити з рисово-макаронної дієти почив у Бозі. Пішла собі далі, серйозно переживаючи, що намочений одяг під наплічником натре їй плечі до кривавих мозолів. І тут їй на голову щось боляче впало. Шишка.

— Ну це вже за нагло для одного дня! — гаркнула Редька.

Тільки даремно, бо друга шишка — красива, широка, але геть пуста, без горіхів, тут же гепнула поряд.

— Це що — ти робиш? — Редьці важко було повірити в таку дурість Дордже, але вона зробила спробу.

— Ні, — засміявся він, — це мавпи. Оно глянь скільки їх по деревах засіло.

І справді, варто було роззути очі, як відразу ж у верховітті стали помітними десятки доволі огрядних хвостатих приматів із серйозними чорними пиками, обрамленими пухнастим білим хутром.

Редька роздивлялася найбільшого і найнахабнішого — вочевидь, альфа-самця.

— Ну чисто тобі негр у Сибіру. Шапку писцеву на базарі купив і радується, — не політкоректність була Редьці за вишивану сорочку. Як, зрештою, і переважній більшості її співвітчизників.

Мавпи кілька секунд таким самим оцінювальним поглядом міряли Редьку. Відтак той найбільший із самців задер хвоста й поскакав між глиці геть. За ним, із тонким вискотінням, стрибаючи з гілки на гілку (подекуди вибір маршруту падав на такі тонкі галузки, що Редька от-от вже чекала мавпячого гепання їй же на голову) кинулася вся зграя.

— Нда. Дійсно тобі Карпати після глобального потепління. Мавпи на смереках живуть. — І Редька завела собі: — Смерекові мавпи на крутій горі-і-і!

— Ходімо, мавпо. Нам би тупікнути десь пошвидше.

— І висушитися.

— Отож.

Назустріч їм, гортанно покрикуючи, гнали буйволів і маленьких волохатих телят жінки й діти народу нубрі, загорнуті в затишні грубо ткані шерстяні халати, оперезані широкими поясами, прикрашеними великими різьбленими срібними бляшками з бірюзою, і в кожної з такого поясу звисала тендітна срібна ложечка — для краси і каші цампа¹. Голови вони пов'язували яскравими строкатими хустками. На шиях навіть наймолодших із дівчаток висіли масивні кам'яні прикраси, вуха й носи були проколоті. А от хлопчикам носів чогось не витирали навіть.

— От би моя бабця побачила, що тут і в немовлят пробиті вуха. Бо ж не давали мені пірсинг зробити аж до статевозрілого віку, ізверги.

Жінки радо віталися, казали «таші теле», — ласкаво просимо — хитали в такт вітанню важкими напівкруглими се-

¹ Гімалайська каша з підсмаженого й дрібно помеленого ячменю, з додаванням масла яка і чаю.

режками зі срібла й каміння і, здавалось, не помічали сумного агрегатного стану одягу й наплічників пришельців.

При вході в село стояла старезного виду ґумпа з покошеними стінами й доісторичним деревом у покрівлі. Місцевого діалекту Дордже не знав, але за схожими чи спільними словами й парочкою жестів з'ясував, що чоловік, котрий тут відповідає за ключі, пішов на цілий день до когось працювати у господу. Може, невдовзі повернеться, хто його зна. В самому селі теж людей не видно було — Редька навіть на секунду подумала, що гуляє серед старих голлівудський декорацій до вестерну — настільки безжиттєвими виглядали ці кам'яні нашвидкоруч збудовані хатки, криті то голою дошкою, приваленою камінням, то лискучим шифером, закріпленим так само. І лиш коров'ячі й мавпячі черепи всміхались і підморгували сліпо з-попід стріх.

— Тут що, чума пройшла? Одні кури лишилися.

— Ні. Казали тьотьки, трьома годинами вище в Сама Го фестиваль два дні місцевий. Лами там всілякі прилітають вертольотами. От всі дружно й повалили за благословенням.

— Якби я в такому селі жила, нікуди б і не рипалася...

Редька нарешті помітила білосніжну корону з льодовиків і вершин, що колом обступили це забуте всім світом село. Сніг на вершинах іскрився, виривав витинанками собі місце на тлі густо-блакитного неба. Шпильчаки подекуди нагадували носи кораблів із каріатидами, лід під сонцем струнчився ножами й завдавав очам болю.

Дордже, дивлячись на Редьку, непомітно посміхнувся.

Наступна ніч пройшла під знаком пацюків. Перші з сільських могокан, що повернулися, зігріті рисовим вином із фестивалю, радо пустили їх до себе. За невелику плату, звісно, але альтруїзму в місцевого населення на вигляд іноземного зайди зазвичай чекати було годі.

— Спіть тут. Тепліше буде.

І постелили їм у коморі. Де біля імпровізованих ліжок царювали якісь бідони, мішки, кульки, ящики. А з приходом темряви, як виявилось, ще й пацюки. Вони влаштовували натхненні верескливі перегони целофановою «підвісною стелею», сьак-так прибитою до дошок над ліжками, аби зі стелі не сипалося на сплячих сміття з горішнього поверху, де було щось штибу кухні. Зігритися можна було хіба що запхавши руки й ноги у вогонь скупкої грубки. Але для цього ще треба було покинути їх «спальню» в підвалі й дострибати через двір (бажано не знімаючи спальника) на рівень вище, в ту саму кухню, де повсякчас харкалося, кричало й готувалося незмінного рису з таркарі.

— Це піздец, — злилася Редька, прислухаючись не так до писку пацючат, як до свисту вітру. — Вони ці шпари між каміннями в хатах своїх максимум газетами заклеюють. Та й то коли душа бажає кольорових фотографій. А так то шо? Невже до глини з яйцями додуматись не встигла еволюція?

Дордже мовчав. Редька вважала, що погоджувався.

— Такі ресурси мати, і таку хуйню будувати тут!

— Ну, нічого. Зато он скільки цікавого можна взнати зі старих газет. Бач, найкрасивіші ж сторінки повибирали під шпалери.

У світлі свічок до них посміхалися, хижо наставляли цицьки в люрексах і розвіювали волосся десятки місцевих і заморських поп-зірок. А на одному клаптику було зібрано всіх одночасно померлих світових селебрітіз: Майкла Джексона, Джона Ленона, Патріка Свейзі, Елвіса Преслі, ще якихось двох невідомих Редьці білявчиків і Мерлін Монро, котру навіть у некролозі зображала якась підставна дівця в задертій сукенці.

Коли всю ніч верещать щурі й у рота сипляться клаптики бозна-чого (зате гарантовано органічного) зі стелі, холодний ранок наближається нестерпно довго.

— З вас тисяча за зарядку батарей, — з незмінно радісною посмішкою повідомив господар у вишиваному комірці й шапочці з помпончиком.

Дордже переклав для Редьки. Редька обурилася:

— Це за наш-то навігатор і фотік?! Це ми їх тут що, сто годин заряджали?! Підараси жадні. Так, ніби він тут сидів ровер ногами крутив. Хуй тобі, а не тисяча!

Господар у своїй святій лінгвістичній невинності й надалі посміхався.

Дордже зітхнув і виклав йому вісімсот. Чоловічок, ледь пригасивши посмішку, неохоче погодився й заповів собі гроші за пазуху. Тут так робили всі, хто би що не отримав. Найсмійніше було з нахабними дітьми: щойно вициганивши цукерку чи печиво, вони тут же ховали собі їх під серце і ще голосніше репетували, вимагаючи нової подачки.

— Арівідерчі, Рома. — Редька затигла шнурівки на черевикку й навіть не подумала кивнути чолов'язі. — Дякую, хоч за вогонь із нас грошей не здерли. І за кружку кип'ятку. Міф про благородних дикунів стає все тоншим. Пиздливі антропологи...

З кривенької веранди, де вони замовили чаю на дорогу, було чути, як у господі неподалік били в барабани і співали. Відтак, якщо підняти навшпиньки й зазирнути через тин, можна було побачити, як люди кружляли довкола своєї осі й робили дивні рухи в сторону багаття, розведеного на городі. На голові у двох танцюристів красувались помпезного вигляду шапки.

— Що там таке? — лїниво поцікавилася Редька, роблячи ковток пересолодженої рідини. — Хто помер, хто жениться?

— Не знаю. — Дордже саме розраховувався за чай.

— То спитай!

Дордже напівсловами-напівжестами перемовився з жінкою, що заодно раз по раз пробувала натякнути йому на придбання кока-коли в її ятці. З яких часів американська мрія лежала там, ніхто достеменно не знав. Нарешті тьотя здалася і злила інформацію.

— То в них такий ритуал традиційний. Ліплять, каже, спеціальні статуйки. З цампи і ще з чогось. Великі такі конуси показує. Схоже на пиріжки-торма. А потім викидають їх в багаття,

щоби злим духам цілий рік до родини і худоби чіплятись було впадало.

— «Впадало»! — передразнила Редька. — Бач, навчився вже! А скачуть то хто?

— Не знаю, — позіхнув Дордже. — Шамани місцеві. Чи й лами, може. Я ж посвідчень не питаю.

— Ой як смішно. І шо вони — раз виженуть, і всьо? Може, пішли й собі наліпимо кашечних статуйок?

— Ага, звісно ж. Який же тоді бізнес шаману буде, якщо раз — і всьо? Духи кожен рік помирають і кожен рік приходять знову нависати над порядною родиною.

— Ясно. Це як бикота пострадянського простору свято вірить, що новий рік принесе їй удачу і вся хуйня залишиться в минулому році, тільки через те, що громадяни побехкають солодким савецким шампанським і обблюють знятий «на навагодніє празнікі» котедж на Осокорках.

— Щось типу того, — посміхнувся Дордже. — Хоча тобі слід було би не так відчайдушно прив'язуватися до співвітчизників. Побажай їм щастя.

— Ага. І баняк олів'є на голову.

Старезна гомпа, за словами жінки-продавщиці, найстаріша у їхньому краї, може, тисяча років їй є, може, дві, хто зна, лами вже самі відлік втратили, котрий по порядку зараз тут господарює, була, на жаль, все ще зачинена. Тримач ключів як у воду канув. Редька з Дордже позаглядали в перекошені віконечка, протерши собі невеликі вічка в запилушеному склі. Розгледіли хіба що вогник таємниче запаленої свічки та самі обриси старезних дерев'яних статуй, що тонули в напівтемряві.

— Нам пора, — тихо сказав Дордже.

Сонце повільно залізало з однієї гори на іншу, підігриваючи каньйон і все, що жило в ньому.

Дорога з кам'яними східцями, минувши чортен-ворота, різко пішла догори, назустріч струмкам і вершинам.

А відтак у місці, де струмені швидкої води зверху по течії крутили молільну катушку, а нижче — круглий жорнов млинка їжі щоденної, стираючи смажене зерно на борошно для цампи, перед Редькою постав епізод, достойний Кім Кідука. Двоє підлітків-близнюків у червоно-бурих довгих робах розмотували й тягли поперек стежки стару червоно-буру ж плівку аудіокасети, підіймаючи її все вище, змушуючи блищати в промінні сонця, що мало тут звичку без попередження з'являтися й зникати за скелястою горою.

— Цікаво, що було на тій касеті?..

29

Спина і дупа нили. Ноги гули тихо й монотонно, як рештки піаніна, скинутого з даху. Редька вирішила хоч щось із цим зробити — вляглася на спину, підіпхала під поперек руки і стала в подобу берізки. Здається, так без наявності стіни можна було трохи поміняти кровотік.

— Ех, треба було менше на фізкультурку забивати... — кряхтіла вона, забиваючи на власну граційність. — Ковбаса Іванівна.

Дордже спокійно кутив, сидячи на камені, й геть беземоційно дивився в її перевернутий бік. Тільки от Редьку зненацька пересмикнуло від кислуватого дежавю. Десь таким самим — як їй здалось, поблажливим — поглядом міг на неї дивитися в глибокому дитинстві тато, варто було спробувати зробити щось, що робила секунду тому ідеальна Соня: натягти тятиву чи поставити ногу в стремено. Ясно, що в такі моменти світило класичній незграбі: тятива лупила її ледь не по носі, а кінь, чхнувши, заставляв малу беркицьнутись на дупу, та ще й із задертою в саменькі небеса ногою. Найвстиднішим було те, що хтось із дорослих — деколи й сам тато — після цього Редьку гладив по голові чи давав цукерочку: на от, бідосю, ми знаємо, що тобі бракує нашої уваги,

але ж не обов'язково себе калічити! Оно сиди малюй кольоровими фломастерами — кому їх аж шістдесят у пачці тато з Канади привіз?..

· Редьчина береза похилилася і гепнула дупою в глицю.

— Ти чого вирячився?! — кричати людині в такому недоладному положенні було іще більш недоладно, але коли це Редьку стримувало?

— Чого-чого? Переживаю. Бо ж як будеш довго так стояти, нижня чакра через рота вивалиться.

На височенних мачтових соснах, здавалося, споконвіку жив цей смарагдовий мох. Наче залишки туману, занесені передранковим чи підвечірнім вітром, чіплялися за випадкові стовбури. Шуму тут майже не бувало, тільки плавний рух лісових привидів. Ворони, здавалося, знали тут людську мову і часто любили всідатися на самих вершечках старих дерев, оглядаючи магічні володіння.

Ставало холодно. Редька з Дордже злізли з пагорба й примостилися біля розпеченої грубки-боа в темній хатці — вікна тут робили зовсім крихітними, берегли тепло.

Портрет господині дому часів її молодості, зроблений тут же, поміж сосен і квітучих рододендронів навесні, стояв на тому, що Редька називала надвіконням — конструкція доволі популярна в тутешніх хатах. Фотографія десять на п'ятнадцять спокійно жила собі поряд із репродукціями тлустих європейських немовлят, святих і синіх немовлят індійських, листівками з трояндами, котрі навряд чи хтось тут бачив наживо, чиїмись медальйонами й дипломами.

Від пічки припікало лице. Висота близько трьох тисяч — в цих широтах це ще як Карпати, вологість навіть подібна, так що дихалося легко. Але від туману місцеві жителі тут боронилися, як від підлого ворога, не бачачи в ньому геть нічого романтичного. Дерев'яні столи надворі, та й усі більш-менш вразливі речі в обійсті з приходом сутінків щільно вистелялися картатими цератами й, за можливості, ховалися

подалі. Наче туман був їдкішим за отруйний дим. Чи, може, люди тут щось знали, чого не знала Редька.

Вона пила імбирний чай — вірила, що саме він рятує її від усякої скверни і низького тиску. В цьому домі закопчений алюмінієвий чайник був просто гігантським — наче його тут тримав якийсь велетень, що приходив до господи аж під ранок, завжди маючи наготові гаряче питво. Бо якби не мав його — поз'їдав би господарів разом із їх мулами. А туман — то був лишень його передвісник.

— Якби ці люди були з паперу, по них повсякчас би розпливалась акварельна фарба. Були б такими розмитими, з надірваними і розм'яклыми краями... — задумливо мовила Редька, щільніше бгаючи під себе ноги.

— Судячи з того, скільки тут ячого масла з масалою споживають, вони були би більше схожі на упаковочний папір для оселедця.

І Дордже поклав їй на коліна вологий-таки коц.

30

— Попратися б з усім цим десь-колись... — сердешно скривившись, гупнула Редька об підлогу важкими від багатоденного бруду й навігатора в кишені штанами.

— Та нашо? — Дордже оглянув її скинутий баласт. — Поперемося, коли вони самі стоятимуть. Або вже ліпше, коли підуть.

— А-ха-ха, — передразнила його Редька.

Тут же схилилась, щоб випорпати джіпієс — хоч він і спортивний-протиударний, а зайвий раз кидатись ним не слід. Навряд чи тут кожен другий знає, в якій купці зарито скарб і поспішає поділитися інфою з білим зайдою, що пензлює радісно без карти і без компаса, зате зі здоровим бойскаутським ентузіазмом, міркувала Редька, ніжно розглядаючи супутниковий підкажчик на предмет ушкоджень.

— Машинерію треба берегти, як підростаюче покоління! — повчально підняла палець вона. — Бо питати тут дороги в місцевих, із їх робочими мулами, нам, із нашими туристо-рюкзаками, було б десь так само мудро, як у тому анекдоті, де чувак-лабух питався в солідного перехожого, як йому пройти в Карнегі-хол.

— І що?

— «Треніруйтесь, уважаємий, треніруйтесь», — сказав йому дядько.

Редька чекала реакції.

— Що, так в Нью-Йорку і сказав? «Треніруйтесь»? — Дордже, мабуть, ніколи не сміявся з самого анекдота.

— А, йди до сраки, зануда! — махнула на нього Редька й нарешті відчалила митися.

В ідеалі в горах це слід робити, поки сонце не зовсім зникло за горами, лишивши по собі холод і темряву — але ідеал не кожному під силу.

— Найбільше мене впирає навпомацки дусити прищі... — гарчала Редька в імпровізованій лазничці. — Ну чого от нема ніде в них дзеркал?

— Щоби не любувалися тілом своїм, — відповів десь ізнадвору Дордже. — Але це в монахів ніби. І не тільки в буддистських.

— Щоби мислішки грязні в голову не лізли?

— Ну чо «грязні». Вони ж помились ніби щойно. Це щоби нарцисизм не розвивався.

— В мене тут скоро синдром мойдодирова розвинеться... Ой! Ура! Нашла!

Й Редька заходилася з прискіпливістю мікробіолога розглядати своє лице в уламку колись блискучого металевого шпінгалета на хисткій віконниці.

було таке переповнене зірок, що чорноті між ними, здавалось, не так уже й легко було вишкрябати собі місце.

— Ти б бачив, як там! — спробувала було Редька поторсати Дордже. — Даремно ти зі мною не пішов.

— Ну слухай, — крізь сон мимрив він, — я, звісно, твоя краща подружка, але від таких дівчачих тем, як сумісні походи в туалет, поки що прошу мене звільнити.

А зранку було холодно і гори хтось покрав. Туман запав такий, що ніби на долині — бачиш тільки те, що в рівень із твоєю халупкою.

— Вічний солярис. — Дордже, сидячи на порозі, викурював свою першу цигарку, поки Редька продирала очі у своєму спальнику. Скільки днів шляху вже минуло, а швидко покидати нагріте кубло вона так і не навчилася.

Перед тим, щойно прокинувшись, вони напіввідкритими очима дивилися одне на одного, закутані, як гусінь, Редька посміхнулася й ні з того ні з сього, поцілувала сухими губами Дордже в око і в ніс, а тоді знову заснула. Так що, коли прокинулася, не могла достеменно сказати, було то насправді чи уява видавала бажане за дійсне.

У спальнику пахло теплим розмореним тілом, вилізати на світ Божий дуже й дуже не хотілося.

31

— Добрий вечір тобі, пане господарю... — Редька крутила в долонях джипіес, котрий саме сьогодні захотілось їй взяти до рук. — Не, я розумію, що мене би не брали експертом у журнальчик «Наука і техніка» — в тебе теж у дитинстві в туалеті стопочка така стояла? — але якого хрена ця штука зразу вирубалася, як тільки я її включила?!

— Ти шо — іграшки шукала там? — Дордже позіхнув, потягуючись всім своїм зростом на схилі, вкритому сухою травою. Вгорі над ним м'яко шепотіли пухнастою глицею кедр.

- Та не встигла я... на он. Глянь.
- Тю. В нас сіла батарея.
- Як?!
- Отак. Просто. Ну, в тебе ж є запасний акумулятор.
- Ніби є...

Редька обшарила наплічник вздовж і впоперек, виклала на поверхню всі свої брудні шкарпетки («От із чого бульйончик зваримо в голодну днину!»), провела подвійну ревізію і нічого не знайшла.

— Блядь піздец! Де вони могли дітися? Ану в себе шукай. Результат був ідентичним. Дордже сів на камінчик, пожевуючи травинку.

— Гм. Електрики навколо не знайти. І села десь вже незна-де лишилися. Вертатися дні півтора. А що попереду — не дуже ясно. Діставай карту.

— Олд-скул рулить... — Редька зітхнула з полегкістю й випорпала з вакуумного пакетика атлас і компас. — І взагалі, ходили ж люди колись в гори з рюкзаками-колобками, в штанах костюмних, із кірками по сорок кілограм і палатками брезентовими. Я в старого фотки бачила. Він, правда, козирний був — із «Єрмаком» вишивав. А ми шо? Размазня! Учитись у олд-скула треба.

Правда, олд-скул рулив недовго. Години через півтори, коли вони в чергове спинились виміряти азимут, стрілка компаса здуріла. Закрутилась панічно туди-сюди, забилась в істериці.

Редька вжахнулася:

— Це... це шо таке?

Мороз по шкірі пішов, наче щось посипалось на неї з дерев. Рука з компасом тремтіла.

«Нічо не вийде... все... все, — чулося звідусіль. — Нікуди ти не дійдеш. Ти наша... ш-ш-ш... ха-ха...ха-ах!» Редька здригнулась. Закричала противно десь пташка.

— Ти... чув щось?

— Що? — Дордже зосереджено роздивлявся карту й горизонти. Сліди доріжки давно вже зникли, навіть горизонтальної поверхні катма було шукати: довкола самі круті схили, стопа на таких швидко втомлювалася, ночувати можна було би хіба що сидячи, вкрившись спальником, та й то суто теоретично, бо з заходом сонця температура падала нижче нуля за цельсієм.

— Щось дивне відбувається, — ледь чутно мовила Редька. — Що з цим йобаним компасом?! Що це взагалі за містика-хуїстика?

— Та розслабся ти. Просто під нами руди поклади, мабуть. Все банально. А що ти там чуєш — то вже не до мене питання.

Дивні голоси невидимих істот тим часом затихли. Однак їх присутність Редька все ще відчувала. Від цього її кидало в холодний піт.

— Нічо. Викрутимось з того, що маємо. Мали б акумулятори, не були би в ілюзії дупи.

Редька прийняла це все на власний рахунок і закричала на повний голос:

— Ну, блядь, вибач, що не змогла тобі забезпечити ідеальної подорожі! Я, знаєш, тільки піци раніше по місту розвозила на велосипеді. Отака я лошиця.

— Заспокойся. Тебе ніхто ні в чому не звинувачує. Але якщо тобі подобається жаліти себе і саму себе дратувати — бі май гест.

Вони трохи посиділи мовчки.

— Давай може рухатись? — тихо запитала вона.

— Давай. Ти куди хочеш — вверх по річці чи вниз?

— Га? Досить знущатися.

— Я не знущаюся. Це просто єдиний шлях, яким ми хоч кудись дійдемо. Вниз — це гарантовано до села. Але до темряви нікуди не встигаємо. Вверх — пес його знає. Зате може компас почне працювати коли-небудь.

— Ну, можна ще, як у школі — по моху на деревах?

— А ти бачиш тут мох?

Редька роззирнулася.

— Та вже не дуже...

— Тоді давай тупо по річечці. А там видно буде. Сухих маркаронів у нас стане на нас, ведмедя і десяток голодних духів із гарячими очима.

— Йди до сраки.

— Йду. І ти зі мною за компанію. Срака — наше золоте руно.

Але, замість того щоби йти, Редька сіла. Півхвилини вона мовчала, наче щось зважуючи. Потім несподівано спитала:

— Ну а воно там хоч варте чогось?

— Що чогось варте? — не зрозумів Дордже.

— Ну, ота твоя спадщина? Чи там лише коза, корова і парочка ножів під ліжком?

— Ножі під ліжком — це романтично... — посміхнувся Дордже. — Зважуєш, чи не вернутися б назад? Ну думай. Але ж не виключено, що ті коза з коровою вартують половини грошей світу.

Редька зітхнула й звелася на ноги.

Геометрія цих гір подекуди вражала. Правильні, ідеально стесані лінії породи творили рівнобедрені трикутники між кам'яним схилом, неприступним берегом і самим плесом ріки. Тільки тепер, коли Редьку особливо шпилів нервовий голод, скелясті гори видавалися уламками гіркого шоколаду в гіперпромислових кількостях.

— Мені один знайомий ще казав, по зірках можна орієнтуватися?

— Можна. Якщо знаєш карту зоряного неба. І хочеш чекати до темряви.

— Не знаю. І не хочу. А можна ще якесь там дерево вибрати особливе на горі далекій, і на нього йти? Ну, щоби напрямок не втрачати і не блукати колами?

— Теж розумно. Ти напрямок пам'ятаєш?

— Ну, приблизно, так... Північ? Північний схід? Чи що?

— Чи зюйд-зюйд-вест, — засміявся Дордже. — Жюль Верна в дитинстві не читала, правда?

— Не, не читала, — чесно призналася Редька. — Не осилила. Навіть «Діти капітана Гранта» по теліку мене не полонили. Там Паганеля так жалко було, що він такий нездалий очкарік кволий... Коротше, додивитися кіно я не змогла. Всеь час боялась, що його от-от з'їдять.

— Ну, тут людожерів не водиться, — заспокоїв її Дордже. — Навіть про ведмедів-людожерів і вовків то більше казки.

— Тут є вовки? — щиро злякалася Редька. — То що ми — на дереві будемо спати?!

— А ти вмієш? — знову поцікавився Дордже.

— Якщо треба — то вмію!

— От і молодець. Тоді ми й зробимо по-твоєму. Вернемося туди, де компас працював, заміряємо зюйд-зюйд-вест приблизний, знайдемо твоє дерево на верхатурі й підемо, поки світло. А там ти вже і гнізда на сосні нам звиєш.

— А чо це я?

— Бо я піду полювати бурундуків на вечерю. Пощастить — то й антилопу загризу.

— Ти щось верзеш таке... — з підозрою глипнула Редька. — Хоча мій той самий знайомий в армії білочок жер. З фаршированими горіхами шлуночками. Бе.

— Смакота!

— ...і коли розверзлись небеса і пішов каральний дощ із вогню, солдати ним скористалися, щоби все, як слід, досмажити.

Редька не хотіла думати про те, що всі дурниці верзуться, щоби заглушити страх. До того ж якого страху було в ній більше — раціонального, що вимагав швидких рішень, чи ірраціонального, що липкими пальцями ворожих духів намагався спинити коліщата мозку — сказати було годі.

У будь-якому випадку, єдина правильна дія в подібній ситуації — не панікувати. Страх подібний на простирадло, кинуте тобі на голову в темній кімнаті. Варто позбутися його, як очі поволі звикають до мороку, і вже стає видно, куди йти.

...Двома (трьома, трьома з половиною? Всі батареї сіли, сонце за хмарами ходило скромно, як вправна гейша) годинами пізніше Дордже таки смажив над вогнем ховрашків. Чи їх двоюрідних братів гірських — натураліст із Редьки був не першокласний. Вона намагалась не дивитися, як він обіловував їх, і навіть не питала, як упіймав. А от їла з апетитом.

— Нашипаєш на це приправ від мешної мівіни — і йде як діти в школу! — з набитим ротом патякала вона. М'ясо було жорсткуватим, але добре пропеченим. — А прикинь, — розправилась із першою тушкою вона, — наловити б тих щурів, що бігали над нами в стайні? Мішка два хавла би було!

— Ага. Вони там точно вгодовані. І м'ясо не гірше, ніж у білочок. Правда, шлунки фаршировані рисом, скоріше.

— Ну, на голодний рік і це піде.

Редька задерла голову. В відблисках полум'я їх споруджена між гілок близько вирослих дерев халабуда видавалась чимсь іще химернішим, ніж була.

— Диви-диви, ніби баба сіла якась на дереві над нами.

— І що? На голови насцяяти нам збирається?

— Не. Казку почитати. Ану я вилізу і буду їсти в постілі! І кавла мені туди подаш, ага?

Редька подерлась на цілком доступну висоту. Втім для вовків вона, згідно її твердого переконання, доступною не була. А ведмідь що? Ведмідь і високе дерево потрусив би, якби дуже їсти хотів.

Наступної секунди Редька гепнулась. Не ясно, якими інженерними даними вона користувалася, лаштуючи їм кубло, але варто їй було повністю розлягтися зверху спальника,

карімата й гілок, як все з тріском обламалося й виправдало закон Ньютона.

— А-а-а-а.... Сука... — жалібно заквилила Редька. — І хто ж таке гамно набудував?!

— Добре, що гамно було не високо. — Дордже, здавалось, співчував по-справжньому, допомагаючи їй підвестися. Редька забилась не сильно. Тільки, як вважала, «відбила собі шлунок і кишки». Що, зрештою, не завадило їй ум'яти ще двох ховрашків за півгодини.

Дордже трохи помучився, перебудовуючи їхнє ложе на інших деревах. Світло від вогню туди не діставало, а ліхтарика було не дуже доста. Врешті-решт, у нього таки вийшло, і, запивши дивне м'ясо чаєм, вони обережно повкладалися спати, турбуючись не так про вовків і зловісну темряву докола, як про реакцію незвичлих шлунків на новітню дичину.

Спала Редька з перервами. Коли їй таки вдавалося бороти втомленістю тіла горбату незручність кубла і мозок провалювався в сон, на обрії зринало те саме дерево, на яке вони йшли аж до присмерку напередодні. І якраз під деревом — Редька це точно знала вві сні — й були зариті дивні скарби зі спадщини Дордже. Тим паче, на них вказували мовчазні коза й корова, сидячи кожна на своїй гілці.

32

Редька всілась на самому краєчку провалля над рікою. Десь внизу кипів потік, чіплялися за кольорові скелі сосни, дзвеніла круглими дзвониками худоба. Десь іще далі, в столиці її вічно замученої країни люди «вертілись, щоби жити», і де їм було знати, як живе зі своїм простим щастям із приводу Редьчиної шоколадки дівчинка народу нубрі, звисившись із піддашшя своєї хатки й спостерігаючи за Редькою, що спостерігала світ.

— Як ти там казала? «Атракцион неслиханой щедрості»? — посміявся Дордже, розглядаючи одночасно замурзану в шоколад дівчинку й розімлілу Редьку.

— Ага. Це дар богам за то, що ми викумкалися. Ну, чи глистам. — А ти бачив, що вони не вміють «марси» розпаковувати тут? — Вона ж із папером почала жувати спочатку.

— А хто тобі сказав, що папір несмачний? Сама ж точно не пробувала. Оно який красивий, кольоровий.

— Ага. Якось спробую. В наступному житті. Коли дійду до супермаркету. Це мій останній золотий запас був, між іншим.

— От і молодчина.

На поріг хатини вийшла, вочевидь, баба чи прабаба малої. В руках вона тримала глиняну люльку, з котрої густо валив сірий дим.

— Ого. Бабусік. Мінздрав предупреждає. Хоча... раптом то ми її дим згори побачили, і він нас врятував?

— Давай так і думати, — посміхнувся Дордже. — Бо версія про те, що компас нарешті запрацював, бо скінчилися корисні копалини в землі, якась песимістична.

— Ага. Ідемо собі, як два антрополога з відшибленою пам'яттю. Давно не було вже зв'язку з громадськістю... хоча звідки йому там узятися? — Редька знічев'я поклацала кнопкою летаргічного джіпіеса. — Це ж ми вже фіг коли його тепер зарядимо? Електрики тут нема, хоча могли б хоч на експорт фігачити її. Оно скільки річок із порогами!

— О. А кажеш, пам'ять відбило. Ба, як скоро активізувались знання економічної географії світу. Підеш у місцеві депутати?

— Ага. Тільки скажи, в який бік у них іти.

— Шім-шім? — доївши батончик і витираючи руки об поділ, поцікавилась пелехата дівчинка.

— Сезам, — впевнено відповіла Редька. — Відкрийся. Слухав у дєцтві пластинку про Алі-бабу і сорок розбійників?

— Не знаю. Може, й слухав.

— Ет! Слухав! Якби слухав, на все життя б запам'ятав.

І Редька голосом хитровикроїного театрального фальцетника завела:

— Ана мне нравіцца... Што ти — красавіца!

— Шім-шім? — дівчисько зіскочило з даху.

— А й справді гарна дівчинка. — Дордже погладив скуйовджену чорну голівку. Дівчинка грайливо блиснула на нього очима. — Чайна шім-шім.

— Тю! Ти ж казав, їх тут не можна по голові гладити? Чакра там якась особлива?

— Кому можна, кому ні... — Дордже краєм ока спостерігав, чи встигне образитись Редька.

Та видула шмарки.

— А шо таке «шім-шім»?

— Солодоці. Малі їх тут так називають. А трьома селами нижче — вже по-іншому.

— Ого. Пробивна мамзель, нічо не скажеш. І шо у них у всіх до тебе за справа така? Може, прекрасного принца в тобі бачать?

Дордже здивовано глянув на Редьку. Відтак посміхнувся і знизав плечима:

— Ну або білого коня. Згодиться для роботи — мішки з рисом і цукром на гору тягати.

— Це точно. Я в наступному житті мулом перероджуся. — Редька зітхнула й завдала собі на спину наплічник. — Ходімо?

Смаглява дівчинка з правильними рисами й гнучким тілом, вбрана в груботканий, косо зшитий одяг зеленавого кольору, стискала брудними пальцями срібно-костяне намисто в себе на шиї й мовчки дивилась, як двоє шім-шім мандрівників повільно меншають на дорозі, по якій, скільки вона себе пам'ятала, приходив і відходив інший світ з її села над урвищем.

Деколи вершини були такими яскравими на сонці, що майже зливались зі сліпучим небом. А з іншого боку щербатозубі скелі наче стали чиїмось погребальним вогнищем — стільки густого хмарного диму над ними без поспіху розверталось. Худі високі сосни чорніли на тлі льодовика, і вітру для них наче й не існувало. Про нього можна було здогадатися хіба по дрібному тріпотінню молільних прапорців. І по шмарках, що текли з носа з постійністю гуцельської жіночки, що ходить до церкви класти свічку, 'би погано було сусідам, лишаючи під носом докучливі ранки.

Одна гора, з двома шпичаками — одним рівним, іншим геть кривим — виділялась із-поміж усіх ще більш виключною білизою. Ця білизна подекуди вже й не вміщалась у геометрію гори й розповзалась по довколишньому небу. Сіруватий льодовик на тілі гори розпластався зморшкуватою під-шапкою гриба, скидаючись чи то на мозок, чи на злегка розтягнуті нутрощі акордеона, що його тут хтось спересердя покинув, не змігши зіграти веселої мелодії на весіллі коханої з іншим.

— Н-да, ага. Порвали два баяна... — промимрила до себе Редька.

— Що-що?

— Та нічо. Якись сентиментальні асоціації в голову лізуть. То похорони, то весілля. Старію, видно. Бачив, яка гора біла?

— Ага. Біла Гора.

— Ну. Знаєш, як вона називається?

— Та ж кажу — Біла Гора. Ган-Рі.

— Висока, як ти думаєш?

— Ну, тисяч під вісім потягне. Треба уточнити десь. Я всіх вершин не пам'ятаю. Але ган-рями — сніговими піками — тут загалом всі найвищі вершини кличуть. Всі дванадцять.

— Ган-Рі... — повторила Редька.

На очах їй від яскравого сонця виступили сльози. Заплющивши повіки, вона ще деякий час бачила силует цієї Білої Гори — тільки вже чорним, на тлі червонявого саява.

— Цікаво, як на неї лізти і чи хтось ліз.

— Думаю, ліз, — знизав плечима Дордже. — На Канченджунгу точно ніхто не ліз — там місцеві лягають кістями, не пускають на священні гори. Але щось таки в тому є — що людей так пре туди пнутися, і що стільки людей гине.

— І все одно пнеться. Оно як на К-2. Гора ж убивця.

— Кожна гора може стати убивцею. Будь-який горбик. Видно, все залежить, із якою метою ти на неї дерешся і як сильно чіпляєшся за це життя.

— Тю. Думаєш, туди суїцидники ломляться?

— Ні, — засміявся Дордже, — суїцидникам дешевше в аптеку сходити за снодійним чи з багатоповерхівки стрибнути.

— Ну, це банально.

— Та все банально, якщо розібратися. Більшість речей уже хтось колись робив.

— Щось ти сьогодні життєрадісний аж через край.

— Я? Звичайний.

— Гм.

Редька крутнулась довкола своєї осі — вершини, скелі й хмари затанцювали як у калейдоскопі.

— А все-таки я про неї все узнаю колись. Про цю Білу Гору-Убивцю. Вилізу оно на той її шпіндик і крикну, що Дордже — придурок, і що не все банально.

— Ну-ну. Давай кричи. Тільки там кисню відсотків тридцять лишиться в повітрі. Ліпше крик уже потім накладеш, вдома. Якщо спустишся, звісно.

— Та вже як піднімусь, то спуцусь, не переживай! — задиралася Редька.

— Ну, — Дордже загасив недопалок, — трупи на Евересті тобі би заперечили. Але навіщо руйнувати святі дитячі мрії.

- Пішов ти. Дорослий цинік.
- Да, ти права, до речі. Пішли. Я би вже й поїв чогось.

34

Гори вливалися в Редьку непомітно і тихо, але постійно й не-втомно, як потік, що, то пересихаючи, ледь повзе, то, сповню-ючись весняними водами, зриває все на своєму шляху.

Жадно поїдаючи очима довколишні верховини, Редька деколи забувала подивитися собі під ноги. Ковзалась через раз на брудному льоду, а нерідко, ступивши на підлий камі-нець, цілувала дупою землю.

— Срака-дошка! — сварилася Редька. — Хоча ні. Була би дошкою, було б болячіше. Так хоч якась амортизація. І рюк-зак стає в пригоді. От дійду колись кудась, скину його наза-вжди і святкуватиму той день як релігійне свято.

А втім, чи то від втоми, чи вже від багатоденної звички вона собі йшла і йшла скоріш на автоматі, ніж наслідуючи спосіб медитації у кроках. Не пощастило їй познайомитись із лаоським монахом, із котрим Дордже навіть мансарду ді-лив певний час, коли монах-теравадист мав якусь особливу програму в його університеті. Шкода, бо розказав би їй не тільки про медитацію в польових та домашніх умовах, а ще й про рецепт приготування котятини, котрим так пиша-лась його тітка в селі на Меконгу.

Як би там не було, а Редька й думати забула про першо-чергову, як їй раніше здавалося, меркантильну й логічну при-чину їх дикої подорожі.

— Ну і чого воно так, — риторично цікавилась вона, сіда-ючи перепочити на покинуті кимсь при дорозі мішки, — що навіть коли лягати з відчищеними нігтями, все одно проки-даєшся з «російським манікюром»? Що там — мікробам го-тель ол-інклюзів, і з приходом ночі вони всі туди, типу, «чік-чірік, я в доміке?»

— А чого «чік-чірік»? — Дордже, коли чогось не розумів, завжди дуже серйозно перепитував.

— Не знаю, — чесно відповіла Редька.

По дорозі вниз, їм назустріч, спускався щасливий чийсь носій — нести йому було незвично мало, лише невеличкий наплічник спортивного вигляду.

— Халявщик, — буркнула захекана Редька.

Метрів на сто вище по дорозі сиділа маленька бабуся зі значно серйознішим наплічником. І, якби не її дорогі професійні трекінгові черевики, бабусю з її щасливою посмішкою, чорним густим волоссям і спокійними щілинками-очима можна було би вважати за місцеву.

— Оце я в старості, — сказала чогось Редька.

Бабуся привіталася з ними, кивнувши розлогим смугастим капелюхом.

Як увечері їм розказали коло пічки господарі наступної ночівлі, тій бабусі було сімдесят сім років. І вона вже сюди приїздила тридцять разів за останні сорок років. І два рази пробувала піднятися на розташований тут недалечко пік Лісанг заввишки шість із половиною тисяч метрів, а на третій, вчора, таки це зробила. І їде щаслива додому в Японію.

— Кльово. Крута бабка. Треба моєму дідові про неї розказати. А то бурчить вічно, який він старий і що всі пристойні люди вже давно померли.

Дордже посміхнувся і підклав у буржуйку сухих друзок із коров'яками.

— Хоча, — додала за мить Редька, — так воно і померати не соромно. Доліз чи не доліз — принаймні спробував, і красиво ж навкруги. Я не проти.

Принесли їжу. Смажений рис із краплями яйця й сякими-такими овочами, гострий томатний суп, розведений із бозна-якого концентрату, варену в мундирах картоплю і сіль.

— Сьогодні шикуємо.

— Мгм. Картопля на десерт.

Відтак, по вечері, вийшовши в морозне надвечір'я з відрами гарячої води, котрою слід було помитися в підставленому всім вітрам, без вікон, зате з дверима на защепі, туалетіванній, вони трохи постояли на горішній сходинці дерев'яних сходів, звідки краще було видно, як догорає небо за піком Лісанг. Ставало справді холодно, вода у відрах парувала й вистигала, а вони все дивилися і дивилися, як раптом Редька зрозуміла, що нарешті це її. Вона таки мусить піднятися. І не на цю гору, а на іншу, вищу, красивішу й небезпечнішу, на Білу Гору. Хай навіть вона й гора-вбивця, можна спробувати домовитися. *When there is a will there is a way.*

І Дордже, як їй здалось, зрозумів це і для себе.

— Значить, домовилися? — тихо спитала вона. — Біла Гора? В цей же час, через 5 років?

— Значить, домовилися. — посміхнувся Дордже і взявся за відра.

Надворі геть стемніло, чорні гори були як тканинна аплікація на сірому небі, раптово і пронизливо засвітив шматочок місяця, впливши з-за хребта. Але вони того вже не бачили, бо саме поливали одне одного водою з червоного пластмасового ковшика з відламанною ручкою, і від їх тонких, живих, незахищених голих тіл струменіла хвиляста пара, прямісінько в мінусову температуру ночі.

35

— Цікаво, чи правда він сюди забрідав... — сам до себе мовив Дордже.

— Хто? — Редька уважно, аж незвично для себе самої, глянула в його наче карбоване лице: риси стали якісь суворіші. Подорослішав чи просто змучився?

— Та так. Друкпа Кунле. Відомий святий жартівник і не-пристойник. В Бутані його дуже люблять. Малюють на його честь фалоси в стрічках на стінах хатів собі. Щоб не навро-

чили господу. Бо він, кажуть, на сакральний орган благословення собі вішав, а не на шию. Щоб певніше було.

— Розумно. Я б теж так робила, аби було на що вішати. —

Редька з пересторогою підняла вгору палець:

— Тільки не смій патякати про комплекс кастрації.

Дордже знизав плечима:

— Я й не думав.

— Ну і молодець.

— Тим більше, у твого вказівного пальця прекрасна ерекція.

Редька помітила, що й досі проштрикує ним небо, і швидко опустила руку.

— Та нічо. Тут місце таке. Згаданий Друкпа, вже будучи в літах і в сивині, хотів звабити сільську дівку. А вона його відлупила і втекла до мами.

— Логічно.

— Ага. Тільки мама розпитала її, як виглядав той гвалтівник-невдаха, і коли доперла, хто це був, наказала неосвіченій доньці бігти назад, перепросити його і експресом віддатися, бо то велика честь.

— Ой мамо. І шо?

— Вона прибігла, перепросила, але вже було пізно Грицю до школи.

— Вмер?!

— Тьху на тебе. Сказав їй, що жінка, взагалі-то, вже давним-давно не збуджує в ньому тілесних бажань (хоча по молодості він затикав за пояс всіх світових казанов, а пив так, як хіба п'ють у вас в Україні), і тіло її треба було йому виключно для діла. Неподалік звідси недавно помер один багатий, але геть лінивий лама — маючи прекрасну бібліотеку і вчителів, він навіть читати особливо не навчився. З милосердя Друкпа Кунле хотів надати йому можливість переродитися в людському тілі. Але поки дівка бігала в село, тут же на полі розважилися осел з ослицею, так що діватись нікуди — лама з'явиться у тілі осятка.

— Овва. І все за те, що не читав книжок?

— За те, що мав можливість і не скористався нею.

— Отакої. З лами — в ламу... А назад як?

— Ну, книжками вже тут не зарадиш, хіба потом спокутувати свою вину. Осли — це як штрафбат для неблагонадійних лам.

— Гм. Ти казав, ми йдемо в місце локального паломництва.

— Ну. Вже прийшли майже.

— То що вони тут — ослів святих поминають?

Дордже зітхнув.

— Кому що до душі ближче. Хтось — святих, а хтось — і ослів.

Вже не вперше Редька бачила, як місцеві храми тут із легкістю інтегрують у буденне життя: от вона, осяяна святиня по центру, а ось від неї навсібіч розходяться ятки чи просто розкладається крам на ряднинах. Чи худоба румигає овес із підв'язаного до писка вишиваного мішка. Редька раптом відчула, що змучилась.

— То це тут? Можна я тут посиджу, а ти здобудеш харч?.. — брови благально піднято.

— Ти? І відмовляєшся від шопінгу?! Ну добре. Я швидко. Ще сьогодні йти години чотири.

Чекаючи на Дордже, Редька всілася на кам'яних сходах. Вмостилася на самому куприку.

— Холодно, зараза. Не Гоа тобі тут, блін.

Біла стіна довкола великої пожовклої ступи, змурованої в тибетській традиції, мала в собі крихітні покарбовані дверцята. Чорні, порепані, з навішаним на них замком. Редька сумно в них втупилася. Таке могло би прийти уві сні, й її улюблений кіношний психоаналітик тоді сказав би: «Це твоя кроляча нора, Алісо...» Але то була ява і в голові було майже по-справжньому порожньо.

Аби не відволікалася на горян, що терлиґали свої клунки повз ці двері, й не ховати очі від монахів у пурпурі, Редька

спробувала б утворити тут яку-небудь хоум-мейд медитацію. А так то просто сиділа, підперши голову руками, й розглядала різьбленого чи то дракона, чи птаху, чи рибу на дверях. І козулю верхи на стіні.

Все ж їй було сумно. Не ясно, що тривожило. Люди байдуже минали зачинені дверцята, ніхто не спинявся на них навіть поглядом. І тут звідкілясь прибіг малюк, що от-от, здавалося, тільки й ходити навчився, й завзято почав шкребтиса саме туди. Випинався на поріжок, аж загубив кумедну плетену шапку, з усіх сил намагався продертися крізь зачинені половинки, чи бодай вилізти вгору по різьбі й крихітними пальчиками відчинити іржавий замок.

«Будьте як діти, — згадалися Редьці слова далекого Бодхісатви з юдейських земель, — і ввійдете у Царство Небесне».

Редька певний час сиділа як прибіта. Потім сіпнулася від різкого оплеску над самим вухом.

— Коан розгадала? — Дордже, виявляється, підійшов збоку й певний час уже стояв поруч, розглядаючи паломників і собі.

— Шо?

— Ну, це я пожартував так. Оплеском відміряється хід філософських суперечок у місцевих монастирях. Ти б чула, який там ґвалт стоїть у відведені години. Ще й скачуть при цьому — тобі би сподобалося.

Редька все ще думала про дітей і Царство. І коан.

— А взагалі-то, — продовжував, позіхаючи, Дордже, — я би не проти сходити на деякий час у монастир. Але тоді, по ходу, в чаньський. Він чогось дивно приваблює. Плюс, якщо щось не так, тебе луплять бамбуковою палкою по сраці.

— Та ну? — на слові «срака» Редька нарешті прокинулася.

— Ага. Це взагалі прекрасний спосіб відповідати на складні покручені філософські питання, що їх так люблять задавати послухники.

— Ну та так. Лупнули тебе палкою — ти і прозрів.

— Одне цікаво тільки — чи в їх монастирях така ж ситуація з гомосексуалізмом, як у католицьких.

Тут Редька промовчала. Їй самій було цікаво. А ще цікавіше, чи Дордже, бува, сам не такий овоч. Надто він уже був відсторонений, естетський і мудрий. Навіть не в тому справа, що він цілком байдуже ділив із нею спорадичні вечірні купання голяком — це ще можна було би списати на температурні умови чи кволе освітлення. Як би там не було, за іншими бабами він сохнув теж не двадцять п'ять годин на добу (добре, якщо взагалі бодай підсихав). І торбу сракощипальних історій їй не розказав іще, як розказав би вже кожен представник чоловічої статі за такий довгий час тісного спілкування. Така вже була Редьчина доленька: всі лізли їй сповідатися у важкому житті й любовних халехах. Видно, очі в неї були великі й пика співпереживальна. Хоча, якщо чесно, всі ці історії Редька відразу ж забувала. Як хороший платний психолог.

36

— Цікаво, чи відчуває той, хто покорив важку вершину, подобу просвітлення? — Редька, витягши з носа козу, дискретно від неї позбавилася, не розглядаючи, як за звичкою, її форму й колір проти сонця і, власне, вершин.

— Залежно що називати вершиною.

Не можна було точно сказати, дивиться Дордже через вузьке віконце на гори й небо, чи просто спить із відкритими очима. Він часто виглядав саме так. Спершу Редька щоразу висаджувалася, а потім звикла.

— Ну таку, справжню...

— А що ти називаєш справжньою?

— Ну таку, з хворобою висоти і льодовиком.

— Ну, на такій *справжній*, де відчуватиметься хвороба висоти (хоча вона в декого і на двох тисячах стається), тебе

навідають: нестача кисню, нудота, швидкий погляд на альтиметр, думка «ой, ну все — зараз здохну, треба хоч сфоткатися на вершині й мамі послати» й небажання сходити вниз, бо це ще важче, ніж догори, а висока мета пропала. Думаю, десь так. — Дордже щільніше загорнувся у ковдру, кинуту поверх спальника.

— Або й узагалі тупо нічого не відчуваєш. Мозок виснажений. Ти відчуваєшся тупим, як валянок. Тільки потім уже тебе доганяють флеш-беки. — Редька навпаки вилізла наполовину зі спальника і сперлася на лікоть. У цілковитій темряві очі Дордже скидались на відблиски місяця в темній воді. — Я пам'ятаю одну історію, де чувак виліз на Анапурну й поцілував в екстазі металеві таблички зі священними письменами. Так і приклеївся до них. А наступні альпіністи дерлися туди аж через два дні. Осінило чувака — насцяв собі на руки і полив рот. Так і врятувався.

— Щось у ньому було від Уробороса.

— Ага, хвіст. Ха-ха. І все одно мені здається, що в горах ти вище, і значить ближче до Бога. Вірогідність просвітлення хоч трохи більша. І ці гори вже і так створені Богом, так що це не така наглість, як із Вавилонською вежею. Ой, у мене вже якийсь ф'южн християнський бред, здається.

— Ну чому бред. Дехто вважає Христа бодхісатвою. Чен-разі його називають, здається. Може, й справді з Буддою зустрічалась його попередня інкарнація... — Дордже позіхнув і продовжив:

— Або ж він після того ще десь п'ятсот років тинявся, тренувався воскрешати мертвих.

— Гиги.

— Гиги. Я чув це мондо раніше, але особливо не зауважував змісту.

{Після «гиги» Редьці було совісно питати, що таке «мондо».)

— Христос мав справу з рибалками, — вів далі Дордже, — довелося навертати темний люд до світла фокус-покусами.

Будді було складніше — спробуй зруйнувати ментальні конструкції самовпевнених філософів.

(Зі щілин між дошками заповзав у хатинку холод, тож Редька підлізла тісніше під Дордже, втягуючи носом його дихання. Він, здавалося, цього не помічав).

— Різниця у підходах: полірувати дзеркало від пилюки чи уявляти його джерелом світла.

Якийсь час вони лежали мовчки. В тиші чути було, як Редька зліплює й розліплює собі замерзлого носа, перш ніж заговорити:

— Про Вавилон у смарагдовій скрижалі було прикольно сказано про світло. Щось типу «Суєта невідкладних справ заслоняє від нас світло божественного откровення». І чим би ти не займався — будь ти офісним щуром із надуманим «важливим» графіком чи фрі-лансером із хронічною прокрастинацією чи чесним волоцюгою, в тебе все одно знайдуться цілі списки всякої невідкладної хуйні. Чогось, що ти мушиш зробити, перш ніж перейти до малювання, співу, медитації, молитов, читання чи просто катання на велосипеді.

— А хіба малювання чи катання на велосипеді не можуть стати «важливим графіком»? Якщо якесь заняття може бути лишень абсолютним добром або злом, хіба Ван Гог відрізав би собі вуха? Чи Модільяні вмер би від туберкульозу? Або ж хіба зміг би китайський ментері стати просвітленим, сидячи за стосом паперів у кабінеті?.. Людина — це зовсім не те саме, що її вчинки.

— Н-да. Ну ти і діскавері-ченал, чувак. Але то добре все ж таки, що ми тепер далеко від вавилонського зоопарку. Хоча би можна слухати твою радіопрограму про просвітлення.

Дордже не вчув у цьому іронії й сказав позіхаючи:

— Якби не Вавилон, просвітлення тривало б у вічності. Але не мало би сенсу. Ми ж знаємо лише про тих анахоретів, що повернулися.

І Дордже заснув, не розтлумачивши неспокійній Редьці, хто такі анахорети.

37

Вавилон — доволі сраненька його версія, якщо придивитися — корумповане й завалене скло-пластиковими «вежами» місто Київ, засинав дещо пізніше. Відповідно до різниці в часі. А все ж анахорети й там лишили відбитки своїх босих ніг. Навіть у купи гівна раз на сто тисяч років бувають інтроспективні пошуки золота.

Красива й успішна Соня закінчила свій не вельми красивий, зате успішний день.

Не вельми красивими були перемовини з директором швейної фабрики. Зараз Соня працювала на завзятих хлопців-молодців з однієї інвестиційної компанії. Ці комсомольці скупили борги підприємства, і тепер вимагали крові — багато і негайно. А успішною була вечеря з одним знайомим вельмишановним паном суддею. Накритий ніби ненароком салфеткою тлустий конвертик швидко переповз на інший кінець столу, і завтрашнє рішення суду про арешт майна боржника фактично було вже в кишені елегантного тренча Соні.

Проблеми душевного життя якщо й виникали у неї, то вкрай рідко. І вирішувалися вони просто — терапевтичний шопінг, коктейль у трендовому місці, нюхання кокаїну з двома подружками-близнючками, лижі в Андорі чи яхтинг в Монако. Зовсім рідко траплялися відвідини психоаналітика, але й то більше так, для статусу. І лише раз у сто тисяч років голова Соні важчала від чогось відмінного від вправ із легалізації крупних грошових сум чи планів витрат своїх менш крупних гонорарів за ці успішні вправи.

«От що примушує бізнесменів відвалювати по дві тисячі євро на місяць чувакам, що сидять по французьких монастирях у позі дза-дзен, «відробляючи» за бізнесменів їх не-

робіння? Є в цьому всьому якась страшна дика сила. Якась потреба балансу, без якого все перекособочиться, і баланс вилізе через дупу: війною, мором, фінансовою кризою...»

Власне, на останній і зависла думка Соні — ми схильні мусолити в голові те, що нам і так уже намусолило очі, замість того, щоби розвивати зосередження на чомусь важливому і поки малозрозумілому. Роберт Антон Вільсон називав це звичним тунелем реальності. Прориватися за нього люблять хіба що люди творчі, або люди під час духовних практик, а святі й узагалі собі скачуть по них, як розписані дерев'яні кульки під час однієї індонезійської гри.

Соня брела своїм тунелем пішки, залишивши машину біля IQ-бару на вулиці Толстого. Вона, як вірний апологет офісу, просто мусила пити ввечері в п'ятницю. Хай навіть традиційно повні бари стали значно менш людними, ніж зазвичай. Огидні економічні трансформації в країні перетворювали бари на площадки психо-тренінгу до бейс-джампінгу (лише найвідчайдушніші, бо інші на таку дурню не витрачаються і сумно бухають вдома), а самі офіси, як сказав один Сонин знайомий, стали схожими на нетрища Камбоджі: «Ван долар, містер» і «Хелоу, ням-ням». Роботи стало менше, їзди і суєти в місті теж поменшало, відповідно дорожня поліція стала зупиняти машини частіше — хелоу, ням-ням. Так що ліпше після парочки дайкірі ходити пішки. Тим паче їй недалеко.

В одному з провулків, кажуть, недавно відкрився тайський ресторан, Соня ще там не була. Ех, не вчасно ви, тайчики-братчики, а так вас довго чекала мідл-клас тусовка, смачних і демократичних. Соня несвідомо звернула туди, смутно ловлячи високі частоти традиційного азійського караоке. Терасу ресторанчику відгороджено від вулиці розписаною сюжетами тайського епосу ширмою. На ній велетенські птахи кидали з неба каміння в океан, на кораблі, й на землю, на палаци, на людей. А риби, дракони і демони, де б вони не були, те каміння ловили й поїдали. Та ще й несказанно раділи при цьому.

Дивна ілюстрація для общепіту, подумала Соня. І тут музика стала голоснішою, та ще й хтось із сонних кухарів, геть знуdivшись, заспівав собі сумної пісні пронизливим голосом. На стіну дому навпроти при цьому вивелося проектне зображення тайського тексту пісні. А на тлі, в самому кадрі, були гори — тільки явно не тайські, бо зависокі. Альпи чи Гімалаї, подумалося Соні. При чому тут вони? Знизала плечима, позіхнула. Чогось хотілося думати, що якраз Альпи, з їх засніженими вершинами і соковитими лугами внизу. В Альпи за потреби можна на лижі майнути під Новий рік. Думка ж про Гімалаї сповнювала її якоюсь смутною тугою, ба навіть відчуттям провини і чогось незрозумілого, втраченого, від чого все стискалося у животі.

38

На Гімалаї тим часом непомітно налізла темрява. Сонце в цих краях чогось тікає не вниз, а вгору. Ти йдеш по дорозі, тобі вже стає холодно, але лінки зупинитися і дістати з рюкзака куртку, так що йдеш далі в футболці, й пушок на руках встає грізно і гордо, як повстанська армія. Ти в тіні від гори, а на іншій горі ще тепло і сонячно, і храм там стоїть золотий і теплий від сонця, і сходи до нього золоті, й золоті хатки людські. Ну, думаєш, зараз ще трохи, і видеруся теж туди, де золотно і тепло, і скину цей триклятий рюкзак, і поваляюся там, дивлячись на ступи догори ногами. Але поки ти дряпаєшся вгору, сонячна межа теж підіймається все вище. І ось уже тільки та ступа, що вище за храм, сяє останніми спокійними променями, а все, що нижче неї, покійно затягується фіолетовою патокою, темніє і м'якшає. І скоро все ще світле небо геть почервоніє, а потім посіріє, і все, що має зараз обриси, розплавиться, як віск на пательні, все стане одним і густим. І, якщо поряд будуть зарослі, в них щось гарантовано зловісно зашарудить. І тоді, якщо ти не допетраєш, де маєш спати, тобі стане так холодно,

що ти погодишся і на теплу собачу будку, тільки би нагодували гарячим часниковим супом.

— Кажуть, помагає від хвороби висоти він... — Редька цокотіла зубами й обгорталася своїм світло-блакитним у зелені черепашки шарфом, котрий за бажання ставав і ковдрою, і сукнею, і підстилкою. І капелюхом у стилі пін-ап гьорлз заодно.

— Не. Я мрію не про часниковий суп. Я про томатний мрію. А ще про нормальну таку їжу — вареники з картоплею чи деруни.

— Тю, ти ж не жив в Україні?

— Ну і що. Ти теж не жила в Індії, а карі уминаєш за п'ятьох.

— Ех, карі. М'ясо — моє всьо. Зараз би рагу бабциного навернула, вона там м'яска не жаліє. На крайняк би відбивнушку і пюре зі сметанкою...

— А я би просто салату овочевого.

— Та не. Стейк із кров'ю... А взагалі заткнись. У нас кінчаються гроші. Так що будемо хавати варену картоплю з хлібом, як селяни. Щоби нажертися. Ці падлюки чим вище, тим більше бабла деруть за хавку.

— Ну ясно, їм же її тягнути сюди треба, щоби приготувати, якщо ти раптом проходити будеш.

— А мені себе тягнути не треба?! Ще трохи, і я собі відгризу руку. Ось тільки пічку давай знайдемо. Щоби не сире їсти.

39

— Ого. Вже сухі зони почалися, — глибокодумно помітила Редька.

— Ага. Твоя спотережливість заслужить тобі колись місце головного редактора «Нешнал Джеографік», — засмівся Дордже, — пустеля, по суті, почалася вже тоді, коли кози стали длубати копитами сиру земельку. А з іншого боку, не такі вони вже і сухі, ці землі, ми просто тішимось тут гарною погодою.

Редька слухала його в піввуха. Ходіння дорогами без тіні, але з вітром, за півдня перетворило її на останнього з могікан.

— Боже, який я стиглий сенйор-помідор! — милувалася в заляпане дзеркало вбиральні так званого готелю, названого якимсь місцевим мудрагелем HILL TONE P. — Навіть у бабці на городі помідори не такі розкішні.

Бабця, що наглядала за цим на ладан дихальним місцем для платної ночівлі, про помідори з грядки явно чула давненько. В її яточці продавалися друзі людства — розчинні макарони, мило, якісь крупи в мішках, місцевий шик — ультратонкий (не набереш багато шарів, підло продереться під пальцями в найвідповідальніший момент), зате білий туалетний папір і — о, диво — знайомий Редьці ще з українських аптек біло-фіолетовий крем.

У канонічного «боро» не було іншого виходу, як бути панацеєю від усього. Розплатившись за папір і крем, Редька щедро змастила попечене лице.

— Слухай, горец, в тебе все з інтерфейсом добре? — вона кинула тюбик Дордже, що ніжився собі на сонечку, попиваючи свіжовитиснутий яблучний сік. В цій пустелі яблуневі деревця почувалися напрочуд добре. Крем рикошетом відбився від дерев'яного столу і влучив у фанерний щит із написом HILL TONE. А Дордже і вухом не повів.

— От блін. — Редька пішла випорпувати «боро» з пилюки. — Мені подобається їх почуття гумору. Чим страшніша халабудка, тим вони її пафосніше називають — у тих кольорових селах внизу ми вже пройшли і «Holiday Inn», і «4 Seasons», і «Plaza».

— Ці месні маркетологи навіть не роблять помилок у словах для ввічливості, як робить Rebok чи оцей Hill Tone. Все на світі у балансі. Скільки захотіли, стільки фарбою зірок домалювали. Цікаво, чи прилетить до них коли хто в галубом вертальоте з корпорації судитися за копірайт. Я би точно поїхала глядачем на такий процес. Послухати, як дружно рже все село з ділового білого капіталіста.

— Чудовий яблучний сік. Так і мусить бути, коли тут нічо, крім яблук, на деревах не родить, — на дні склянки Дордже ще залишилося трохи ясно-зеленої піни.

— А де тут щось родить? — Редька роззирнулася на кам'янисту долину в рідких жмутках чогось подібного на перекотиполе. — На кущах?

— Ага. На кущах родить гречка тут.

— Ух, гречка. Студентська молодість. Кожного дня — гречка. З цибулею. То типу м'ясо. А коли шикуєш, то можна і гречку з яйцями посмажити. Здається, я її наїлася тоді на все життя. А ти її хіба колись пробував?

— Я...

— Ой! — перебила його Редька. — Та ти не слабо загорів! Диви який наглий. В мене лице лупиться, як у москальки в Єгипті, а ти собі став шоколадний мулат! Чи не мулат... Ой. Та ти взагалі якось дуже сильно *на них* став подібний... — До Редьки щось смутно допливало.

— Справді? — іронічно поцікавився Дордже.

— Ага. Ти ж азіат! Ото доперла. Я думаю, з якого це дива локалі, не відаючи про твоє поліглотство, так часто з тобою перші заговорюють. Ти, правда, мовчиш, як жертвовний баран...

— Жертвовний баран не мовчить, — Дордже раптом спалахнув, — і не називай мене ніколи жертвовною твариною, домовилися?

— Та добре, добре... — замахала на нього руками в кремі Редька. — Я не знала, що ти став вегетаріанцем. Все так раптово!

— Я серйозно. Гадаю, домовилися.

— Окей. Але те, що ти азіат, це аж збуджує — так і знай. В мене ніколи не було азіатів у хазяйстві. Один був хіба, якось сподобався хлопчик. Так і не вияснила, якого він роду — кореець чи казах чи ще щось. Хотіла з ним переспати, щоби, ну, знаєш, нового спробувати, але він якийсь такий порож-

няковий виявився як лічність, що в мене аж не встало на нього.

Редька раптом зауважила, що бабця-продавщиця слухає її емоційні сексуальні звірвання зі значно більшим інтересом, ніж сам Дордже.

— Хм, — прикусила язика Редька. — А у вас дуже гарна плетена шапочка. Ви то самі? Спицями чи гачком?

Старенька запитально глянула на Дордже. Він, зрозуміло, не став нічого їй перекладати і підвівся.

— Ну, ми пішли, — знизала плечима Редька. — Прощай, рідний хілтон.

— Та не, по ходу, ми тут на ніч. Ти який люкс хочеш — із видом на гори чи з видом на гори?..

40

Вночі місцеві дітлахи з дикими криками бігали селом і дзвонили у дзвони. Редька подумала було, що то корів якихось переганяють запізнілих. Але Дордже, повернувшись від господині з кринкою гарячої води для лимонного чаю й гарячого душу, обіцяного при вході в цей гостинний двір, її потішив:

— Там сьогодні диявола виганяють з села.

— Диявола прям?

— Щось типу того. Злих духів.

— Ой мама. Знову.

— Так що не виходь надвір.

— Шо, вселиться шось?!

— Не. Виженуть ще. Як я без тебе піду?

Редька трохи посміялася й таємно потішилася тим, що Дордже бодай якось окреслив свою до неї прив'язаність. Хоча, хто, як не він, напередодні говорив про те, що прив'язуватися не можна ні до чого: ні до власності, ні до місця, ні до людей, ні до тварин. Редьці було легко з власністю і з місцем — в неї не було достоту ні того, ні іншого. А з людьми і тваринами, то

вже як коли. Зараз їй, наприклад, нестерпно бракувало рудого пса, що жив у них у Києві в дворі й щопівночі підходив під її балкон — безсовісна Редька якраз викидала з висоти всілякі м'ясні й жирні обрізки, плюс іще кісточки та інші недоїдки. Якось у травні під балконом, сполохавши пса, ненароком опинилася закохана парочка. Редька за звичкою й інерцією сипонула щедрю пригоршню помиїв: *да не оскудеет рука дающего*. Мати рідна, скільки було вереску й матюків від лебедів кохання! Всі довколишні пси солідарно вили й гавкали. Редька перелякано чекала, що от-от до неї вломиться перекирваний гопнік із телячими жилами на вухах і його розгнівана красуня з пофарбованим борщем на червоне волоссям. Борщу в той день лишилося особливо багато — бабця заходила, трилітрову банку принесла, в чергове забувши, що Редька не їсть густого у борщах і зупах із раннього дитинства. От котлети — то давайте, будь ласочка. Котлетою по голові навіть опівнічний рудий пес не отримає, не те що реготливо-вересклива білявочка. Але тоді пронесло — парочка не заявила, видно, подумавши, що то вони якусь бабусю й розізлили своїм гормональним вуркотінням. Покричавши щось трохи про стару заздрісну суку і клімакс, юні закохані побили об стіну будинку свої пивні пляшки, (хлопчик ще посцяв у квітник, а дівчинка кричала екзальтовано: «Да, Льоша, правильна!») і пішли в травневу ніч слухати солов'їв і вдихати яблуневий цвіт. Рудий пес тоді з'явився аж під ранок. Встиг до приходу двірника.

— Ну що, ти в ванну? — вирвав її зі спогадів Дордже. — Чай уже заварився. Хай охолоне.

— Ага, — відповіла Редька, — здається мені, тут у них, крім яблук, ще родить обліпіха.

В темряві знову пронеслися дітлахи, калатаючи тепер ще й у порожні відра й репетуючи так сильно, що в жодного порядного духа не стало би сили їх слухати.

— Н-да. Обліпіха, яблука і чорти. А ти кажеш — земля не родюча.

Редьці вкотре хотілося понити і сала.

— Диви, — показувала вона Дордже округлий білий камінець із пурпуровими прожилками, — правда, подібне на корейку? На бекон. На підчеревину. На копчене сало з м'ясом і шкіркою, яку треба довго жувати.

— От тут філолога і видно.

— А чо філолога? — не дуже второпала Редька. — Просто бідну голодну Харитю...

— Ех, чулен по тобі плаче. — Дордже іронічно, втім, не без ніжності, глянув на Редьку.

— Чулен? — перепитала вона. — Чулан, ти хотів сказати? Темний чулан такий, куди в радянських віршиках запроторювали нещасних ляльок?

— Чулен, моя лялю — то практика, під час якої харчуються виключно екстрактами цілющих рослин і, власне, енергією мінералів — чогось же ти на них облизуєшся?

— Ну... — Редька мимоволі потерла зубами об зуби, уявляючи собі, як воно — жувати мінерали.

— Просто так значно простіше досягти зосередженості, не відволікатися на пошуки звичайної матеріальної їжі і, якщо хочеш, банально очистити організм.

— Це точно що очистити, — похитала головою Редька. — До табула раси. Круче всякого гербалайфа... Ой, а як тут далі?

Те, що дотепер вона вважала дорогою між лисих кам'янистих пагорбів, зараз стало річкою. І, навіть якщо й не дуже глибокою, мочити ноги не хотілося. Напрямок, бажаний джіпіесом, був ясний, як весняна днина: тільки вперед і тільки з піснею нібелунгів.

— Джіпіес, май ес... — пробурчала Редька.

— О, тут є стежка догори. Бачиш? — Дордже вже показував кудись пальцем. — Видно, вода й сильніше підіймається. А мулів якось від села до села тягти треба.

Редька, уявляючи себе покiрним завантаженим мулом, посунула вслiд за Дордже догори. Важко було уявити, що там, десь далеко попереду, як закiнчиться цей каньйонисько, ще стоятимуть якiсь села й житимуть люди. Хоча їй, певно, через раз було важко повірити, що вони в цих мiсцях не одні.

— Пора вже звикнути й до дежавю, й до рюкзака, щоб він пропав...

Редька скривила болiсну мiну, але Дордже їй не побачив — він впевнено просувався вперед по стежцi, що вела їх на вузький, продовбаний ерозiєю і людьми, карниз.

— Нда. Зашибiсь. — Редька збиралась плюнути вниз, туди де змiїлась пiдла рiчка, але, зваживши на висоту і забобонність, передумала, зiтхнула й почвалала далі.

В деяких мiсцях цього карниза доводилося лiзти ледь не навпочiпки — так низько нависала «стеля». Та ще й осипалася пiд пальцями глина з камiнням, крихка порода. В добру погоду кам'яна пустеля мала виглядати надзвичайно красиво — від теракотового до сиво-фiолетового кольору скель, червоні прожилки по бiлому камiннi, блискучі смужки кварцiв. Льодові вершини замість рамки, зелена рiка й чорне камiння внизу. Печери, видуті вiтром у жовтих вертикаль-них стiнах, як сотні очей допотопної тварини.

Все це заворожувало. Але явно не зараз. Зараз був тільки клятий пiсок і трикляте камiння з-пiд нiг. Щоразу, коли нога ковзала вниз, не змiгши переступити через чергову трiщину, Редьку кидало в пiт. Спині ставало раптово жарко, а животу холодно. Одне втiшало Редьку — у сезон дощiв, коли тут усе розмито і чвакає, їм би точно настала глина.

«Як це романтично — закохані зриваються зi скель. І на-завжди лишаються разом. Ага. Про нас би складали пiсні. Якби знайшли, звичайно».

Раптовий порив вiтру з пiском зiрвав iз Редьки захисні окуляри. Вона на мить ослiпла й втратила рiвновагу. Зато-чилася, крикнула. Дордже, що йшов перший і страхував їй,

саме вчасно обернувся і схопив Редьку за руку, щоби та не погуркотіла слідом за окулярами й камінням, котре ще геть недавно нагадувало їй сало.

— Дякую! — прокричала вона, — в тебе не знайдеться запасних окулярів?

— Тільки для зварки!

— Для сварки?

— Для зварки!

Їм доводилося кричати через цей вітер. Редька все одно нічого не розуміла. Видимість ставала ще гіршою. Але тепер Редька вже боялася питати своє нудне «Ще довго?» Хто, як не вона, забезпечив цей розслаблений темп із повною сракою в пакеті?

— Ще трохи! — прокричав, ніби читаючи її думки, Дордже, і мало сам не зірвався.

Редька пам'ятала одне — якщо запанікувати, кіна не буде точно. Тому ліпше думати не далі за наступний крок і втикання палки для ходьби в непевну стежку на цій глино-скелі.

Внизу, під ними, раптом дуже чітко пролунав стукіт копит. Просто по річці через пориви вітру проскакало четверо вершників. Одним із них була жінка в пурпуровому одязі. Та ще й собака за ними то бігла, то пливла. Редька непевна вже була, чи то їй усе не привиділося. Промовчала і подерлася далі.

— Сядемо перепочити? — спитав Дордже. — Вже ніби рівніше буде.

Вони сіли. Важко було захиститися від вітру самими лиш наплічниками й капюшонами.

— Ну шо, ще сала хоч'?

— Хочу, канешно. Хто ж його не хоче. Сиділа би собі вдома на диванчику під теліком, наминала сальце з хлібом, часничком і бабциним борщем. Навіть би густе повиїдала від щастя. І серіал би з бабцюю дивилася, й не пікала б. І печиво «Марія», хоч який садист його придумав, теж би їла. З варенням, правда. — Редька майже солодко позіхнула.

І тут же у відкритий рот отримала пригоршню піску.

— Ого! — через посвисти вітру Дордже знову мусив кричати. — Давай таки ходімо! Тут серйозна буря намічається.

Редька з дикою неохотою підвелася. Аби її воля, вони би тут і заночували, накрившись спальниками. І точно стали би двома соляними стовпами на ранок...

Обіцяне «рівніше» насправді означало доволі небезпечний спуск із карниза в долину. Небезпечний головно тим, що часто не ясно було, куди ставити ногу — колючий вітер або здіймав на стежці куряву, або просто періщив тою ж курявою в очі.

«Отак от люди й губляться... — сама не знати чого, подумала Редька. — Той, хто попереду, думає, що ззаду все в порядку, а той, хто позаду, не може його наздогнати чи бодай викричати...»

— Ми вже внизу?! — крикнула в піщані сутінки Редька, сяк-так здолавши спуск. Ноги їй тремтіли, запізніла паніка готова була стиснути горло спітнілими брудними пальцями.

Редьці зараз дико хотілося почути його голос, взяти за руку, отримати доказ того, що все добре, що вона молодець і що вони скоро прийдуть. Але ніякого голосу не було. І в який бік пішов Дордже, не визначив би зараз жоден джіпієс. Редька обернулася довкола себе, враз переплутавши всі напрямки. Куди йти і звідки вона прийшла? Стіни піску довкола то вщільнювалися, то на секунду прозорішали, але того не вистачало, щоби навести хоча б якусь різкість. І тоді Редька зробила те, чого робити було не варто: побігла. Навмання, куди навіть очі не дивилися, в сліпій надії ступити на хвіст своїй удачі й догнати зниклого Дордже.

Редька не знала, скільки вона пробігла, поки остаточно вибилася з сил: бігти проти шквалу з важким наплічником, при цьому намагаючись докричатися до невидимого компаньйона — справа завідомо програшна.

Вона спинилася, щоб віддихатись. Зараз, ще секундочку і, може, зніме рюкзак, і взагалі собі сяде перепочити, а там,

гляди, і вітер вщухне, і всі всіх знайдуть — що тут шукати на такій площині, коли нормальна видимість? Було б тепліше, і поспати б можна було, прилягти... все буде добре. Головне — не панікувати. Страх — це найтупіше.

Поки Редька проводила собі свій сеанс НЛП, ліва нога її плавно занурювалася в м'який пісок. Так непомітно і ніжно, що спершу все скидалося на якусь новітню спа-процедуру. Дивні думки навідали Редьку, перш ніж вона збагнула, чим ця процедура може для неї закінчитися. Редька щодуху заверещала, але вітер знову задув пригоршню піску їй просто в рота, довелось заткатися. Ліва нога спершу ще намацувала щось тверде під дуже крутим кутом, але й вона повільно стала потопати в підступному піску. Це не скидалося на зав'язання у болоті — нічого не чвакає, не засмоктує. Навпаки наче присипляє, хочеться перестати противитися і закрити очі. Стає добре, тепло й затишно. Поки не розумієш, що це ж насправді пизда прийшла.

Редька зметикувала, що, відчепивши й штовхнувши подалі від себе наплічника, вона «схудне» кілограмів на п'ятнадцять, а значить, потоне не так швидко.

— Де ти, йобаний у рот, ну де ж ти?! — розпачливо шепотіла вона, неслухняними пальцями розщіпаючи лямки. Пісок сягав уже вище колін.

Дордже, напевно ж, збагнув, що з нею щось не те, і зараз мусить її знайти, інакше все якось занадто тупо. Накаркала, курва, про сенс життя — побачити гори, і цього достатньо. Побачила? Тепер відчуй. Горам ти теж полюбилась, очевидно...

Легко сказати — штовхнути наплічник. В реальності він зовсім не шар для бовлінгу на змащеній доріжці. Відкинула, наскільки могла. Але не на тверду поверхню — пісок вирішив прийняти в дар і наплічник. За компанію.

Сил не лишалося жодних — тільки тупий безсилий відчай, що навіть до паніки не дотягував.

Отут і показався старий друг. Чи то пак, «май пренд» — не-реалізований провідник Амі. Цей силует Редька упізнала би в будь-якому тумані чи бурі.

— От йобаний піздец, — в таких ситуаціях класична поезія на думку чогось не спадає, — я ж не тебе, підараса, кликала.

Знову цей стукач, і знову рушниця. Тепер іще й націлена в її бік. Ну і круто. Принаймні раз і все. Без медитацій на тему.

Але щось ця рушниця до неї безсовісно близько, і якась вона тупа взагалі. За секунду Редька збагнула, що то вона просто іншим боком.

Ламаючи нігті й здираючи до крові обвітрені пальці, Редька вчепилася у приклад. Якби їй ненароком зараз натиснути на курок, все закінчилося би сумно і для неї, і для її несподіваного рятівника. Дуже важко тягти своє тіло наверх, коли щось його тягне донизу. Тим більше, те *щось* у сто тисяч разів сильніше, ніж ти сам і та смішна людська сила, що тобі допомагає. Якби підземний пісковий демон у якийсь момент не позіхнув і не відволікся на щось цікавіше за Редьку, її би волами довелося тягти з цього ніжного смоктуна. Але де тут найти волів? Редька пам'ятала з якихось фільмів, і задній двір її мозку цей спогад зараз подав, як до обіднього столу: чим більше борсаєшся, тим сильніше зав'язнеш. Тим швидше... Було це про пісок чи про болото, Редька точно сказати не могла, але, уявивши собі весь жах потонути навіть не у воді, а в сухій, колючій, задушливій сірій пилюці, вирішила не експериментувати. Сяк-так їй ще вдалося перекинутися на спину — провідник вчасно зметував, куди її тягнути. Поволі тіло з холодної піщаної могили опинялося на холодному піщаному вітрі. Пісковий демон-сисун, очевидно, таки на неї плюнув: захуда якась попалася.

Схопивши її за шкірки, Амі відтягнув Редьку подалі від страшного місця. Вона намагалася віддихатися й осягнути,

що з нею сталося. Але й сидячи тут, між хвилями колючого піску, що носився хаотично перед нею, Редька могла бачити, як поволі потопає її улюблений п'ятидесятилітровий наплічник Deuters. Точніше, п'ятдесяти п'ятилітровий. 45+10.

Редька саме збиралася піддатися запізнілій панічній атаці, як позаду почувся короткий крик і звук глухого удару. Капюшон не давав можливості миттєвого повороту голови на потрібні градуси — одним оком Редька бачила, як качаються по землі два тіла. Відтак одне тіло сіло на інше й заходилося його душити. Редька підскочила.

— Ні! Ні!!! — закричала вона й, не розібравшись, хто де, заходилася копати їх ногами. Враз збагнула, що поре дурню, й спробувала розтягти бійку. Але той, що сидів згори, сам раптом зупинився й зліз із того, що внизу. На землі лежав Амі. Його лице не виражало нічого. Редька подала йому руку. Він кивнув, але встав без її допомоги. Дордже глянув у бік наплічника — і це був останній людський погляд, отриманий цим виробом німецько-бангладешської індустрії.

Дордже щось сказав провіднику.

— Він врятував мене! — на вухо прокричала Редька.

— Ходім. Я сказав йому, що тепер ми квити.

Дордже не відразу зміг відшукати свій кинутий наплічник. Буря, здавалося б, уже збиралася затихнути, як тут же лютувала з новою силою. Найстрашніше було завивання вітру в камінні. Вертикальні стіни скель і химерні наскрізні печери — воістину нелюдська флейта.

42

— Хижа ж земелька тут. Красива, мовчазна і хижа. — Редька тут і там озиралась через плече, боячись якихось надуманих земляних духів і водночас до них підлизуючись.

— Яка б вона не була, але земля, як і всюди на світі, є тут серйозною власністю. І достатньою причиною для того,

наприклад, щоби жінка мала собі двох чоловіків. Як ота тета з готелю HILL TONE, щоб ти знала.

— Ого, а з виду така звичайна бабуся...

— Та в цьому нічого незвичайного нема. Таке тут ще з бонських часів.

— Слава демократичним традиціям! — зраділа Редька.

— Бач, тут народ не тільки демократичний, але й практичний — так їм легше впоратися із землею, коли на одну багатійку припадає двоє економів із періодичними сексуальними функціями.

Після «сексуальних функцій» Редьчина увага перемкнулася в автономний режим.

«Одне в цьому всьому прекрасно, — міркувала, все ще віддихуючись від їх ледь не смертельної пригоди, Редька, — канув мій спальничок у пісочок, тож тепер спатиму з тобою в одному. Хахаха. Злая жінщина. Каварная Матільда».

Де їй було знати, що галантний Дордже з легкістю віддасть їй свій спальник, вдовольнившись, як робили геть усі місцеві, кількома важкими синтетичними ковдрами китайського виробництва. На тих шкурах невбитих іграшкових ведмедів можна було побачити всі чудеса світу й особисті мрії розробників. Від снігових леопардів з оленями й полуницею до мулатки в бікіні з такими ж оленями і горою Фіджі на задньому плані. Аж Редьці у добротному Дордже спальнику стало заздрісно.

— Мені все одно трохи холодно... — використала вона канонічну бабську брехню. — Можна я підсунуся ближче?

Мало який чоловік за всю історію людства на землі не повірив би у цю брехню, навіть пригадавши факти з підручника біології: у жінок більше підшкірного жиру, та й взагалі в них вищий теплозахист і здатність адаптуватися. Зазвичай в таких випадках пригадуються інші факти з цього ж підручника. Тільки Дордже рідко робив те, що підшивалося під гриф «зазвичай». Засинав собі спокійно, як безстатевий ангел. Це вже навіть перестало Редьку й злити.

І вже вкотре на ранок від висоти лице їй запухало так, що Редька, не задумуючись над політкоректністю, називала себе бурятом після випускного.

43

Тепер навколо залягла снігова пустеля. Тиша була такою дзвінкою, наче хтось двома щипцями крізь вуха намагався проколоти тобі голову й заселити срібну нитку.

Дордже ступав снігом важко, роблячи глибокі, вище коліна, чорні лунки. Під злежаним, ніким не ходженим снігом спало дрібне каміння. На таке слід було ступати особливо обережно — котилось, як навіжене, ногу підвертаєш за секунду.

— А я легенька, я перескочу! — Редька плигала сніговою кіркою, поки це не крикнула.

— Ой. Провалилася по яйця...

Залишався останній ривок до перевалу. Дордже запропонував трохи відпочити.

— Ми добре по часу встигаємо. Сядь віддихайся. Перетинаємо державний кордон, як не як. Офіційна справа, хе-хе. Тай треба ж якось відмітити щойно здобутий кримінальний досвід. Ми з тобою, Редько, тепер нелегали.

— Та ну? Значить, он як китайці на Барабашова почувуються.

— На чому?

— Базар такий харківський. Не думала, що незаконно емігрую у Китай.

— Та фішка в тому, що не ясно, де тут Китай мав би починатись, чи ліпше би закінчуватись. Ану, глянь. Цю карту або шизик малював, або китайська контра. Он, дивись на горизонталі. Ми зараз на перевалі, далі на північ має бути різкий спуск і ущелина. А ти що бачиш?

— Де?

— На півночі.

— А де північ?

Дордже тицьнув пальцем кудись у лівий бік. Редька повела туди оком.

— Там гострі гори.

— Ага. Хребет якийсь. Тут, ніби все навпаки, на карті. Або ми зайшли не туди, куди думаєм.

Схили, що розкривалися книжками, чергували сніг із камінням. Південний схил був сіро-чорний, подекуди вкритий сухою травою. Північний — білий, запорошений, не пещений сонечком.

— І чого ж сюдою ніхто не ходить?

— Гм. Скучила за буцигарнею?

— Ні, просто цікаво.

— Бо всі ходять іншим шляхом, добре протоптаним і торговим. А тут так — хіба п'яний пастух чи ідіоти типу нас.

— Ми не ідіоти. Ми любителі екскурсій, хехе.

— Точно. І якщо пощастить, нашим туроператором стане прикордонний наряд. Акція місяця — круїз видатними пам'ятниками китайської карної культури. Плата за фотографії — правда, тільки наші, портретні — входить у вартість пакету.

Над чорними гострими скелями, як душі лежалого на них тисячоліттями снігу, злітали драконами, тиграми, мулами, птахами і рибами хмари. Довго дивлячись на спокусливі снігові гірки під самими вершинами, такі рівні, пухкі й чисті, як гірки для санчат і лиж у дитинстві, Редька от-от вже була готова побачити, як ковзне звідтіля донизу котрийсь із заморожених у льодовику доісторичних хлопчиків. «Слава глобальному потеплінню і моєму розмороженню! — крикне він, помахавши рукою. — Бувай здорова!»

— Ні, все таки ходімо. — Редька підвелась на рівні ноги. — Шось я замерзаю, кажись. В прямому сенсі. Починаючи з мозку.

— А. Ну то не страшно. Не мозок красить жінку.

Редька вже навіть не реагувала на подібні закиди.

— О. Я, здається, бачу прикордонний стовпчик. — Редька казна-чого понизила голос. — Це ж прикордонний стовпчик?

Дордже і собі глянув на низький білуватий на тлі пожухлої трави, паралелепіпед.

— Точно.

— То ще трохи, і я цілком офіційно порушу закон?

— І зіпсуєш своїй старшій у анкеті графу «родинні зв'язки». — Дордже ще вдавалось посміхатись.

— Єдине, що коли нас упіймають китайські прикордонники, навряд чи справжня китайська тюрма буде нагадувати ту нашу клуню з декоративною вишкою і золотими замочками в дверях.

— Ну, хіба тим, що замочки китайськими були...

Під самим перевалом сніг уже був суцільним, обійти його було ніяк. На секунду Редька подумала, а що, якщо снігу тут взагалі по два, чи по п'ятнадцять метрів, чи там тріщина яка-небудь у льоді, куди вони проваляться, і ніхто їх ніколи не буде шукати?

І тут же провалилась. Правда, знову лиш «по яйця» і, на щастя, інша нога так і залишилась на примороженій поверхні.

— Давай руку.

— А як це ти сам не провалився?

— Бо сам я вже і так іду по дну провалля.

— Ой-ой-ой. Метафорист великий. Простіше можна?

— Та куди уже простіше. — Дордже посміхнувся. — Хочеш відпочити?

— Не, давай дойдемо вже.

Десь внизу на бурих схилах спокійно паслися легкі й граційні блакитні вівці. Ковзнув, розтинаючи небесний ультрамарин, чи то шуліка, чи сіро-білий орел.

— Фотошоп якийсь, — буркнула Редька.

Чим ближче до перевалу, тим було тяжче йти. Ніколи б не подумав, що те, що видається кількома десятками метрів, може так довго розтягнутися в часі. От ті стовпчики вже було добре видно, а дійти до них так і не дійдеш зразу, і лінія кордону наче втікає від тебе...

Редька дивилася вже суто собі під ноги. Крок за кроком. Стрибок за загрузанням. І тут, обернувшись, вона нарешті побачила ряд стовпчиків у себе за спиною. Хоча до фактичної лінії хребта ще треба було йти.

— Давай, давай, Редисочко.

— Хуїсочко! — хекала вона.

— Ну ти ж зібралася на Білу Гору? От тобі легенький тренінг. А поженуться прикордонники, то й репетиція втечі від диких звірів буде.

— Не водяться ніякі дикі звірі на таких висотах! Ти достав мене. Бери он сам рюкзак — емансипація скінчилася. Я знедолено, як всяка порядна горпина, далі лізу накарачках.

— Ну, заради такого візьму, звісно. Заодно введеш в оману китайські радари. Подумають, то як заблукав.

— Думаєш, тут є радари й прикордонники? — Редька по волі віддихувалася. — Ой, мамо, я умру так рано...

Страх смерті справді слабо пульсував у неї за маршрутом «грудина — скроні». Серце найрясніше калаталося в горлі, повітря, що його вдихаєш зазвичай, наче воду п'єш, тепер не тамувало спраги.

«Скільки тут відсотків кисню? П'ятдесят?..» — Редька добре знала, що ліпше про таке не думати. Але як дихати правильно, її ніхто ніколи не вчив. Дивно, що Дордже жоден симптом гострої гірської хвороби не чіпав.

— Фігово тобі? — співчутливо поцікавився він. — Пий давай.

— Та я вже п'ю і п'ю, холодно пити! — запротестувала Редька.

Пити треба більше.

Він поскрипів зім'ятою пластиковою пляшкою з водою. Редька хильнула трохи, й тут же її знудило.

— Фак. Не дивись, — прошепотіла зовсім зблідла Редька. Дордже зітхнув.

— На. Це допоможе.

І, замість очікуваної хвилини тому Редькою магічної формули, простягнув їй звичайну пігулку. «Мох» — прочитала Редька затерті букви.

— Шо це за мохи і лишайники?

— Це даймокс. Пігулка від хвороби висоти.

— І ти тільки тепер мені її дав?! — Редьчин хрип, помножений на злість, звучав погрозливо.

— Я тільки тепер її випорпав. В кишені флісу ще з Альп завалялося. Тут в аптеках я ж дивився вниз — пам'ятаєш? — не було.

Редька нічого не пам'тала. Випила таблетку, закрила очі. Кров шугала в голові туди-сюди, тривога не полишала тіла, і це було найбільшою незручністю.

«Видно, за мною шуліка сюди...» — приречено подумала Редька.

Кілька наступних кроків, які вона вперто пройшла, наперекір благанням Дордже посидіти, явно дали їй знати, що до перевалу їй як до кінського петра, і що лежатимуть її білі кісточки на білому снігу, як нагадування всім зухвалим про те, що:

— Нефіг було мені скакати, як козі облізлій, там, внизу, і тут, вище, по снігу! Зекономила б сили, то й вижила би. А тепер я здохну. Іди без мене, тобі треба зникнути, перш ніж намалюються пагранци!

І Редька підкошеним колосом гепнула на сніг. Від жалю до свого даремно прожитого молодого життя у кутках її очей зібралися пекучі сльози, і вся картинка дівчинки, що лежала навзник на снігу під безжальним Гімалайським небом, за просто згодилася би для передкінцевої сцени американського

кіна про дружбу й вічність, якби не пекельний Дордже, що вліз у кадр і поламав весь пафос:

— Ходи, василино. Оно вже перевал насправді. Я вже бачу вершечки плоскогір'я.

Редька, що вже встигла була заплющити *для вічного сну* ясні очі, недовірливо одне розплющила.

— А не пиздиш?

— Не. Не пизджу. Чи як правильно: не пиздю?

Редька сіла на снігу.

— Киш, какашечний! — кинула льодяну грудку в бік шуліки, що все ще наганяв собі апетит, кружляючи неподалік. Від різкого руху закашлялася, і все ж заходилась вставати.

— Наша дума, наша пісня, не вмре, не загине. Хуй всім. — Видерлася догори по Дордже, як в давнину видиралися запалювальники вуличних ліхтарів на стовпи.

— А про погранців, то не переживай поки, — заспокоїв її Дордже, — тут тільки гори дикі навкруги, до найближчого села ще пиляти і пиляти. А там от уже й застави.

— І засади.

— І засади. Нічо. Ти ж умієш по-китайськи говорити?

— Ага. Ніхау, сяй сяй, каліфана і пухавіка.

— Шо-шо?

— Ну, пуховик по-їхньому. Наш сусід дядя Ігор колись у Китаї їздив. Набрався там лінгвістики.

Редька ледве дихала, а все ж очі чіплялися за горизонт не гірше, ніж кирка скалолаза.

І тут зненацька перед її очима постало у всій своїй красі Тибетське плоскогір'я. Дивний, неземний пейзаж, лілово-рожева пустеля, зім'ята і вигнута, від краю до краю заселена скоріше духами, ніж гіпотетичними людьми, безкрайня й мовчазна, чужа і магнетична, не схожа ні на що до неї бачене.

— Гори... ті... вони дійсно зовсім іншої породи. Як то так?

Редька роздивлялася химерні «труби» і печери, колони й шпички, що ними рясніли стіни й дахи цього горішнього

поверху світу. Жодних стежок не було видно. Куди йти далі, ніхто не знав. Сигналу не було давненько. Вочевидь, тут, у прикордонній зоні, все глушилося. Однак, іти було треба.

— Давай вшиватися. Ще налюбуйся. Обіцяю.

Дордже ще раз озирнувся довкола. Виявляється, поки Редька стриміла тут із відкритим ротом, він уже встиг пройтися туди-сюди вздовж перевалу, видивляючись шляхи спуску.

— Золоте правило альпіністів: дряпайся високо, а спи низько. Ходімо. Зараз тобі стане легше. Спуск — найкращі ліки.

44

Люди в цих краях були тихими. Кричали хіба на худоб, й дивовижно співали.

— Дуже на наші пісні схоже...

Не бажаючи переривати багатоголосого жіночого співу, Редька зупинилася і трохи почекала на дерев'яних сходах будиночку, котрий вони бачили ще здаля, хвилин за тридцять до того, як сюди дійти. Чиясь скромна оселя чи сезонна корчма для погоничів яків.

— Може, в них іще сало з часником знайдеться? І борщику?

— Не знаю. Співали вони стару тибетську пісню. Навряд чи тутешнім богам у дар варився борщ.

Дордже увійшов до кухні першим. Спів затих. Чути було, як жінки розмовляють із прибульцем. Редька чекала на східцях, завузьких навіть для її 36-го розміру взуття. Нарешті Дордже гукнув і її.

Очі не поспішали звикати до темряви. У кволих відблисках вогню Редька нарешті розгледіла двох старших жіночок, що сиділи біля грубки-боа. Одна підгортала коров'яків, інша роздувала полум'я через велику, розширену на кінці, металеву рурку.

Третя жіночка, очевидно, господиня, в масивних золотих сережках, із низкою крупних намистин бірюзи й гірського корала на шиї, привітно посміхнулася до Редьки. Відтак заправила дві чорні коси за пояс теплого смугастого кітина. Налила подорожнім солоного чаю з маслом. Безкінечний напій — скільки не випий, все одно доливають, люди тут не жадні.

У пофарбованих на синє стінах, певно, завжди були сутніки. Темно-червоні з зелено-синьо-жовтими розписами меблі невиразно нагадували Редьці щось штибу дитсадка. Хоча який міг бути дитсадок у такій гамі?

Вогонь тихо шкварчав під казаном із рисом. На даху галасували запізнілі птахи. Чорна кицька заскочила на глиняну лавицю, вмуровану тут по півпериметра, потяглася, погострила кігті об килимок, постелений для тепла, і раптом зашипіла в порожнечу кімнати. Жінки підскочили й підняли галас. Одна набрала повні пригоршні зерна із діжки й, крутячись довкола, заходилась його розсипати, відтак, зачерпнувши ще, вибігла з галаканням надвір. І, не знайшовши під рукою ніякого гучнішого за порожню мідну каструлю, взялася лупити в неї великим дерев'яним черпаком. В той же час господиня схопила з полиці дерев'яне барильце й, зануривши в нього дерев'яну лопатку форми павиного хвоста, зачерпнула рідини й тричі покропила місце, на яке сичала кицька.

Редька спостерігала це все з відкритим ротом. Спати явно перехотілося.

Жінки тим часом поволі заспокоїлися. Господиня щось сказала Дордже, і всі вони тихо засміялися.

— Що? Що таке? — Редьці не вірилося, що ця статечна компанія ще хвилину тому виробляла таке, що обзздрився б і найталановитіший постановник сучасного етно-театру.

— Та нічо. Питають, що ми таке за собою приволочили, що вона аж мусила кропити святою водою з гомпи Гар.

— Шо це за така спеціальна вода?

— А я звідки знаю?

— То спитай.

— Та блін. Дай людям спокій.

— Ну спитай же... бо стукну.

Редька примірилася носакон черевика до його гомілки. Дордже зітхнув: дуже страшно.

Він досить довго говорив із жінками. Відтак повернувся до Редьки, що нетерпляче виблискувала очищами з темряви.

— Це вода з джерела, що витікає з храму Гар, просто з-під статуї Гурі Рінпоче. Яка, в свою чергу, дивним чином була піднята догори живим деревом, що виросло просто під нею. По всьому тому струмку навіть у найлютіші холоди росте ясна зелень. Не знаю, як ця рослина перекладається, але її вони також висушують і лікують всіляку гидоту чаями й притирками з неї.

— А ми будемо десь там поблизу йти? — позіхнула Редька.

— Це вже, сама знаєш, як карта ляже. В прямому сенсі.

— О. У них півас продається тут, може? — запримітивши за склом шафки золотисте горло пляшки, Редька відразу ж забула про всі свої духовні інтереси.

— Я би не радив.

— А я би не питала поради. Хочу пива.

— Ти ж тільки що стогнала від холоду?

— Клин клином, сам знаєш.

За якийсь час Редька вже пила крижане пиво, гріючи роззуті ноги в термошкарпетках біля розпеченої пічної труби.

Дордже сам до себе засміявся.

— Ти чого?

— Та так.

— Кажі!

— Кумедно, що господиня універсальний спосіб вигону духів вживала, а прийшли тітки — точковий.

— В сенсі? — Редька вдоволено прослідкувала шлях своєї пивної відрижки. Прекрасна культура — тут такого встидатися не прийнято.

— В сенсі, що розсипанням зерна і биттям у барабани завдають нестерпного болю і так нещасним духам-пертам — шинам і серакам.

— Сракам і шинам?

— О, то ви знайомі. То вже я думаю, з якого ти милого вічно голодна. Дивися, бо ще й тобі зерна під хвіст насиплять... — Дордже сміявся, і жінки сміялися з ним, дарма, що не розуміли, про що він зараз.

— Ну і ладно. — Редька відвернулася в інший бік.

— Шини і сераки вічно помирають від хвороби. І не можуть ні виздоровіти, ні навіть погризтися один із другим. Того єдині реципієнти їх тяжких недугів — люди.

Крізь маленьке віконце видно було, як сонце скоро зовсім зникне за химерною горою.

— Чуєш, До, ану спитай в цієї тети, чи ходила вона коли за он ту гору.

Дордже покійно спитав.

— Ну?

— Тета каже: я шо — дурна? Чи роботи не маю?

— Так я і думала. Ніхто з місцевих толком і не підозрює, що тут є ще люди, крім них. Мало хто за ближній горб зайде, коли він не по дорозі до іншого села.

— Ну, це нормально, думаю. Це тільки ми, придурки в їх очах, можемо з рюкзаками по добрій волі горами валанцатися, — знизав плечима Дордже. — Нічого не продаємо, дітям їсти не несемо — поторочені якісь. У них у мові навіть нема свого слова «краєвид». Вони англійське «View» вживають. Дуже смішно виходить.

— А найбільші експлорери в них — пастухи, — провадила собі Редька. — Та й то вони вниз ідуть зазвичай, бо скільки тут тої трави. — Редька відчувала в собі пробудження юного

натураліста. — Коротше, ховайся тут хоч цілим мегаполісом. Тільки доріг не прокладай і шастай не сильно.

Дордже довго й прискіпливо дивився на Редьку, відтак посміхнувся.

— Що? — насторожилась вона.

45

В синьому небі наче хтось пролив сквасніле молоко, не розбовтуючи. Тим більш сюрреалістично на такому тлі червонів великий і, здавалося, давно порожній монастир на пагорбі понад селом. В декотрих місцях його стіни, як і мур довкола нього, були фарбовані смугами трьох кольорів — теракотовим, білим і сіро-зеленим. Над входом проти сонця виблискувало щось, що Редьці звідси годі було роздивитися.

Поки Редька роззявляла рота, Дордже швидко йшов у бік села, дивним чином не здіймаючи за собою куряви на цій запилюженій широкій дорозі.

— Ого. Та тут не село, а цілий форт! — аж присвиснула Редька, підійшовши ближче. — Диви, які укріплення. Від вітру чи від демонів?..

Під криваво-червоними стінами поселення спала на зігрітій землі ціла зграя кудлатих чорних псів, подібних на ротвейлерів. Інших псів у цій місцевості Редька взагалі уже не бачила. Поміж псами сидів, торочачи в пальцях край своєї груботканої жуби¹, місцевий дурник. Забачивши подорожніх, він підскочив так високо, що Редьці здалось, ніби вона марить. Наступної секунди він уже був коло них і щось таємниче шепотів Дордже. «Махакала, Махакала!» — робив він страхітливі очі й тикав пальцем у бік низеньких дверей, завішаних старою рядниною.

— Шо вже є? — спитала Редька.

¹ Верхній одяг у регіоні. Роба, халат.

— Нічо, — глянув на неї Дордже. — Туристам пропонуються відвідини храму страшного Махакали, трансформованого в демона індійського божества Шіви.

Все це він казав, затиснувши голос так, як виходить, коли затискаєш носа. Імітував тьотю з мегафоном, очевидно.

— І що в ньому страшного?

— Для тебе мало чого. Фрески пам'ятаєш? Там, де багато очей і язиків?

— А. Ходяче желе з кинджалом?

— Ага. То ж не твої страхи художники змальовували. А так-то, кажуть, із шафи, де замкнений його дух, ще донедавна ночами чулося виття і текла кров. Якось навіть пару людських черепів знайшли. Страшно?

— Дуже. Пішли, заїдемо. — І Редька рішуче рушила до дверей.

Блаженний скочив перед нею, як чорт на ладанному батуті, й відчайдушно закривлявся й замахав руками. Відтак із одного з мішечків, що висіли в нього на поясі, він дістав переконливих розмірів голку, підняв її до Редьчиних очей і впустив на землю. Голка дзенькнула об камінь і відскочила.

— А тепер що є? — знову обернулася в бік Дордже Редька.

— А, ну так. Турист має бути чоловічої статі. Жінок після восьми років до Махакали не пускають... — засміявся він.

— Дуже демократично! — Редька взлостилася і гупнула наплічником об землю. — І при цьому в сусідньому селі у тети аж два чоловіка!

— Чоловік і Махакала — це тобі не Чук і Гек. — Дордже вже розшнуровував черевики. — Нічо, гірка Редька, я за тебе свічку поставлю. А ти мені пиво потім, ага?

— А я тобі фінгал. Іди давай! Поки дяпчик кинджал не в'язав від пояса.

— А в іншому мішечку знаєш, що у нього?

— Не знаю і знати не хочу.

— Ну і даремно. Штука помічна.

— Вали вже, етнограф.

Редька стриміла, чекаючи на нього, як виявилось, на даху якоїсь будівлі. Дивне тут селище, наче з кубиків чи сходінок — одні будиночки стоять на інших, ще вище на них приліпилися ґомпи, котрі незрозумілим чином ще й виявляються старішими за все інше.

Небо над селищем тепер вже загорталося сіро-червоними спіралями, а хмари рвались, як шматки паперу, зачіпаючись за колючі кущі на схилах і пазурі ворон на дахах.

— А все-таки я не до кінця в цю штуку з жінками і релігією врубаюсь, — сказала вона, коли Дордже вийшов на Світ Божий із темних коридорів Махакаліного святилища.

— Я теж, — посміхнувся Дордже.

46

Шкіра тутешніх гір була кам'яною шкірою великої втомленої тварини — сіра й холодна, з довгими пасмами напівсухої трави по ній. Сильній тварині явно було трохи не по собі. Й трохи зимно. По гребенях хребтів стриміли сосни. Тварина настовбурчувалася, але нічого не могла вдіяти, аби не пустити чужинців у свої володіння. Покривалася парами-туманами, загороджувала білі далекі вершини від зору перехожого, й обіцяла, що сонця їм тут найближчим часом не нюхати. Зате от мряки — від щирого серця. Вони підійшли до кам'яної, накритої тесаним же каменем хатинки. Дордже постукав у двері. Ні звуку.

— Щось тут ні пса, ні корови. Закинутий сарай із ракетним паливом, — спробувала пожартувати Редька.

— Та не. Не сарай. Це хата чиясь точно. Просто нема хазяїв.

— Будемо чекати?

Редька з забобонним острахом озирнулася на рептилоподібні гори: темніло тут швидко.

— Ага. Почекаємо до лютого. Коли почнеться сезон по-сіву. — Дордже крізь шпаринку світив ліхтариком углиб хати.

— В сенсі?

— Та в сенсі, що пішли вони вниз, де тепліше, в місто, працювати в магазин, а то і в Індію, светрами з козячої шерсті торгувати. Так що, думаю, вони не образяться, якщо в них двоє ввічливих подорожніх заночують. Це їм добра карма.

— По-моєму, це злом із проникненням. Але зогляду на холодригу, місцевий кримінальний кодекс хай вибачає.

Дордже без особливих зусиль відкрив хитке віконце й, засвітивши ліхтарика на лобі, вліз у хатку. За мить він відчинив двері зсередини.

— Заходьте, гості дорогі. Ми зачекалися. Чи все в вас добре?

Редька затягла через поріг наплічника і втомлено гупнула ним об земляну долівку.

— Нда, красти тут точно нічого. — Вона оглянула лавки, розставлені традиційним півпериметром довкола грубки з давно потухлими у ній вугликами, дерев'яні, фарбовані на синє з червоним полички з кількома алюмінієвими каструльками, кілька пластмасових пуделок із рисом, гречкою і просом на дні. В кутках висіло хазяйське шмаття.

— Шось тут ще холодніше, ніж надворі.

— А ти не стій, засватана. Ги-ги. Так тобі десь бабця каже, правда? — Дордже щиро потішався над нею. — Давай, поки не пізно, притягнемо якихось днів чи гімна.

Гімном можна було розпалювати вогонь. Редька це знала зі шкільного гуртка з туризму, куди вона прийшла аж один раз. Відтак десь у Карпатах пробувала здійснити це на практиці, й нічого, крім сирого смороду, не добилася.

— Видно, не сухе гімно було.

Дордже виліз на дах будиночку. По краях під камінням лежали складені кривенькі дровенячки. Дордже насмикав їх достатньо, і почав скидати на землю.

— Оце вже називається валити хатку! — ремствувала Редька, збираючи дрова з землі й заносючи до хати.

— То підемо нарубаємо, може? Чи спляємо пилкою для нігтів?

— Звідки в мене пилка для нігтів? Ти взагалі мої нігті бачив? Чорні, як моя душа...

Редька пошарила кишенями.

— От блядь.

— Шо, і крему від кутикули нема? — Дордже підсміювався, ладуючи дрова в піч.

— Не знаю, які метросексуали розказали тобі про крем від кутикули, але я проїбала нашу останню запальничку...

— Ну от. Тепер через тебе ми помremo, — якби Редька не звикла до його серйозності при найдурніших жартах, то, може, й злякалася б. Все це на секунду нагадало їй анекдот про пекло, в якому були нескінченні запаси коноплі, гашишу й готових джоїнтів, але не було жодного сірника.

— Та-да! Чи як там у фільмах кричать? — Дордже витяг із кишені анорака звідкілясь знайомий Редьці мішечок.

— Це шо за «та-да»? — Редька схопила полотняну торбинку, намацала всередині щось подібне на камінь. — Сіль? Чи шоколад шматковий?

Останнього, твердого «фабричного» шоколаду раптом захотілося до болю. Бабці такий приносила сусідка з «Карла Маркса» у дитинстві. Зашморг Редьці не піддавався.

— Це кремінь.

— Що?

— Кремінець. Кремняк. Старі українські назви. Помогло?

— А. Не. Найшов десь? — Редька збайдужіла. Цікаво, скільки годин у них піде на здобуття вогню первісним способом.

— Подарунок. Від твого знайомого. З-під храму Махакали. Ти знати не хотіла, шо в мішечку, а він от і пригодився. Кресало у комплекті.

— Гм.

Редька задумалася. Все-таки дивні передбачення і збіжності. Блаженний із голкою в потороченому одязі, чорний храм і чорний же камінь для здобуття вогню як порятунок від темряви й холоду. До чого би це все?

— Ну, відповідно, він твою запальничку і свиснув, — завершив пафос її роздумів Дордже.

Вогонь на сухих дровах розгорівся швидко. Вони запарили собі швидких макаронів із муляжними овочами й м'ясом, фасованими в пакетик 3 на 2 сантиметри, разом відмовившись від ідеї поцупити в будинку ще й рису. Напилися зеленого чаю з імбиром (корінець знайшли напівзатоптаним у кутку, й вирішили, що це не крадіжка вже, а утилізація), нагріли у великому алюмінієвому чайнику води для купелі.

Лазничка була тут же, являючи собою бетонний куб із діркою для стоку води в Невідомість.

— Осьо тут ще й відро у них, і ковш! — з перебільшеним ентузіазмом виявила Редька.

У відрі Дордже приніс холодної води знадвору.

— Ну шо — хто перший?

— М-м... Ну давай я. — Редька почувалася героєм.

І якщо середньостатистична дівчина її віку знає, як слід по-вільно й красиво роздягатися і яких незалежних й спокусливих водночас поз слід набувати, коли на неї ллється вода, то Редьці було на це начхати. Точніше не до спокусливих, а швидше до скоцюблених поз вдається переважна більшість людства, коли стоїть гола-боса (шльопанці не рахуються) в холодному бетонному приміщенні, а на неї з не вельми гігієнічного дірявого пластмасового ковшика ллють невеликими дозами воду. Менш за все в ці миті Редьку турбувало, як виглядає її тіло і як на нього дивиться Дордже. До того ж очі її майже весь час були в милі, а мозок волав про одне: «Одяг, одяг, одяг!»

Помившись зі швидкістю звуку й витершись брудною футболкою, Редька зі швидкістю світла повдягала на себе все, що тільки змогла, прихопивши навіть вітрівку Дордже. За-

катала всі пари штанів вище кісточок і діловито стала посеред великої калюжі в лазничці:

— Роздягайся.

Дордже спокійно повішав свій одяг на хиткі дерев'яні гачки, абияк причеплені до дверей. Вода у відрі парувала, так само парували їхні подихи на фоні загальної температури і протягу, що задував із незаскленого вікна, що відділяло їх від глибокої ночі.

— Прекрасний вид на гори... — аби не дивитися відразу на тіло Дордже, ляпнула Редька.

— Ну шо, поливай? — голий Дордже стояв до неї спиною.

Редька миттю вилила йому на голову розведеної до гарячої з кип'ятку води.

Смагляве довге тіло Дордже огорнула хмара пари, що видалася Редьці якимось дивним ореолом, і, не бачачи зараз лиця Дордже, вона вже не певна була, він це і чи людина це взагалі, чи, може, якийсь із духів спустився таки з гір.

Поки в Редьчиній голові макітрилося, Дордже хутко намилив голову і тіло.

— Не спи, холодно!

Редька оговталася і вилила на Дордже червоний пластмасовий ковш ледь загарячої води.

— Ай — спокійно сказав він. — Давай іще.

Тут, перш ніж вилити чергову порцію окропу на тіло Дордже, Редька помітила на його спині дивні поперечні шрами. Їх було не менше десятка, ледь світліші на тлі смаглявої шкіри. Криві, як брижі на воді. Їх страшно було торкатися. Відчувалася якась не дуже приємна таємниця за цими знаками на шкірі.

«Я тобі шо — дерматогліф якийсь?» — впливли звідкілясь іздалеку слова. І Редька, підкоряючись незрозумілому імпульсу, виливши на спину Дордже черговий ковш води, потяглася до цих шрамів губами, й обережно, згори до низу, провела по його хребту язиком, пробуючи на смак рельєфність. Мозок на мить відключився, її розбирала дивна млість

і дрижаки водночас. Вона спинилася десь біля куприка, точніше, він спинив її, взявши за руку, підвівши до себе й пильно зазирнувши в очі:

— Ти дійсно цього хочеш?

Від прямої його питання Редька геть зніяковіла і так і стояла з пластмасовим ковшем у руці, в штанях, куртках, кроксах і шапці (так сохнуло скоріше волосся), не сміючи підняти очі. Дивну картину являли обое: повністю голий хлопець і повністю вдягнена, як на підкорення Евересту, дівчина.

Він узяв її пальцями за підборіддя і підвів лице до себе. (Пізніше, коли вона про це думала, ніяк не могла второпати, як це він терпів такий холод? Ще вона намагалася собі вигадати й повірити у формулу «вони впали на мокру долівку і їх захопила тваринна пристрасть», але цей булшит зовсім не клеївся з тодішньою дивною, холодною, слизькою й невідповідною самій собі довколишньою явою.)

— Дійсно, — тільки і сказала тоді Редька.

Дордже мовчки поцілував її довгим поцілунком, і Редьку здивувало, який у нього гарячий рот, і який у неї, мабуть, холодний. Відтак він легко, наче вона вся була зліплена з самих пуховиків і флісів, а не з плоті, загорненої в них, підняв її на руки й, штовхнувши ногою криві оббиті бляхою двері лазнички, поніс до кімнати. Обережно поклав її на розстелений уже спальник, сам ліг поряд і накрився іншим. Тут Редьчине заціпеніння трохи спало, вона схаменулася, що ж це йому, мокрому, зараз дуже холодно, схопила свій марлевий бірюзовий, у сині черепашки, шарф і заходилася витирати його тіло, боязко цілуючи вже сухі й ще мокрі місця. Він тихо лежав поряд і ніжно пестив її мокре волосся.

— Що це за... шрами у тебе такі? — зненацька спитала Редька і сама ж одразу про це пожалкувала.

Дордже на секунду навіть перестав дихати. Здавалося, усе навколо завмерло. Коли за мить він, посміхнувшись, відказав:

— Такі собі шрами. Я ж не питаю в тебе про кожен шрамчик у тебе на колінях. А в тебе їх там вистачає...

Редька з полегкістю зітхнула. Дордже почав один по одному знімати з неї шари її одягу.

Вони кохалися ледь не до ранку, забувши про нелюдську втому, не помічаючи ні холоду, ні протягів, зігріваючи одне одного тілами й гарячим диханням. Він цілував її тверді від холоду й збудження груди, жадібно вдихав її запах. Вона безперестанку гладила його спину, притискала до себе його сідниці, намагалася втертися йому в шкіру, стати з ним нероздільною сумішшю. Але на те й існують зависі й суспензії: напружившись, як міст через швидку ріку, він кінчив у неї, вона вперше в житті залишилася таким результатом вдоволення, і так вони й заснули, до ранку не відчуваючи холоду, лежачи у вологих спальниках, заплетені, як два недоїдених шматки сиру «косичка».

47

— Цікаво... — промугикав Дордже, звіряючись між атласом, навігатором і вирваним із Редьчиного «молескіна» аркушем. — Далі цього монастиря шматок дороги зник у ефірі...

— Ага. — Редька потягувалася з видом на багрянні гори. — Га? Шо? Який шматок дороги?

— Ну... скажемо так, кінцевий. Чи майже кінцевий. Уривки наче є якісь іще.

— А. А що за монастир?

— Тю. Ти чим слухала? Ми ж весь ранок про нього говорили.

«Чим слухала, чим слухала. Спитай іще, про що я думала...» — Редька на секунду замружилася, рвучко пробуючи відтворити відчуття дотику щокою до його щоки й стрімкий слалом своїх губ вниз його шиєю. От був би в людей спосіб зберігати аналогові записи власного збудження й усього, що до нього долучилося: запаху шкіри, дихання, смаку слини,

пружності м'язів, блиску очей, судомного стискання особливих рецепторів... Який тут монастир? Редька розплющила очі. Дордже далі йорзав пальцем по тач-скріну навігатора.

— Зрештою, монастир не за горами. В прямому сенсі. Пішли.

Вже скоро мало звечоріти. Сонце прощалося з червоними ґрунтами довколишніх пагорбів і тікало за високі гори. Селяни з ближнього села заганяли худобу до стаєнь. Нарешті, прорізавши чорним пурпурове небо, показався один зі шпилів монастиря.

«Незвичний якийсь, — подумала втомлена Редька. — Дерев'яний, чи що?»

Монастир, що налічував, якнайменше, сто п'ятдесят років, і справді був незвичним. Частково кам'яним, частково з вигорілого на сонці й потемнілого від вітрів і дощу дерева, так, що аж скидався Редьці на старі гуцульські церкви тими своїми беззахисно-стійкими дерев'яними фрагментами.

Вони встигли якраз під кінець вечірньої служби-пуджі. Вже через прочинені вікна Редька помітила, скільки тут хлопчаків у червоних ризах. Від зовсім крихітних, років, певно, по шістьсім, до вже цілком сформованих юнаків. Всі вони хором читали мантри з розкладених звитків-назва, відтак, як наставляв час, брали до рук інструменти — труби, рондонги — і зчиняли неймовірний галас, що миттю заворожував слухача й фактично прибивав до місця. Десь так, здавалося Редьці в дитинстві, мав би звучати славнозвісний «трубний глас» перед кінцем світу.

Послушникам такі асоціації були невідомі — малеча й взагалі собі нишком гиготіла, чимсь кидалася й ловила гав, поки її не навертав на шлях істини калорійний потиличник від когось зі старших. Кому особливо мало пощастити, міг розраховувати й на патерицю самого настоятеля.

— Одна моя знайома, — згадалося чогось Редьці, — колись була волонтеркою в монастирі в Непалі. Вчила тих малих англійській, а сама вчилась основ буддизму. А потім, казала,

лавочку прикрили — перестали пускати білих волонтерок-тьотьок, після того, як котрийсь із монахів одружився і втік з однією такою.

— Буває, — знизав плечима Дордже. — Почекай, не заходь, дай докурю. Тут білі волонтерки не часто мелькають, так що дай дітям спокійно закінчити їх робочий день.

— Добре, — знизала плечима Редька. — Не буду фактором роздратування.

— Та то не так навіть їхнє роздратування, як урядова заборона говорити з іноземцями без призначеного гіда. І бай-дуже, монах ти чи селянин. Все жорстко. І жорстоко. А малі тільки й мріють, щоб до них якісь гості забрели.

Невдовзі все затихло. З монастиря з двома відрами вишов молодий послушник і, поки не набрав води повні відра, й оком не повів убік прибульців. Наче то сиділи дві ворони на подвір'ї — таких тут часто бачили. Відтак, коли вже Дордже сам зробив до нього кілька кроків, монах нехотячи підняв на нього очі. Редьці здалося, він не одразу второпав, що з ним говорять не англійською. А коли второпав, на його ідеально круглому лиці почали з космічною швидкістю чергуватися подив, захоплення і недовіра. Зрештою він, так і не впустивши ні на секунду свої відра, пішов всередину.

— Що каже? — поцікавилася Редька. — Палатець на городі розкладати?

Про город, то вона не придумала. На акуратних грядках тут вирощувався скупий гірський харч. Що то були за овочі й злаки, Редька сказати не могла, настільки кволим усе було. Мирно спав на купі соломи чорний кудлатий пес, трохи шолудивий нащадок тибетського мастифа (Редька читала, що вони давно вивелися — але пес вам, у прямому сенсі).

— Пішли? — Дордже вже слідував за іншим молодим монахом, худим і дещо зависоким для цих країв.

Вхід був одразу до храму. Коли очі звикли до темряви, Редька все одно не змогла роздивитися, кудою звідти щезли

дітлахи і куди саме носилася вода. Все наче виринали нізвідки й поринало в нікуди. Так само раптом розчинився і монах, що їх завів. Певний час Редька думала, вони тут одні, і знов їм слід чекати наступного за ієрархією провідника, коли раптом зліва в кутку щось рухнулося. Те, що Редька спершу вважала за купу складеної тканини, підвелось, кашлянуло і виявилось старим, як світ, настоятелем. Скупе світло, що проникало сюди крізь щілину між одвірком і важкою порт'єрою, котра затуляла вхід, ліпило рельєф його зморшкуватого лиця, наганяючи повільним коливанням додаткової містичності.

Дордже простягнувся коло ніг монаха. Редька незграбно спробувала зробити те саме, на півдорозі збагнувши, що вдягла якогось дива на себе наплічник перед входом.

«Нічо, тут темно... — заспокоювала себе вона, — може, не дуже видно, як я облажалася». Як почервоніла, не видно точно.

Дордже тихо заговорив до старого. У відповідь — ні слова. Дордже задумався. Старий посміхнувся. Дордже заговорив знову.

— Глухий, чи шо? — прошепотіла Редька. — Підемо?..

— Ти геній, — ляснув себе по лобі Дордже. І заговорив десь у п'ять разів голосніше.

Тут старий засміявся і ляснув Дордже по плечі.

Тепер вже, певно, зашарівся Дордже.

— Не, — знічено пояснив він Редьці, — каже, що не глухий, як пень. Але говорити треба трошки голосніше.

Настоятель знаком запросив їх слідувати за ним до його скромного низького столика й подушок для сидіння. Редька встигла розгледіти дещицю різьби і розпису, наскільки можна було щось розгледіти у майже монохромній напівтемряві.

Нізвідки виринув послушник — той самий, що їх сюди завів — приніс на столик свічки й ароматну лампу. Лампу, правда, відразу ж забрав і запалив під котримсь із образів. Редьку більше цікавило, куди він зараз зникне, ніж особливості

місцевої іконографії. Монах нечутно ковзнув у куток, відхилив край довгого, до підлоги, розпису, і зник у темряві за ним.

— Старезні танка, — сказав англійською, але доволі голосно, Дордже.

Редька аж здригнулася.

— Га? Що? Ікони? Да. Ага.

— Танка, — м'яко повторив Дордже, — так це мистецтво називається.

Хвилини зо десять всі мовчали. Це страшенно гнітило Редьку і, здається, анітрохи не чіпало інших. Аж коли повернувся монах, несучи в руках тацю з начинням для приготування чаю.

Розклав він його непросто. Як зрозуміла за мить Редька, слідуючи певній ієрархії. Чашечки з тонкої порцеляни наче були всі три однакові. Тільки от перед Дордже поставлено чашечку на срібне блюдечко й накрито срібною кришечкою з бірюзово-кораловою інкрустацією. Перед настоятелем стояла чашка на блюдці без кришечки, а їй і взагалі на підлогу чай подався без блюдця і кришки. «Зато так зручніше», — Редька не образилася й голосно сьорбнула, тільки тепер помітивши, що і в Дордже з настоятелем не один стіл на двох, а окремі, трохи різні за висотою. В Дордже чогось вищий. «Певно, того, що він гість, а я — малчі-женщина», — збагнула Редька.

Старий настоятель підпалив велику, дещо незграбну цигарку. Запахло якимось смутно знайомим листям. Чи просто здалося. Принаймні дим не дратував. Дордже і собі закурив із дідом.

Монах-прислужник підлив усім блідо-брунатного чаю. Редька сьорбнула:

— Ой мамо.

Солоний, жирнуватий. На воду, в якій пельмені у бабці варились, подібний. В дитинстві Редька тільки так їх і їла — вилловлюючи, як синхронних плавчих, із великої супової миски. Навіть перше її сформоване речення було реакцією праведного обурення на нестачу столового прибору до тарілки, що

безсовісно парувала: «Баба, дай льозьку!» І бабця тоді веселилась і тупотіла ногами від щастя за нову лінгвістично оформлену свідомість, а Соня тільки байдуже знизала плечима, і спокійно продовжувала їсти: їй-бо ложку принесли. Ну от. А тут — чай.

Ні за що б Редька не сказала, що згодом заливатиметься цим солоним, вареним на маслі чаєм, як турист із голодного краю, бо ніщо так добре не зігрівало на тутешньому вітрі й не втамовувало спраги незрозумілим чином.

Дордже з настоятелем почали розмову. Не дивлячись на те, що говорили голосно, незнана мова звично заколисувала Редьку. Вона вже майже вся сповзла на тверді подушки, як тихий дзюркіт знову привів її до тями: їй налили чаю. Старий монах пильно дивився на Дордже. Дордже дзенькнув ложечкою об порцеляну. Враження було таке, що між ними зависло якесь напруження. Редька все проспала.

Аж тут старий випустив дим — чітко в бік виходу — і повагом мовив:

— Якби Далай Лама мав доста сили, хіба б дозволив він китайцям забрати собі Тибет? Він би за секунду одним подихом знищив усі війська окупантів. Чи просто оточив би державу невидимою стіною...

Не ясно, що здивувало Редьку більше. Те, що настоятель зненацька заговорив англійською, чи те, з яким спокоєм виголосив він свою аж надто радикальну тираду.

Редька з Дордже мовчали. Редька мало що знала про Далай Ламу, але завжди поважала його, він був симпатичним, бо часто на фотографіях посміхався, висловлювався просто і сонячно, а ще бігав електричною біговою доріжкою і спокійно сам сушив свої шкарпетки на мотузці. Це все Редька знала була з виставки своєї улюбленої фотографки Лесі Мальської ще колись у Києві, в галереї «Лавра». Редька все тоді була озиралася на вхід, чи не набіжить раптом войовничих бабусьок із УПЦ МП (ФСБ) боронити *ісконное православіє* від захланних

«сектантів», по дорозі вкотре забіливши назву вулиці Мазепи фарбою для батарей і повернувши «історичну справедливість» — хай ліпше буде *улиця Январського Васстанія*.

А ще один її знайомий київський режисер, (більше, зрештою, знайомий сестри), що подорожував Бірмою й знімав документалку (героїчний везунчик), якимось казав їй, що тамтешні буддисти-махаяністи ніколи не мають у храмах портрета Далай Лами. Крім насильно повішаних у них портретів марнославних лідерів хунти, в монастирях березуть знімки десятків їх власних релігійних авторитетів. «Далай Лама більше політик, ніж духовний діяч» — казали вони. А що тут дивного? Часи такі. Китайці захланні паскуди. Редька ненавиділа їх за Тибет і кросівки, що розклеюються.

Так чи інакше, їй було незатишно від того, що старий настоятель каже про тибетця в екзилі.

— Гуру, народжений у квітці лотоса, Падма Самбхава¹, — продовжив старий, — мав таку силу. І хоча він зараз дуже далеко, у краю Ракшасів, він завжди благословляє тих, хто йому молиться.

Монах красномовно, з особливим якимось пташиним примруженням, глянув на Дордже.

— Колись, давним-давно, великий вчитель Падма Самбхава затаїв безцінні священні скарби глибоко в недрах цих гір. У ті часи люди були марнотратні. Багато коштовностей зникло із золотого вінця, багато розсипано у дорожній пилюці й утрачено назавжди. Щоб зберегти у віках святі дари нащадкам, Гуру закрити їх непроникним покровом. Зняти завісу може лише справжній його учень. Лише його погляд здатен випромінювати саяво вчителя і може освітити заклятий морок, щоб

¹ «Народжений з Лотоса». Він же Гуру Рінпоче, «Дорогоцінний вчитель». Тибетський апостол IX ст, що на запрошення царя Трісон Децена приніс і затвердив у Тибеті Буддизм Ваджраяни. Великий святий і містик. Член зниклої секти тантричного буддизму. Також відомий під іменем Падмакара.

побачити таємний сховок. Але таке могутнє знання не під силу жодному з живих. Щоби витримати його міць, треба мати міцні ноги, бо якщо зупинишся чи задрижать колінця, тебе вмить розчавить. — Лама погладив свої коліна і посміхнувся.

— Навколо нашого монастиря завжди вистачало охочих поблукати цими краєвидами. Скачуть тут по скелях, наче вівці. Кільком навіть пощастило... Але це все натяки, тільки натяки... Справжній скарб відкриється достойному...

Настоятель говорив усе повільніше і тихіше. Поки Редьці не почало здаватись, що він весь провалився у свій донгак¹, і звідти донеслось ритмічне сопіння.

— І... що? — не втерпіла Редька. — Є якийсь шанс його знайти, чи це лише легенда?

Дордже посміхнувся. Помовчав і глянув кудись повз неї.

— Істина, — сказав нарешті він, — завжди відкривається в той час, коли тертон до неї готовий.

Редька ще раз зиркнула на настоятеля. Заснув, як немовля. При тому навіть не заплющивши повністю очей!

— Добраніч... — непевно сказала Редька.

Поки Дордже розстилав їхні спальники прямисінько під віттарем, Редька ходила навколо в темряві, прислухалася до звуків старого монастиря й допитувалася про те, хто такі ці тритони і Падма Самбука.

— Падмасамбхава. І тертони, — терпляче пояснив Дордже, — це такі хлопці, що терми знаходять.

— Терми?

— Це усілякі старожитності: звитки, фігурки абощо, які мають фізичну форму і ховаються де-небудь під землею. Про такі тобі казав настоятель. Є ще інший вид передачі, ментальний. Це як откровення. Являється правильному чуваку

¹ Частина монашого одягу в Тибеті. Нагадує сорочку без рукавів, форма його відповідає формі шкіри з голови слона, тварини сили. (монах, котрий вдягає донгак, створює передумову для відкидання негативної карми й збільшення блага для всіх істот).

Падма і повідомляє знання. Так було із Книгою Мертвих. Записав її, якщо не помиляюсь, тертон Карма Лінгпа.

— А... як стати правильним чуваком?

Редька анітрохи не почувалася наївним довбнем.

— Треніруйтесь, уважаемая, треніруйтесь, — засміявся Дордже.

Десь за стіною в таємничих коридорах уже доста довго бриніла гітара. Спершу Редька благоговійно сприймала тихий спів під неї за мантри, а відтак, смутно впізнавши в виконуваному творі «Stairways to Heaven», запитально глянула на Дордже.

— Тебе дивує акцент, репертуар чи порушення монастирського уставу? — засміявся він. — Любов — вона штука страшна. Просочується навіть через монастирські стіни. Тим більше, коли настоятель тугий на вухо. А коли він спить — і подавно. Так що давай лягай спати, поки пацани у рясах Елвіса не затягнули.

Тієї ночі Редька спала дуже неспокійним, виснажливим сном. Прокидаючись після одного жахіття, знову засинала, сподіваючись на спокій, але тут же бачила цілком логічне, чи геть перебільшене продовження попередньої серії.

В одній із частин вони з Дордже зайшли, покликані звідкись знайомим чорним молодиком, до підземного довжелезного гроту. Слухали певний час, що він їм розповідав, — голов-но, якісь дурниці, що не трималися купи. Коли вони вирішили йти звідси подалі, він зачав благати їх почекати трохи, бо вже саме зараз йому час перетворитися на якусь *гаду*, *гару* чи *гуду*. Сказали, що ліпше підуть, але чорний чоловік загудів якимсь потойбічним голосом, і сповився наче в кам'яну лялечку, тільки лице його й залишилося. Лялечка з виттям, від котрого волосся ставало сторч, кинулася їх переслідувати. Бігти, як зазвичай уві сні, було важко, і тут вже заволатала Редька. Від непереборного страху чогось більшого, ніж смерті. Прокинулася від того, що Дордже торсав її за плече.

Помимривши щось про чорних посланців Несвідомого, Редька знову заснула.

В наступному сні вона вже була зовсім кволою. Якось без особливого інтересу й подиву виявила, що ліва сторона Дордже була Падмасамбхавою — треба тільки обійти його і правильно глянути з там-того боку. Сама ж вона — геть охляла, пасивна, як лялька з тканини, мальована богиня чи якась інша жіноча еманация, що повисла у Падми на шиї, тихо сподіваючись, що він хоч якось вплине на самовільний рух груботесаної дерев'яної колісниці, що несла їх кудись брудними вулицями її рідного міста.

Редька наранок почувалася розбитою, але чогось у пам'яті застрягли дивні слова — наче й не зі сну.

— Шо таке Єше Цогял? — спитала вона у Дордже, без особливої надії на відповідь.

— Звідки ти це взяла? — здивувався трохи він.

— Аби знала, звідки взяла, то в дурного б не питала.

— А. Доброго ранку. Впізнаю рідну хамку. Єше Цогял — це ж любов Падми, подарована йому тибетським царем як плата за посвячення. До того вона казьонною дружиною була. Царською тобто.

— Ой тяжка жіноча доля...

— Та чо тяжка? Бач, на всіх фресках вони щасливо собі трахаються. І не заважає їй у цьому статус жінки-будди.

— Думаю, тільки помагає. — Редька чогось зітхнула.

Дордже, непомітно для неї, посміхнувся.

— Ходімо снідати. Вперше ж он встали, як монахи, вдо-світа.

Після сніданку настоятель запропонував прогулятися околицями. А що Редька з Дордже не мали чіткого уявлення, куди їм далі сунути, тому погодились без особливого вагання.

— Тільки одяг раджу поки поміняти. А ваш можу наказати випрати. Тут такий вітер і сонце скоро буде, що все швидко висохне.

Редьку трохи напружила така пропозиція, але відмовлятися видавалося неввічливим.

Дордже дістались пурпурові ризи монаха, а їй — якесь жіноче дрантя, позичене, вочевидь, в однієї з прачок чи кухарок, мусили ж бути якісь жінки з села при монастирі, міркувала Редька. Одяг її пах чимось, що нагадувало масло. Двійко малих послушників порснули сміхом на вигляд Редьки, що незграбно загорталася в незвичне для неї вбрання. Навіть те, що називалося воно лаконічним словом «чоба», її не заспокоїло.

Натомість Дордже наче півжиття прожив у своїй благородній сіварі. Нічого природнішого на ньому бути не могло. Казна-чого Редьку накрило хвилею дрижаків: пригадався їй нещодавній секс.

— Н-да. Треба якось спробувати... — прицінилась до його обладунків вона.

Вниз від монастиря вела вузька стежинка. Вночі такими ліпше було не лазити — півкроку не туди, й ти весело летиш у провалля. Старому настоятелю допомагав зійти хлопчик. Редька боялася одного — наступити на своє розмантильоване брунатне чоботиння.

Сиво-жовта скеля, поросла пасмами небачених до цього Редькою рослин і жмутками висушеної сонцем трави, зненацька постала перед ними невблаганною вертикаллю. Тут вони й зупинилися. Редьку накрило тривожне відчуття глухого кута. Чого їх привели саме сюди? Досі вона якось не думала про те, що шматка мапи бракує, і що не ясно, де і скільки їм слід залишатися на цій далеко не безпечній окупованій території. Тепер же, глянувши на недоступну стіну, вона чітко усвідомила всю серйозність їхнього становища. Настоятель мовчав.

Подекуди на скелі бовваніли дерева, старезні й криві, що, здавалося, ще в бозна-яку доісторичну епоху відчайдушно вчепилися в камінь коріннями, аби разом із ним рости.

Вгорі все так само пливло небо. Якщо задирати голову, щоби його побачити, можна гепнутись на спину — голова точно закрутиться. З-за горба навпроти загрозливо виповзли великі грозові хмари. Дарма. Нехай собі повзають — жодної краплі дощу не проллється. Не сезон.

Тут старий відкашлявся і глянув, примруживши очі, кудись наче повз час і простір.

— Ніколи не рахував, скільки років я чекав цього дня.

Несподівано він засміявся і сказав Дордже кілька фраз тибетською.

— Що, що він сказав? — нетерпляче смикнула хлопця за ризу Редька.

— Так, пожартував про те, що хоч і вуха й не зовсім здатні почути тріумфальну пісню дакіні з особливого приводу, очі здатні добре бачити. Ну, щось таке, перекладати тупо.

— А.

— І те, як ти мене за сівару смикала, він теж бачив. І сказав, що так робити не годиться.

«Добре, що багато чого іншого старий не бачив...» — посміхнулась криво Редька.

Наступної секунди Дордже сплотнів у відповідь на подальші слова настоятеля. Малий же служка захоплено дивився то на гостя, то на свого вчителя, і тільки Редька почувалася, як дурень на базарі. Ні чорта не розуміючи, й не намагаючись нічого особливого вгадати. Головне, міркувала вона, щоб то ріб'ята зараз не вколошкували його мене у прірву скинути, як прострочений вагон тушонки.

Старий монах поплескав Дордже по плечу й зробив знак хлопчику. Той миттю витягнув зі складок свого одягу кілька зігнутих учетверо аркушів. Таких наче старуватих, у широку лінійку, як із радянських великоформатних зошитів — Редьчина бабця в такий рецепти пирогів записувала.

Тут уже Дордже просіяв, щойно їх розгорнувши.

— Це карта! — радісно смикнув він Редьку за рукав.

— Е, — випросталася Редька. — Як тобі мене дьоргати, так нормально?..

— Карта. Остання чверть шляху. Ну, приблизно чверть. Чекала ж на нас тут... Лець не все наше життя.

— Яке життя? — Редька з недовірою оглянула від руки мальовані лінії, цифри й позначки. — Ми шо, вже такі жовті, як цей папірус? І чо це містичний монах нам якийсь зошит подертий дає, як у моєї бабці, а не звиток хитрий і прекрасний?

— В тому то і справа, що як у твоєї бабці... — посміхнувся Дордже, аби Редька не бачила його щодня, подумала б, що «посміхнувся загадково».

Настоятель запитав щось у Дордже, кивнувши на Редьку. Після хлопцевої відповіді він розреготався.

— Ти шо? — зніяковіла Редька.

— Нічо. Переклав йому про звиток, — невинно кліпнув очима Дордже.

Малий монашок, слідуєчи невидимому для Редьки знакові, витяг зі своїх складок пандори невеличку червону торбинку. Дістав звідти якогось сушеного листя, тютюну та іншого дріб'язку. Не встигла Редька й оком змигнути, як він хутко скрутив із того всього серйозну цигарку, підкурив і простягнув її настоятелю. Той, затягнувшись, ще трохи поговорив із Дордже тибетською, відтак, піднявши вказівного пальця догори, кумедно глянув на Редьку й майже по складах розспівав англійською:

— Єдина надія на порятунок королівства.

І, поки Редька переварювала це, він додав, підсміюючись:

— Принаймні я думав, так би сказали у ваших фільмах. В мене вийшло?

Нестандартний якийсь мудрець, міркувала Редька. Патиками не б'є, не змушує сидіти без води і їжі під стіною монастиря, розгадувати ребуси які-небудь, терпіти приниження і щобани від шестирічних послушників. Рже собі тільки і курить.

Про королівства якісь патякає. Туман, туман... А я що — маю складати твір згідно заданих розсіпчастих параметрів?

Старий знову заговорив, і цього разу його акцент видався ще іншим. Навіщо він блазнює так?

— Люди чекають на здійснення пророцтва. Повернеться з вигнання їхній принц-напівбог, приведе його в слухний час чужинець. Чи, — старий по-пташиному скопив хитре око на Редьку, — чужинка, як у вашому випадку. В пророцтвах до таких дрібниць не вдавалися. Приведе, та й по всьому.

Редька багато чого хотіла спитати — наприклад, із якого це дива Дордже раптом принц-напівбог — але вирішила за доцільніше промовчати. Поки що. Старий, здавалось, частково вгадав її неозвучені питання, проте, звернувся до П:

— Зрештою, нікого не цікавить там, що конкретно, і як ти це зробиш. Ти сам все мушиш знати. На те ти і принц, і лама. Так само, як вони самі знають, як варити пиво, ткати одяг чи висипати мандалу з піску на підлозі.

Видно, зметикувала Редька, того Дордже був і зблід тоді — не вірячи своїм вухам і питаючи, що ж саме йому слід робити. Хоча... — Редька злостиво покосилася на Дордже. — Не такий він чогось і здивований назагал. Падлюка дика. Редька прикладала неабияких зусиль, щоби, по-перше, хоч почати це все переварювати, і, по-друге, не кинутися тормозити за шкірки його королівську скритність у присутності духовного отця. Хоча, якщо Редька правильно почула, цей цілий Дордже ще й лама. Як мед уже, так і ложкою з-під дьогтю, ну-ну. Тобто він теж, виходить, отець духовний? Редька ледь не пирснула. Зупинило тільки те, що вона раптом задумалася, чи пристало вішати на буддистів церковно-парафіяльні ярлики.

Настоятель знову затягнувся своєю велетенською самокруткою. Редька згадала, що у неї в наплічнику мусять бути кілька пачок кубинських сигарильїв. «Romeo y Juli-

etta» ідеально пасуватимуть до любовних пісень молодих послухників за стіною. Ті вчора ввечері до кінця обнаглили і співали вже не стримуючись. Явно щоби їх почули іноземні зайди. У кожному аскеті є вакантне місце для поп-зірки.

Дордже на ходу передивився всі листки саморобної мапи й, згортаючи її, зітхнув.

— Шкода, що старе королівство не по дорозі. Хоча, напевно, тільки так і можна.

— Так. — Редьці, не дивлячись на вмиротворюючу присутність настоятеля, починав уриватись терпець. — Ану дай уже кажи. Яке таке королівство?!

— Таке королівство. Маленьке. Можна сказати, й князівство. — Дордже посміхнувся й посмутнів. — Яка різниця. Його давно вже зруйнували. Сенса навідувати мертві камені?

— Хто зруйнував? За що?

— Хм. І справді. За що. — Дордже крокував, невесело задумавшись. — Хіба багато людям треба причин, щоби ненавидіти іншого? Релігія, его диктатора, що не може не сцяти кип'ятком на вигляд благополуччя й мудрості сусіда, багаті надра. А тут — це все в боєкомплекті.

— Типу, нафта? Як в Росії і Чечні?

— Типу, і нафта, і золото, і уран. І далеко не тільки це. Це все — для пересічного солдафона, готового вбивати жінок і дітей, бо, як сказав йому командуючий, він так захищає родіну. І тільки сам головнокомандуючий у рідкісному, причому, випадку, може знати, за що він насправді вбиває, проганяє, палить і розорює.

— За що?

— Ох, Редька, Редька. — Дордже потріпав її й без того скуйовджене волосся. — Тобі обов'язково бачити в слайдах історію знищення чергової шамбали?.. Та не за нафту чи золото, а зі страху, аби люди не дізнались, як можна щасливо обійтись і без них.

Редька знітилася, проте інтерес в очах не згасав.

— Згадай про терми, — зітхнув Дордже. — Решту визнаєш, коли прийде слушний час.

— Час, час, — невдоволено бурчала вона. — Так, ніби в нас із тобою вічність. — Вічність? — посміхнувся Дордже. — Десь так воно і є.

Редька й сама не зчулася, як вони, пройшовши чимале коло кам'яною стежкою, повернулись до монастиря. Не знаючи ні сьогоднішньої відстані, ні напрямку, Редька все ж мала відчуття, що вирушати треба якнайшвидше, вдруге на ніч тут лишатися було не слід.

Відтак Дордже ще доста довго говорив зі старим монахом вже не англійською. Вони то зітхали, то посміювалися. Служка приніс їм на дорогу харчів, загорнутих у прооливлений сірий папір. Слава людському співчуттю! — ледь не скрикнула Редька, щаслива, що сьогодні вдасться уникнути розчинних макаронів. Бо вчора все закінчилося голим чаєм, коли хазяїн дому заснув, де сидів. Може, то бідній Редьці з голоду всі ті жахіття й наснилися.

— Добре, що згадав! — підвівся настоятель, коли вони вже закінчили. — Зачекай.

Він вийшов ненадовго в сусідню кімнатку, піднявся кудись сходами нагору (Редька собі не уявляла, що тут ще й так можна), щось там попересував і спустився до них.

— Ось, — простягнув він Дордже щось невеличке, Редьці поки не вдавалося розгледіти, що саме. — Це належало колись іще твоєму прадіду. Я ще зовсім юним послушником був, коли він наче випадково забув це в нас. Мене послали тоді його наздогнати й передати коштовність, я так і зробив. Але коли нарешті добіг цими стежками туди, де вони конями йшли дорогою, король сказав, що то він зробив навмисне. І що — хто зна — може, якраз мені доведеться передати це котромусь із королів тоді, коли йому це знадобиться значно більше.

Дордже тримав таємничу річ у піврозкритій долоні, Редька силкувалася якомога ввічливіше зазирнути йому через плече. Настоятель знов заговорив на їхній мові. Навіть, як здалося Редьці, лукаво підморгнувши, кивнув на неї Дордже. Відтак сказав англійською:

— Нехай там, куди ви хочете потрасти, вас не чекає те, чого ви не зможете подолати.

Дордже, не випускаючи з долоней дідової передачі, став перед ним навколішки, те ж відразу зробила і Редька. Старий поблагословив обох, прочитавши коротку мантру кожному й помазавши їм лоба пахучою водою з латунної мисочки.

Дордже вже запакував у наплічник їжу, коли Редька, захопившись, вирила з наплічникових надр ледь прим'яту коробку сигарильїв і поклала її настоятелю на столик. Гречно за все подякувавши, вони перевдяглися у свій ще доста вологий одяг (Редька здригнулася від передчуття того, яка приємність чекатиме її на вітрі), попрощалися й вийшли. Малята в пурпурових ризах ще довго махали їм руками вслід.

— Покажи! — аж підскочила Редька, щойно вони повернули за найближчу гору.

— Та що тут дивитися? — знизав плечима Дордже. — Ось. Він вийняв із кишені замотаний у стару ганчірку твердий гострий предмет сантиметрів зо шість завдовжки. Редька розповіла його — невеличкий важкенький кинджал-амулет, на ручці дві голови, чи то ведмежі, чи людські, чи демонічні. В руці тримати його було приємно, хоч Редька й не вгледіла на амулеті жодного натяку на коштовність. Може, в антикваріату свої канони?

— І що це за длушпалка?

— Длушпалка? Це щоби в зубах копирсатися, чи в вусі? — Дордже витягнув ножа навпроти сонця. — От великі колись люди були, га? І діри в них у зубах великі...

— Ну, ладно. Я серйозно.

Дордже зітхнув.

— Називається ця длушпалка грігуг. Таке от лезо вкупі з ваджрою. Викликає дощ, грім, плодючості сприяє... Ну, а заодно дає протекцію, як ти там казала? «Від порчі й зглазу, від щурей, мишей, тараканов...»

— І блох.

— Ну ясно, що блох. А заодно і всяких демонів та інших вражих сил. Курсувало між моїм прадідом і прабабкою, до них між августійшими парочками, ще старішими; а коріння, кажуть монахи і легенди, аж до Падми відходять. Чи то він цю штуку вдяг на шию своїй улюбленій учениці Ёше Цогял, чи вона йому. А то й не на шию, знаєш... — він явно натякав на вибрики в стилі приснопам'ятного Друкпи Кунлє, але Редька тут же зачепилась за Ёше Цогял.

— Шось я там її імені не вчула, — з претензією на свій прекрасний слух, заявила Редька.

— А ти знаєш всі її імена? — посміхнувся Дордже.

Редька пропустила це повз вуха.

— І що — кому це передаватимеш ти? — якомога байдужішим тоном поцікавилась вона.

— По-чесному — мушу передати своїй любові. По традиції — законній жоні, яка й поняття не маю, як виглядає.

— Не бійся. — Спантиччина Редька прагнула струсити холодних мурашок зі шкіри й надати своїй інтонації максимальної щирості. — Буде красуня. Тут оно всі які гарні. Не те що бліді сраки-європейки... типу мене.

— Та яка ж ти бліда? — здивувався Дордже. — Давно, видно, дзеркало бачила. Ти вже сама почорніла від вітру й пилюки так, що в Середньовіччі тебе би хіба пшеницю в поле жати випускали. Але тобі личить. Хоч і виглядаєш старшою.

— Старшою?! — злякалась Редька.

— Ну, трохи.

День видався не дуже спекотний. Сонце ховалося за легким подертим серпанком, час від часу над ними пропливали,

чіпляючись за зуби жовтих скель, химерні хмари. Ворони каркали замалим не людськими голосами, знічев'я супроводжуючи їх увесь сьогоднішній шлях.

— Дивно, — міркувала далі Редька, аби зійти з рейок своїх неправоздатних ревнощів. — Чого монах не передав цей меджік гаджет тоді, коли сталася та біда з королівством?

— Сказав, що просто не встиг. Все було дуже раптово. Бігти на вірну смерть заради амулета — таке хіба вже точно лиш у казках буває.

Редька спробувала відігнати від себе зненацька на диво яскраві картини масового знищення: стрілянина, вогонь, крики, паніка і плач. Вона аж струснула головою.

— До того ж цей тесак поверне свою повну силу тільки тоді, коли новий власник скупає його в трьох солених водах.

— А-а... — Редька не чула його, бо думала про те, що давно її мучило.

— Але до чого тут мій батько?

— Думаю, це ти мушиш взнати від нього самого. — Дордже зупинився, щоб підтягти собі лямки наплічника. — Зараз знову ж таки трохи ще не той час.

І скільки б Редька не діставала його ні далі дорогою вересками й тупотінням, ні прийдешньої ночі пошепки — добитися нічого так і не змогла.

— Скажи мені, май совість! Знаєш, скільки я вже його не бачила?! Навіть не знаю, чи живий він. Тьху-тьху-тьху, звичайно... Скажи мені, скажи, бо всьо заплутано! А то я, звісно, доставщик принців, чи хто ти там, але знаю не більше, ніж доставщик піци.

— Ну і прекрасно.

— Ага. Я колись таким підробляла. Піцями. Ба, не довелося перекваліфіковуватися... Ну скажи, скажи, скажи, скажи-и-и-и!!! — важкі трекінгові черевики знову здійняли хмару ритмічної пилюки.

— Чим довше чекаєш, тим кращий суперприз, — ось і все, що сказав на це Дордже.

Десь із півгодини Редька йшла мовчки. А потім таки не витримала:

— От зараза. Так ти що, все це знав із самого початку?

— Що «все це»?

— Ой, ну не грай мармеліка. *Все це.*

— Не все це. І не з самого...

— І ти мені тупо не казав?! — не чула його Редька. — Городив щось про поклик Батьківщини і культурну спадщину!

— І в якому місці я тобі збрехав, скажи, будь ласка? До того ж що би я мав тобі сказати, аби ти не подумала, що я псих, і поїхала зі мною? Що я знав, що я принц, але не знав, що лама, чи знав, що я лама, але не знав, що принц? Як би ти хотіла?

Редька задумалася.

— В принципі, так. Якби мені всю цю абракадабру сказали з самого початку, я би тупо нікуди не поїхала. Це навіть на знущання авторства моєї сестри не подібне. Це ж фантазію треба було б мати, а в неї такого не водиться.

Редька довго мовчала, слухаючи звук своїх кроків по дрібних камінцях і тиху пісню вітру під вухами її плетеної шапки. Вона намагалася не ставити питання, що застрягло у неї в горлі. Ну як же — принц, лама, спасіння й жених прекрасної, як вона сама йому наобіцяла, принцеси. Якщо їй, звісно, не п'ятдесят шість, і вона не чекає на Дордже ще задовго до його народження. Врешті Редька таки не витримала:

— Слухай... А це нічо, що ми з тобою, ну... той-во. Не страшно?

Дордже здивовано глянув на неї, а відтак розсміявся так голосно, що їй зробилось геть незатишно.

— А ти сама як думаєш? Страшно чи ні?

— Та заткайся! — розізлилась Редька. — Звідки я знаю, що мені тепер думати?! Ти, мало того, що духовна особа,

так ще й *обіцяний* особі королівської крові. А тут прийшло якесь чмо і всьо поламало. Пророцтво, там, коту під хвіст раптом?

— Слухай, — ніжно, але твердо, обернувшись до неї, мовив Дордже. — Ти зараз трохи забагато на себе перебираєш. Не парся, як ти кажеш. Ти ніяк не можеш завадити пророцтву, бо ти його і виконуєш. Розумієш?

— Ну...

— А, — раптом здогадався Дордже, — може, тебе турбує моя так звана чистота? — тут він майже розсміявся ще сильніше, але вчасно зупинився. — Ні, люба, вибач. Не хочу тебе розчаровувати, але ти в мене не зовсім перша жінка. Як би я, по-твоєму, дожив до нашого поважного віку серед страшних, але дуже хтивих німок? — Він продовжував посміхатися, але Редьці, вже казна-що собі уявивши, було зовсім не смішно. Їй не хотілося собі уявляти коротконогу широкозаду німкеню, що важко лізла на її Дордже і викрикала отаким-от, як зараз у них над головами, воронячим голосом канонічні фрази з німецького порно. А потім, коли Дордже тихо вставав і вдягався, аби покинути її студентську кімнату, залишену сусідками за обумовленим наперед графіком гуртожитського траху, білява (чи фарбована на чорне?) німкеня з кульчиком у носі піднімалася на лікті в ліжку й сумно, заглядаючи в саму глибину очей Дордже, питала: «Du geht noch?» Schade.¹

Редьці не хотілось виглядати мямлею, торочити щось про якісь почуття чи пристрасті, хай все буде так, як буде. Пливе собі й пливе. Не записки ж йому в дупла дерев підкидати в решті-решт. Та й дерев тут не дуже багато щось.

— І все-таки, — за пару днів зізналася Редька, — мене впирає тримати в пам'яті образ твоєї таємничої спини. Це моя медитація, — вона виклично глянула на Дордже.

¹ Ти вже йдеш? Шкода (нім.).

Дордже посміхнувся.

— Не дуже вдалий образ, думаю. Спина має бути рівна і правильна, як у дза-дзені. Або як стіна. Однаково найліпша медитація — лицем до стіни.

— А в мене до спини, — вперто відказала Редька.

— Та хоч до сраки, — засміявся він. — Аби не на шкоду громадськості.

48

Містечко, в яке вони прийшли понад вечір, не було подібним ні на що, побачене раніше. Воно наче було іграшковим містечком дитини-велетня. Але, як для декорації, забагато в ньому було справжності й завмерлої історії. В цій всій архітектурі взагалі було щось пташине — наче ластівки, занудьгувавши одноманітним продовбуванням своїх нірок у піщаних стінах, весь надлишок теракоти й охри перенесли сюди, склеївши все до купи слиною і слізьми.

— Це... це воно? — тихо запитала Редька.

— Ні, — якось роздратовано відповів Дордже. — Я ж казав тобі, ми не проходимо через *те* місце. Це щось типу дачі, чи що. Зимова резиденція.

— Ух ти.

— Та й взагалі я цього не пам'ятаю. Так, максимум із детальних описів вцілілих очевидців...

— То ти з кимось зустрічався з *королівства* за цей час?!

Дордже лиш пришвидшив ходу.

Оминувши старезний бювет із колись хитромудрою ліпниною чи карбунком — тепер уже й не визначити — головне, слушно зауважила Редька, що вода звідусіль ще й досі цебенить, вони трапили в вузький прохід під арку, аж довелось пригинатися, і тут же, за рогом, перед ними постала химерна багаторівнева будівля.





Дивно, звідки в цьому
місці таке відчуття
Фатуму...



твій Фатум нагадує
з тих заюшених країн
будд-херук з вишкіреними
за порогом на червоні



будд

Що за маячня?



Це все



...а що я тобі зроблю, дівчино, що є, то вже й є.

...ідує одного
...в'ю, розгніваних
...ми паццями, які чигають
...ве розбухле его...

Коли закінчуються дракони,
...в який порядний герой починає
...їх шукати в собі...

...від перевтоми.



Ти дійсно
цього хочеш?



Дійсно



Високі стіни вже торкнула руйнація. На дахах покладано дрова, маленькі вікна, як у середньовічних європейських міських мурах, заставлено ґратами й завішано ганчір'ям. Над дверима казна-скільки років уже висіли химерні обереги з козячими чи яковими черепами. Всередині мукала худоба — видно, на перших поверхах місцевих помешкань поробили стайні.

— Колись оце також було королівським палацом, — бай-дуже сказав Дордже.

— Та ну. Правда?

— Хіба не видно? Нащо селянам будувати собі такі вежі? Це вже зараз вони тут все зайняли, коли нікому за цим дивитися.

— Нда. Усе відносно. Колись принцеси, тепер корови.

Вони вже вийшли з грубих кам'яних стін внутрішнього укріплення, як в одному з кутів — очевидно, колись це й було головним входом до замку — Редька помітила теракотового колоса, виліпленого наївно й дещо нековирно, приставленого до стіни. З геніталій у нього стирчав новесенький, витесаний із дерева, член.

— А. Це страж до замку колись був. Тепер, бач, місцевий секс-символ. Певно, вірять, що приносить удачу в любовних справах. Підмазують його свіжою глиною регулярно. З іншого боку, ще жінка така була. Баба-сторожиха. Тільки її щось не видно. Геть посипалася теракота.

Редька дала стражеві щовбан по носі й злодійкувато озирнулася на Дордже: шматочок глини відколовся. Вандалка.

Попереду все виглядало доволі пустельно. Сонце тим часом хилилося до заходу. Редька вже встигла вивчити цей його трюк у горах — весь день собі лізе-пливе повільно, а варто небові хоч трохи натякнути на рожевість, як сонце — р-раз — і підступно закотиться. Діставай потім ліхтарик і бійся кожного шерехтіння.

— Може, даремно ми з міста пішли? Вернемося, переночуємо?

Дордже не сповільнював кроку.

— Не варто. Чекай. Тут за цим містом є... передмістя, чи що. Таке ж мертво, не бійся. Просто там точно до нас ніхто не завалиться серед ночі.

— А... чого ти не хочеш просто поговорити з тими людьми? — Редька мало що розуміла. Це ж його земляки, майже піддані, чи, може, в них тут жевріє пам'ять про міжкласову боротьбу вікової давності?

— Чого не хочу? Гм. Ну, придумай сама, чого я не хочу. Приміром, у мене критичний день.

До Редьки раптом дійшло, що йому би взагалі найбільше зараз хотілось побути на самоті. Мабуть, треба їй піти на ночівлю в інше місце. Ну, хоч у трохи інше.

Правда, в міру того, як вони наближалися до нових піврозвалених споруд, цього разу сірих і майже непомітних на тлі вітряної пустелі, її самозречені думки розтеклися і безслідно розчинилися в піску: страшно, йолка-палка.

Знайденої біля стін пожухлої соломи стало й на те, щоб підмостити собі м'якого під спальник, і на те, щоб підігріти небагатий монастирський харч, люб'язно даний їм із собою в дорогу.

Дордже розмовляти явно був не налаштований. Редька, будучи втомленою, особливо й не наполягала. Багато чого треба було тепер обдумати, тільки то, напевно, завтра, коли хоч трохи з'явиться енергії й воскресне мозок.

Перетинаючи хистку межу між явою і сном, Редька солодко потягалася, передчуваючи красивий, мережаний глибокими змістами, а то й пророчий сон. Після відкриття страшної таємниці ж вона засинає в решті-решт під містом-привидом, а не після піваса з жовтим полосатіком під під'їздом троюрідних сестер у Франківську на Пасічній...

Наперекір очікуванням, як то завжди буває з дівчатками, що клянуть побачити судженого-рядженого на новому місці,

запхавши під подушку гребінець чи презерватив, чи ще з неофітами практики снобачень Кастанеди, наснилася Редьці повнезна фігня. Тобто не фігня аж така, а Соня. Наче знову вони сидять у київському момо-барі (Редька уві сні лигнула слинку), роздивляються щойно куплені Редькою обладунки. Соня щедро відраховує їй купу грошей, відтак, не слухаючи Редьчиних заперечень, знімає з себе ще й діамантові сережки і браслет, все це ладує в клапан Редьчиного рюкзака. Так, наче їй кров-з-носа треба, щоби Редька якнайшвидше звідси вшилася. Редьку, як град незріле жито, побивають страх і сумніви.

— А що, як я не зможу? — ниє вона. — Я все завалю. Ну ти ж знаєш... Я все завжди псую. Це в тебе все круто виходить. — Редьці було так страшно, що навіть не було противно підлизуватися.

— Нічого в мене круто не виходить... — Соню, втім, потішили такі відчайдушні лестощі, — само собою нічого не виходить. Спершу всім треба проходити через лохівську стадію навчання. Просто комусь воно дається легше, комусь важче.

Редька чудово розуміла, кому і як із них дається.

— А втім, — для справедливості додала Соня, — ті, хто здобувають знання і навички важче, стають значно сильнішими професіоналами. Знають, що по чім, і не злізають із коня, якого осідлали.

Від її звичного пафосу Редька скисла.

— Не криви пику. Все буде чотко. Просто їдь і роби це. Якщо вернешся, куплю тобі новий лаптоп.

— Дякую.

— Чи велосипед?

Прокинувшись, Редька все ще зважувала, як ефектніше послати Сонечку під три чорти — верхи на велосипеді, чи накритою лаптопом, як зозулька в годиннику.

— Дурне спить, дурному сниться... — потрусила головою вона.

Дордже біля неї не було. Навіть лежанку свою вже встиг скрутити і майже спакував наплічника.

— Принц-піонер, блін, — позіхнула Редька.

49

Втомившись довго думати про блиск і крах королівських династій, Редька переключилася на щось більш для себе зрозуміле й прозаїчне.

— І все-таки вона крутиться.

— Хто?

— Та твоя культурна спадщина. Крутиться у мене в голові.

— Ну, хай собі крутиться, аби лиш не знудило. Як у машині — тримай погляд спереду, — засміявся Дордже.

— Чи може бути, що вона якимось пов'язана з тими скарбами-терма?.. — і, не дочекавшись відповіді Дордже, Редька сама себе продовжила:

— Бо щось мало віриться, що всі ті мародьори лопатили довколамонастирські землі просто в пошуках глиняних статуїнок...

— Ну чого зразу глиняних? — Дордже здивовано підняв одну брову. Редька й не знала, що він так може, і спробувала було й собі: не вийшло. Так само як не виходило клацати пальцями. Генетично, напевно...

— ...плюс іще, — провадив Дордже фразу, що її половину Редька буквально проклацала, — тексти з астрології й коштовні камені. Тантри, агами й упадеші, тисячі котрих було в наступні століття...

(Редька випустила й кінцівку його фрази, застопорившись на коштовному камені й не ставши лізти в П-ну Вікіпедію на предмет незнайомих слів).

Проте для неупередженого розуму будь-що з довколишнього являло б собою коштовність. Гранатовий, сірий, роже-

вий, ліловий колір — просто собі колір тутешнього каміння. Червоні кущі дикого барбарису і чорні кущі сплячого рододендрону, котрому, через кліматично-кармічні причини, не судилося тут вирости деревом. Химерні скелі то антропоморфних форм, то наче стіни замків-велетів, із їх недоступними воротами і вікнами-бійницями, відкритими до вітру, але не до людини.

— Навесні тут, либонь, цвітуть азалії й оці рододендрони... Цікаво, які вони — жовті, рожеві чи багряні. — Роззувши очі, спробувала відволіктися від своїх рівнянь із багатьма невідомими і болю в спині Редька.

— І лежить наш друг туман. — Дордже забрав у неї наплічника. — Давай, азалія, моя тепер черга.

«Ой принц, та ви же ж джентльмен!» — хотіла шпигонути Редька, але промовчала — сама ж щоразу наполягала на їх чесному чергуванні. До того ж Дордже вже казав їй, що йому простіше весь час нести рюкзак, ніж щоразу перелаштовувати на свій зріст численні кріплення.

Зазирнувши по дорозі в невеличкий сільський храм, Редька вже не вперше помітила поряд із древніми статуями й танка кольорову фотографію жирного військового, вочевидь, генерала — у відзнаках вона не особливо розбиралася. Довкола цих фотопортретів із бозна-яких часів стояли припалі пилюкою штучні квіти, в той час як під зображеннями божеств і святих було свіжо насипано в мисочки рису, а в нього вже натикано паличок для курінь, монеток і скручених банкнот. А ще навішано шаликів і наставлено ритуальних пиріжечків-конусів.

— Цей дяпан шо — помер? — глянула на традиційні китайські квіти (такі зустрінеш і в автобусі Тернопіль-Івано-Франківськ, і на Новобілицькому кладовищі в Києві) Редька.

— Ні, — засміявся Дордже. — Він якраз живіший од усіх живих. А з чого ти взяла?

— Ну, квіти такі...

— Ат! Квіти тут всі люблять, ти їх по хатах не помічала, видно. Не ростуть справжні, то хоч із пластику хай квітнуть. А ці тут за наказом прибили навіки — щоби вічне свято.

— Ну і хто це? — Редька роздивлялась третє підборіддя у портрета.

— Один із їхніх окупантських генералів. Чорт його зна, як його звати. Можу поцікавитися.

— Ага. Не забудь.

Дордже висипав у мисочку коло виходу дрібноти.

— Мило тримати у храмах портрети людини, що наказала знести храмів десять-двадцять. Кажуть, ентузіаст ще власноручно з кайлом ходив на «комсомольську стройку».

— Підарас.

— Найсмійшній випадок був, коли китайці знищили жіночий монастир дванадцятого століття. Формулювання причини знаєш, яке було? «Будівництво даного об'єкту не було узгоджено з органами державної влади»!

— Підараси! — Редька додала множину, відчуваючи, що матюкатися в храмі в випадку праведного гніву — цілком нормальна річ. Втім секунду подумавши, вона додала:

— Дивно, як це наші уроди в Києві не додумались до такого «пояснення» нищення міста. Напрягаються там, бідні, чекають, нищать ті кволі пам'ятки архітектури, щоб тільки руками розводити й казати, а шо ж тут, тут уже тільки пад снос... От вийшли б і чесно, притискаючи до серця земельний кодекс, сказали народу: «Немає акту передачі цієї землі під будівництво. Будівництво вважається незаконним!» А хто не згоден, то на них ментів із газом — тут уже хоч російський сценарій, хоч китайський, вибирай, що до душі.

— Пішли. — Дордже обійняв її за плече. — Щось ти розійшлася вже.

— Не, але якщо серйозно, — випручалася Редька, — то чого би людям просто не викинути цього гамно-генерала з храмів?

— Бо тоді храм спалять і покарають все село, — просто відповів їй Дордже.

Редька відчувала наростання гніву.

— Але ж геть-чисто все проконтролювати неможливо!

— Правильно. Саме тому, як вчили тебе на лекціях із політології, будь-який авторитарний режим приречений на фіаско. — Тут Дордже змовницьки підморгнув до Редьки: — Навіть якщо вони десь саперними лопатками й динамітом і нариють хоч саму Гнівну Мантру.

— А... що за гнівна мантра така? Війну насилати? — Редьці чомусь уявилися бомби Хіросіми.

— Взагалі-то, насилати закляття. Універсальні, знаєш, штуки.

— Ой.

— В оригінальній задумці, щоправда, не все так макабрично. Гнівними зветься мантри, що належать гнівним божевам. І, як не дивно, вони мали б використовуватися для зачистки демонічних сил, що капостять живим істотам і чинять перешкоди Вченню Дхарми.

— Ну, тоді чого боятися саперних лопаток?

— Боятися? Не знаю. Просто ж будь-яку річ можна, за бажанням, обернути іншим боком. В неправильних руках потужна мантра витворить таке, що й бомби Хіросіми видадуться літнім градом на городі.

Редька подумала, що вона або кінцево шизіє й не помічає, коли говорить думки вголос, або Дордже і так читає її думки, тож саме час кінцево ошизіти.

— Та й, як застерігав Гуру, — провадив далі Дордже, — небезпека чигатиме й на цілком пристойного, не шкодливого тертона, котрий якоїсь сраки, як ти кажеш, змилив і забавив собі спереляку матеріальної вигоди... — (Редька настожила), — слави і величі. — (Редька видихнула).

— Тоді, — Дордже зітхнув, — люди намагатимуться, м'яко кажучи, щасливчику нашкодити. Тому лохом бути не варто,

і варто напровсяк володіти знаннями про чарівні сили. Я ж зрозуміло висловлююся?

— Ага, дуже, — огризнулась Редька.

— Ну, цитати ліпше не перекручувати, — знизав плечима Дордже.

50

Редька з інтересом розглядала їх сьогоднішню ночівлю.

— Нда. Просто пам'ятник перших років незалежної України. Сусід був тоді з Китаю в таких торбах пуховиків навіз зо піввагона, а один там діджей у нас недавно, пару років тому, костюмчик пошив собі такий, в полосочку... Прохавав тему.

Буда, в якій їм довелось заночувати, не мала ні вікон, ні дверей, зате коштувала грошей у хитруватого хазяїна. Вочевидь, за особливий дизайн і теплоізоляцію: всі стіни, стеля і підлога були обтягнуті, за виразом Редьки, «шкурами не-вбитих полосатих сумок». Добре знайома кожному жителю пострадянських та азійських країн пластикова червоно-синя смугаста чи, скоріш, картата тканина створювала відчуття неповторного затишку для тих, хто був під владою її простору.

— Ми тупо спатимемо у китайській сумці. Їха! Відчуй себе парою джинсів.

— Добродій Хуй-Ши надав нам унікальну можливість бути зробленими в Китаї. Як ти це можеш не оцінити? Ми зможемо пірнути у первозданне лоно другої за розмахом світової економіки, з якого народжується кожна китайська річ, і матеріалізуватися потім будь-де на земній кулі. Правда, у межах векторного поля «базар-вокзал».

— Шо галімо, так це те, що щурячі перегони на даху і стінах стають ще голоснішими від такого матеріалу бігових доріжок. — Редька позіхала, розкладаючи спальник на вельми

цінний для господаря («Визувайтесь!!!») матрац на підлозі. — Але цікаво все-таки, де він такого надер. І чи переслідував цей дядюн іще якусь мету, крім естетичної...

— А яку мету переслідували шотландські кілти? — Дордже широко позіхнув.

— Слухай, — Редька аж піднялася на лікті, — а дядюн не китаєць, випадково? Яким таким шовковим шляхом його в такий глушняк пришвартувало?!

— Піди скажи йому «ні хао». Якщо почне шкіритись — китаєць, значить. Може, безплатно нудл-супа насипле.

— Ага. Один мій дружочок в ін'язі так заскакував із китайцями в ліфт і горлопанив, аж очі вилізали: «Не сунь хуй в чай, не сунь хуй в чай!» Чогось йому здавалось це смішним... Поржав би він, аби його схопили прикордонники.

Торба навколо них тихенько шелестіла. Був то вітер знадвору чи щось іще, Редьці не хотілось думати. Однак, чогось пошепки, вона таки спитала те, що її мучило:

— А якщо китаєць, то він нас, бува, не здасть, кому не треба?..

Дордже промовисто на неї глянув.

Редька зітхнула:

— Добре, я не буду упереджена... Тим більше — ги-ги, — раптом помітила щось подібне до Розп'яття вона, — китаєць наш, кажись, ще й християнин.

— Що? — не второпав Дордже.

— Ну осьо, бач, — тикнула пальцем на стіну ближче до стелі. — Хрестик дерев'яний же, чи мене глючить? Коли в людини такий фьюжн, то, певно, стає інших розваг, крім як бігати в поліцію за сорок кілометрів по горах.

Дордже засміявся:

— Ні, тут, звісно, ходили якісь місіонери, і навіть церкви їм дозволяли будувати, але цей ось хрестик — то атрибут тантричного ритуалу до.

— До?

— До. Для того, щоб умилювати мирських духів, народ ще й досі, як і за найдавніших часів, робить ці хрестоподібні паличко-ниткові амулети. Дивно, що ти їх ще в місті з глиняним статевим гігантом не розгледіла. На козині черепа дивилась чи на...?

— Ой да канешно! — спалахнула Редька. — На член його, ага. Мені тринадцять років і я вчуся в католицькому ліцеї для дівчаток.

— Ну, — потягнувся на спальному Дордже, — якщо ти не з католицького ліцею, то йди спитай у господаря барильце чангу.

— Кого?!

— Чангу. Місцевої бражки. Якщо ячмінь вродив, звичайно. Як не дасть — то точно китаєць. А не вернешся — то ракшас.

— Шо?! — Редька починала дратуватися. — Щось із тобою чим далі в ліс, тим більше слів нових.

— А що? Стандартна метода вивчення іноземних мов. Хіба ні?

— З-під свині. Хоча... про ракшасів це десь вже я чула. Що за одні?

— Та так, — Дордже підлаштовував рюкзак собі під голову, — дикуни-людожери. А чула ти про них від настоятеля. Живуть на малому континенті Чамара — одному з восьми островів довкола гори Сумеру.

— Це десь явно не тут... — (Редька давно видивлялася в околицях бодай озерце, щоб у полудень скупатися).

— Ну чого. Світова гора, вона як хребет — мусить бути в нас самих. А на Чамару спирається чиста земна обитель Гуру Рінпоче.

— А, точно. Край ракшасів! — пригадала Редька. — А чого він там сидить у них?

— Подобається йому, певно, — позіхнув Дордже. — Навертає їх на шлях істиний, щоб не втрачати форму. Це як гантелі щодня підіймати. То ти йдеш за чангом чи всьо пропало?..

51

— З Тибету в Королівство везли сіль, а назад, із королівства — осінь.

Дордже роззирався довкола — на дуже нетутешню, вибілену сонцем наче соляну долину між білих-білих скель. Такий пейзаж звично було би бачити, виходячи на балкон щоранку почистити зуби, де-небудь на Місяці, а тут Редька несвідомо поглядала собі під ноги, щоби ненароком не гепнути в який-небудь кратер.

— Осінь? — почула вона.

— Яку осінь? Зерно.

— Ти сказав «везли осінь», — наполягала Редька.

— Ні, назад з Індії чи ще звідкілясь везли зерно.

— Рис?

Дордже посміхнувся.

— Ні. Спеціальне духовне зерно. Що посієш, те й пожнеш.

— Дурень... — Редьці вкотре здалось, що її мають за розумово неповноцінну.

— Точно. Якраз і везли зерно духовності, щоби прорідити паростки таких от дурнів. І наступала солена осінь. Тут же було колись солене море...

Далі вони йшли мовчки. Редька думала про те, скільки жінок мало би плакати і впродовж скількох тисячоліть, аби з їх сліз зробилось стільки солі, як отут піску. Випадкова ж думка про кратер притягла за шкірки згадку, що змусила Редьку здригнутися: пісок-сипунець і його невидима пелька. Ну й чудо, котрим вдалось її уникнути.

— Яюсь так все дивно... — Редька висякалась у шматок туалетного паперу. — Вся ця історія з Амі.

Це вперше, ще з часів їх втечі з буцигарні, прозвучало ім'я провідника. На історію з піском і багнетом у них наклалось якесь мовчазне табу — як анестезія після больового шоку. Але ж усе минуло начебто на краще? То ж чого, навіть тепер,

як здалося Редьці, Дордже якось невдоволено покривився? Зітхнувши, вона вирішила особливо тему цю не розвивати, навіть не стала питати дитяче «Чи плакав би ти, якби мене там засмоктало». Забагато було би зарьованих рефлексій на погонний метр.

— Не дивився кіно «127 годин»? — натомість спитала вона.

— Не пригадую.

— Там альпініст попав у завал, і, простирчавши з притиснутою камінням рукою сто двадцять сім годин, нарешті відрізав собі руку. Що найстрашніше — тупим китайським ножиком. А нормальний швейцарський залишив вдома.

— Чого?

— Сентиментальний був, — зітхнула Редька. — Галіміий ножикок йому, бач, ма-ама подарувала. Повелась, практична жінщина, на безплатний ліхтарик при ньому.

— Гарний приклад, як скупий платить двічі. Чи хтось платить за скупого.

— А сам би ти що зробив?

— Ну, до ножів у мене особливе ставлення. Китайського я би з собою, по-перше, не брав. А по-друге, взяв би з собою маму і казав би їй: «От бачиш, до чого твоє виховання довело».

Обоє загиготіли.

— А мені найстрашніше, як не крути, було би померати на самоті. Коли ні докричатися нема до кого, ні тільця свого медицині заповісти на органи.

— Та чого на самоті. Носи з собою томик Кастанеди і трохи грибочків — проведеш останні години у веселій компанії свого нагваля.

Дивним чином місця, куди вони прийшли під обід, не були аж такими безлюдними. Принаймні дивно було Редьці після всіх тих пройдених міст-привидів і неприступних перевалів. В Середньовіччя отці церкви, аби нагнати на простолюд міс-

тичного туману, точно б розказали, що тут живе народ людей-духів, із вісьмома очима й чотирма руками, а подекуди й чотирма лицями. Як доказ показали б украденого й приволоченого солдафонами у християнські землі Авалокитешвару. І пішли б палити чергову відьму для ілюмінації. А тут народ ще з тих, либонь, часів жив собі спокійно, ганяв худобу й не цурався за малу плату погодувати подорожнього гарячим обідом.

— А вода в них на даху. Може, навіть тепла від сонця. Так що шкода, що тепер лиш обід. Пішли руки хоч помиємо і пики від пилюки.

Розігрітий обідніми променями дах невеликої господи сам був суцільною збитою пилюкою. Його час від часу підмащували новою глиною і підкладали на краї карявих днів, вже й не ясно, звідки притягнутих.

— Тут, певно, як по кількості води в пустелі, по кількості в'язанок дров, визначають, хто багатший. — Редька ненароком вилила трохи літеплої води собі за комір і вилаялася.

— Думаєш, в'язанок? — Дордже і собі націдив води з покритого пилюкою чорно-сірого бака. — Скоріше, по кількості окремих патичків.

Раптом Редька відчула, як дах у неї під ногами затрусився. Вона не одразу второпала, що воно таке, і вже збиралась запитати в Дордже про частоту місцевих землетрусів, як раптом до тряски додався ще й дзвін, а після того — неясні крики ледь не людськими голосами. За хвилину Редька видихнула: вузьким проходом між будинком, на який вони вилізли, і сусіднім, гнали худобу. Попереду — важкі яки, за ними незліченний натовп овець, у самому кінці — коротконогі коники з мішками й негуманними погоничами на спинах. Вівці були в процесії найдивнішими. Збившись у суцільну кучеряву курну хмару, вони сунули вулицею вперед, як червона стихія.

— А чого їх спини на червоне тут фарбують? Щоб не загубилися? І так же наче каміння червоного тут вистачає...

— Ну, значить якраз для маскуваннтя. Щоб беркут серед скель не захопив? Або щоб сонце відбивалось, як тобі більше подобається.

— Або щоб комуністи за своїх приймали?

— Чи, може, це вівці ґазди з секти дугпа.

Редька, вже не слухаючи про секту, примружилась на сонце і пчихнула.

— Ех, полежати б тут, позагоряти. Точно б теракотова на цьому вітрі стала за півдня.

І, вже за півхвилини ставши на цьому вітрі червоно-синьою, вона поспішила нерівними сходами вниз, до хати, грітисся.

Роззираючись в очікуванні вже канонічного обіду (рис, рідка зупа з сочевиці, миршаві овочі в гострих приправах), Редька надибала старезний журнал Le Point без обкладинки. Який горопашний француз його забув тут сто мільйонів років тому? Бо що-що, а мода у Франції мала існувати ще за мезозойської ери. Журнал уже встиг поморщитися й піджовкнуту, що нашттовхнуло Редьку на хвилиний роздум про недовге щастя медійних знаменитостей у будь-якій країні в будь-який час.

Очевидно, слъозливий губатий французький актор зі зниклої обкладинки (про його тамтешню пристуність свідчила майже дочитана до кінця кавер-сторі) пішов на оздобу житла горян. Сусідами по стіні йому будуть зірки індійського кіно в подертих джинсах і безглаздох — від намагання вподобитися голлівудським — скутих позах.

— Ну й імена у цих звйозд... — Редька допила каламутний яблучний сік, нечувану розкіш як для цих умов, і показала на постер із молодиком, що сплів руки на грудях, підпихаючи собі біцепси, аби здавались більшими, і, трохи згорбивись, сперся на машину й солодко всміхався 14-річним дівчаткам, а заодно і їй. — Шахід Рок Стайл!

Думалося їй ліниво. Скоріш за все, журнал перекочував у це забуте статистикою село десь звідти ж, звідки й по-

стер — із більш відвідуваного туристами Непалу чи й із Індії. Не тільки ж зерно і осінь із неї возити.

Самотня муха билася об завелику, як на тутешні вітри, шибу, заліплена подекуди пластирем. З вікна добре було видно довколишню колонаду скель, над якою, глузуючи з ув'язненої мухи, кружляли вічно вільні ворони. Так само самотній яблучний недогризок на довгому, застеленому брудною квітчастою шматою столі, пророкував якусь холодну пустку.

Редька аж струсила головою, щоби відігнати ці липкі й холодні передчуття. Відтак заглибилася в читання подробиць скандалу з нареченою губатого француза. Шахід Рок Стайл без тіні сексуальності хтиво посміхався згори.

52

Давно вже втративши рахунок дням, Редька тим більше втратила лік усім гомпам і чортенам, що вони пройшли. Деякі — певно, більшість — лишалися для неї безіменними, складаючись у химерний калейдоскоп разом із горами, жіночим вбранням, смаками й запахами, інші ж наклеювалися прозорим цигарковим папером на стінки пам'яті, щоб ворохобитися у майбутньому тоненьким вітром туги за побаченим і пройденим. І тільки одиниці залишали слід, глибокий і хитромудро викарбуваний, як лицеві татуювання островитян із Океанії. Редька колись на «діскавері» їх видивилася й собі подібне захотіла. Добре, що підлітковий вік вчасно минув. Татуювання, шрами та інші декоративні каліцтва значно краще зберігаються у нас всередині.

— Це, певно, найстаріший храм у цих краях. — Дордже показав на пагорб, де височіла червона споруда. — Це якщо ти раптом стала любителем статистики.

— Мгм... — Редька втомлено зітхнула і скривилася. — Нам туди обов'язково?

— Ну, а як же фотографії для бабці і сестри?! — з переграним подивом обернувся до неї Дордже.

Редьку скривило ще більше.

— Гарзд, — здався він, — мені ще тоді, в селі, оті співочі тітки казали, що там їхній родич за храмом дивиться. Чайку нам зварить, розкаже, може, щось.

Зітхнувши, Редька ступила на стежку догори.

Розказав доглядач гомпи небагато — був німим від народження. Зате молока і цукру в чай не шкодував.

Редька втягувала гарячу рідину з гучним присвистом і посміхалась чоловікові в кумедній шапочці з помпоном у відповідь.

— За легендою, Падмасамбхава і тут заховав свої священні скарби до кращих часів, — озвався з півсутінок сторожки Дордже. — От місцеві і вважають гомпу Гар наріжним каменем своєї спадщини.

— Ти шо, з путівника читаєш? — підозріло покосилася Редька.

— Щось типу того. Подейкують, цей храм старіший за знаменитий монастир Сам'є в Тибеті. Чула про такий?

— Та ну — старіший? Нє, не чула...

Дордже позіхнув.

— Щось сплячка нападає... так от. Коли у восьмому столітті в Дранангу за наказом Трісон Деуцена, знайомого тобі, до речі, за білими ганчірками на патичках (я ж правильно цитую?) короля з природою Бодхісатви, взялися будувати величний Сам'є, щоночі набігало активістів-демонів, щоб не лишити від будови й камня на камені.

— Ага. Заробітчан на них не було наших... — і собі позіхнула Редька, придивляючись до вилежаної бамбетлі просто біля пічки-боа. Це ж треба, колись би вона тікала від такого кусючого коца з овечої шерсті якнайдалі, а тут, ти ба — популярні вони. Редька солодко примружилась: та ще й сам Дордже цю тему задав у своїй Ляпцігській мансарді коцом

із сувенірного базару в Косові... Очі Редьці злипалися, як перележалі на сонці мармеладки.

— Ще чайку? — прошипів їй на саме вухо Дордже.

Редька здригнулася.

— Печенька би до нього... З маслечком. Чи вареннячком. Ну-ну, так що там із ганчірочками?

— Скручено в пробірочки, — передражнив її Дордже.

Редька глянула на нього скислим компотом: дотепно.

Дордже зітхнув і почав говорити інтонаціями університетського лектора: з паузами, щоб студенти встигли записувати, паралельно колупаючи в носах.

— Коли Падмакара на запрошення тибетського правителя прийшов у його володіння для допомоги спорудження храму в Сам'є, Трісон Деуцен відмовився першим скласти шану гуру. Тоді Народжений з Лотоса всміхнувся і погодився... віддати шану не цареві, а його одягу. Тут одяг на гордому царі запалав, і цар покаявся. За легендою, після цього він приніс клопоть свого понищеного плаття Падмакарі в дар, як засвідчення покори і пошани. Звідси і йде традиція особливо дорогим гостям, духовенству і статуям у храмах на шию вішати білі чи жовті шарфи. Також ними зав'язують дзвони, ступи, чортени, дерева у високих та священних місцях — це все ти вже бачила сама.

— А з демонами що?

— Та нічо. Падма, як завжди, їх перемиг. Ти що, перед тим все прослухала?

— Ну... — (Редька й рада була би зізнатися, що всі її думки «перед тим» зайняв колючий коц, але надто вже це відганяло би нелюбим їй арт-хаузом).

— Та ж послав Гуру монахів із Сам'є, щоб побудували гомпу саме тут. Зі ста вісьмома чортенами в комплекті.

— А-а. Молодці.

— Правда, — Дордже допив свій чай і зараз намагався вилити рештки солодкого конденсату в рот, — в життеписі

Падми авторства Ёше Цогял я цієї історії не зустрічав, а вона, кажуть, мала досконалу пам'ять... Ну але нашо піддавати сумніву те, в що вірять місцеві буддисти? Головне — що воно для них працює.

— Це точно. — Редька сьорбнула налитого чайку, думаючи тепер про згущенку в кількості цілої банки. — Це як у легенді про зуб Будди.

— В котрій із них?

— Ай, та ти знаєш. Коли стара мама попросила сина, що йшов чи то на навчання, чи на заробітки десь в Індію, принести їй звідти зуба Будди. Синок, як то водиться, все пропив-прогуляв, і вже дорогою додому згадав, що мамка якийсь сувенірчик замовляла. Ух ти, йоптіть — Буддин зуб! Роззирнувся він навколо, а попри дорогу такого добра валялося достатньо, взяв перший-ліпший чийсь зуб і поніс мамі. Мама рада, син хитрий. Скоро знову звалив на рік кудась, а коли вернувся, знайдений ним зуб...

— Стояв на віттарі й світився, — закінчив за неї Дордже.

— Ну я ж казала, ти все знаєш.

— Та не, вгадав. Інша версія була, що зуб за ним погнався і закусав до смерті.

— Ну, це моя би версія була... — захихотіла Редька.

— Ну а чия ж.

— Фух. Ми дурні якісь. Як тільки коло храму, так якась ржака. Пам'ятаю, як ми з подружкою в шостому класі заслужили на вічні муки — не могли зупинитися на похоронах одної старшої дівчини з нашої школи. Як на зло — всі сумують, плачуть, а ми дві корови ржемо, як псіхи, і нічого не можемо зробити... Тупо без причини! Досі совісно.

Дордже зосереджено розглядав блискучу потилицю монаха-сторожа і, як їй здалося, безпardonно пропускав Редьчині слова повз вуха. Ну й нехай.

— Здається, нам пора? — Редька підвелася слідом за мовчазним і трохи блаженним доглядачем. Він, правда, спершу

зібрав весь посуд і поправив коцики, і вже аж потім вийшов надвір.

— Мистецтво слухати, — іронічно помітила Редька, виходячи в сліпуче білий день, — явно не наша з тобою сильна сторона.

— А шкода. — Дордже на мить примружився. — Якщо хочеш почути щось справді важливе, треба спершу дослухатись. Але, схоже, тебе більше розважають діалоги самої з собою.

Сторож відв'язав від пояса гроно велетенських ключів. Редька думала, такі бувають тільки у кіно, та й то в дитячому. Пошарудів старезним замком, масивні двері зі стогоном провалилися у внутрішню темряву храму.

Редька привидом ковзнула всередину. Очі геть не хотіли звикати після яскравого денного світла. Доглядач і Дордже заходились простиратися перед віттарем. Редька тихо рушила внутрішнім периметром, тримаючись попід стінами.

Вдихала запах старих фресок, вогких тканин, просотаного часом дерева, і раптом в одному з кутів відчула щось настільки дивне, що аж спинилася, оторопівши. Щось наче пройшло крізь неї, пронизало на кілька секунд, і враз відпустило. Тільки потилиця задубла, поволі розповзаючись гарячими мурашками за мить.

— Присутність... — єдина думка, що прийшла до Редьки.

Тут ззаду підійшов Дордже. Вона дивно глянула на нього, але нічого не сказала. Він пройшов уперед.

Постоявши в тому місці ще секунду, Редька, струсонувши кудлатою головою, рушила слідом за ним.

Центральною в храмі була старезна статуя самого Падмасамбхави, посаджена між сухих гілок майже такого ж древнього, як вона сама, дерева. Дордже казав, це дерево виросло вже після того, як побудували храм і поставили цю статую. Певно, хтось чи щось поміркувало, що Гуру тут не на достатній висоті, от дерево собі й зажило незрозумілим чином, без сонця і вітру, піднявши Падму вище.

— Цікаво, як йому там ведеться, у країні Ракшасів. — Розглядаючи грізну статую з кумедними закрученими догори вусами, проговорила Редька. — Це я так, продовжуючи тему.

— Хто зна. Гуру Рінпоче обіцяв повернутися у країну червоних людей, коли небом літатимуть залізні птахи. Птахи літають уже давно, але щось він не поспішає. Значить, непогано йому там ведеться.

— Ага. Або червоних людей тут малувато. Треба мені частіше на сонце виходити.

— Та не. То вже бурякові люди будуть, а не червоні. Він побачить, що переборщили, і побіжить назад по своєму Вселенському Мосту. І все через тебе.

Редька похнюпилася.

Попрощавись із доглядачем, вони рушили вниз по стежині.

— Що ти така кисла? — аж тепер помітив її Дордже. — Візьми оно вмийся. Станеш васілісою-красою. Диви, і заміж віддамо отам-он у селі.

Тонкою цівкою з того ж пагорба, де стояла гомпа, тік струмочок.

— Та пішов ти. На себе подивися.

— Як хоч. — Дордже набрав повні пригорщі води й випив її. — А водичка-то не проста...

— А яка, мінеральна?

— Напевно. — Дордже випростався й рушив уперед. — Джерело почало бити якраз тоді, коли виросло великим деревом. З-під його коріння. Люди ходять сюди лікуватися, рятуватись від бездітності й вугрів.

Редька розвернулася і побігла назад до струмочка. І тільки жадібно нахлебтавшись прохолодної води, побачила, які ніжні ясно-зелені рослинки жили по цих берегах. На тлі зимової пустелі з її нескінченними лютими вітрами вони виглядали майже фотошопно.

— Спускаймося вже. Може, роздобудемо в людей трохи сиру чи й курду, якщо пощастить.

Замурзані дітлахи бігали єдиною вуличкою зігрітого ще вранішнім сонцем села. Вітер з пилюкою, не зважаючи на ранне пообіддя, ще не почався. Співали півні й спали на теплій землі собаки, котрих у тутешніх краях звуконаслідувально, очевидно, звали *кукур*.

— Дивно. Як то у нас пси кажуть «гав-гав», а тут «кур-кур-кур». Але і то, і то псам підходить. — Редька мружила очі за улюбленим заняттям: намагалася розгледіти льодові вершини проти сонця.

— Це вони від пилюки позахрипали. Ти обережніше, не доводи псів до гріха.

— Думаю, пси — тварюки по дефолту безгрішні. Вони ж того, не сабражають. То їх люди ідіотами злими роблять, собі на подобу. — Редька все життя мріяла про цуцика, і так ніколи його й не отримала. Нереалізоване бажання трансформувалося в пристрасне і невинне собаколюбство.

Дордже повеселішав:

— Декого з них так занапали хтивість і ревності десь у попередніх життях. А ти ще звабиш кого своєю пубертатною безпосередністю чи тими штучками, що ти їх у снікерси любиш запихати. Сила волі у пса сама знаєш яка. Буде валятися тут на сонці ще десять тисяч кальп.

— Я би теж так... гм. А як ти думаєш, — раптом несподівано сумно для самої себе спитала Редька, — скільки нам днів ще лишилося?

— Наперед більше. Хіба їх було мало, щоби хоч зараз сісти сяку-таку повість настругати? Ти краще порахуй скільки днів помістилося у ті жирні й теплі коробки з-під піци. Зможеш?

Редьці на мить здалося, що Дордже захвилювався. Але той дивився однаково і на неї, і на псів, і на сині гори.

— Тут не міряють час днями і відстань кілометрами. Дні — це період між снами. Відстань до точки — це бажання чи потреба туди потрапити. Життя — це те, що залишилося в пам'яті від безкінечного миготіння сцен. Це схоже на те, як ти знищуєш непотрібні фотографії, коли частота їхнього перегляду падає і мало місця на диску.

Тепер вже Дордже дивився на лівий замащений капець Редьки.

«Вступила я в болото чи в гімно?» — ямбово подумалося їй.

53

Дордже розгорнув клаптик настоятелевої мапи.

— О, здається, ми таки дійшли. Десь вона тут — наша перша солена вода...

— Шо-шо? — не зрозуміла Редька.

— Солена вода для грігуґа. Нашого ваджра-ножичка. Громового себто.

— Шо-шо? — знову не зрозуміла Редька.

Дордже зітхнув.

— Ти якось зовсім не чуєш мене. Я давно підозрював.

Він витяг із внутрішньої кишені куртки вже знайомий ніж.

— А, дідівська вуходлушпалка! — зраділа Редька.

— Оця частина, — Дордже показав на ручку ножа, яку Редька про себе назвала була «шапка-мономаха», — це ваджра. «Алмаз, цар каміння». Абсолютною ваджрою була би Пустота, а так-то, в нашому випадку, це ритуальний жезл громовержців.

— Ух ти. — Редька нарешті почала прокидатися. — Точно. В гуцулів у Карпатах теж є громові ножі. Там спеціальна технологія їх виготовлення.

— Громові ножі?

— Ага. Ними грім закликають. Дощ там і всякі корисні опади. Чи некорисні. Муток ціла купа — ритуали не слабші

від ваших. Типу там, ручка має бути витесана з дерева, в яке попала блискавка, а потім ще й мочити його в семи водах треба. На Водохреща там і ще колись, я вже не пам'ятаю. Це ми якось зі студіками-етнографами траву в них в общазі курили...

— От яка вона — недооцінена освітня роль куріння коноплі, — посміхнувся Дордже. — І ти права, гірські народи між собою подібні сильніше за інших. Сьогодні в нас навряд чи Водохреща, але можеш вважати, що хрестимося наперед.

— Буддисти хрестяться?.. — з недовірою спитала Редька. Дордже засміявся.

— Ага! І поплювують через ліве плече, щоб не наврочили. І під холодець, здається, варять картопляне пюре.

— Із цвіклями... — простогнала Редька на спогад про відвідини тернопільських родичів у великодній час.

— Я просто пробую налаштувати тебе на... дещо нетрадиційні водні процедури.

— Ліпше б ти налаштував мене на водний бульбик, — зітхнула Редька.

— Не до кінця уявляю, що це таке, але якщо після нього ти б захотіла жерти з потрібною силою, варіант виключається.

— Ти ж сам про пюрешку завівся...

І тут же в себе під ногами Редька запримітила те, що вже раз було здалося її голодним очам муляжною копією доброї свиної корейки.

— Тут навіть каміння ба, яке гастрономічне?

Дордже підняв смугастий біло-червоний камінь.

— Чулен таки тебе не полишає, дивина... Може, врешті забереш з собою, та й поїси в голодну днину?

Редька пожбурила камінь подалі. Навколо розбіглась луна.

Дордже почав копирсатись посеред каміняччя і випорпав незабаром ще якийсь кругляк. Редьці він одразу здався півкулею сальцисону того ж, галицького індпошиву. З масними

білими кавалками і прозорими прожилками. Дордже простяг його Редьці й зразу ж забрав до рюкзака:

— Ще попросиш у мене добавки. А дулю дам!

У Редьки починала серйозно котитись слина...

Простора кам'яниста долина, праворуч — якісь геть невізразні червоняві руїни, ліворуч річка, за нею скеля, що помножує її шум, так наче не тоненька цівочка тече три метри завширшки, а потужний холодний потік.

І таки справді холодний. Як би Редька не хвалилась тим, що для неї ліпше холод, аніж спека, ступати босоніж слизькими камінцями під водою, долаючи кілька десятків метрів углиб тьмяного гроту, перш ніж вийти знову на світ божий, давалось їй нелегко.

— А просто тут не можна солі наколупати десь? Наче ж он купка блищить, і он...

Редька високо над берегом розгледіла соляні пірамідки і вже збиралася, як зимовий олень, піти їх полизати.

— Нам точно в шахту, чи куди там, за нею лізти?

Дордже промовчав.

— Не, ну скажи мені, дорогий, якого рожна ми з тобою лишили наші капці зі шкарпетками на сухому березі, а самі фігачимо по цій, м-м-м... не дуже теплій воді? — Редьчині ноги втратили вже будь-яку чутливість від крижаного потоку, і тільки коли вона ступала на камінь чи пісок, випхавши ногу з води, їй здавалося, що вона просто в сауні. Чи, як мінімум, по теплій шубі ступає.

— Ми їх, дорога, лишили, бо нікуди їх було взяти. Плюс до того мала вірогідність, що наші пахучі капці за цей час хтось поцупить. — Дордже спершу вимірював глибину потоку між скелями, куди на гостре каміння судилося ступати їх безневинним стопам. Відтак показував Редьці, на яку висоту слід закотити штани.

— Ясно. Ми — два нелетючі йоги. — Вирішила Редька. — Бо летючим йогам не доводилося би ступати на ці гострі тріщини — це ж від солі у ґрунті? — і на ці кляті камінці.

— А ти розслаб стопу. Як у дитинстві. Ти ж мусила бігати по асфальту?

— В дитинстві — ясен пень. Хто в дитинстві дбав про педікюр? Тоді й рот увесь синій був від шовковиці. А тепер сині будуть ноги... Коротше, дитинство в помірних широтах якось не передбачало крижаних гірських потоків і холодного гострого каміння з вогкою грязюкою.

— Ну добре вже, добре. — Дордже ступив обома ногами в потік. — Застрибуй.

— Кудя? На тебе? Ти шо — здурів?

— Якщо штрикнеш мене своєю палкою, то точно здурів. — Редька перестала вимахувати своєю загостреною патиною для ходьби. І без зайвих зволікань застрибнула Дордже на горгоші.

— Важкувата як на свій зріст... — процідив крізь зуби Дордже і поніс її через глибокий, аж по коліна, потік.

«Ото як зараз удвох гепнемося, то точно гаплик прийде. Бо ж на мене упадемо...» — міркувала собі Редька і від страху завела:

— Чорноморець, матінко, чорномо-орець, вивів мене бо-осою ой на мо-о-орозець...

— Ти шо — здуріла? — напровсяк у свою чергу поцікавився Дордже.

— Не. Просто так не страшно. І в'ючні тварини наче люблять пісню народну.

Замість вступати в полеміку щодо в'ючних тварин і скидати Редьку в воду, Дордже серйозно запитав:

— Це шо за пісня така?

— Нормальна собі пісня. Народна. Гуляй-Город співає в альбомі Положинського.

— Хто такий Положинський?

— Ой. Це надія і секс України. Так принаймні моя подруга Олена казала.

— А конкретніше?

— Співак такий. Поет. І громадський діяч.

— Я нічо не зрозумів, але вже. Злізай, до речі.

Редька, кряхтючи, злізла на землю. Рівновагу тримати вдавалося не легко. Щоразу, як п'ятка вдарялася об негладкий камінь, тіло заносило кудись, де іншій нозі було ще більш боляче, бо на її м'яку частину стопи припадало зо п'ять-шість гострих тріщин із задертими краями. Щоби не матюкатися, Редька знову завела пісню:

— Перебріла річку, не замочилася, я ж на твого сина не надивила-ася!

— А це вже що таке? — Дордже, очевидно, питав із ввічливості, вимірюючи патином глибину наступного броду й зважуючи, скільки їм ще босоніж дряпатися до соляної шахти.

— А це вже ФАКТИЧНО САМІ. Про Марину пісня. Дуже сумна. Автентична. Не буду співати, бо розплачешся і нікуди не підеш.

— Ага. Це точно про мене. Залазь давай.

Отак собі Редька їхала на Дордже і хвацько вимахувала синім патином для ходьби фірми *petzel*, із якої Дордже, трохи пошкрябавши швейцарським ножом, таки зробив *petzl*. З п'ятнадцятидоларової пари попихачок стодоларову. Непогано. Редька виспівувала інші шматки народних пісень, які пам'ятала, а Дордже все це мужньо терпів.

— Слухай, може, я тобі притчу розкажу по дорозі? Маханська, в тему, як ти кажеш.

— Яку ще притчу? — Редьку не влаштовувало те, що її душевний спів нагло переривають.

— Про двох монахів і жінку.

— Ну-ну.

Дордже підскочив, поправивши її у себе на горгошах.

— Одного разу йшли собі два монахи. Було це навесні. Все тануло, раптово розквітало, ріки повнилися бурхливою водою. Прокидалось життя, одним словом.

— І де жінка? — нетерпляче пришпорила його Редька.

— Жінка, юна і вродлива, стояла на крутому березі ріки і плакала, боячись перейти швидку воду. Один із монахів, не довго думаючи, завдав їй собі на плечі й переніс. Вернувся до товариша й пішов спокійно далі. На заході сонця товариш не витримав і дорікнув йому: мовляв, як ти посмів таке вчинити — притулити до свого тіла молоду жінку, понести її, торкаючись босих ніг і відчуваючи на шиї голі руки?! Тоді той, що допоміг при переправі, спокійно відповів: «От бачиш, я переніс її на той берег і там залишив. А ти ще й досі несеш її з собою».

Певний час Редька мовчала, зважуючи, як би тут проявити максимум в'їдливості: сказати «неси-неси» чи «вйо, Кокос, вйо!» Так і не надумала, мовчки ковзаючи поглядом по тріщинах у стінах вологого скелястого коридору. Вони наче дихали холодом, а все ж жили.

— Слухай. — Раптом Редька аж сіпнулася. — А тобі не здається, що ми зараз у глибокій пизді, от-от готові з'явитися на світ Божий?

— Мала би вже совість. І так із комфортом їдеш... — Дордже намагався вчергове рівно перейти бурхливий потік.

— Не-не. Я серйозно. Глянь на ці скелі.

Скелі, між яких їм треба було протискатися, раз по раз ступаючи з гострого каміння в крижану воду, і справді були дуже тісно розташовані одна до одної. Змикалися вони десь дуже високо вгорі, й світло проходило ген іздалеку, смутно викликаючи пренатальні асоціації.

— Ага. Тільки в пизді, як ти кажеш, мусило би бути тепло. Інакше це якесь народження від Снігурочки. Чи від мертвої корови в холодильнику.

Редька уявила собі своє гидке народження від мертвої корови. Їй раптом стало сумно. Дурнуваті асоціації дійшли аж до того, що вона ніколи не знала своєї мами. Хіба що з фотографії. Редька злізла зі спини Дордже просто посеред холодного потоку.

— Це не смішно.

— Та що ти. Я несмішно пожартував. Розслабся. Я теж не пам'ятаю матері. — Дордже вкотре прочитав її думки.

— Пішли, — сказала Редька.

— Ні, зачекай. Отут, де трохи сонця ще є. Давай краще я сам по сіль. Так швидше буде. Окей?

— Окей. — Редька вилізла на жовтий плаский камінь і спробувала зігріти ступні долонями. Потік шумів у цій вузькій скелястій акустичній системі невимовно голосно. Дордже швидко зник за червонявим відрогом.

Невдовзі Редьці стало нудно. Вона підняла з землі білий камінець, схожий на половинку курячого яйця, й вирішила, що подарує його Дордже в обмін на що-небудь корисне. Лизнула камінець — солонуватий.

Дордже повернувся з пляшечкою від місцевого ред-булу, повною води.

— Тю. А де сіль? — поцікавилася Редька.

— Осьо сіль. Це ропа. — Дордже відкрив пляшечку, щоби Редька спробувала води. — Її ще випарити треба. А ти як думала? По крапельці. Так вона там і стікає стінами печери. Зато як випариш і зробиш свою сіль — ніщо не буде кращим. Загоїть тобі все на світі. Чи пюрешку посолить, на крайняк. Ну а в тому, що не осилить трансформувати твоя працелюбність, ми викупаємо ніж.

— Ага. Точно... — без ентузіазму погодилася Редька. — Пішли давай. Уже темніє. А нам ще дряпатися тими скелями і гамно-насипами. — Так Редька називала глиняні й піскові обвали.

Вода насправді піднялася надзвичайно високо — після сонячних днів льодовик, із якого живилася річка, танув, як спереляку — й колишні проходи зробилися недоступними. Доводилося проробляти карколомні скалолазні трюки на кількометровій висоті, ризикуючи звалитися прямісінько в холодну воду, хребтом на каміння.

Дорога виглядала наперед пологою. Так, наче вони йшли дном велетенського висохлого озера чи й моря. Це відчуття, як уже розуміла Редька, виникатиме тут не раз. Певний час поблизу ні за що було оку зачепитися.

Рухома групка людей і тварин впливла з-за далеких скель, наче марево в передвечірніх променях.

Перед тим, чекаючи, поки Редька витре ноги й зашнурує черевики, понарікавши на свої бідні мозолі, Дордже вже дивився в мапу й прикидав, що до наступної ночівлі їм години зо дві з половиною. Це значило знову йти по темряві.

Редька поперемінно позіхала й трусилася.

— От би зараз у теплу ковдрочку до вогника... Ну чо то ти не вивчиш у своєму Ляйпцігу, як транспортуватися повітрям?

— Ну, бач, просунутий монах Намкхай Ньїмпо в нас лекцій не читав. Доведеться по ходу додумуватися, як забивати наш грігуг у монолітну скелю, запалювати без сірників олійні лампи — якщо олія знайдеться, звичайно, лишати відбитки наших тіл і, відповідно, подорожувати, вчепившись за косі промені сонця.

— Ех, — зітхнула Редька, — думаю, передвечірні вони особливо приємні. Такі нежаркі, м'якенькі. Майже не лишилось он. Так що згадаймо формулу прискорення.

Вона відважно спробувала пришвидшити втомлені кроки.

— Спитаю-но я в караванщика, як швидше пройти до наступного села...

Дордже якийсь час говорив із чоловіком, що весело, вочевидь, у передчутті недалекого дому і теплої вечері з чаркою рисової горілки, посмикувався на своєму біло-рожевому кучерявому коні. Таких коней Редька іще в житті не бачила, так само, як не бачила і карликових кіз масті ротвейлера, що траплялися тут все частіше. Коники в цьому міні-каравані

були ще й сиво-чорні, і просто чорні й волохаті, і взагалі якісь біло-небесні. З дзвінкими бляшками і тканими прикрасами на головах, на шиях — кольорові нитяні китички від злих духів.

— Кажє, що шорт-кат є. Вгору і вправо від Відьминих Кишок.

— Шо? Яких таких Відьминих Кишок?! — Редька уже, здавалося б, нічому не дивувалася, але перепитувати деколи могла.

Дордже, очевидно, переклав її питання дядькові з рожевого коня.

Дядько показав рукою в далечінь, туди, де на тлі червоно-сизих гір виднілася якась неясна звідси побудова. Дордже вислухав його і розтлумачив для Редьки:

— Одного разу Падма Самбхава, наш незмінний компаньйон і маг, на прохання селян закатрупив одну вредну бабугу, що жити тут нікому не давала. І кишки цієї відьми — довгі-предовгі — заклав он у ту мані-стіну. Ти її початок бачиш лиш. А кров, кажуть, текла не донизу, а догори, і на скелі попала. Оно червоні скелі видно. Нам туди.

— Ну, туди, так туди.

Редька покірно почвалала догори. Там, де ступав Падмасамбхава, дихалося легко, не зважаючи на втому й скупувату на кисень висоту.

55

— От вернись колись на бідні села...

— Бідні села? — не второпав Дордже.

— Ну, до нас, на Большу Землю...

Дордже знову не второпав.

— Та в Україну вернись! — махнула на нього Редька. — І відкрию там кафе. Буду варити цампу-кашу і тар-карі, а на десерт — згущенка з банки і гречані книдлі.

— Популярне кафе в тебе буде... — посміхнувся Дордже.
 — Ага, — засапана Редька спинилась, щоб віддихатися. — І якщо хтось питає, із чого то я таке вигадала, покажу справку, що з котушок з'їхала на тлі цих гімалайських тейк-евеїв.

— Бідненька. Я ніколи не думав, що хтось так може страждати через відсутність різноманіття в їжі. Все налагодиться. Обіцяю тобі празький торт, коли дійдемо.

— Фу. Не люблю.

— Тоді епл-пая получиш, коли до потоптаних англійцями місць доберемось.

— Ага, в наступній інкарнації... собакою породи коркі. Ой, почекай. — Редька знов зупинилася. — Щось я й без рюкзака, і без куртки, а піт так пре, як комуністи на парад.

— Урочисто?..

— Поперед батька в пекло! Щось ніяк, правда, не добіжать до цвинтаря.

— О, то вони у вас вправляються у міцності духа? Комуністи-маги, цікаво...

— Шо-шо?!

— Ну, ти ж кажеш, на цвинтар поспішають?

— Ох... — у безнадії зітхнула Редька.

— Так кладовище ж — ну, гаразд, принаймні в цих землях — прекрасний тренувальний майдан. Туди зносять трупи на гниття чи поїдання диким звірям. Духи і привиди там залюбки тусуються...

— Ти про привид комунізму?

— І про нього в тому ж числі. Так от ті практики духу, що хочуть експресом досягти просвітлення, навмисне селяться на кладовищах. Купа дармового матеріалу для експериментів.

— Фе. Це ж смердіти має як... — Редьці пригадався запах із того найпершого села на їх шляху. — Тим сильніший практик, певно, якщо його таке не переймає.

— Ну, Гуру Рінпоче теж колись починав із таких дрібничок, як поїдання їжі, принесеної з мертвими, і носіння їх одягу. Це коли його вигнали з королівства прийомного батька.

— А чо його вигнали?

— Бо танцював занадто добре.

— В сенсі?

— Про сенси тільки йому самому відомо. Танцював він тоді на даху палацу, вбраний у костяний костюм, а знизу стояв роззява — син одного з міністрів. Камінь із даху зісковзнув і прибив синопка насмерть. За іншою канонічною версією, то була кхатванга — тризуб, що знищує три отрути — вислизнула з Падминої руки і вп'ялася просто мажору в голову.

— Какая дасада.

— То за законом Падму — він сам тоді геть юним був — мусили б убити, але так як він не зовсім був людина, бо родився не з утроби, а з лотоса, цар-батюшка домовився з міністрами про напівміру — вигнати царевича з держави. І, хоч причиною смерті міністрового сина були його власні кармічні пройооби з попередніх життів, Падма, поважаючи закон, пішов таки у Холодний Гай — кладовище, куди разом із трупами носили варений рис.

Дордже й сам зупинився, щоби перевести подих.

— І шо?

— І шо. Жив собі. Як йогин Таємної Мантри. Правда, потім почався лютий голод, і рис впридачу до трупів кінчився, і вже їх навіть у тканинку не обгортали. Так що довелося йому, щоб не ходити голяка, здирати і носити шкіру з трупів, а їсти їхню плоть.

— Ням-нямка! — Редька, на відміну від більшості пристойних дівчаток, у таких випадках і не думала кривитися.

— Зате, — знизав плечима Дордже, — так він підкорив собі усіх дакіні Холодного Гаю і спокійно займався далі йогівською практикою.

— Не, — причмокнула Редька, оглядаючи безкраї простори й навмисне підставляючи вуха вітрові. — Не буду я кафе відкривати. І навіть студію для йогів зі специфічною дієтою не засную.

— О? То чого?

— Бо мене зачморить податкова, я піду протестувати, поб'ю на майдані плитку, і мені впиляють п'ятнадцять років за порчу держмайна...

— Податки — річ весела.

— Ага, особливо в Україні...

— Ну, чого тільки в Україні все? От Далай Лама, приміром, не знаючи, звідки взяти грошей на чергове озброєння армії, ввів був податок на вуха.

— На вуха?.. — Редьку чогось проїняло на швидку згадку про базарну відьму і кульок свинячих тельбухів.

— Ага. На вуха. Щоб платили всі, хто їх носять. — Дордже нічого не помітив. — Правда, було це в двадцять шостому році.

Редька вже не слухала. Вона нарешті побачила причину їх підйому на гору: вбудований просто в скелю невеликий монастир. На масивних червоних дверях висів важкий замок. Все віддавало пусткою, а надто дзвіночки, сплутані з конячим волоссям і павутиною, повислі на голих кущах барбарису.

— Добрий день, — зітхнула Редька. — І шо? Де обіцяний йогурт, що його тут квасять?

Відщипнула кілька зернят барбарису.

— Зате тут вода хороша. — Дордже спокійнісінько зачерпнув пригоршню холодної води з джерела коло дверей. — І місце непогане взагалі.

Він глянув кудись вгору.

Редька й собі задерла голову до неба. Над ними кілька секунд покружляв великий сірий орел із білими грудьми і головою. Відтак він круто розвернувся і полетів у напрямку того, що звідси здавалося Редьці урвищем.

— Пішли? — спитав Дордже.

— Що — вже назад? — скривилась Редька.

— Та чого назад? Он, джипіес нам полетів. Ходім за ним хоч трохи.

— Ходімо, — знизала плечима Редька, — раптом пощастить, і він нас годуватиме, як Заратустру?

Дордже посміхнувся.

— Це якщо ми зможемо так розчепіритися, щоб ходити виключно по вершинах....

Вони повільно пройшли вибіленою сонцем і вітрами стежкою, не намагаючись уникнути чіпкого барбарису. На тлі недалекого льодовика червоні переморожені ягідки й самі виглядали наче крихітні подряпини.

Минувши руїни чийогось дому, Редька з Дордже таки вийшли на край землі, за яким орел ковзнув у безодню. До Редьки раптом дійшло, що це вони отак от вперше, не женучи кудись із язиком через плече, просто собі видерлись на пагорб.

— Помедитувати чи просто повтикати.

— Що? — перепитав Дордже.

Але вже наступної секунди, варто було Редьці відвернутися в пошуках, чого би пожувати (без варіантів — барбарис), як він уже сидів над урвищем в лотосі, спокійно склавши руки на колінах, так, наче й сидів тут уже років сто, а то й тисячу, чи взагалі відтоді, як тут з'явився цей льодовик із правого боку і безкінечний повітряний простір із лівого.

Редька злегка отетеріла, втім, простоявши так кілька секунд і не наважившись нічого запитати, сама сіла трохи позаду Дордже. Спершу склала пальці так, як бачила на картинках, а потім вже так, як вони зручно вляглися.

Здавалося, навіть вітер затих, і то само сонце чи далекі помаху крил зниклого орла ледь чутно ворушили волосся хлопцю на голові. Редька не знала, скільки вони там пробули. Й тільки коли прокричав над головами орел (був це той самий

чи інший?), вона помітила, що відблиски сонця по льоду перекочували на добрячу відстань. І тут же Дордже знищив тишу:

— Отам от, бачиш, прямо, трохи правіше за шпичак... Ні-ні, не туди дивися. Ну от, просто під відрогом, на дядька з вусами схожим, бачиш?

— Ну, що там? — мружилася в трохи каламутну далечінь Редька.

— Отам печера Міларепи.

— Кого?..

— Міларепи. Відлюдника й потужного йога. Автора тисяч пісень.

— Поет-відлюдник... — зітхнула Редька з таким виглядом, наче все життя мріяла саме про цю професію, а батьки примусили вступати на бухгалтера. — А пам'ятаєш хоч якийсь його вірш?

— Хоч якийсь? Гм. Не знаю. Його страшенно люблять у Тибеті. Але навряд чи тобі пересічний тибетець так от запросто відірветься від крутіння бикові хвоста і процитує поета.

— Ну ти ж не пересічний... — нила Редька, лиш тепер видивившись трохи нижче ще щось, подібне на низькорослий монастир. Повністю захопившись його розглядинами проти сонця, вона вже й забула, про що нила, коли до неї донісся незвичний, захриплий якийсь голос Дордже. (Правда, потім вона збагнула, що незвичність радше йшла від специфічної його англійської...)

Maintain the state of undistractedness,
and distractions will fly away.
Dwell alone, and you shall find the Friend.
Take the lowest place,
and you shall reach the highest.
Hasten slowly, and you shall soon arrive.
Renounce all worldly goals, and you shall
reach the highest Goal.

If you follow this unfrequented path,
you will find the shortest way.¹

— А нам ніяк не дійти до його печери? — послухавши вслід за віршем ще трохи вітру, спитала тихо Редька.

— Ну чого? Якось колись дійдемо... — посміхнувся Дордже.

— Але не тепер? — розчарувалась вона.

— Ну, хіба що ти експресом отримаєш зараз дар скороходіння і понесеш мене на руках.

— То з вершини на вершину тобі ступи, то десь капці-скороходи роздобудь. Капризна ти дамочка. — Редька продовжувала свої звичні жарти більше на автоматі. В голові їй було незвично легко, та й в усьому тілі теж, навіть холод від близького заходу сонця ще не відчувався.

— Та чого капці? Можна й босоніж. Як порядні йоги. Тиснуть собі на правильні внутрішні точки енергії й переміщаються на величезні відстані за коротенький час.

— У, кльово їм.

— Ну, якщо сумлінно займешся і в тебе буде шанс досягти такого. А то й заразом навчишся літати небом, ставати невидимою, мати надлюдський слух, ясно бачити, міняти зовнішність чи бути вічно молодою. Хоча...

— Що «хоча»? — насторожилася Редька, ледь трохи підібравши замріяно розвішані вуха.

— Істині досягнення сіддхі² — і вони даються найважче — це, як не дивно, зречення, співстраждання, тверда віра й осягнен-

¹ З вірша Міларепи: Тримайся в стані зосередженості,
І все, що відволікає тебе, зникне.
Живи на самоті, і ти віднайдеш Друга.
Займи найнижче місце, і досягнеш найвищого.
Поспішай повільно, і невдовзі ти прибудеш.
Відмовся від усякої мети мирської,
І досягнеш ти найвищої Мети.
Як ітимеш цею непротоптаною стежкою,
Віднайдеш найкоротший шлях.

² Досягнення, що увінчують практику Дхарми — вчення Будди.

ня безпомилкового погляду. Хіба не так в есенціях всіх цивілізованих релігій?..

— Певно, що так. — Редька враз поникла.

— Ти чого?

— Та так, нічого.

— Вниз не хочеться? Чи їсти припекло?

— Отож-бо! — мало не вигукнула Редька. — Я таке мало-задачне чмо, що тільки це про мене ти і припускаєш — керуваність голодом і фізичною втомою. І найстрашніше те, що ти правий...

— Ти про що? — не розумів Дордже.

— Бо здавалося б, тільки-но до мене щось дійде, проясниться, відчується, і я вже наче вилізла на рівень вище, як раз — і знову якась дрібна халепа вертає мене в той стан, у якому я все життя прокалаталася. Галіма комп'ютерна гра.

— Ну, якщо це тебе надихне, ти не одна така. Стандарти становлення — ось як твоя комп'ютерна гра називається. І чим ти далі зайшов, тим тобі важче. Оно берем великих гуру. Того ж Міларепу.

— Мгм... — Редька скисла кінцево.

— Знаєш, скільки разів учитель валив йому хатки? Змушував бідолаху будувати новий і новий дім, коли той попросився до нього в учні, і який би дім не був великий і красивий, Марпа крутив носом і наказував його знести. І Міларепа починав усе спочатку.

Редька витерла в себе під носом.

— На парах із психології вас точно мали вчити, що люди не суцільні душевно. На європейських вчених же упор у вас був?

(Редька навіть не могла пригадати, як виглядала відповідна викладачка — видно, її програма так мало змінювалася з часів минулої слави КПСС, що зрештою цілком злилася з уселенською сірістю).

— В кожному з нас живе цілий звіринець парціальних особистостей. Там і дикун, що навіть просту роботу не здатен зробити, поки вождь не скаже натхненної проповіді й ритуально не заріжуть невинну скотину...

— А її за що?

— За то, що символізує примітивну ліниву душу. І десь у дальній кімнаті засів інтелігент-екологічно-свідома людина. Якщо неблагородний дикун забере свій дрючок від дверей, нормальний пацан із книжечкою зможе вийти. Так що багаторазове повторення творчої праці — як було в Міларепи — крім культурних частин зачепить і приручить ще й бидло всередині нас. Екскременти мудреця мають бути розумніші за пересічного гомініда.

(Редька задумалась над словами «екскременти» й «гомініди» — на тих же парах із психології єдиний хлопчик у їхній групі точно вигукував би ці слова уголос, щоб інтелектуально посмішити дівчат — майбутню еліту нації, як їм повторювали за часів абітурієнтства).

— А Марпа знав, що учень у нього не простий, — провадив Дордже. — І що хоч поет в бурхливій юності й завалив — у прямому сенсі завалив — сорок своїх родичів дахом отчого дому, який у нього, сиротини, рідний дядько відібрав, а потім ще й врожаї чаклунством нищив у пошуках народної любові, а все ж додув, що це не вихід, і треба вчитися чомусь путящому.

— Йозі-медитації?

— Точно. Коли всі профілактичні знуцання з боку Марпи було пройдено, Міларепа засів у дванадцятирічну медитацію. Відтак пішов вчити людей.

— Ех, — зітхнула Редька, — то ж і зараз є купа крутезних чуваків. Медитують собі, практикують, лекції дають, книжки пишуть, щось роблять варте зі своїм життям. А я що?..

— Принаймні ти задаєш собі правильне питання. Це вже щось. Бо скільки з тих людей, що роблять «крутезні» речі, роблять їх по-справжньому?

Редька вже колись про це задумувалася.

— Ну і найтупіше — це вважати, що ти суцільне ком іль фо, весь страшенно важливий, гарний, вчений, зайнятий праведними справами і все таке. А насправді ти жирна комаха, що копирсається у власному гівні.

— Гуманіст ти, — посміхнулась Редька.

— Ні, то я так, одного Налджорпа цитую, те ще було божественне хамидло. При тому, отримавши в'їдливе контрзапитання про те, чи сам він не в какашках копирсається, старий зрадив, як мала дитина. Сказав, що він у них із задоволенням качається, як сир у маслі чи як будь-яка порядна свиноматка. І головне — цього не заперечувати. Бо, якщо правильно до гівнюка підійти, з нього можна хоч зірки робити. І це вже буде істиним творінням — зірки з собачого гівна.

Редька все ще мовчала, обдумуючи почуте. Вони поволі спускалися з гори.

— Та й Марпа ж, до речі, сон на схожий мотивчик про майбутнього учня бачив: із потворного шматка закам'янілої багнюки йому слід було виточити діамант.

Редька раптом стала, як вкопана. Поєднання форм, кольорів і світла зненацька видалось їй ідеальним. Якби можна було забити свій кілок золотошукача в цю точку часопростору, вона б гамселила його хоч голим кулаком.

— Не дивно, що Міларепа просидів тут у медитації дванадцять років.

Посмішка Дордже їй у відповідь натякала, що відлюдник затримався тут не лише через велич пейзажів. Редька, зважуючи, чи всідатися на землю, завела:

— Ну давай, давай, будь ласочка, хоч на трохи тут залишимося. Диви, яка тиша, яка могутня гора, я ще ніколи не бачила, аби сонце так виблискувало на льодовику, як зараз... — зненацька вона відкрила в собі поклади майже поетичних руд. Всі засоби годяться, коли не хочеш відпустити те, до чого

звук і що, здається, тільки тепер починаєш по-спражньому для себе відкривати.

— Та ти таке бачиш щодня, скільки ми тут. Ходімо. Ти ж знаєш, скільки в нас часу. — Дордже був спокійним і невблаганним, як годинник на міській вежі колоніальних часів.

Редька й сама не знала, чого їй вже аж це прийшло в голову. Страшно, видно, було думати, що одної миті цей годинник для неї застигне в тумані на далекому пагорбі. Досі вона намагалась не думати про те, що дійти з Дордже до кінцевої мети означитиме втратити його для себе. І, ймовірно, назавжди.

Редька, намагаючись побороти застряглу на язичку дурнувату фразу «я чи королівство чи півцарства за коняку», скинула наплічник на землю й сама простяглася, де стояла. «Все, — подумала, — нікуди не піду, травою стану, хай мене кози з'їдять».

Дордже, височіючи супроти неба, дивився на неї з ніжністю.

— Ну що ти вже придумала, богиня гір. Все одно нам треба йти.

— А он диви, вгорі, далеко там, як вітер сніг із вершин здуває. Наче туман, але іскриться. Фотографія би вийшла, як розмита, — не чула його Редька, вже лежачи головою на наплічнику й показуючи на всю цю красу носакон черевика.

— А он диви, внизу, вже пилюка здіймається, і вже полудень майже, зараз вітер почнеться. А нам над рікою дертися по карнизу вузькому. Ти ж сама бачила, як ці місця на карті покалякали — для особливо уважних і обережних.

— Ой, ну та нічо страшного. Перечекаємо той вітер.

— Він ставатиме все сильніший. Ми не переcheкаємо до ранку. Вставай.

Редька й не рухнулася. Дордже несподівано сів біля неї. Трохи помовчавши, він тихо заговорив:

— Коли увага твоя відхиляється назовні, озбройся наставонами про те, як обернути все, що сприймаєш, у шлях.

Редька глянула на нього запитально.

— Так Падмасампхава співав у прощальній пісні до тибетців, — пояснив Дордже. — «Якщо прагнете позбутися прив'язаності, слідуйте за мною!» І стосується це прив'язаності до родичів, коханих, батьківщини чи просто прекрасних місць і образів — байдуже. Ісус, до речі, казав щось цілком ідентичне. Ну, а відлипнути від будь-чого — це завжди зусилля.

Кряхтячи й нарікаючи, Редька таки звелася на рівні ноги. Дордже допоміг їй висадити наплічника на спину, по-батьківськи поправив усі лямки.

— Па-па, прекрасна безіменна гора.

— Вона не безіменна. Її звати Кіла. Таке собі божество медитації, і родич нашого грігуґа. Ти б хоч деколи в мапу заглядала, фрау гід-лер.

— Кіла... — повторила, зітхнувши, Редька. І тут же забула це ім'я.

56

— Коли джіпієс перестає працювати в таких місцях, це видається настільки очікуваним, що аж страшно... — сам до себе промовив Дордже.

Редька на це його «страшно» стрепенулася.

— Ш-шо? Ти серйозно? А карта?

— А на карті це якраз один із бленк спотів. Тут могла би бути ваша реклама. Так же на порожніх щитках пишуть?

— Та так... і що ми робимо?

— Те, що й дотепер. Ідемо.

— Гм. Тобто в нас є точка А — печера медитацій Падми, куди ще сяк-так протоптана стежка, і точка В — село, в яке звідси ніхто ніколи не ходив, бо нашо то їм треба. Так же ти казав? І не ясно, яким милим ці дві точки сполучаються... То ми, типу, трохи в пастці?

— У пастці, доцю моя, є тільки одна точка, вона ж і фінальна. Нуль-вектор, і капець. І з пастки вже точно нікуди не підеш.

А у нас з тобою, глянь-он скільки перспектив! — Дордже картинно розкинув руки й озирався навколо. — Гуляй, де хочеш!

Тісні скелясті розщелини з велетенськими валунами на верхівках, що через один мали виразні людські риси, заступили пустельне плато. Редька з Дордже йшли вузькою стежкою, ледь-ледь зачепленою до стіни каньйону.

Гігантські голови пильно дивилися їм услід, ледь тримаючись на своїх тоненьких шиях.

— У пізній час забобонні пастушки намагаються якомога швидше минути цю місцевість.

— Я розумію їх... — Редька несвідомо пришвидшила крок.

— Саме у таких от скелях і любили селитися святі. По-перше, люди не дістають, по-друге, є де вправлятися в духовних подвигах. Ну а селянам багато не треба: «Он там живе лама, він відганяє від нас і нашої худоби злих духів. Вам із собою дати від них амулетик, до речі?»

Небо у контрасті з теракотою скель видавалося неймовірно синім. Величезний птах, можливо, знову гриф із його невимовним розмахом біло-сірих крил, кружляв у цьому небі, видивляючись, чи не здох, бува, який перевантажений мул чи кінь на гірській дорозі.

— Як дивно, що існує така тиша, — сказала Редька, зупиняючись. — Якщо заткнуться наші ноги — в сенсі, якщо ми зупинимося й перестанемо ними гупати, — не буде чути геть нічого. Хіба що шурхіт крил отого півника небесного. А так то вуха закладе.

Дордже перестав гупати і хрипло зашепотів:

— Падма про кінець світу казав, що всіх анахоретів позганяють вниз жити в долинах. Про залізних птахів і коней на колесах, як бачиш, він не помилився.

Низку старих і майже геть вицвілих молільних прапорців було напнуто через всю ущелину так, наче вона тримала цю велетенську кам'яну книгу в такому положенні — аби не відкрилася до часу.

Печера, де медитував колись Гуру Рінпоче, темніла дуже високо, на одній із майже вертикальних стін цієї вузької розщелини, з крижаною річкою на дні. До печери вели бознаколи і ким висічені кам'яні східці.

— А є в неї ім'я?

— У кого?

— Та в печери ж! — Редька вкотре пошкодувала, що не робила дорогою жодних записів, хоч і було де — виклянчений у Дордже «молескін» так і лежав незайманим у рюкзаку. А тепер вже якось пізнавато було, чи що...

— А. Маєш на увазі, чи це не та сама Перлова Кришталева Печера?

— Га?.. — тепер уже Редька витріщилася на нього, як баран на своє відображення в блискучому бампері новенького пікапа. Коли він задавав такі «навадящі вапроси», їй до кінця не ясно було — справді Дордже припускає, що їй може бути звідкись щось про це відомо (ба звідки?!) чи просто цілковито має її за дурну й говорить із нею так, як потерпілий кораблетрощу говорив би з розфарбованим під людину м'ячем: щоби з глузду не з'їхати.

— Я сам не знаю, — зітхнув він. — Та, де він практикував і відпустив у людські вуха настанови, що потім увійшли до «Вчень дакіні» має бути в горах Пама...

Редька вирішила, що вже ліпше не питати, де ті гори Пама. Деколи, коли хочеш здаватися розумним, ліпше загадково промовчати. Редька знала не одного київського «інтелектуала», що заробив собі це реноме у вищеописаний спосіб. Але зазвичай сама вона, звісно ж, роззявлялася, бо ліпше здатися дурним один раз, але взнати те, чого не знав, ніж дурним усе життя й лишатися.

— Шкода, що за цією тепер ніхто не наглядає... — дивлячись угору на печеру, й лаштуючи їх поклажу внизу під камінням, зітхнув Дордже. — Раніше, казали мені в селі, тут жив один старий тибетець, поїв рідкісних подорожніх чаєм. Два

роки тому він помер, і більше нікому тут порядкувати. І, відповідно, показати, в який бік іти, щоби вибратись з ущелини.

— Може, я би залишилася? — ляпнула Редька, й відразу ж подумала, а що вона тут буде їсти.

— Може. Як тільки я куплю вертоліт, щоби скидати тобі їжу і видовищ.

— Та видовищ мені має вистачити. Оно які ворони літають, — кивнула Редька в бік антропоморфної кручі. — Чи там, диви, раз у два дні й коні пройдуть із рисом і цукром на спинах. Я вже мовчу про диких кіз, що будуть пастися під моїм порогом, як агнці Божі...

Дордже сміявся, полощучи в річці пляшку від коли.

— А місцеві жителі, — далі собі фантазувала Редька, — серед котрих стану і я невдовзі, й так спокійно собі виживають без Інтернету і книжок. Сидять кружечком гарно коло грубки, дивляться зацікавлено, як рис із часником їм смажиться.

— Ну, ти над цим подумаєш. Час у нас іще є. — Дордже простягнув їй палку для ходьби, мовляв, так легше буде дертися, куди він показує.

— У нас? — Редька взяла патик, хоча й не розуміла, до чого він їй.

— Ну, в тебе, щоби мріяти про подібні речі, а в мене, щоби давати тобі контраргументи. За такою простою європейською мозкойобкою і час убити не проблема.

Редьчин благородний патос став тьмяніти.

— А взагалі-то, — змінив раптом тон Дордже, — ти б обережніше з мріями. А заразом і з інтенціями. Не перетвори їх ненароком у клятву.

— Га? — не зрозуміла Редька.

— Та знову ж, цитуючи Падму, свої самаї завжди варто зберігати за основу. Якщо їх порушиш, у цьому житті втрапиш сприятливі обставини, а в наступних... — Дордже зробив страшні очі, — попадеш у пекельні світи.

— А. Ясно. Дуже страшно. — Редька не приховувала розчарування. — Куди ти, до речі, мене тягнеш? Оно сходи ж є.

— То до головної печери, якщо тобі таке формулювання до вподоби. А ми ще у водяну зайдемо. Води солоної набрати.

— Та вже ж набрали ніби?

— То частково. Чим більше соляних слідів наплаче в нашу пляшку від коли, тим ліпше.

— Соляних слідів? — Редька вже лізла. Але ще питала.

— Ага. Всюди, де пройшов Падма, ці сліди полишалися. Обережно, не бехнись головою, як ти любиш.

Вони майже навпочіпки залізли до крихтної печерки. Коли очі звикли до півтемряви, Редька розгледіла внизу, під стіною, маленьку круглу лунку, наповнену водою.

— Друга солена вода?

— Угу. Варто її вичерпати звідси, як повільно, але гарантовано набереться назад. — Дордже вже зачерпував дерев'яною саморобною ложечкою. — Місцевих найбільше дивує, як то вона ніколи не переливається через край.

— Це ж свята вода? — впевнилася напровсяк Редька, перш ніж ковтнути її й помастити собі вухо-горло-ніс і ясні очі.

— Кажуть, коли Падмасамбпхава йшов у ці краї з Тибету, в подолі свого червоного *сен* він ніс трохи тамтешньої солі. — Дордже набрав води в одну пляшечку й підставив іншу, від пепсі. — Спершу він вибрав шлях через Захід, але зустрів чоловіка, що сам себе, на питання Падми хто він, назвав *ло кана*.

— Що це таке?

— Дуже погане слово.

— Гірше за матюк?

— Страшніше самокритичністю. — Дордже посміхався, і світло з тінню провадили цікаву гру на його обличчі. — Це щось типу «чорний, чорноротий чоловік». Темний чувак, коротше. Одним словом, Падмасамбпхава вирішив передивитися свої дорожні плани й піти не туди, звідки придибав цей

ло кана. І пішов собі на схід, змінивши шлях. Отакочки, як ми з тобою зараз ідемо, йому назустріч ніби.

Вони вийшли назовні, Дордже запакував пляшки з водою в кишені наплічника. Редька задерла голову доверху, мети-куючи, як довго їм лізти цими східцями, де й півноги її не вмістяться на сходинку.

— Ой мати рідна василева... — закрихтіла вона. — І довбав же їх хтось?

— Насправді можеш не поспішати, — Дордже вже вкотре пролистав тач-скрін навігатора, — бо, як я казав, не зовсім ясно, куди нам поспішати далі.

Він зітхнув і сховав комп'ютер до кишені.

— Ти ж казав, що ми йдемо? — Редьчина нога застигла над сходинкою в повітрі.

— Йдемо поки йдеться, — знизав плечима Дордже, — до печери он дійшли. Я думав, раптом сигнал із супутника на-малюється. Було б хоч щось.

— І нічого?

— Ну як нічого? Сподіваюсь, хоч відчуття сорому в тебе є. Це ж ти на паперовій карті залила це місце ромом у Катманду, а потім підпалила і кричала, що то факел вічної мудрості.

— Ш-шо?.. — Редька готова була вліти. — І ми сюди дійшли, а тепер ти про це кажеш?!

— Заспокойся, — засміявся Дордже, — я надурив тебе про факел. А ти не ведись на все, що тобі кажуть люди в горах. Та й звикнути вже треба було до цих забраклих фрагментів. До цього ж нас щось вело?

— Вело... А шо, як краник закрутили і не поведе? — Редька починала панікувати.

— Тоді будемо насолоджуватися печерою медитацій Гуру Рінпоче, — незворушно відказав Дордже. — Ходімо догори.

— Чупшю ранчі... — сказав напівпошепки Дордже. При-наймні Редьці здалося, що він таке сказав. Перепитувати

не стала. І, хоч печера й займала всі її думки дотепер, страх від незнання дороги сочився, як крем через дешеву тортівницю. Їм же конче треба встигнути наче? Дивно, як то Дордже це анітрішечки не переймає. «Ой спасіте-памагіте...»

Насправді їх було дві. Великі просторі печери в химерних червоних скелях над швидкою водою. При вході в першу горішню печеру Редька стала, як вкопана: якби вона не знала всієї пустельності й холоду цього краю, живі квіти й метелики — вони літали навіть у півтемряві головної печери! — нітрохи б її не здивували.

Перша печера була як балкон — сонце, щонайменш до полудня, добре освітлювало й прогрівало її. Маленькі пташки цвірінькали й порпалися в сухій траві, що встеляла її дно.

— Може, заночуємо тут? — ласо оцінюючи тепло й силу цього місця, запропонувала Редька.

— Наші тривожні сни можуть порушити тутешній спокій. Зараз не час для самадхи. Ти повинна дещо подивитись у печері. Тільки дивися по-особливому...

В більшій, головній печері Падми Самбпхави розвівалися проти сонця кольорові молільні прапорці й білі шалики, наївної роботи віттар був за трон великим дерев'яним розмальованим скульптурам. Всюди сліди воскових свічок і попел від курінь. Долівка нерівна, каскадами, наче видираєшся на гребінь гігантської чорної хвилі, а потім знову з нього спускаєшся. Редька взагалі-то терпіти не могла печери. «В мене клаустрофобія» — стверджувала вона. Але тут якось все було інакше. Через гру світла з прапорцями чи іще через щось, сказати вона не могла, аж поки в одному з кутів — лівому задньому, якщо дивитися на вхід — явно не відчула ту ж *присутність*, що й у гомпі Гар два дні тому.

— Цікаво, що це... — промовила Редька лиш початок фрази. Не сміючи пояснити про цю саму *присутність*, щоби він вчергове не висміяв її схильний до штампованого містицизму розум. Однак Дордже відповів зовсім серйозно:

— У цій печері є дещо більше, ніж бачать твої очі. А твої очі бачать більше, ніж очі інших. Може, якщо ми тут опинилися, тут з'явилось ще щось окрім нас?

Відтак він показав їй на стінах печери природні утворення в формах Будд, Авалокитешвар та божеств, імен котрих Редька не стала питати. Та й хто може знати напевно про зображення сутності, яким опікувалися горотворні процеси. І чи варто взагалі питати імена істот невідомої природи. Ану вони такі ж грізні, як і тутешні гори?

— Бач отой величезний виріст посеред печери? Де картинку хтось вчепив? — Дордже посвітив кишеньковим ліхтариком нагору.

— Ну.

— Вже он уперся в стелю. А двадцять років тому туди б іще півтебе влізло. Росте — нівроку.

— А звідки ти знаєш, що було двадцять років тому? — недовірливо спитала Редька, так і не зрозумівши про кого оте «росте нівроку».

— Коли падає крапля на отой шпичак, мені тім'я чесатись починає. — Дордже сказав це так так само незворушно, як завжди, коли кпинив із неї підводними сенсами. Редька приречено зітхнула:

— Підйобуєш у святому місці. Ех, шякал.

Дордже зав'язав по різних місцях кілька шаликів, що дали їм на дорогу й за молитву горяни з попереднього місця ночівлі. Він щось тихо наспівував, торкався лобом деяких наскельних зображень, Редька, як покірний баранець, повторювала все за ним.

— О! А тут що за рани на печері? — Раптом оторопіла вона.

Чорні стіни в кількох місцях білили, ніби на тілі коня чи собаки взялася виразка.

В цей момент кінцево почив у Бозі останній налобний ліхтарик. Редьці, не зважаючи на те що дещиця світла проника-

ла крізь щілини-вікна, стало моторошно. Вона стояла, боячись поворухнутися. Аж тут Дордже, секунду пошарудівши кишеню куртки, освітив напівморок чимось невеликим, але яскравим, як око інквізиції. (Чогось саме так подумалося Редьці).

— Точно, що рани, — сумно відказав Дордже. — Раніше тут такі ж природні барельєфи були. А жевжикуваті місцеві жителі — хоча я точно не знаю, хто це був, раптом і зальотне щось із жилкою підприємця — молотками їх відбили і попродали роззявленим туристам де-небудь.

— Як пише Горчев, людей нада унічтажать. — Редьці вже було не страшно навіть з огляду на її святотатства. — А чим ти світиш, до речі?

— Та чо унічтажать? Може, й задорого десь продали добрим людям, і черговий олігарх виставить це диво спершу у своїй приватній колекції, а потім і в музеї десь у змінній експозиції, щоби газети написали, який він філантроп — допустив до іскуства простолюд всього по пять євро з особи. А свічу я зубом дарованого коня. Пам'ятаєш ті дві наші запальнички, що тьотя в першому готелі підігнала? Голубу й рожеву? Так отож. Не весь Китай поганий. Моя голуба при мені.

— А моя рожева відправилася в кращий світ... Гм. Посвіти, я похухаю на батарейки. Раптом воскреснуть.

Відтак, коли вони обійшли печеру колом, Дордже дістав із наплічника згорточок із прямокутними листами мантр і десь годину їх уголос читав. Розібрати з усього тексту Редька змогла лиш його ім'я. Тому, запаливши палички й покришивши свій горіховий батончик на вітвар для поживи маленьким пташкам, вона тихо вийшла й сіла собі у печері-балконі, мружитися на сонце, дивитися на птахів і намагатися спинити внутрішній діалог, що, зрештою, ніколи їй не вдавалося.

Шарфи, що давно колись були білими, — пам'ятка про каяття гордовитого Трісон Деуцена — тріпотіли тут під вітром, дощем і сонцем, стаючи геть чорними. Так, наче душі довко-

лишніх ворон чіплялися, коли наставав їх час, аби залишитися на скелястих стінах ще хоч трохи. Хоча, мабуть, ще за життя ворони вірили, що душі в них біліші за сніг на вершинах.

— А буддисти ж вірять у переселення душ? — озвучила Редька, як пізніше сама ж з'ясувала, найпоширеніше питання профанів.

— У переселення вірять, у душі — ні.

Трохи помучившись, Редька таки надихнула у свої батарейки останню краплю земного життя.

— А бачиш! — гордо сказала вона, світячи Дордже просто в очі. — Хухала-хухала й вихухала. Знаєш цей анекдот...

І не встигла договорити, бо в це момент її ліхтарик в останній своїй ремісії знайшов для неї на стіні щось, чого вона ніяк не чекала — кольорову фреску! Та ще й яку — з улюбленим сюжетом.

— О, диви! — писнула вона. — Знову божественні трахомундії!

Дордже не відразу повернувся до неї.

— До того ж, — провадила Редька, — в хороших богів не видно при цьому хуїв, а в поганих видно.

Раптом Дордже наче виріс у неї за спиною, Редька аж здригнулася. Він мовчки розглядав химерні фігури, сплетені у вічному танці коїтусу. Не знати чого, Редька заходилася їх рахувати.

— Сім подвійних, — пробурмотіла вона. — Гм, — слова, здавалося би, столітньої давності спливли у пам'яті, як написані. — Сім, а не шість. Сім, а не вісім. Розділи і вивчи їх. Постав кожному на місце і поверни пана в обитель його...

— Що-що? — препитав Дордже, не відриваючи прискіпливого погляду від фресок.

— Та так, нічо. Слова одної божевільної на базарі в нас...

— А-а. Знана базарна мудрість.

— Ага. — зітхнула Редька. — Тільки щось згадала я її, як під гіпнозом, слово в слово. Дивна фігня.

— І справді дивна. До чого тут сім?

— Пес його знає. Сім кого чи чого?

— Та, вочевидь, дх'яні-буддів. Тих, що трахаються, як ти зауважила. З цього боку їх вісім, як положено. Вісім подвійних. А з того боку, бач? Там є шестеро. Зі звірячими головами і вже не трахаються. Йогині, мабуть. А сім-сімом твоїм тут і не пахне.

Редька, витрусивши з ліхтарика всі залишки його батарейної душі, взялася ще прискіпливіше досліджувати стіни. Розмиті облущені фарби впливали більше на фантазію, ніж на очі.

— Пфу! Та трахаються твої йогині, — зневажливо кинула вона, порозглядавши стіну, — як дурні! Що це за сюжет взагалі?

— Ну-у, або це не йогині, або вони не трахаються, а в тебе просто діонісійська запущеність.

— Нема в мене ніякої запущеності, — ображено обернулася знову до стіни Редька.

Бракувало жіночої фігури з правого боку.

— Дивний слід лишився...

Редька мало петрала що в археології, що в мистецтвознавстві, що в спелеології, якщо тут бодай щось мало до неї стосунк. Дивно було, як то природно могла зникнути зі стіни частина фрески при тому, що все інше лишилось майже недоторканим. Та й вандалам не було сенсу її обдирати — навряд чи хтось би став тягти сюди достатньо складне обладнання для того, щоби зняти й потягти на продаж неушкодженою таку тонку роботу.

Редьку наче прикувало до цього привида старої фрески. Вона все вдивлялася в порожнє тло, аж поки не побачила, що зовсім воно не порожнє. Якщо вимкнути ліхтарика, знову призвичаїти очі до напівтемряви й розслабити зір, доволі чітко можна було роздивитися обриси гір і стежку через ущелину. Рвучко обернувшись до видовбаного в печері

віконечка, Редька побачила ідентичні обриси і те, що раніше вони вважали за простий розлом чи тріщину в скелі — стежку.

— Здається, я знаю, куди нам, — тремтячим голосом промовила Редька.

— Правда? — чогось не здивувався Дордже. — Тоді веди мене, сліпого перебендю.

Вже ступивши на те, що колись давно було стежкою, Редька, обертаючись, все дивилася на печеру Падмисамбпхави. Серце її дивним чином повнилось щемливою тугою.

— Ще одне місце, з якого не хочеться йти, — зітхнула Редька. — Парадоксально, бо саме цього ми й добивалися.

— Що ти там про парадоксально? — не дочув Дордже.

— Та так. Нічого.

Сонце повільно сходило наніч, так, ніби хтось скручував яскравість і прибирав контраст на екрані радянського кольорового телевізора. Небо над могутніми льодовиками далеких вершин повільно рожевіло, і так само рожевіли льодовики. Деколи здавалося, що на них хтось вогонь розпалив, на самісінькому шпилі.

Редька з Дордже йшли зовсім мовчки — треба було встигнути кудись дійти до повної темряви.

Збоку стежки, поміж великого каміння, махало головою щось подібне одночасно на козу й великого індика. Редька відсахнулася. І аж за мить, коли страхіття змахнули велетенськими крилами і ліниво напівзлетіли-напівзбігли глибше в долину, збагнула, що то грифи, завбільшки з півлюдини, живилися трупом вже напіз'їденого коня.

Показалася перша зірка. Дордже бадьоро йшов попереду, наспівуючи якусь мантру. Редька дивувалася, як він вмудряється не задихатися, співаючи й лізучи під кутом ледь не 80 градусів одночасно.

— Ом а хум важра гуру пеме седи хун... — вимовляв він ритмічним речетатитовом.

Редька пробувала йти з ним в ногу, але це не завжди їй вдавалося. Проте вона намагалася не відставати й триматися в «зоні дії» мантри. Було не так страшно звалитися вниз, послизнувшись на стежці над проваллям. Очі швидко звикали до темряви.

Сполохалася в колюках ледь вище них якась істота. Фуркнула і розчинилася в темряві, котру тепер можна було розбирати чайними ложечками. «Ще один гриф-грифон», — вирішила Редька, але точно впевнена у цьому не була.

Нарешті вони дісталися до перевалу. На диво легко було дихати, як для такої висоти. Ходьба вночі мала свої переваги: тепло (бо вітер ущух) і тихо. І ще присутність містичного відчуття, що ти тут, під зорями в горах, один і зовсім не один водночас. Бо в будь-яку мить будь-який кущ талангу міг перетворитися на щось рогате-волохате, і зовсім це буде не так весело, як у комп'ютерній стрілялці твого молодшого братика.

Нарешті внизу почулись дзвіночки коней і замигтіли чиїсь ліхтарі, а то й вікна.

«Земля!» — ледь не завокала Редька.

— Т-там село чи мене гуманно глючить?

— А я знаю? — Дордже перервав свою мантру. І тут же заспокоїв Редьку: — Та село, село. Тут вже характерна топографія. Ти би в карту хоч деколи дивилась заради інтересу. Якщо їй вірити, то до найближчих момо ще два дні піляти. А це, напевно, якесь місто-привид, їх тут багато в цих краях. Ну і після точки В не зовсім ясно, як дійти до точки С, але то вже завтрашня проблема. Поки що не парся.

Заспокоєння стало ненадовго.

— Ой сукабля!!! — таки завокала Редька.

— Шо вже є?

— Ти це чув?

— Що чув?

Редька вхопила Дордже за рукав і змусила спинитися.

Звук із-під землі, котрий щойно до півсмерті налякав Редьку, не поспішав повторюватися.

— Ти шо — темряви забоялася раптом? — щиро здивувався Дордже. — Вже ж он майже прийшли. Півгодини якихось.

І тут знову з дірки з-під землі щось заплямкало, зачвакало і засмоктало. Дордже аж зупинився.

— Що... це? — Редьчині ноги затремтіли. Вона вже приготувалася до страшної смерті у підземній м'ясорубці.

— Та я знаю? — Знизав плечима Дордже. — Трубу з водою прорвало, певно.

— Хух, — видихнула Редька. — Хоча, — тут же бравурно випросталася вона, — міг би й придумати щось про злих підземних духів-людожерів. Для гостроти картинки.

— Гав! — сказав Дордже, штрикнувши її попід ребра.

Редька заверещала.

— Тобі мало духів? — засміявся Дордже. — Тоді чекай, далі буде.

— Щось вже мені не особливо страшно, — спробувала набрехати Редька, втім, почавши самій собі вірити: — З нами ж два літри Падминої води. Зо двадцять людожерів можна нейтралізувати, думаю. По сто грам на ракшасика.

— Ну, Падма ж сам у юні цвинтарні деньки був той іще ракшаса.

— Та ну?! Не тільки трупами перебивався?

— Ага. Вирішив було, що прогнило щось у датському князівстві — краю Гаушо — бо їхній дурнувятий цар таку політику партії веде, що людям одна там дорога — в нижні світи.

(Редька мимоволі глянула в провалля під ногами).

— Того варто поїсти нечестивих чоловіків і запліднити усіх жінок, аби наперед там вже люди якісні велися.

— Нда. Несло пацанів по молодості. Гуляла душа. І в Августина подібні історії, і в Міларепи, якщо тобі вірити, з його дорогою родиною. А вирости — і нічо, остепенилися... Важливо що — те, що в результаті усвідомлюєш?

— Десь так. А Падма в образі Демона з'їдав тих неправедників для їхнього ж добра — щоб їхнє тіло в його тілі пожило істинним усвідомленням світу.

— Ну або просто його всі задрали, гиги. І у святих бувають свої моменти. Деколи з'їсти здається найпростішим виходом.

— Особливо, Редько, тобі. — Дордже вщипнув її за бік.

— А що я? Я худа, як дрин! І не заводжусь більше про їду. Он, бач, про вічне...

— Ну, як мінімум, про довгограючі проекти: слухний час, на який Ґуру Рінпоче сховав свої терма — поняття розтягне.

— А все ж таки цікаво, коли він буде. Той самий слухний час, яким ти вже мене дістати встиг.

— Та він бував уже. Й не раз іще повториться.

— Як так?

— Отак. За стовідсоткову точність не відповідаю, але, поміж іншого, Падма казав відкривати терми широкому загалу, коли люди почнуть лихословити, носити потворний чорний одяг, руйнувати храми й центри вченості, палити житла відлюдників, вбивці зможуть відкуплятися за гроші, вчителі Дхарми стануть воєначальниками...

— Ой, всьо-всьо! — замахала руками Редька. — Досить. Я зрозуміла. Таке підійшло б і під комуністичну революцію 18-го в нас, і під події в Тибеті 59-го, і сьогодні купа цього всього добра в Україні, та й навіть готи твої в Ляйпцігу зі своїм чорним одягом вміщаються.

— Ну чо', — всміхнуся Дордже, — деякі дівчатка чорний одяг носять дуже навіть правильного крою.

— Ага. Особливо, коли глибина декольте обернено пропорційна довжині спідничок? — Редька спитала це так, наче Дордже був підстаркуватим педофілом.

— Я взагалі-то інше мав на увазі, але тепер точно задумаюсь про згаданий тобою секс-шопний фешн.

— Давно ти в Україні був, — зітхнула Редька.

Підступність цих гір полягала в тому, що, наприклад, стоїш на горі й бачиш, що до села тобі явно не більше трьохсот метрів. І село на тій же висоті, що й ти. Але варто пройти ще пару кроків і піднятися на горбик, як тут же стає видно (а вночі більше чути, ніж видно), як у ці триста метрів вмудрилися захатися аж два глибочезних, метрів по 400, каньони з холодною рікою внизу. Так що спершу круто вниз, а потім пекельно вгору. І бажано не послизатися на кам'яному містку, якщо він раптом мокрий. Редька, сама височіючи, як чортен на горі, вже кривила пику від передчуття дикого болю в колінах на спуску.

— Півгодини, півгодини... — скривилась вона. — А сам ти на карту дивився? Чи розломи в земній корі там не зазначені?

Дордже мовчки намацав у кишені й простягнув їй шматочок каменю, подібного у світлі зір на кварц.

— На ось. Тримай у роті. Помагає. Правда, більше на підйомах, від висоти, але в нас іще є напровсяк.

— Я що — дурна? Жувати каменюку! — витріщилася на нього Редька.

— Це не каменюка. Це чурпі, — засміявся Дордже.

— А. Значить, висушена пилюка? — Редька намагалась покусати камінець. — Чи це та галька, що ти казав, місцеві від висоти смокчуть?

— Типу того. Тільки той, хто написав про це, а я в нього прочитав, до кінця не розібрався, що таке чурпі. Або йому дійсно підсунули гальку. І сміялися усім селом.

Редька повільно стала спускатися вниз. І чурпі-каменюка зі смаком місцевого пилу й засохлого столовського сирника справді дивним чином помагала спершу йти вниз, а потім — особливо — догори. В роті було повно слини, і не таким важким здавався кожен наступний крок, коли язика й зубам у роті було чим зайнятися.

Хтось в обітованому селі, помітивши їх кволий ліхтарик, помахав туди-сюди факелом.

— Скажи дякую, що хтось застряг на хуторі останніх із могокан...

— Скажу, — погодилася Редька.

...Коли крихітна кімнатка з велетенською дірою в стелі, де їм запропонували переночувати, вкінець вихолола, Редьці набридло лежати на тапчані й півсонно думати, покажуться в тій дірці зорі чи ні. Встала, одягла на себе все, що було, й почала-пала на кухню, традиційно єдиного обігрітого місця у цих краях.

В закіптюженій, проте акуратній кухні аж семеро жінок ліпили момо. Троє місцевих і четверо подорожніх — з'ясував Дордже. Спускаються тети в долину, бо стає надто холодно, й по господарці робити вже нічого. Понесуть продавати плетені шерстяні светри, чи працювати десь на кухні, а то й узагалі до Індії подадуться, там із роботою буває легше.

Тут якраз недавно були закололи яка, і лишалося ще трохи свіжого м'яса. Його господар зараз і рубав на скривавленому ковбані — на фарш для дивних гостей (Редька заявила, що вмре від гемоглобінового дефіциту, якщо ще день не їстиме тваринних білків), решту м'яса повісили сушитися під стелею — піде на продаж чи на геть холодну зиму.

Маленька бабуся трохи блаженного вигляду, вочевидь, сестра господаря чи господині, не зводила з Редьки очей. Все в ній видавалося бабусі геть кумедним. А сама бабуся назавжди наче застигла маленькою дівчинкою з двома косами і в яскравішому, ніж в інших, вбранні. Де могла, поначіпляла на себе стрічок, саморобних квіточок та інших прикрас. Бабуся хутко поралась по господарству, повсякчас щось наспівуючи й примовляючи.

Зауваживши, якими голодними очима Редька дивиться на сирі будматеріали для момо, бабуся, видно, вирішила, що то у Редьки проривається солідарність трюдящих. А що Дордже вже давно підключився до ліпки тістових виробів, бабуся вказала на дошку з розкачаними кружечками й Редьці.

Редька взяла кружечок тіста, півложечки м'яса, зліпила з цього один момо, що виглядав поки що, як нормальний український вареник. Так їх і ці жінки ліпили, не заморочуючись із красивою кругло-плетеною формою, як частіше буває з традиційними тибетськими момо в кафе. Відтак Редька заліпила кінці свого вареника до купи, на манір російського пельменя.

Бабуся-дівчинка секунду дивилась на це зацікавлено, а потім аж підскочила з пронизливим пташиним криком. За нею все жіноцтво вибухнуло неймовірним реготом. Такої смішної й безглуздої форми вони ще не бачили. Редька не знала, тішитися їй чи встидатися, і напровсяк сказала:

— Отакі момо ліплять наші вороги. Правда ж, ідіоти?

А потім сумно уявила собі, як прийде сюди коли-небудь москаль, уздрить таке, і закричить на все село: «Где толька наш пельмень не пабивал! Ми пакарілі мір!» І буде це нікого іншого, як її, Редьчина, провина.

Тієї ночі Редьці наснився кумедний, аж до химерного сон. Вони з Дордже були в якомусь геть вікторіанському палаці, при чому були мало знайомими. Але — так чи інакше — стара королева-мати, вона ж бабця Принца, дала обіцянку одружити його з Редькою. Або в покер цю обіцянку програла. Скоріш за все останнє, бо королева страшенно погрузла в картярських боргах. І от, сидячи в колі зі своєю донькою, онукою, онуком і Редькою, зібралась вона помирати. Здійнявся страшний переполох — вмирає королева, що винна всім придворним гроші! Навколо забігали й заметушилися. І тільки Редька, розуміючи всю непевність свого становища при дворі, хутко підскочила до Дордже й підставила правильний палець на руці: «Кажі швидко, ти зі мною одружуєшся?!» Хапати його треба було, поки не збагнув, що тут і до чого. Принц розсіяно промовив: «Ага, так-так» і вдягнув їй на палець тонку обручку з камінцями. Редька не встигла нею гордо намилуватися, бо прокинулася від гаратання в двері.

— Хело! Хело! — кричав хтось із родини господаря.

Редька збагнула, що то вже шоста ранку (шоста ранку! вона вдома в такій порі ще додивлялась друге скачане кіно перед сном!) і їм пора рушати, як вони й збиралися звечора.

57

Вода у пляшці, що її Редька, всупереч порадам Дордже, несла в руках, несподівано швидко скінчилася. У цій безкровній вітряній пустелі все наче волало про бодай би крапельку вологи, щоб ожити. Принаймні явно волення вчувалося Редьці в тому, що вигравав тепер вітер у її відкритій спорожнілій пластиковій пляшці.

— Невже серед цього каміння не буде води? — нила Редька.

— А хто тебе просив всю нашу воду видукати, як верблюду у запаси? Хоча дивно, що ти саме про воду з каміння питаєш.

— Це чого?

— Та знову ж про ніж у скелю встромлений історія зринає. Тільки цього разу не монаха Ніінгпо, а самого Падми з його Єше. Жіночки в селі між собою про якусь тут скелю по дорозі говорили, що з неї вода тече. Просто собі нізвідки наче. То колись у цих краях ночувало, за їх легендою, подружжя наших будд, і в жінки стались місячні. То вона так само йому й нила, як ти мені, що нема й води протічної довкола, щоб особисту гігієну на рівні тримати.

— Ага. Гігієна — враг туриста... — бовкнула Редька.

— ...видно, таке її не переконало. То Падма зітхнув, встав звідти, де майстрячив щось, щоб руки зайняти, і всадив тесак у скелю. І пішла вода.

— Угу. Повезло. То ми найдем її?

— Найдем, якщо буде у кого спитати...

Ті, в кого можна було би спитати, полишили цю місцевість геть недавно — на вигляд десь зо пару сотень років тому. Ті ж, хто чудом залишилися, видно, так само як і жінки-пілігрими,

що їх зустріли Редька з Дордже в попередньому селі на кухні з момо, спустилися вже в тепліші місця на зимівлю, лишивши замки на своїх воротах. Навіть скотарів-героїв не видно було. Поодинокі худоба наче жила тут сама по собі.

Будинки, як і палаци, в цих місцях будували з піску і каміння. Складали одна на одну необпечені сірі цеглини. Дивним чином монастирі й гомпи виглядали стійкішими — по п'ятсот-сімсот років вистоявали, з деякими майже повністю вцілілими фресками і барельєфами. Тут і там на вершинах пагорбів по руїнах жовтих замків гуляв вітер. Було дивно уявляти собі колишню велич, дивлячись на крихітні селянські хатки й волохатих низеньких корівок, що часто від безнадії знайти бо-дай травинку, їли власне гімно.

Пустельна земля порізана глибокими каньйонами, вертикальні колони, здавалося, висічені людьми — занадто хитро-мудрою була робота ерозії й вітру. Багатоповерхові печери і багатовікові фрески з описом життя Будди — до перших треба долізти, про інші треба знати.

Вітер тим часом шаленів. Він то силкувався скинути небережних у провалля, то просто наступав холодною стіною, щоби не могли підійматися вгору. Редька, звісно, розуміла, що вітру нема жодного діла конкретно до її персони, а все ж забобонний страх її не покидав.

— Дивні якісь відчуття в цій землі. І людей наче нема, а назагал — ніби хтось услід тобі дивиться.

Дордже посміхнувся.

— Та нічого дивного насправді. Ти просто добре все відчуваєш. Тибет — земля язичницька. Коли Шак'ямуні навертав народи, в цих землях вітру і снігів тоді на волі дикі звірі бігали. Втім, відходячи в свою паранірвану, пророцтво про Тибет лишив. І лиш пізніше, коли Авалокитешвара, чії мультилиця ти так любиш розглядати на статуях, зглянувся над цією земелькою, діло пішло. Послав сюди мавпу-бодхісатву, еманацию свого розуму.

— Мавпу-бодхісатву... — похитала головою Редька, згадавши, як браво крадуть мавпи в туристів їжу і як влучно кидаються сміттям у тих, хто цю їжу посмів їм не дати.

— А прекрасна Тара в той же час послала в Тибет свою еманачію як гірської демониці. От вони тут зустрілися і стали жити-поживати, цілий народ помалу зачинати...

— Тут справді дико-дико...

— Тибетці доста спокійно, ба навіть благоговійно ставляться до своєї дикості. Так що те, що їх падма дикунами називав, порівняно з освіченими індусами, нікого тут, в краю снігів, не ображало.

— Ну бач, скарби дикунам полишав, розумники і так би викрутилися. Оно яка машина «Тата» у них є!

— Не думаю, що в потенційного тертона хтось питав би особливо про його етнічну приналежність. Зато про рокову — так.

— В сенсі?

— Г'уру Рінпоче дуже чітко дав вказівку по календарю: якщо заховане знайдуть люди, народжені або в чотири «сильні роки»: бика, вівці, собаки й дракона, — або в «роки повелителів»: птаха чи мавпи, — вони здобудуть кармічну здібність і уникнуть смерті.

— Кльовий бонус... А інші?

— А ті, хто родився в інші шість років, просто не зможуть ці скарби відкрити. Чи, якщо з якогось дива це їм вдасться, бідолахи зовсім скоро повмирають.

Різкий холодний вітер змусив Редьку затруситися, як серійну вбивцю на електричному стільці.

— Сука, йобаний рюкзак, — цокотіла зубами вона, намагаючись не завити сіроманцем, — там же всі мої термошмотки були. Я би ліпше вагон на собі тягла, ніж отак мерзнути. От ляжу тут і здохну. Сам іди.

Дордже і так уже віддав їй свої рукавиці й шапку, щосили затягнувши свій блаженський капюшон. Холодний вітер пробирив його не гірше, ніж Редьку, з носа в обох безперестанку

текло, а варто було витерти соплі, як під носом набрякало від тертя й обвітрення. Редька спробувала помастити там гігієнічною помадою. Наче трохи допомгло. Але вітер однаково до болю подразнював ніс усередині. Холодне повітря було як кислота, що її насильно вливають, аби труїла аж до легенів.

Дордже зупинився біля невисокого, складеного подорожніми з окремих камінців чортену з подертим вітрами шарф'яним прапором по центрі. Скинув наплічника й доставши з нього доста важку каменюку-сальцісон, підібрану поблизу соляної шахти, закинув її поближче до вершечка купи.

— Со-со-со... — прошепотів він.

— А це що вже? — втомлено поцікавилась Редька, намагаючись сховатись за чортеном від дикого вітру.

— Ну, це так, щоби гора ставала вищою. І щоб духів відігнати у безлюдних містах. Неправильних відігнати, а правильних пригнати.

Й, зауваживши Редьчин апатичний вираз обличчя, Дордже поплескав її по плечі:

— Чи просто для краси.

Редьці уже давно було не до краси і навіть не до гір. Все, що вона бачила, — це каміння й пісок на стежці в себе під ногами. Яке там небо, які там хмари, які там льодовики на вершинах з усіма їх духами вкупі. Піднімеш голову — задує в шию і за пазуху. Іди собі, як носоріг, рогом уперед, носом униз, дивлячись не далі наступного кроку. Найдивніше те, що справді дуже хочеться лягти й заснути. Не зважаючи на атональні завивання вітру під вухатою шапкою, забувши про те, що кожен крок — це втикання гострого кінця палиці в землю, ніби зібралася прошити кам'яну пустелю своїм проходом.

«Мене не було — гори були, мене не буде — гори будуть, ом мані падме хум» — повторювала вона саморобну мантру.

Під вечір вітер трохи влігся.

— Що ти робиш? — спитала Редька, коли Дордже, затримуючи її одною рукою, іншою тобто палкою для ходьби, яку він у тій руці тримав, накреслив щось на стежці.

— О, тепер іди. Але не швидко.

Щодвадцять метрів він зупиняв її і повторював ті самі графічні вправи. Не кажучи, для чого.

— Та що ж це таке? — розізлилася Редька. — Чи ти здурів?!

— Ні. Не здурів. Це місцевість така... специфічна. Забобонні паломники до святих місць сказали би тобі, що тут і демонічні кущі понад урвищами ростуть. Хвять тебе за ногу — і оревуар. Але ж ти, така розумна, знаєш, що всі демони — тільки в нас самих.

— Мгм... — Редька напровсяк трималася подалі від будь-якої порослі, не помічаючи, що Дордже ледь помітно посміхається, а втім не полишає своїх піщаних креслень.

— А звідки ти знаєш, де це тут починається?

— А там же табличка була. «Туристи. Христом-богом молимо: малюйте костиллями на піску хто що може. Бо буде ата-та».

Дордже підійшов до великої каменяки й скинув наплічника:

— Давай тут посидимо трохи.

— Так вечір уже ж скоро?

— Нічо. Ми майже прийшли.

— Куди прийшли? — не розуміла Редька.

— Туди, де переночуємо.

Редька мовчала. Була надто втомленою, аби про щось запитувати. А все-таки через десять хвилин знову почала насідати на Дордже:

— Ми вже ось скільки йдемо не по стежці. Ти що — нюхом виводиш нас?

— За відсутності карти можна й нюхом. І як би ти собі це уявляла — туди, куди ми йдемо, вимощена дорога гербовим камінням?

— Та ні. Ясно, що треба никатися десь у горби і стежки камінням засипати. Але ж... із супутника, наприклад, все добре видно?

— А ти думаєш, на кожному супутнику позасідали вражі шпіони? Ой, дійсно! Як же я про це не подумав?! — Дордже починали дратувати безкінечні питання Редьки. Або Редьці здавалося, що починали дратувати.

— Розслабся, — сказав Дордже. — Ти ж сама знаєш: інколи просту інформацію отримати складніше, ніж стати прекрасним принцом із волохатої жаби.

Редька не почула про жабу і принца, туманно провадячи своє:

— Та да уж. Дорого би я віддала за те, щоби взнати, хто все-таки слав мені ці листи. І чого саме мені. Ну нічо. Найду падлюку і сраку порву. Від вуха до вуха.

58

— Нам скоро знов переходити через річку. — Дордже роздивлявся мапу, вимкнувши до того давненько вже безпорадний джіпієс.

Знайовши між скелями тріщину з залишками бозна-ким і коли збудованого куреня, вони вирішили перепочити й підкріпитися задубілими гречаними хлібцями.

— Ага... — Редьці в голові був лише хлібець, що безпосередньо зараз гостював у неї в роті.

— Чи то пак, через Ріку... — сам до себе посміхнувся Дордже.

Редька з переможним писком вийняла в себе з кишені шматок вже геть скам'янілого сиру — завалився колись крізь діру за підкладку.

— Я думаю, що в мене куртка така важка! На, хоч? Кусай!

І тут же спробувала вкусити сама. Не вийшло.

— От дідько лисий канапатий. Давай ножа.

Перш ніж Дордже встиг до неї повернутися, Редька вихопила його ваджра-ніж і штрикнула недипломатичний сир.

— Вправляння в дусі Падми? — посміхнувся Дордже. — Ну-ну. Головне — не виколи собі ненароком око. Хоча... Чим менше бачиш, тим менше речей розрізняєш. І оце би ти собі до рота пхала, якби не знала, що то сир і який він на вигляд?

А що Редька не звернула на його застороги жодної уваги й продовжувала длубати сир, один по одному відправляючи відколоті шматки собі до рота, Дордже й собі взявся до їжі.

— Не-не-не! — з набитим ротом запротестувала вона. — Розкажи мені... казку!

І тут же нахабно вмостилась головою йому на колінах, затиснувши в жмені стільки шматочків сиру, скільки вміщалося.

— Казку... — Дордже підняв ножа і витер його гостряк собі об край шарфа.

— Мгм!

— Одного разу, на шляху в Тибет, Падма вже вкотре зустрівся з не вельми дружньою силою. Це вже, можна сказати, ввійшло у звичку і встигло порядно йому набриднути. І, хоч розправа з усіма ворожими буддизму в цих краях духами і божествами відбувалась за одною схемою — вони підступним способом намагаються його вбити, він лякає їх страшним голосом чи просто поглядом, вони в шоці віддають йому осереддя свого життя і клянуться в вічній вірності — кожна наступна потороча однаково щось із себе показує.

Дордже самим кінчиком ваджри підняв із Редьчиного ока прядку й відкинув набік.

— Мутсамей, приміром, богиня війни, отако хотіла його роздушити між двома горами, якими вона стала, просто як нас зараз.

Редька не підняла голови, щоб оцінити реальну небезпеку.

— Але він її добре шваркнув своєю петерицею, і вона сторчголов полетіла йому підкорятися.

Кінчик ножа в руках Дордже розкрив незащепнутий комір Редьчиної куртки. Коли він торкнувся голої шиї, Редька злегка здригнулася.

— І стала його охоронцем із того всього. — Дордже зітхнув і підніс ножа собі перед очі. — А він дав їй секретне ім'я Величної Льодової Пані Невидимого Бірюзового Туману.

— То невидимого чи бірюзового? — тепер вже й Редька слідувала за ножем.

Дордже, щось коротко прошепотівши, провів, ледь торкаючись, по Редьчиному лиці трикутник, відтак відтягнув донизу, скільки зміг, комір її термо-кофти разом із футболкою.

Редьці в голові давно вже зріло голосне «Ти що це виробляєш, припух?!», але наче щось заціпило: і рота не могла відкрити.

— А то ще потім інша, Намен Кармо, почала патики в колеса ставити. Та ще й не прості, а з блискавки. А Падмакара, видно, не даремно такі вусики хитрі носив — мав при собі кишенькове дзеркальце. Відбив ту блискавку, і вся її сила вскочилась до розміру семи горошинок. Тоді вона злякалася... — (Дордже дихнув гарячою парою на лезо ножа й підчепив Редьчин одяг вже знизу, підбираючись лезом до пупа) — ...і стекла вся в Озеро Розкоші.

Редька затамувала подих.

— Але Падма тут же запустив у нього жестом скорпіона, і озеро зайнялось вогнем, так що в бідної Намен Кармо почала відходити плоть від кісток.

Дордже вже почав відтягувати вниз ремінь її штанів, коли раптом прибрав ножа й повернув його до Редьчиного обличчя:

— Тоді вона спробувала втекти, але Гуру кинув за нею свою ваджру і виколов праве око.

(Редька напровсяк заплющила обидва).

— А далі все за сценарієм: покаялась, принесла клятву, отримала ім'я Безтілесної Одноокої Ваджра-Панни з Білого Льодовика.

Розплющивши нарешті очі, Редька з'ясувала, що ніж кудись прибрано, а сам Дордже потягується, наче і не було нічого.

Поволі до неї стала повертатися мова.

— Ти... що, зарядочку робити надумав?

— Не-а. — Дордже звівся на рівні ноги й не дивився, як Редька, не наважуючись прокоментувати те, що хотілось прокоментувати, поправляє на собі одяг. — А здалося б. Сакральна йога довгого життя. Падма он її робив щодня. І що? Здоровим був як... як Падма. В королівстві мали б усі її практикувати.

Щоразу, коли Редьці якимось боком нагадували про спорт, фітнес чи дієту, її пересмикувало. Надто сильно відганяло тираном-вчителем фізкультури в школі й комсомолкою-активісткою Сонею. Посміхатись хіба змушували спогади про худющу викладачку аеробіки в університеті, коли вона, ганяючи розтовстілих від переляку й раптового збідніння раціону першокурсниць, командувала: «Так, девачькі, пад-нялі таз, напругли ягадічну мишцу... еслі нашлі ейо пад жи-рам, канешна».

Щодо йоги Редька й взагалі не знала, що думати. З одного боку, вона записувала її у сферу інтересів ледь трохи божевільних тіток-ню-ейджерок, з іншого, вочевидь, таки відчувала провину за своє миршаве занедбане тільце. Тож від будь-яких коментарів наразі втрималася й мовчки допомогла Дордже спакувати викладені бебехи.

— Ідемо? Нам скільки ще годин до ночівлі? — це питання часто тривожило її наряду з питанням «коли нам уже їсти». І, хоч Дордже вже не раз казав їй, що він не екскурсовод і не водій рейсового автобуса, вона невтомно діставала його тим самим. Він уже навіть зітхати перестав і просто казав те, що сам вважав за потрібне:

— Ще трохи, й ми дійдемо до долини Чорної Ріки. Її ще називають Мертвим Серцем Азії.

— Тю. Я думала, мертво серце Азії — то Москва.

— Ну чого Москва? В Москві Азія тільки починає буяти. Таджики, узбеки...

— Ех, пловчика би зара...

— Не знаю, чи цікавлять тебе якісь підручниківські дані більше за твою політкоректність, але це — найглибший каньйон у світі. І вічний протяг.

— Ага. Це я вже помітила... — Редька щільніше затягла гумки свого не вельми правильного капюшона. — Нам ще довго до перевалу драпаляти? Чи на гору? Чи куда там?

— То ти визначся, куди тобі більше треба. В асортименті дві гори по вісім тисяч метрів і аж сорок чотири по шість. Ти на всі по черзі?

Редька роззирнулася навколо. Розщелина, де вони щойно ховалися, вже майже злилася з теракотовою поверхнею скель. З кожним новим кроком пейзаж, здавалося, мінявся аж до невпізнаваності.

— Та блін. Давай уже в наступному житті, мабуть.

— Та ти ж казала, в 2012-му кінець світу, то яке наступне життя? Всьо. Переродишся інопланетним шматком латексної труби.

— Я хоч труби. А ти — носовою хустиною. Та гора, з якої місто буде видно, вона яка, зависока?

— То не гора, то просто хребет. Десь під чотири тисячі.

Таких «просто хребтів» останнім часом довкола побільшало. Вже не іскрився неприступний лід, а тільки сніг спокійно й затишно лежав, як тепла шапка оленяра чи київської тітоньки (остання ні за які гроші не зняла б свою шапку ні під час обіду в ресторані, ні на прийомі в стоматолога: Редьці завжди було цікаво, чого це робиться: того, що хутро для пострадянських громадян є статус-символом чи того, що під статус-символом ховається спітніле і за-

смоктане волосся), здаючись значно ближчим, ніж був насправді.

— Ого... А скільки днів ще йти?

— Оцього я не знаю. Від погоди залежить, думаю. Та й взагалі, що ти пристала. Я тут ногами зроду не ходив. Хіба у снах.

Редька копнула ногою чорний круглий камінець. Він покотився у висохлий колючий кущик, лишаючи по собі хвіст бурої пилюки, як маленька комета.

— Ти тут добром не розкидайся, — сказав серйозно Дордже. — Місцеві жителі, ті, хто он там вище, від спраги й висоти таких камінців повен рот собі накладають. З думками про дефіцитний чурпі, який ти весь, до речі, з'їла.

— Ну от, а сам на месного олексу-воропая гнав і його гальку.

— Так це ж не галька, юний мій геолог. Камінець від камінця далеко падає.

Редька позіхнула: про мене, семене.

— О, позіхаєш, — не відставав Дордже. — Значить, і тебе висота догнала. Навіть тут. Так, думаю, достатньо легко вмерти — заснув, і все.

— Дулі тобі. Не буду я вмирати тут. Ще каміння заставляють їсти на тому світі. Знаю я ваші традиції...

Край дороги чоловік у картузі й пурпуровому шарфі орав двома волами, чорним і білим. Редьці на секунду здалося, що до чорного вола він покрикує щось подібне на «гей-гоп», а до білого насвистує якимось певним тоном. Не давши їй як слід прислухатися, чоловік заспівав — і цю пісню Редька без зусиль змогла повторити.

Дордже не став довго милуватися її музикальністю.

— Ти що тут співаєш? — і Редьці, як завжди, важко було сказати, жартує він чи ні. — Розспівалася тут.

— А що? Наша дума, наша пісня не вмере, не загине! — коли Редька знічувалася, намагалась говорити виклично.

— Тю. А звідки така певність, що ти вже не померла?

— Тіпун тобі на яйця! — розсердилася Редька. — Що ти пристав взагалі?

— А ти не злись, а перевір.

— В сенсі?

— Ну, ти ж дівчина забобонна. Оно як налякалася. То й роби так, як місцевий забобонний простолюд. Пограй у сліди навпаки.

— Га?

— Взагалі-то вони тут бояться кам'яних пустельних місцин — вірять, що не людям вони належать. Але, коли дух сумнівається, помер він чи ні, то мусить піти собі на таку піщану місцину й оглянути свої сліди. Якщо вони розміщені навпаки, задом наперед — сумнівів уже немає, смерть йому не приснилася.

59

Химерна картина — сіра піщана Долина Вітрів, що колись давно була дном велетенського моря, встелена чорним камінням. В тому, котре кругле і лежить поближче до самої чорної ріки Калі Гандакі, перехожі індуїсти люблять шукати слідів Шіви — закам'янілі морські анемони.

Саме цією дивною справою і займався на світанку Дордже, а не з'їхав із глузду, як спросоння було вирішила Редька. Він брав більший камінь і кидав його на менший, і так знову і знову, доки один із них не розколеться.

Спершу майже всі були порожні: ні Шіва, ні хтось інший туди не ступав. Але кілька каменів насправді, розколовшись, показали сонцю те, що мільйони років було абсолютною річчю в собі: ніжні відбитки закрученої спіраллю доісторичної черепашки.

— О, привіт!

Кругла половинка чорного горіха-каменю ідеально помістилася в долоню Редьки.

— Візьми собі, — сказав Дордже. — Це твій компас у долині вітрів, раптом ще сюди захочеш. А мені дай айпод.

— Що? — не відразу допетрала цього романтичного перескоку Редька.

— В тебе ж є там RADIOHEAD?

— Ну є.

— Та в мене щось у голові *Pyramid Song* їх застрягла. Може, якщо послухаю, попустить.

Редька, зітхнувши, зняла з шиї навушники.

— Бери, послухай.

— Дякую. Як тільки захочеш ти слухати, скажеш, добре?

— Не сумнівайся.

Jumped in the river and what did I see
Black eyed angels swam with me...¹

Дордже йшов і намугикував собі слова пісні — виходило хоч тихо, а все ж дурним голосом. Так у всіх людей виходить, коли вони з плейером співають в унісон. Принаймні їм здається, що в унісон. Редьці згадався старий музикантський жарт: «Чим відрізняється унітаз від унісона? — Перший деколи буває чистим».

Тож Редька, йдучи, безкарно порскала сміхом у Дордже за спиною, як раптом подумала, що ця селіграма у неї в руці, може, навіть більше схожа на око ангела, що сидить у Чорній Річці в очікуванні наступної душі, готової стрибнути в воду.

В одному місці на березі лежало кілька кам'яних дисків-жорен. Такими мололи зерно колись давно у Редьчиних землях і досі ще мололи в землях Дордже. Як вони опинилися тут, наче принесені водою?

Дордже вийняв із вух навушники і посміхнувся до Редьки:

¹ Стрибнув у річку, і що я побачив?
Чорноокі ангели плавали зі мною.
©RADIOHEAD. *Pyramid Song*.

— Колись Асанга спустився після трьох років печери у суху річкову долину і побачив там рибалку, який в'язав сітку. На запитання Асанги старий сказав, що в майбутньому тут потече вода і буде риба. Тоді Асанга подумав, що він недостатньо завзятий, якщо прості смертні продовжують трудитись і надіятись на нездійснення. Він повернувся до печер і через шість років побачив будду Майтрею.

— М-м.

— Я уявляв собі Калі Гандакі, коли читав про Асангу. Десь зо два роки тому. Дивно, як все по колу ходить, наскакуючи на свої відображення.

— І що, той Асанга просто сидів у печері й думав про того рибалку? Бо ти десь так і сидів, певно, у своїй тій келії з котами через стінку.

— Я, може, і так. Асанга же крім того ще два рази виходив із печер. Другий раз він зустрів чоловіка, який тер камінь об камінь, бо по прожилках видно було, що всередині є алмаз. Асанга зацінив його терплячість. А втретє він побачив пса, що мучився на дорозі від рани з червами. Асанга хотів вичистити рану, але йому стало шкода черв'яків, і він розрізав собі ногу й почав вставляти їх туди. У той момент і з'явився Майтрея...

60

Ранок почався туманно і солодко. Ще в напівсні вони, лежачи в зіщеплених докупі спальниках, якимось познімали один з одного одяг, чи, як хотілося думати Редьці, Дордже перший почав. Притиснувся до неї ззаду, дихав їй сонно ще в вухо, потім легенько вкусив і почав гладити стегна, живіт, груди. Його пальці наче звивали дивну павутину довкола її тіла, і не вилізлий ще до кінця зі сну Редьці нізащо в світі не хотілося цей кокон покидати. Він не сказав ні слова, вона намагалася дихати геть нечутно, так страшно було би прорізати цю щільно нап'яту на гори тишу. Тіло Дордже було таким гарячим, що від

нього Редьчиною шкірою вусібіч тікало мільйони мурах. Коли він, обхопивши долонями її груди, нарешті ввійшов у неї, Редька наче побачила весь їх теперішній світ високо з гори. Купа темного каміння, розкиданого світлою долиною, кожен камінь сам по собі, й ось, нічим майже серед того каміння не примітна, їхня хатка. Кому їх тут шукати? Кого шукати їм? Залишитися б так подовше, може, назавжди. Чому ми так рідко зважуємося на те, чого справді хочемо, відкладаючи все на момент, коли готове буде щось *головніше, важливіше, терміновіше?*

Дордже розвернув її до себе, і далі вони кохалися, дивлячись одне одному в очі. Від сонливості й ніжності сліду не лишилося. Редьці раптом захотілося розбити йому губи в кров, зробити йому боляче, відомстити за *неможливість*. Ніби у відповідь на її лють, його поштовхи зробилися надсадними, різкими, наче він збирався виштовхнути собою вісь, на якій вона вся трималася. І йому таки вдалося. Редька, скрикнувши, відчула, як розпадається на частини. Спершу на великі, як мармурова статуя від землетрусу, а потім на мільйони елементарних частинок, як та ж сама статуя, помилково трапивши в поле дії андронного колайдера. Редька розліталася і ні про що не думала.

А потім Дордже згріб її назад в одну купу, поцілував спітніле чоло, заправив пасмо волосся за вухо, і Редька і далі ні про що не думала. Навіть про те, що це був найкращий секс у її житті.

— Піду поставлю нам воду. На каву. В Німеччині зробив би прекрасне еспreso. Тільки он машину купив.

«А я капучіно люблю. І тебе...» — нарешті Редька щось подумала.

Дивно було уявляти, що десь в одній із реальностей вони могли б собі винаймати помешкання, наприклад, у Берліні чи в тому ж таки непопулярному й дешевому Ляпцігу, пити на траві у парку піно гліджіо, їсти оливки, грати у фрісбі з великим

псом-покручем, курити траву, читати книжки й займатися сексом, не знімаючи шкарпеток. Можливо, навіть народити дитину й носити її за собою скрізь у рюкзаку на пузі, давши їй ім'я Азія. Але ні, собака таки ліпше... Хто зна, який із Дордже батько?

- Редька сіпнулася, впіймавши себе на цій недолугій думці.
- Старію, чи шо? Точно старію. Бо я вже питала, чи старію...
 - Всі старіють, — позіхнув Дордже. — І це дуже класно.

61

Редьчині й без того не нові капці вже геть зносилися: як жарту заслуженого телеведучого, котрого ніхто не посміє відправити на пенсію, бо ж *наши жінки* його і в перуці любитимуть — як фоторобота своєї радянської юності.

Черевики постаріли і побилися. Дивно, що тільки тепер вона це помітила. Не роздивилась, не відчула, а наче внюхала. Так, мовби в повітрі гасав невловимий, але дуже характерний, як дим від тибетських ароматичних паличок, що спершу нагадував їй запах копченого м'яса («То все від клятого вегетаріанства!») тривожний запах близького завершення.

— Дивина... — мовила Редька чи то до себе, чи до розлогої кам'яної долини навкруг. — Ще ніби недавно я готова була поскоріше звідси дременути, а тепер, здається, легко прожила би тут років зо двісті. Погодилася би на сир навіть. Ну, і м'ясо на Паску б хоч давали?..

Дордже не усміхнувся.

— Двісті років жила в Тибеті Ёше Цогял.

— Знову ж, завдяки йозі?..

— Не тільки. Практикувалася вона в садхані так сумлінно, що фактично досягла того ж рівня, що й сам Падмасамбхава. Запросто боркала злих духів, воскрешала мертвих і робила всякі інші приємні штуки. Любила Тибет так, як не любили його всі нью-ейджери минулих і прийдешніх поколінь.

— Ех... — Редька, щоби залишитися поряд із ним, здавалося, готова була б витерпіти тисячі зо дві нью-ейджерів хоч і в себе на кухні. Якби вона в неї раптом завелася, кухня та.

— Якби не Єше, хто знає, в якому вигляді дійшли б до нас всі головні вчення Падми. То ж вона все акуратненько впорядкувала.

Редька хотіла вставити феміністичний коментар на тему «що ж тут дивного: жінка великий вчений, і ще в ті пелехаті часи нікого це не шокувало» — але просто зітхнула й сіла на великий білий камінь, закривши ненадовго очі.

Знову під заплющеними повіками з'явилось те, що вона вже встигла була охрестити «фотошопною заставкою Windows»: вкриті низькорослими соснами темні скелі ліворуч, над ними голі й коричневі, як уламки гіркого шоколаду, недоступні для перехожого кам'яні стіни з сивими шапками снігу на гострих шпильчаках. Праворуч — залиті сонцем пустельні відроги майже без дерев, подекуди перетягнуті чиймись стежинами, покраяні спорожнілими на зиму полями-терасами, подірявлені вгорі чорними печерами. Між двома химерними берегами сіро-зелена Калі Гандакі плутає кудись у невидну звідси далечінь, в землю чи то духів, чи богів, чи тих, про кого ти не знав, але вони тебе чекають. І там, вже аж над їх землею, біліють вічні, незаймані, досяжні людям хіба що вві сні чи по смерті, льодові вершини. І небо, кашлате синьо-біле небо над тим усім. Таке, що в ньому можна втопитися, і не можна навіть вигадати таких кольорів, не те щоби побачити насправді. Але точно, коли закінчилася би вся вода і їжа у всіх світах, це небо можна було би вдихати і так, потихеньку, скромно жити собі вічно...

— А коли настав її час, то, не лишивши після себе мертвого тіла, Єше просто відправилася на Славетну Міднобарвну гору, — здалеку долинув голос Дордже. — В чисту землю, де

й тепер живе в своєму нетлінному тілі Падмасамбхава, невтомно творячи благо всім живим істотам через магичні еманції свого розуму, мови і тіла...

— М? — прийшовши до тями, Редька збагнула, що голос таки справді здалеку — Дордже, відійшовши метрів на десять, приклавши долоню дашком до очей, роздивлявся перспективу їх подальшого шляху.

Зітхнувши, Редька встала й закинула собі на плечі рюкзак, скинутий до того Дордже:

— Давай я трохи. Давно ж не несла.

Дордже особливо не протестував. Потроху здіймався вітер. *«...неперервність, увінчана невичерпним тілом, мовою, розумом, якістю й діяннями...»* — доніс він наче з недавно минулого часу. *«Діяльність її неможливо відрізнити від діяльності Падмасамбхави, і триває вона безперервно».*

Вітер, видуваючи тепер у скелях склади «Є-ше», посилювався.

Редька пішла вперед. Не знати чого — від вітру, певно — на очах виступали сльози. Вона пришвидшила крок — хто зна, скільки ще треба пройти?

Вдалині поволі піднімалися одна по одній вітряні стіни з пилюки і дрібних камінців. Спершу вони сягали щиколоток, потім вже били по колінах. Редька йшла все швидше й швидше, напереріз сухим хвилям мертвого моря, намагаючись, вочевидь, утекти від того, чого їй не судилося присвоїти і так пізно далось усвідомити. Редька обернулася через плече. Дордже глибоко про щось своє задумався. Неозора, дика, пустельна долина вітрів.

— Ось вона — любов.

І тут Редька кинулась бігти. Вітряні стіни ставали все вищими, раз довелось обернутись до такої спиною, та й то ледь не впала — такої сили був вітер. Дордже щось, можливо, кричав їй услід, махав руками — Редька наче враз оглухла від раптового болю. Через силу пішла вперед.

Зупинитись би, може, дочекатись, поки він із нею порівняється, притягти його рвучко до себе, цілувати ці обвітрені припухлі губи, а тоді й взагалі, діставши дику силу, зірвати з нього одяг, пустити за вітром, обійняти, відчуваючи гарячу шкіру, віддати йому все, що лишилося у ній живого, і рештою, усім непотребом, полетіти собі геть на Північ. Не достатньо його було, скільки часу втрачено на марне, скільки ж можна було б відчувати його дихання, серце, рухи, хижо поїдати усіма рецепторами, кохатися з ним щоранку, щовечора й щоночі, забувши про сон і нелюдську втому. Бо що лишилося від сну і втоми? Хіба якась хоч крихта спогадів чи зиску? Ні. Зате, від тих рідкісних митей, коли спека їхніх тіл, здавалось, розпалила була всю пустелю навкруги, назавжди оселились у ній холодні дрижаки на спомин.

Редьці захотілося кричати. Вийшло лиш затиснуте схлипування. Вона пришвидшила крок, не розуміючи, від чого зараз утікає.

І тут ще далі, десь там, де народжувалися стіни з піску і каміння, показалися люди. Не поодинокі якісь, а ціла наче армія, і наступали вони звідусіль — з боків і ззаду теж.

Редька з жахом озирнулася на Дордже: невже не встигли, невже це й усе?! Вона припинила свій знесилений біг. Дихати цією пилюкою однаково вже було неможливо.

Він і собі зупинився. Взяв її за руку. Посміхнувся тихо: не бійся. А вона й не думала боятися, їй би захистити тут його, закрити власним тілом, стати кам'яницею від вітру і непрошених гостей... Редьці здалося, що зараз, не дивлячись на завивання вітру, вона почує його серце, як тоді у закинутій шахті. Дивно, але вітер у ту ж саму мить затих. І натовпи людей, що підходили все ближче, перестали здаватися такою тьмою-тьмущою, як здавалися у кублах чорної пилюки.

Та й самі люди не виглядали надто загрозливо чи войовниче, хіба що бігли до них щосили, не маючи коло себе ні

коня, ні мула. «Дивно, — подумалось Редьці, — яким боком мені ця вся худоба зараз в голові...»

Двійко перших чоловіків, добігши до них на віддаль метрів десяти, разом впали навколішки й почали простиратися. Тепер уже Редька була певна, що таки марить.

Добігло ще кілька людей — ці вже підійшли поближче — і заходилися робити те ж саме.

Далі Редьці все дійсно являлось, як у гарячці. Що відповідав їм Дордже, якими мовами вони говорили, коли нарешті він зрушив із місця і пішов туди, куди закликала ця дика й шаноблива водночас процесія...

«Ніякі це не вороги, загальмовано подумалося Редьці, — це вже просто його піддані». І, відповідно, game over, наші виграють на поки що чужому полі.

Але зовсім не це переймало Редьчин мозок, поки вона, за інерцією все ще тягнучи рюкзак, ступала тепер десь ближче до кінця процесії. Дордже був трохи вищим за інших, чи просто вони все ще шанобливо пригиналися, йдучи з ним поряд. Редьці було видно лише його чорняву голову, але й тому щастю судилося тривати геть недовго.

Якби ж то знати було ще сьогодні зранку, що то вона його так роздивляється востаннє — спробувала би запам'ятати все його тіло, загарбати очима кожен сантиметр, до найменшого ніжного волоска на шиї проти сонця з крихітного вікна. Якщо вже й бути колись екзистенціалістом, то в такі миті це явно було би найлегше. Напівзакриті повіки, чорні, як смола, вії, крихітна родимка на щоці, відчуття прохолодної шкіри на доторк, всі його лінії і синклінали, від яких забивало дух.

— Ом таре тутаре торе соха... — тихенько наспівувала низька жіночка, що крокувала поряд із Редькою.

Редька впізнала мантру Зеленої Тарі, захисниці всіх жінок і покровительці мудрості. Дивно, досі їй здавалося, що процесія була геть чисто чоловічою...

Тим часом сили танули з кожним кроком. Особливо тоді, коли раптом, круто звернувши з пересушеного річкового ложа, всі рушили стрімко вниз — дивним, неходженим до того схилу.

Редька давно вже думала про те, що коли їй пощастить побувати на Евересті, вона це буде для себе називати «Я герої. Я спустилася з Евересту». Бо піднятися вона б могла хоч на небесний Олімп, а от спускатися з нього — то вже була, як завше, дика каторга травмованим колінам.

— Грьобані лижі! — гарчала Редька, ненадовго забувши про всі свої муки тонких сфер. Які тут душевні конфлікти з катарсисами, коли суглобам пластикова кришечка?! — Редька вкотре послала позитивних флюїдів жевжику, що викруткою підкрутив колісця їй лижне кріплення, що призвело у результаті до невеселих гіпсових буднів. — І непостриженим ногастим нігтям теж ганьба, до речі.

«Норовлять, падлюки, вилізти на спусках поза межі черевиків, як кігті вовка в «ну-пагаді» з ковзанів вилазали. А потім дико болять. Так що педікюр — не розкіш, а маст для трекера».

— Всьо, дарагой, я більше не ходок... — кряхтіла Редька, зрештою, навіть доста голосно, щоби те кряхтіння пробилося до Дордже через тіла його підданих, що так і сяк норовили йти з ним в ногу. Вона ж раз по раз зупинялася, щоби нахилитися й помасажувати коліна. Таке враження, що враз уся важкість світу всадилася зараз на її ноги й спину. Добре, хоч наплічник у неї нарешті забрали.

— Ну і нашо ми так довго весь час піздячили вверх?! Щоби тепер так стрімко піздячити вниз?

— Так легше збити спантелику, — не обертаючи до неї голови, знизав плечима Дордже.

— Кого, себе?..

— І себе також.

— А-а-а... — стогнала Редька, вже цілком безсило і беззвучно навіть матюкаючись, роблячи наступний крок. З усіх спусків вниз цей справді видався найважчим.

Але раз — і все для Редьки прояснилося. Зі стрімкого рожевого гранітного виступу, на який вона з передсмертним, як їй вже здавалося, прокльоном ступила, зненацька відкрився краєвид, як із польоту вві сні у дитинстві.

Посеред, здавалося би, безкінечної, вселенської пустелі враз виринула смарагдово-зелена долина, покраплена, як на картинах імпресіоністів, білими, рожевими, червоними, жовтими квітучими деревами.

— Зима ж тут наче мала бути, чи як?.. — Редька в міражі не вірила.

З-поміж кипучого зела визирали шпилі й дахи, подібні їй десь на дахи гуцульських церков — старих, іще покритих чорною гонтою, що знали те, про що вже не судилося знати ні прийдешнім парафіянам, ні навіть їх пастирям, монахам-екзорцистам.

І тут же всі послані їм назустріч люди разом зашуміли, забили в барабани, заспівали щось на багато голосів — і луною їм віддалося з долини. Дордже миттю підхопили на руки, посадовили на чорно-золоту, з драконячими шиями й головами, колісницю, колісницю підхопили знов на руки (аж тут Редька й побачила, що ніяка то не колісниця, а звичайні королівські носилки-паланкін), й обережно понесли донизу.

— От блін, нагло як! Е! А я? Я, по-твоєму, не втомилася?!

Він не почув її, йому і так, очевидно, були трохи незручно зненацька потрапити в цю шангрі-лівську містерію імені фільму-дітям. Панден Дордже, видно, все ще не дуже звикся з роллю наслідного принца-спасителя і лами в одній особі. Зрештою, йому на це звикання лишався тільки час до долини.

— Нема на тебе феміністок! — Гарчала Редька, шкандибаючи за бадьорими підданними. — І... «комуністів нема на ваш царат!» — хотіла додати вона, але вчасно збагнула, що це зовсім не буде смішно.

Від переказаного Дордже раніше Редька вже приблизно знала, що королівство у скрутний час перейшло через суво-

рі й неприступні гори в заховану від суховіїв і начебто зелену долину. Але навряд чи все це уявлялося їй саме так, якщо бодай хоч якимось нерозмитим уявлялося. Несподівана легка архітектоніка королівства була занадто вже казковим наслідком їх поневірянь серед каміння, зсувів і піску, щедро набитого в рота і в ніс.

— Якесь, холера, дежавю... — пробурмотіла Редька, перш ніж безсило сповзти на першу-ліпшу лавку, а то й під неї, вмліваючи чи то від громоподібної музики, чи від надто густо напалених курінь довкола.

62

— Ніколи не думала, що помити руки з милом у гарячій воді — така королівська розкіш, — довірливо казала Редька дівчинці, що тримала їй теплий рушник на готові. Дівчинка й оком не кліпнула. Трохи поклонилася і знаком показала Редьці слідувати за нею до лазні.

Ванна! Справжня ванна! Редька не могла у це повірити. Ванна тут була гірською, по-багацунськи традиційною, на гарячих каменях. Стояла вона просто в крихітному саду, закритому від сторонніх очей уламками кам'яної огорожі, заплетеним по ній корінням дерев і зеленим живоплотом. З найближчої стіни на голу Редьку дивилася кам'яна богиня з нерозкритим лотосом у руках. Стояла вона на пласкій голові в карлика, що підтримував руками її крихітні ступні, й шість вогняних драконячих чи то хвостів, чи голів (через потріскану фарбу й полуплений камінь було не розібрати) звивалися, народившись у неї в сукні.

Редька почувалася втомленою, вдоволеною відчуттям виконаної важкої справи і самотньою — відтінки спогадів лишаються їй перед відкритими очима. І чим довше вона кисла в кам'яній ванній і мружила очі на підвечірні сонячні промені, що ковзали, просочившись крізь бамбукове листя, і по ній, і по східцях жертovníків, і по богині, то легшою вона ставала. І по-

гляд богині вже не здавався їй ні зверхнім, ні поблажливим, ні підбадьорливим. Погляд з-під конусоподібної корони був світлим і байдужим — стандартний погляд ідеального боже-ства. Мовляв, а що я тобі зроблю, дівчино, що є, то вже і є.

Дивно, міркувала сонно Редька, звідки в цьому місці таке відчуття фатуму, коли Гаутама — як запам'яталося з нічних розповідей Дордже — казав, що весь поступ у житті людини залежить від неї самої.

Редька трохи побовтала рукою у воді, закрила очі й за-вмерла: їй явно почувся знайомий голос десь чи за стінкою, чи всередині стінок її власного черепа:

«...не знаю, як Гаутама, а Дордже сказав би, що твій Фатум нагадує одного з тих заюшених кров'ю, розгніваних будд-херук із вишкіреними пащами, які чигають за порогом на чергове розбухле ego. Коли закінчуються дракони, будь-який порядний герой починає їх шукати в собі. Звісно, чим ще може закінчитися пря з примарами, як не вбивством власної тіні. З місця в партері здається, ніби хтось зверху смикає за мотузки. All men are dancers and their tread goes to the barbarous clangour of a gong. Але насправді ці мотузки від початку переплутані між нашими пальцями. Ми сіпаємось, прагнемо їх розірвати, але тільки сильніше затягуємо гудзи. Тож тільки тобі, люба Редько, вирішувати: гатити далі у ве-селий тамбурин і викликати імена латинських богів чи на-братись терпіння і сісти розплутувати вузликове письмо».

Що за маячня? Це все від перевтоми.

Редька напровсяк запхала голову в воду. Випірнула, взяла-ся за виточену з цільної бірюзи баночку з імбирним шампунем, і сильне, тоскне дежавю на кілька хвилин замурувало її в літеп-лій воді. Де було це все? Ця богиня, цей запах, цей шелест жі-ночого вбрання? Вона точно нічого ніколи такого не бачила. Ні у фільмах, ні дорогою — там взагалі все було нове й важко перетравлювалося, ні в книжках не читала, бо завжди цікави-лася тільки книжками про реальне життя: історіями голодран-

ців, панків, бітників і махінаторів. Дивно. Але пояснень питати більше ні в кого. Містика закінчується, завтра-позавтра ту-ту вже в *реальне життя*, до бабці на пельмені.

Редька вдягла м'який сірий халат, принесений серйозною дівчинкою-служницею. Та не посміхалася і не говорила нічого — Редька її трохи побоювалася. Дівчинка показала рукою на вихід, склала долоні й поклонилося. І вже покидаючи садочок із купіллю, Редька озирнулася через плече на геть багряну від західних променів богиню з лотосом. «Та ладно тобі, не всьо так кисло!» — підморгнула та.

Коли стемніло, по всьому місту запалили вогні. *Коли когось кохаєш, чорна порожнеча перетворюється в золото.* Електрики тут не було. Палили смолоскипи. І не тільки там, де збиралися люди, а й на рисових терасах. Тому світла, відбитого водою, було багато. Та ще й доріжки підсвічувалися крихітними гасовими лампами. Ті смолоскипи, що були високо, запалювали довгими тонкими палицями — для цього чоловіки в темно-червоних чобах здіймалися навшпиньки, а деякі вилазили один одному на гаргоші. Головний палац сіяв м'яким світлом увесь, і так само м'яко тремтіло його відображення в чорному дзеркалі озера. Лотоси давно поснули. Бамбук срібно шелестів тонким листям на вітрі.

— У вас тут є верби? — хотіла було спитати Редька у служниці, але не знала, як «верби» англійською. І ще менше зобов'язана була це знати дівчинка з тутешніх гір.

Тим часом на терасі королівського палацу, і нижче за неї, і в боки, і далі по берегах озерця все готувалося до пишного святкування: повернення принца і його заручини.

— Шампунь «два в одному»...

Причому другому, здавалося, надавали куди більшого значення. Тож Редька тоскно мріяла заховатися десь, як останній слимак чи нічна гадина, щоби її не чіпали й не тягли на світло, щоби не треба було нікуди йти. Але де сховатися в чужому домі? Ні, дорогенька, мусиш іти й посміхатися, де-

монструючи куртуазний маньєризм пролетарського пошиву. Мусиш радіти спільному (твоєму включно) щастю, казати нареченій благоговійні компліменти, мовляв, кожне ніжне мандаринове деревце — це ти, ти таке городити будеш! — підтвердить, що принцеса найвродливіша з людей, і кожна вкопана в землю велетенська долоня Будди поміняє пальці з шунья-мудри, де середній палець сполучено з великим, так, що великий палець відстане від середнього і зустрінеться з вказівним, показавши нареченій мудру «Всьо чікі-пікі».

Тут Редька ненадовго відволіклася від вправлянь із саможаління. Їй стало цікаво, як тут всі ці доста нові будови так просто й вишукано зростаються зі старими барельєфами на півзруйнованих окремих стінах, зі статуями королівських левів не першого століття свіжості, і з цими гігантськими уламками статуй принца Гаутами, чи ще старіших мудреців і будд, що були тут перед ним, віддаючи свої тіла на поживу голодним ослабленим тигрицям із їх кошенятами, обертаючи демонів на людей, а людей на страшних захисників віри, та з легкістю вправляючись із тисячами інших дивних чудес. Певно, таки правда те, що казав колись тато в дитинстві: кожен-кожнісінький народ має десь на світі свою споконвічну, містичну, і від того ще більш справжню захвану Батьківщину, землю-прихисток, благословенну й обітовану богами й здобуту далекими предками. От тільки віднайти її, як не гірко, судилося народові лише на межі його зникнення. Історія останніх із.

Редька стояла на балкончику майже на рівні з світло-зеленою, акуратною, по-королівськи доглянутою рисовою терасою (естетичність і любовне ставлення до більшості тутешніх речей здавалася аж перешкодою практичності), де ще вдень ходила куцонога чапля, і думала. Сумно питала простір про те, яка доля чекає це мале, але дуже складне королівство, розстелене тепер у темряві каскадами вогнів.

Невдовзі в вертольоті, що чекатиме по той бік кордону, їй буде ще сумніше думати, що ось і все — головну життєву

місію виконано. І що тепер має статися, щоби перевершити значенням цю, справжню, першу й, можливо, останню Пригоду? Редька навіть грішним ділом позаздрила тим, кого визнавали посмертно.

Хтось легко торкнув її за плече. Редька сіпнулася.

— Міністр хоче запросити вас на вечірній чай... — ага, виявляється, дівчинка таки торопала англійською. Ну, або вичила цю фразу, як «ай ем он дюті тудей».

Редька не мала жодного бажання зараз слідувати церемоніалу. Всі ці умовності, розшаркування, срібні блюдечка і висота сидінь... Зітхнувши, пошкандибала слідом за служницею.

На превеликий Редьчин подив, ніякого церемоніалу не було. Сидів собі, попиваючи чайок і погойдуючи ногою (в руках бракувало тільки вечірньої газети) чолов'яга, з вигляду років на десять за неї старший.

— Бачу, ти втомлена, Радешо? — замість вітання вигукнув він і чогось засміявся.

«В принципі, логічно, що втомлена». — Редька мовчки глянула на міністра.

— Я Лачшен, — він простягнув їй руку. — Приємно тебе бачити.

Тут же міністр став до Редьки спиною і заклав руки за спину, розглядаючи величезну танка і здаючись самому собі трохи наполеоном:

— Дивина! Стільки могутніх і страшних богів стережуть всі чотири сторони священної Меру, а без людських рук все одно не обійтись. Нам, слабким людям, доводиться охороняти наші священні гори від найбільшого зла — людської жадібності. Нам із вами, люба моя Радешо. І в цій історії ви зробили не оціненну послугу нашому народові. Звичайно, не без нашої скромної допомоги. Ми, певна річ, не купаємось у нафтодоларах і не торгуємо героїном, але добрі справи знаходять добрих людей. Є і у нас кілька друзів... які нам влаштували

сяку-таку конспірацію. Тут міністр, як видалося Редьці, якось дисонансно щодо своєї пафосної промови, хіхікнув.

— Знаєте, — продовжив він, мов так і мало бути, — надмірний шум у таких делікатних справах, як реставрація монархів, своєю передчасністю може страшенно зашкодити. А де ліпше ховати принців, як не в товаристві особи, гм... без особливо примітного виду діяльності.

(Редька була вдячна, що хоч доставником піци її не назвали, а все ж хробак образи хвостиком махнув.)

— Принца, в принципі, можна було би доставити й за допомогою якихось відморожених дельта-форсівців, — провадив неполіткоректний міністр, походжаючи кімнатою взад-вперед, — але тільки уявіть це собі на шпальтах світової преси. «Повернення Кривавого Короля»? «Гори занурюються у феодалізм»? — він збриджено, як гімназистка на вид мишеняти, зморщив носика. — Та наші вороги після такого проковтнули би нас разом з останнім камінцем на вершині Ган-Рі! Напхали би сюди своїх миротворців, емісарів, як блощиць у бабине плаття, і випили би з нашого народу всю кров до краплини.

— Та чого ж вони всі лізуть сюди? — не витримала врешті Редька, — чим їм намазано?! Тут же навіть кози в цих порохах ледве кизяк собі напорпують.

— Не скажи. У цих курявих дорогах можна пошукати і дещо цінного. — Міністр став схожий на скрадливого євнуха. — Більшість завойовників принаджують не так золото і багатства сусіда, як злагода серед його народу і мир на його землях. У всі часи люди мріяли про Країну Справедливості, Рай На Землі, Шангрілу. Але винагороду за каторжну працю батьків обіцяли лише нащадкам. Казали, що це їхні гріхи породжують злидні й розбрат, а не захланність правителів. А ми хотіли збудувати країну щастя для живих, теперішніх... Наївні. Хіба можна було садити квіти на острові, коли навколо вирують урагани? Хіба можна було жити щасливо у світі,

де панують війни, біль і страх? Ті, хто не захотів зглянутися над своїм народом, не пощадили і нашу землю. Все логічно.

На низькому червоному столику під танкою стояла закрита бляшана коробочка. Міністр відкрив її й заходився, не вводячи в курс справи Редьку, пересипати тонкими цівками якийсь пісок чи кольоровий порошок із пуделка в кришечку. Проробивши це хвилини зо три зосереджено і мовчки, він трохи повеселішав:

— Хто зна, якби не кілька старожитних цяцянок, які, до речі, так вчасно віднайшлися у наших монастирях... ну, знаєте, за ними ще хлопці з «Аненербе» тут бігали... може, і не вдалося би нам завойувати прихильності кількох важливих президентів.

Тут міністр, уже зовсім по-пташиному змахнувши своїми вишиваними рукавами, заходився аналізувати всі колишні й теперішні політичні позиції його крихітної країни в широкому світі.

В якийсь момент Редьці стало важко розбирати це щебетання, геть не характерне для малослівних людей цих місцин. Тому вона час від часу відключалася, лишаючись на крок позаду від того місця, куди скакав екзальтований міністр.

«Не без нашої скромної допомоги...» Гаразд: всі ці квазі-містичні навігаторства і клини англійською — куди не йшло. А хто ж тоді писав їй листи дрібним почерком солов'їною?..

— ...але найбільше ми реготали з розповідей Німа.

Тут Редька включилася й запитально підняла одну брову.

— Ага, ну так, так! Він же представився вам як Амі. Хі-хі-хі... — розбухлій екзальтації міністра, здається, мав настати кінець хіба разом із кінцем світу.

— Амі? Провідник?

Редьку раптом, наче током, лупануло параноєю: що й зараз вона на якомусь поліцейському підставному допиті. Що за...?

— Ага. Він-він, мастифів син. Ми ж його просили, як людину, дивитися за вами. Хоч він і дурний, як пластиковий

корок — зараз же такими вина у Європі закривають здебільш? — але хоч якось мав прислужитися, він же...

— То він знав дорогу? — перебила його Редька.

— Ні, — посерйознішав раптом міністр. — Він не знав. Він в Індії живе, а тут у нього справді родичі. Тільки в низинах, далеко до кордону. Патріот на виїзді. Активний член діаспори. Хі-хі! — міністра знову понесло. Він навіть заходився покусувати свій кольоровий шарф. — Хіба ви не побачили його ще в літаку з Делі? Ага, ну так, тобі ж ми всі оці — (він обвів китичкою шарфа невизначене коло) — на одне лице.

Редька почервоніла.

— Ну принаймні були, — поблажливо додав він. — Так от. Найсмійніше, це коли він, бідака, не знав, як вас розвести в різні боки з їх військовим патрулем, про який вже знали в кожному селі — бездротовий телефон у горах працює найліпше. Зашвидко ви йшли, розумієш. Молодці, але перестаралися. І мало не зіштовхнулися лоб в лоб із ду-уже серйозними хлопцями. Тоді би вам нічо не допомгло... — Міністр на секундочку засумував, але тут же вибухнув новим ентузіазмом:

— Так він тоді й побіг про вашу ту траву нещасну поліції розказувати. Там теж його кузен працює, до речі. Довго просив, щоби вас затримали, — вони зазвичай терпіти не можуть зв'язуватися з туристами. Посольства, міжнародні конфлікти — воно їм треба в їх селі?

В Редьки пересохло в роті.

— О, чай, до речі! — Міністр схопив дзвіночок і закалатав ним відчайдушно.

Прибігло одразу двоє хлопчиків. Один поставив перед Редькою чайничок і чашку, інший — тацю з якимось пундиками.

Редька, не дивлячись на свій уже хронічний голод, і не подумала торкнутися до їжі. В голові разом з кров'ю в скронях калатало одне: «Якого біса?!!»

— Ну а потім він намагався щось вам натякнути про за-
втрашній день і те, що все налагодиться, але чи то Його Ви-
сокість не володіє низинним діалектом, чи ви, як переказував
Амі, просто не почули його за власними церемоніальними
вигуками мовою далекої України...

«Пішов ти на хуй!!!» — як тепер свіже, згадалося Редьці їх
«дитсадківське» привітання Амі через тюремне вікно.

— ...ну а тоді й взагалі якась жіночка втрутилася, там ко-
жен кожному родич і у всіх є копії ключів. Бо ж підходить у селі
й до тюрми, і до клуні, хі-хі-хі!!!

Дивний якийсь міністр, подумалось Редьці. І гумор у нього
якийсь... занадто зрозумілий, і англійська ліпша, ніж у неї.

— Ех, я так завжди хотів навідатись до вас в Україну! —
знанацька поміняв вектор розмови міністр. — І недалечко ж
наче вчився, в Швеції!

«От воно і прояснилося...»

— Подумати — всього через кордон із Його Високістю! —
міністр манірно ляснув себе по лобі. Більше би з його по-
вадками пристало в Парижі вчитися, не вилізаючи з гей-
барів, похмуро подумала Редька.

— Але хто ж міг знати? — з невідомим жалем зітхнув
він. — Ніхто, крім, як не дивно, тебе.

Тут він схопився на рівні ноги (на зріст був заввишки сан-
тиметрів сто п'ятдесят), злегка поклонився і рвучко вийшов
геть, на ходу кинувши своє:

— Добраніч.

Редьці дуже хотілося думати, що гидливість на його пеще-
ному лиці під час передостанньої фрази з отим «тебе» їй
тільки привиділася.

— Добраніч так добраніч.

Редька знизала плечима й встигла навіть вхопити кілька
пундиків, перш ніж тацю забрали прислужники.

Ніхто й не думав її проводити до спальні. Редька, поблу-
кавши трохи коридорами, вийшла на вулицю.

Сутеніло дуже швидко, на вулицях вже майже нікого не було. Редька повільно побрела туди, звідки могла розпізнати шлях до омріяного теплого ліжка.

Втім чогось не спалося. І слухати строкатий дисонансовий хор своїх думок, лежачи з відкритими очима, Редьці теж було не під силу.

Коли усі вогні остаточно погасли й місто занурилося в темряву, пізно вночі, одне-єдине віконце в королівському палаці ще слабко світилося. Редька знову вийшла на вулицю й обіперлася спиною об стіну будинку навпроти. Темніли на тлі неба, тріпочучи на легкому вітрі, прапорці й фіранки над розписаними вікнами. То єдине віконце, вирішила собі Редька, то, певно, бібліотека. І в ній, надягнувши чиїсь за великі окуляри й озброївшись великою кружкою солоного чаю, сидить зараз Дордже. Як він сидить, що він читає, і що на ньому тут, вдома, одягнуто, тепер вона зможе дізнатися лише в порядку загальної черги вірнопідданих Його Високості.

Редька зітхнула й повтикала в вуха ай-подові навушники. З музикою буде вже не так сутужно. Може.

Вибрала перший-ліпший трек із папки «українська автентика». Запихаючи плейєр назад до кишені, намацала в ній знайому металеву форму. Коли воно встигло сюди запхатися?

В долину в долину
Йой по калину
Блудила дівчина
Сім день ще й годину

Чо-с то ходиш дівче
Чо-с то блудиш дівче
Відай же ти дівчинонько
Мого сина любиш

Якби-м не любила
То би-м не ходила
Твого сина вірно люблю
Та й за него піду

Бери собі дівче
Коновочку масла
Відчеписи мого сина
Яка ж ти напасна

Яють ялають
Коника сідлають
А вже мого миленького
На віно збирають

Ой не плач дівчино
Ой не плач небого
Бери дасть милий
Коня вороного

Ой що мені з того
Коня вороного
Коли нема та й не буде
Мого миленького

Ой що мені з того
Що музика грає
Мій милий далеко
Не чує не знає

«Ось тобі й третя солена вода... — сумно посміхнулася Редька, витираючи ніж-ваджру від власних сліз краєм шалика. — Не забути би тебе віддати. Весільний подарунок все-таки. Та й сили ж, певно, вже тепер якраз достатньо».

Редька притисла теплий метал до щоки й, дочекавшись, поки він зовсім вихолоне на вітрі, повернулася до покою.

Уві сні Редька, занадто перейнявшись тим, у який спосіб передати ножа Дордже, зустріла Падмасамбхаву. У костяному костюмі на голе тіло, в химерному головному уборі, оточеного десятьма тисячами прекрасних дакіні¹, крихітних, як ельфи з дитячих кін. Постала ця вся пишна вертикальна процесія просто на битому шляху між камінням. Навіть уві сні Редьці здалося, що крім доріг їй більше нічого в житті і не бачити.

Кажуть, магічних істот треба питати чи просити про щось насправді для тебе важливе. А Редька, як із переляку, випалила, що не хоче передавати грігуг через якихось слуг, а хоче бодай одним оком ще глянути на Дордже. Попрощатися, чи що. Тоді Падмакара, не припиняючи світитися, сказав:

— Відсікай цим ножом свою прив'язаність.

А на ранок громового ножа на подушці не було.

Редька, ще не розплющивши очей, полапала збоку на подушці, де він ще вночі точно лежав. Пальці спершу ухопили пустку і холод безлюдної половини постелі. Відтак іще щось невеличке й металеве. Редька розліпила очі й піднесла до них знахідку.

Якась собі деталь-не-деталь. Ключ-не-ключ. До повноцінної форми цьому предмету чогось явно бракувало. Надкушений якийсь. Мабуть, вирішила, більш-менш прокинувшись, Редька, таки колись був ключ. Інша половина йому явно б пасувала. Хоч би можна було прочитати, що мав на увазі той, хто карбував літери на заокругленні голівки. А так

¹ Духовні істоти, що сповнюють просвітлені діяння. Тантричні жіночі божества, захищають і прислужують вченню Будди й тим, хто його практикує. У вченнях буддистських тантричних шкіл дакіні постають традиційними супутницями богів-їдамів. Зображаються то прекрасними оголеними юними дівчатами, то потворними старими бабами чи жінками-песиголовцями.

у неї була тільки цифра «6» і два написи півдугами: «bahuta g...» згори і «ba...» знизу. Більше нічого.

Редька зітхнула і випхала ноги з-під теплої ковдри. Щось їй тут вже нічого не дивувало. Позіхнула. Ну, як не зникне ключик за той час, що вона вмиватиметься, забере його з собою — однаково ж хтось поцупив у неї ножа. А так хоч якийсь сувенір нещасний. Ну і якщо це ключ, він має таки щось відкривати. Правда, тут ніхто нічого тобі прямо не скаже — такі вже в них традиції. Навряд чи це ключ від «закрамов родіни» із золотом-брульянтами, ну та й пес із ними... Залишиться квест на дорожку.

Редьці думалось поки що загальмовано. Надто багато каші в голові — закипіла, але ще не вистигла.

Неохоче прощаючись зі сном, Редька вийшла покуняти на веранді, глянути на схід сонця над паруючими рисовими полями. І раніше, ніж сонце, вона побачила принцесу, що стояла просто на голові. Протерши ліпше очі, Редька втямила, що то їй не привиділося, і то дійсно була юна принцеса. Тоненька, в простому білому одязі, вона займалася ранковими вправами на квадратній дерев'яній площадці десь за сто метрів від хатинки Редьки. А може, то була й не принцеса — з такої відстані важко сказати напевно. Але граційність, із якою дівчина виконувала йогівські асани, просто забирала подих. Цікаво, скільки ще людей зараз її бачило. І чи милувався нею Його Величність так само, як милувалася Редька.

Редька зітхнула. В неї би ніколи чогось подібного так гарно не вийшло — отак от перегинатися чи підіймати ногу, головою схилившись до іншої ноги... Хоча Редька, звісно, нічого такого просто не пробувала.

Вона похрустіла трохи плечима і шиєю, потягнулася руками і спиною, відволіклася на пташок, що пурхали між сонних рисових кущиків, і, вже кінцево роззувши очі, побачила, що взагалі-то кілька десятків жителів королівського двору ро-

били зараз ті ж вправи, що і принцеса. І всі вони були в білому одязі. І котра з них була принцеса, ще попробуй розбери. Хіба що точно не дядько з вусами, котрий, угледівши Редьку, став із голови на ноги й заходився їй кланятися.

Пізніше, коли Редька вийде вже зі спакованим наплічником на веранду, щоби попрощатися з клишоногими чаплями, на тому місці, де займалася принцеса, зостанеться лиш хмарка білих квітів.

Приготування до церемонії заручин, а то й одразу до весілля принца з принцесою тривали, здається, ще з ночі. Тепер вони ставали все більш видимими. Чіплялися гірлянди й ліхтарики, ріхтувалися якісь химерні дерев'яно-паперові конструкції, чиє призначення лишалося поки для Редьки загадкою. Жінки й дівчата, раз по раз простираючись, розсипали по усіх доріжках квіти.

Нечутно, як котяча тінь, поряд із Редькою вигулькнула вчорашня дівчинка-служниця. І, не дочекавшись Редьчиного питання про квіти і поклони, пояснила:

— Це ми так запрошуємо на весілля п'ятсот тисяч дакіні, щоби вони принесли щастя молодятам!

Редьку в цьому найбільше здивувало те, як дівчинка не затнувшись вимовила «п'ятсот тисяч».

І вже наступної миті, глянувши в пильні очі служниці, що заткнула би собі за вишиваний пояс півкурсу ін'язівських студенток, Редька допетрала очевидне: її особі тут ліпше не тусуватися, щоби понурою пикою не зіпсувати людям свята. Ще чого доброго, дакіні розвернуться на порозі, не стерпівши естетичної наруги.

А з Дордже так чи інакше попрощатися не вийшло б.

— Я, певно, буду збиратися? — і відразу ж виправилась, бо що це за розгублено-питальні інтонації: — Я збиратимусь у дорогу.

Служниця мовчки кивнула. Так, наче Редьці було що збирати.

Проводити її з особливим почтом ніхто тут не збирався — були в державі справи важливіші. Втім, двох провідників таки дали. Одного, хитроокого, звали Нараяном, а іншого, темнішого, з гострими, геометричними рисами, Пасан. І хоч «Пасан» значило «той, хто народився в п'ятницю», Редька мала свої способи запам'ятовування:

— Ідеальне ім'я для таких етнографів, як я. Забуду, як зветься, скажу: чуеш, пацан? — і ніхто не здогадається, що то я гопнік.

Редька сумно посміхнулася на те, що тепер їй, щоб розважитися, треба буде отак дурної лопотіти самій до себе.

Провідники не говорили її мовою, а вона їхньою. Тож, поки вони радо між собою щебетали, Редька мовчки слухала, як її черевики ступають сірим камінням, здіймаючи хмарки куряви. Вона йшла не озираючись. З якимось забобонним страхом, що там, позаду, нічого не виявиться, а сама вона перетвориться на кам'яний стовп, і на нього потім складатимуть камінці побожні туристи.

Все, що вона зараз відчувала, — якась анастатична втома. Не було сили щось пригадувати, аналізувати, задаватися питаннями, підбивати підсумки. Може, потім. Якось, колись. Розморозиться, як пакет з овочами-напівфабрикатами, коли настане час.

Частину дороги — виявляється, був і значно коротший шлях — вони проїхали на конях. Від кількаденного незвичного гоцання в сідлі у Редьки страшенно боліла дупа й коліна, стерся до крові копчик, але вона того не помічала. Дивний був у неї білий кінь — якщо знудженій Редьці стріляло в голову заспівати йому української пісні, кінь із рисі переходив на галоп. Редьці так і не вдалося з'ясувати, подобається йому цей «їхав-їхав козак містом» і він від щастя так гарцює, чи навпаки, тікає, як від чуми, і сподівається, що ця потороча на ньому заткається бодай від страху. Коли Редька намагалася із ним заговорити — похвалити там, чи просто пожалітися на

такий безславний кінець її паломництва — білий кінь страшенно пердів. І Редьці було не ясно, чого то ніхто в героїчних романах чи романтичних фільмах ніколи не каже про те, що коні пердять і на ходу вдобрюють землю, і як це все прекрасно пахне.

— Хоч у сідлі навчилася триматися. Бодай якась користь, — зітхнула Редька, злізаючи з білого скакуна. — Прощавай, скакун-пердун. Я буду сумувати. Пиши хоч деколи.

Чим нижче вони спускалися, тим відчутнішою ставала осінь. Жовто-золоте листя на улюблених Редькою вербах, якесь не-реально яскраве на тлі теракотових скель і червоних закинутих монастирів кількасотлітньої давності. Такий самий теракотовий захід сонця, пурпуровий туман над горами, цегляно-червона оздоба вікон і піддашъ будинків. Дивну закономірність побачила Редька: тут, унизу, вікна і двері здебільшого фарбували в земляний, теракотовий, деколи жовтий колір. Тоді як вище в горах у оздобі переважала синява. Більше неба, певно, було там у людей. Сильніше втручалось у повсякдення.

Он уже видно долину Чорної Ріки. Над нею, наче туман, висять хмари полуденної пилюки. Якраз зараз вже почнеться цей вічний вітер по колишньому морському дні. Пасан із Нараяном жестами показують, що треба рухатися швидше, аби не потрапити в епіцентр бурі.

Редьці схотілось обернутися, чи, може, навіть кинутись назад, але за мить бажання наче скло у пісок: треба йти далі. Стільки, скільки зможеш.

Великі чорно-білі птахи над її головою ловили вітер, як серфери ловлять океанську хвилю. Ворони здіймалися зграями догори, а потім падали на розоране поле на тлі попелястих гір — так, наче каміння котилося. Невтомні селяни орали свою немилосердну землю — хай там вітер, хай там буря. Редька так і не дізналася, що тут може прорости. Хіба би те зерно духовне, для духовної цампа-каші?..

Повз них, дорогою вгору, пройшов чоловік, тримаючи за хвоста свого мула. Хвіст був весь у косах. Вітер із долини доніс уривки дивовижного жіночого співу. Так тут співають, коли орють волами. На Україні теж колись було.

«Дивні знаки, — подумала Редька, — коли йшли туди, співав чоловік. А тепер — жінка. І пісня її значно складніша. Хоч ніби і знайома. Ех, кого би й собі за хвоста вхопити?»

Коли повертаєшся, час іде значно швидше. Особливо, коли повертаєшся один.

63

В місті-привиді, де колись проводила вакації королівська родина, а тепер коротала своє нехитре життя свійська худоба, нічого не збиралося змінюватися іще наступних років двісті.

Ті ж самі темнолиці жінки з хустками ледь не українських традиційних кольорів прали навпочіпки в холодній воді, що стікала скелею з довгої труби. Редька привіталася, вони відповіли. Стрічки на рогах черепів-оберегів ледь тріпотіли на вітрі. Вузькі вулиці-коридори. Камінь на камені. Деколи білі стіни, деколи червоні, деколи покриті битим склом, щоби чужі не перебралися. Кого їм тут боятися? Нарешті вхід до мертвого королівського замку. Шедевр наївного мистецтва, теракотовий страж зі своїм членом... Редька посміхнулася:

— Завжди ти, брат, наготові.

І тут зненацька її боковий зір вихопив із кам'яно-піщаного тла іншу теракотову пляму, ледь помітну, але симетричну стражеві, з протилежного боку входу. Стара фарба й глина, якою білили колись цю стіну, подекуди відлущилася, і через неї проступила дивна фреска з зображенням вродливої жінки-стража, нічим не подібної на її неоковирного, доробленого й переробленого селянами побратима. Редька стояла й милувалася, поки провідник Пасан не повернувся перевірити, куди це її запроторило.

Подальші дні дороги до села, звідкіля її мав забрати вертоліт, аби доправити на крихітний аеродром містечка, в якому Редька колись стрельнула собі в око заскорузлими чілі, минули як у півтумані. Зате минули хутко.

Редька намагалась думати про те, що в найліпшому випадку чекає її вдома: нормальний туалет, свіжа постіль, бабцині вареники з вишнями на пару. І не думати про те, що чекає в випадку гіршому: напружена зустріч з сестрицею чи її піцовими співробітниками. Ба навіть відганяла від себе пафосні роздуми на тему місій, причин-і-наслідків та інших речей, котрі варто було обдумати на свіжу голову. А те, що поверталася вона з дулею з маком, Редьку навіть розважало.

— Ну і якої ж винагороди ти б собі хотіла, Радеша Зюзя Брамбамбурик? Золотої корони? Королівського титулу? Чи запакованого Принца? «На от, бери, вельмишановна, ти нам його принесла, ми скористалися, забирай собі назад». Так не буває.

Редька раптом зрозуміла, що останнє апокаліптичне «так не буває» вона вголос повчальним тоном казала стюардесі, котра тремтячими руками (чи то тремтів просто крихітний літак, після двогодинної затримки таки злетівши у вітряний день?) намагалася налити їй спрайту.

Гори за шибамі ілюмінаторів здавалися геть близькими — ніби вистрибнеш із літака і скочиш ногами на стежку. Он її на льодовику видно. Дарма, що цією стежкою ще ніхто не ходив. Хіба не такі стежки найважливіші?

Редька, не кидаючи монеток у воду й не залишаючи жодних письмових бажань-обіцянок під камінням, знала, що повернеться сюди неодмінно. Бо тут лишалася якась нова, щойновідкрита, але дуже важлива частина її самої. Поки вона не повернеться, частина стоятиме десь собі на глиня-

ному даху гірської хатки й видивлятиметься ниточки між зорями. Хіба ж такі зорі побачиш у місті?

65

Архітектурна спадщина, смачна й дешева їжа, ятки зі срібними прикрасами і спеціями — кольори і запахи міста, в якому, як здавалося Редьці, вона тоді, вперше, побула зовсім мало, тільки роздрочивши апетит, чогось зовсім не зацікавили її після повернення.

Не маючи особливої уяви про те, як би скоротати час до літака, Редька вчинила так, як вчинило би дев'яносто процентів сучасних, заражених комп'ютерним вірусом людей: знайшла безплатний Інтернет і сіла, взявши собі миршавого апельсинового соку, на терасі кафе. А почувши запах кави — справжньої, заварної нарешті кави! — замахала офіціанту руками і взяла собі цілий чайник.

Туман, що вже заковтнув дальні дахи, тепер підступними зміями струменів на всі інші підвіконня і пороги. Круті схили містечка, здавалося, ніколи ще й не бачили одне одного неприкритими, туман розкошував тут із раннього ранку до сутінок, і тільки рідкісним зіркам вдавалося інколи щось крізь нього роздивитися.

Редька пила свою оміряну каву й дивилася в цей дивний світ через велике скло на диво просторої кав'ярні. Здавалося, густий туман от-от просочиться у шпари й огорне їй руки, шию, очі. Вона аж подула навколо себе, означаючи власний простір. А втім, туман подобався їй. Принаймні цей, що дивно уживався з сонцем. Коли воно підіймалося високо, світло розсіювалося і надходило майже звідусіль.

Внизу, під кав'ярнею, стелилися все нові й нові дахи, старі — поквітчані мохом, нові — з теракотової черепиці, геть древні, подібні на маленькі гомпи, а то й на склепи давно забутих предків. В купі потрощеної цегли і сміття бабралися замурза-

ні щасливі дітлахи. Руді шолудиві пси ліниво спостерігали за ними, вигріваючи на туманному сонечку старі змерзлі кості.

Лапаючи в торбинці за телефоном і зарядкою для нього (шарова електрика дивувала після сонячних батарей за інерцією), Редька намацала свій надкушений ключ.

— Ой, — зітхнула вона. — Золотий ти мій ключик.

Вигнутий півдугою карбунок «bahuta g...» з його нижнім «ва...» знічев'я погнало вітрило Редьчиної надлегкої голови в пошуковик. На останньому мруганні телефонної батареї вона більше здогадалася, ніж з'ясувала, що йшлося про банк. Відтак, підключивши телефон до розетки й ще раз прогорнувши список усіх знайдених за словом-пошуком результатів, вона ще й виписала банківську адресу. І тільки після того зайшла у свій мейл.

— Та ну ладно! — Редьці важко було повірити у свою геніальність, втім, вона вкотре це зробила: лист від користувача Tryam Vakam — того самого, хто дізнавався в чаті, чи вдома вона, щоби підкинути посилку, — мав заголовок «Bahuta Garabara Bank». Правда, в самому листі нічого не йшлося про адресу, зате чітко вказувалося, що за фант лежить у цьому банку:

«Записи, фотографії, плівки. Щоби закінчити справу для Дордже і почати щось петрати самій. Ну, і якщо пощастить, твоя обіцяна винагорода».

І все. Ніякого тобі арівідерчі. Ще й, бач, пощастити мусить, щоб отримати обіцяне! Хама Інтернетні.

— Бахута Гарабара. Де б ти ще був, як не у давній-добрій Індії?..

66

Взагалі-то, ще раз потрапляти в Делі не входило в Редьчині плани. Хоча, якщо секунду подумати, нічого з того, що сталося за останній час, не входило і в тінь її планів. Тож Делі так

Делі. Куди їй посіпшати? До піцових хабарників, що вже, либонь, при виході з «Борисполя» стоятимуть зі спеціальними шкуроспусними інструментами? Тим більше, Делі — то по дорозі. Дарма, що на день квиток довелося міняти, може, хоч карі з баранячого мозку пощастить поїсти. Чула ж вона про таке? І байдуже, що одному барану від іншого розуму не прибуває.

Редька кволо вмiла себе втішити.

Те, що це місто пекельне, вона чула колись краєм вуха, але не звертала уваги — щасливчики ж бували там максимум день-два, перш ніж захатися до транспорту в Гоа. (Дивно, як то колись омріяне Гоа стало для неї зараз просто поштовою листівкою з пляжем, пальмою й накуреним москалем, запахним у композицію суто з комерційною метою).

Красиве пузате таксі-амбасадор везло Редьку передранковими вулицями. Водій-сікх у тюрбані мовчав, не включав радіо, не питав, вер ар ю фром. Редька, хоч і могла з повним правом скаржитися на дефіцит соціалізації, зітхнула з полегшенням. Місто-монстр повільно прокидалося в одвічному сірому смогу. Вставали з-під своїх газет і дертих ковдр шудри, що спали на вулиці, румигали целофановими кульками худючі корови, хтось замітав вулицю (ото вже сізіфів труд, гмикнула Редька), якусь багату пані в її розкішній автівці атакували ще геть сонні діти-жебраки. У вікно таксі до Редьки на світлофорі постукав хлопчик на костиліях. Спершу спробував продати свіжу газету, а потім вже просто заходився тикати собі в рот пальцем, натякаючи на засоби для харчування. В Редьки були тільки крупні купюри і точна сума на таксі — довелося лишитись без свіжих новин на хінді.

Банк «Bahuta Garabara» був, як і здогадувалася Редька, не в самому центрі. Навряд чи хтось і взагалі би сподівався знайти тут серйозну фінансову установу. Брудний напіввисохлий канал, облізлі місточки, колись чепурні кількаповерхові колоніальні будівлі посіріли і вкрилися тріщинами, скло замінила фанера чи просто пустота.

— Ідеальне місце для мого золота-брульєнтів, — зітхнула Редька. — Видно, яка я, така мені й винагорода. Хоча... Як там було: робити зірки з собачого гівна?..

Між будинками подекуди тулились целофаново-картонні прибудови. Втім, на превеликий подив Редьки, було тут і кафе, що при цьому ще й працювало, не зважаючи на ранню годину. Тут можна було випити рідкої кави і почитати газету. Навіть англійською. Хто і коли сюди забрідав?..

Правда, газета *Dehli Daily Mail*, хоч і називалася чогось англійською, виходила на хінді. Третя шпальта рясніла фотографіями малих дітей за якоюсь чи то швацькою, чи якоюсь іще — Редьці важко було розгледіти через розпливчастий друк — підсліпуватою роботою. Редька згребла газету й рушила її «читати» з мудрим виглядом надвір — там стояв клишоногий стілець і перехнябений, колись білий металевий стіл. Дивно, як його не вкрали на металолом, подумала Редька, присуваючись поближче й проливаючи свою каву. От, певно, про дитячий труд стаття. Як будуть у мене діти і будуть противні, лякатиму, що здам в Індію на завод кросівки шити. Чи в Китаї, збирати магнітофони.

Перегорнувши газету знов доверху заголовною сторінкою, Редька трапила на ще один знімок, що привернув її увагу: обернений у три чверті худий зарослий білий чоловік смутно нагадав їй тата. Втім, важко було щось роздивитися через якість друку. Та й захудий він явно був якийсь. На сторінці чотири, де було продовження статті, вже стояли знімки якихось військових і дядьків у нудних костюмах із дурними краватками.

— Треба вже нарешті виспатись... — зітхнула Редька і махнула офіціантові.

І тут на обскубаному низькому деревці праворуч столу щось подало знайомий голос. Колись цей спів видався Редьці нуднішим за стояння в черзі на маршрутку в годину пік. А тепер наче струмом прошило: «пі кахан», — згадала вона. І вголос, сумно посміхнувшись, проговорила:

— Where is my love...

Офіціант, адресувавши це питання собі, знизав плечима.

Банк відкривався о восьмій. Якраз допити каву, доїсти засушений навіки круасан і дочекатися, поки офіціант, пробігшись по всіх довколишніх крамничках, нарешті розміняє її гроші й принесе (не всю, щоправда) здачу.

Дядьки з автоматами на вході посміхнулися Редьці. Навряд чи таке можна уявити собі в Україні. Редька кивнула у відповідь, зацінивши їхні грубо в'язані «натовські» светри: в студентську мілітарі-юність за такий не пошкодував би й двох стипендій.

І, хоч раніше з банками Редька мала небагато справ, тут все пройшло швидко: біле дівчисько впевнено суне на реєстрацію, вимахуючи ключем від депозитної комірки, до дівчиська звідкілясь виринає пахучий, весь у білому й прекрасному, банківський клерк, спершу придивляється до неї підозріло, бере її ключа, щось зважує, виставляє його проти сонця, зникає з ним, аж Редька почала нервувати, вертається усміхнений з іншим ключем, із номером 9 на ньому. Склавши 6 і 9 до купи, клерк тішиться, як мала дитина:

— Все в порядку, мем. Давайте...

Редька вже було наструнчилась до нудної процедури перевірки документів, встановлення особи та заповнення різноманітних бланків, і почала випорпувати зі строкатої сумки свої пом'яті паспорти, але клерк зупинив її дещо поблажливим жестом:

— Наш банк маленький, розумієте, тільки для перевірених клієнтів. І, автоматично, якщо ви вже спромоглися роздобути ключа від *нашої* скрині, зайвим було би вимагати від вас ще й яких-небудь паспортів чи відбитків пальців... Тим паче, дуже ймовірно, що вашу комірку завантажили ще до вашого народження.

Намагаючись не зирити з відкритим ротом на щойноспечений ключ, що трясся в руці збудженого клерка, Редька

вмудрилась таки прочитати дрібне гравіювання, раніше позбавлене сенсу: «* 69 bahuta garabara bank».

— У нас тут, знаєте, часто таке буває. Старий фамільний банк. Старі унікальні ключі. Їх неможливо підробити, бо половинки різних ключів ніколи не складаються, і в жодному разі ключ від однієї скрині не підійде до іншої. Їх один сліпий майстер у Колькаті робить. Ровесник мого діда. Так от він ще живий, а дід мій ні... — клерк нарешті заткнувся і зітхнув. — Ось ваш ключ. Номер 69. Будь ласка, пройдімо.

Редька просто знизала плечима й рушила за білою спиною.

І вже пахучий клерк веде її далеко не пахучими й не білими, добряче просотаними сирістю коридорами, відкриває дві пари ґратів, заводить Редьку до кімнатки без вікон, запалює лампочку-ільїча-й-індіри-ґанді, показує на стіну з металевими скриньками (Редьці нагадало це морг із висувними шухлядками жмурів), кланяється і виходить, закривши Редьку за ґратами. Ну от, а вона думала, тут все як у серйозних кінах — відкриє сам, дістане кейс і вже тоді аж вшиється. Ні, повнезний тобі DIY. Ех, Азія, розвінчання всіх мітів. Харашо...

— Скільки часу вам треба, мем?

— Е-е-е...

— Натиснете цю кнопку, мем, як будете готові.

Мем розтисла руку з давно спітнілим у ній ключем. Номер 69. Ось воно.

Ще жоден ключ у Редьчиному житті просто і легко не відкривав того, що мав відкрити. Всі вони скреготали, застрягали, клинили, ламалися. І цей був не виняток. Редька пойорзала-пойорзала, а відтак добряче хряпнула по дверях бідної комірки. Притихла: наче ніде ніякої сигналізації, якщо тут взагалі вона була. Тільки не вельми вгодований щур зацікавлено спостерігав її маніпуляції з дальнього кутка.

Редька натисла на дверцята, вони нарешті піддалися. Висунула сіру шухлядку. Будь вона в кіні про Індіану Джонса, тут

би ще була присутня павутина і пилюка, а так який нормальний павук полізе ловити муху в закритому просторі двадцять на двадцять сантиметрів?

Все чемно і чинно, як книжка (тобто електронний лист) їй пише: обіцяне лежить. Дивно, що Редька якось до останнього чекала якоїсь підстави. І навіть розвертаючи пакунок із поживклої місцевої газети й дістаючи з нього червоний широкоформатний блокнот і коробочки з плівками, вона не могла скараскатись тривоги. Вирішивши довго тут не затримуватися (мало які ще способи ідентифікації раптом насняться пахучій банківській адміністрації), Редька хутко зсипала все собі в порожню строкату торбинку, добуту в цілодобовій сувенірній ятці аеропорту. (Треба ж було бодай щось в Індії купити Соні на втіху). Запхавши назад шухляду й сумлінно закривши дверцята, Редька помітила, що звідкись, вочевидь, з-поміж сторінок записника, на підлогу випало кілька чорно-білих фотографій.

Редька попіднімала їх, і лиця різних людей, що були з висоти її зросту геть крихітними, наче впритул наблизилися, мовчки гарантуючи свою присутність. Редька мимоволі навіть озирнулася, наступної ж секунди звернувши свій містичний страх на очі пацюків, що мали би слідкувати за неї із темряви. Але лиця на фотографіях не збиралися відпускати її. Більше того — тепер її закували в собі пейзажі, на яких робились колись ці знімки. Засніжені гори, безкровні пустелі, химерні скелі й мовчазні озера... Все це Редька знала, бачила, відчувала, несла в собі як хворобу з довгим інкубаційним періодом.

Вона так і стояла посеред кімнати, дурнувато тримаючи перед собою фотографії, дослухаючись спершу до тиші, а потім до невиразних кроків у своїй голові. Кроки, краплі води у підвалі, шепотіння і смішок: «Сім подвійних, хе-хе-хе...»

— Та кінчилися вже подвійні! — вголос крикнула Редька й від пронизливої самотності очі їй застелилися сльозами.

Втрачаючи різкість, вона вкинула знімки до торби і беззмістовно витріщилась на свій ключ. «6» і «9» на ньому по-

пливли, закрутились і заплутались, як дві рибини, що їм зі ставка спускають воду. Безжальний голос базарної відьми тим часом продовжував своє: «Розділи і вивчи їх», «Постав кожну на місце...»)

І раптом Редьці здалося, що риби помінялися місцями і вона вже не може зрозуміти, чи це містика, чи глюк, чи банальне нервово виснаження, найкращий лік якому — омріяні бабцині вареники на пару і безпробудний тридобовий сон...

Тонкий писк, як фон від електроприбора в голові, затих так само несподівано, як і почався. Редька в повній тиші по волі приходила до тями. Погляд її безцільно блукав дверцятами інших комірок, жодного руху за дверима не чулося, і навіть пацюка вона цікавити перестала — його сімейство тепер діловито попискувало десь під підлогою.

Аж тут в око впав номер 96 на стіні трохи вище. Підійшовши впритул, Редька збагнула, що скринька для неї трохи зависоко. І все ж, слідуючи незбагненному поклику інтуїції, ледь трохи помучившись, Редька роз'єднала половинки «6» і «9». Придивилась. Симетричні! Симетричні, як пласкі черви!

— Риби, черви — яка ще наволоч на черзі в мою голову?!

Втім, не грайся вона в дитинстві відібраним у сусідського Ромчика конструктором, пласкі черви так і лишилися би натяком із глибин підсвідомого й підручника зоології за 7-ий клас. А так то спритно поміняла половинки місцями і склала ключ навпаки. «96». Серце забилося хутчіш, наперед переживаючи чергову трилітрову банку розбитої надії. — Ну але кароче...

Редька навшпиньки піднялася до комірки з номером «96», і ледве дотягнувшись і замалим не перетворившись на живу капронову колготу, таки запхала свій леґо-ключ у дірку мало не наосліп.

Ключ, на щастя, підійшов одразу. В шухляді, що ледь не впала Редьці на голову, лежала якась стара і зотліла, скручена у трубочку ганчірка. Пахла вона не вельми приємно і, здавалось, розсиплеться від найлегшого необережного

доторку. З ганчіркою за роки лежання майже зрісся потертий паперовий сувій, жовтий, аж коричневий, і нічого на ньому не написано. Редька добре все витрусила і навіть понюхала: хоч би тобі брильянт який вивалився, чи капшук із золотим піском як економ-варіант — а дулі зо дві. Скарби тільки в кінах водяться.

Раховита Редька секунду вагалася, брати з собою «напрорвськ» цю безглузду знахідку чи ні. Воно їй треба — доказувати прикордонникам, що штука ця не має антикварної цінності? Папір цей міг хіба би пригодитися Дордже з його філігранями. Але де тепер Дордже і де його університети?..

Редька з досадою, жестом баскетболіста закрила дверцята номер «96», натисла кнопку виклику клерка і вже подумки всілася в літаку на місце біля вікна.

«А все-таки дивно, — міркувала Редька, сунучи за клерком із темряви на світло, — як то може бути, щоб один ключ до різних замків підходив. Хоча хто їх знає, цих індусів. Може, щоб не напругатися, вони всі тут ключі під один стандарт нарізали?..»

Недосип беріг її мозок від надмірного перенапруження з цього та інших когнітивних приводів. Все слабшала луна від останніх слів божевільної пророчиці — «Поверни пана в обитель його...»

— Вже повернула, — відмахнулась Редька від згадки про Дордже і його тридесяте царство. Все, геть, геть усі відлуння, тривоги і пост-передчуття. Гейм має бути овер. Вже зовсім скоро вона прочитає все, що є в червоношкірому записнику, і каша в голові й подіях скінчиться.

«Амбасадора» для неї вже запопадливо викликали. Дякую вам, пахучі ґарабара клерки, заходьте ще.

Рушивши, Редька хутко витягла з сумки записник.

— Точно що як зошит у бабці для рецептів... — посміхнулася Редька на групову згадку про саморобні мапи і домашні пиріжки з яйцем і цибулею.

«Моїй доньці» — прочитала вона зверху на першій же сторінці, і почерк видався смутно знайомим. Наступної секунди неясність хутко випарувалася. «Пемі» — писало нижче.

Редька рвучко затраснула записник. Серце калаталося. В роті стало кисло. І це все? Після довгих переходів, напругів, смертельних небезпек і, як їй хотілося вірити, перемоги, вся її винагорода — оцей ось збірник чортзна-чого, віршів чи високопарних рефлексій її таточка, та ще й адресованого вічно коханій старшій сестриці? Нда, Редька. Ти ж не у фільмі. Мішка з сапфірами ніхто не покладе тобі під ліжко.

І скільки б Редька не вкривала себе зараз думкою, що пригода — це вже і є найбільша цінність, з образою, від якої на очі наверталися нікчемні сльози, впоратися поки не могла.

Вдихни, Радеша, і розслабся. Не читати ж тобі чужих листів? А прикол бруталний вийшов. І на плівках цих що — зйомка перших Пеминих кроків? Чи то пак, пробачте, Сониних...

За вікнами таксі мерехтіли кадри з моторікшами, продавцями фруктів, жебраками, вантажівками, життєрадісними й убивчими божествами на дахах індуїстських храмів, жіночими сарі усіх кольорів і чоловічими оранжевими тюрбанами.

А відтак, коли Редьку, що бездумно жувала свій масала-сендвіч на посадці, таки перемогла в результаті цікавість (ну їй же заповіли випорпати це все з сейфа) і вона прочитала за кілька годин польоту все від палітурки до палітурки (віддерти дермантин від картону теж пробувала, ану якщо щось раптом там?) всі попередні кадри і слова сплелися в один велетенський синопсис, так, наче ти довго хворів і невідривно дивився у ліжку скачаний багатосерійний повнометражний фільм. А потім важко заснув і прокидався час від часу у своїй гарячці, з муками силкуючись усе розсортувати: що ти видивився, що сталося з самим тобою і що взагалі приснилося.

Редька знову відкрила записник на початку.

«(08.04.1985) ...

Не терплю щоденників. Борт № СССР-85389 через півгодини збирається сісти в аеропорту Палам, Нью Делі, далі пересадка на Колькату і далі — в Аруначал-Прадеш. Офіційна мета нашої місії — геологічні пошуки під будівництво ГЕС. Неофіційна — розвідка уранових руд для індійського уряду. Стільки конспірації, бо нас збираються заперти десь на чортові кулічки аж під китайський кордон. Полковник Кардаш (так він себе називає) пообіцяв «навколо тільки гори і сосни». Полковник Кардаш — вербувальник і старший групи. Група — це ми, 18 чоловік вчених й інженерів. Підозрюю тільки, що більшість — колеги товариша полковника: більше слухають, ніж патякають. Взагалі-то, все підозріло виглядає: купа підписок, жодної кореспонденції, жодних контактів поза групою, за легендою я зараз б'ю комарів десь на півдні Якутії, всі індуси навколо нас — військові, а ще, про все треба доповідати прямо полковнику.

Про все, крім цього щоденника...

...Калькута. Бхарат-готель. Ніч. Зранку вилітаємо. Забув додати про зустріч із товаришем Пин Лі (так він себе назвав) у московському Інтуристі. Власне, це він дав пораду все фіксувати. І фотоапарат подарував, маленький такий, «Аякс-12». Пин Лі дуже цікавився геологорозвідкою і був страшно розчарований, коли почув історію про плани на будівництво ГЕС. Здається, його цікавило щось інше. Розмова у нас не склеїлася. Я було вже почав думати, що цей тип теж з органів, але він залишив кілька контактів в Ітанагарі. Я легенько натякнув про них полковникові за склянкою місцевого рому і, судячи по тому, що він про них нічого не знає (чи добре робить вигляд), то китаєць якщо і з органів, то з якихось інших. І ще, схоже, що іншим перевірок китайцями не влаштовували.

...Надія щось розвідати в Ітанагарі зникла безслідно, коли з вертольотів нас у повній темряві перевантажили в здоровенні роздовбані махіндри, підозріло схожі на американські вілліси. З усього міста за вікном мигнуло дві-три лампочки

і за всю ніч обабіч дороги не трапилось жодного вогника. На ранок нас дотовкли до якогось перевалу і висадили з усім мотлохом біля чогось середнього між стійлами і обдертими казармами. На дупу сідаєш, як на галяретенку. З усього ескорту залишились тільки троє бородатих офіцерів із білими чалмами і прізвищами на «сінгх», і ніби з повітря виросло з дюжину худючих мулів і напівсолдат-напівселян, всі з однаковими засмаженими до скоринки обличчями і щілинами замість очей. Їхня англійська схожа на дзюркіт потічка. Якщо я правильно розібрав, ми на перевалі Бун Ла чи Бум Па і за 30 кілометрів довкола — жодної цивілізації, жодних держав, жодних кордонів. Ніхто не впевнений, ні де тут закінчується Індія, ні де починається Китай. Нічийна земля. No Man's Land. Тут володарі — хіба що духи скель. Соснами навіть і не пахне. Солдати спритно нав'ючують найважчі клунки. Попереду три дні походу на північний схід. Пішки...

...Ми вже йдемо п'ятий день. Вірніше, вже другий день стоїмо. Пронизливий північно-східний вітер стереже перевал, запльовує снігом і душить морозом. Всі виснажені й не мають сил навіть хвилюватись. Хоча військові мають, особливо полковник і сикхи. Зато тепер ясно, що крім мене, до науки мають відношення хіба що ще троє-четверо. А в гідроенергетиці знається і то тільки один. Решта самовіддано виконують накази полковника, табір схожий на військовий стан. Мулів відпустили назад — далі не пройдуть. Поклажу розкинуть на всіх рівномірно, доведеться перти вгору ще зо 20 зайвих кілограмів. Та яка на хрін тут геологорозвідка! На висоті поза 6000! Які на хрін уранові руди! Електростанції!?

...Вранці полковник приніс шматок породи, схожий на порфірит із вкрапленнями кварцу, бірюзи і кришталю, і спитав, чи зможу я визначити місце залягання ідентичної породи. Я відповів, що для цього треба ще взвод геологів і дві роти солдат, і відрядження років на три продовжити. Полковник сказав, що шукати будемо в межах одної річкової долини, і по-

просив зробити аналіз якнайшвидше. Ну що ж, прийдеться сідати за мікроскоп. Зате, дорогі товариші, ситуація трохи прояснюється: то ми шукаємо мінерали, а не руди. Щось наш полковник не договорює...

...В цій долині, нібито і нема навколо суворих гір, тепло і все залите сонцем, і нарешті сосни, і клапті сякої-такої зелені. І зразу за селом така досконала тиша, що вуха дибом стають. Дивний тут народ живе, зовсім не схожий на довколишніх монпа. Балакають інакше: більше на хінді, ніж на тибетські мови схоже. Щоб хтось писати вмів тут, я ще не бачив. Але люди світліші за сусідів і деколи навіть видно, що очі в них різні кольори мають.

Ми обійшли вже більшу половину долини — поки що нічого схожого на той шматок мінералу знайти не вдалося. Завтра вирушаємо на кілька днів вверх по річці. Ідуть тільки індуси, полковник, я і ще Німа, заявлений, як спеціаліст із тибето-бірманських мов. Решта для чогось бігає навколо села з теодолітами. Невже справді будуть ГЕС будувати? Чи китайцям очі відводити?..

...Я помилився про склад групи. Зранку приєдналося до нас ще ціла делегація місцевих, на провідників не схожих. Один — взагалі, монах..? Куди це поділася полковнича конспірація? Здається, тут навіть сільські пси знають про страшну воєнну тайну більше за мене. Одягнуті всі багато і яскраво. Німа каже, що це місцеві старійшини, а два з них — «шамо», щось на кшталт тимчасових в'їтів. Оце і все, що він каже. Місцеві увесь день збуджено розмахували руками і щось намагались пояснювати Німа, а той полковнику і індусам. Але А, здається, мало що сам розуміє. Не тих мов знавець, чи що?..

...Четвертий день. Ми відійшли десь кілометрів 25 від села. На лівому березі річки натрапили на відслоєння породи. На висоті метрів 50 над руслом річки почали траплятися уламки порфіриту. Я припустив, що вихід пласта може починатись по південній стінці десь через 100—200 метрів. Всі подерлись

вгору по скелі. І всі роззирали навколишні схили. Мені зразу здалося, що бригада визирає зовсім не камінці під ногами, а щось інше. Раптом, один з індусів, який забрався найвище, почав гукати і вимахувати руками. Всі прожогом полізли до нього. На невеличкій площадці, зарослий травною і барбарисом, темнів ледве помітний отвір до печери. Полковник наказав усім лишатися біля входу, а сам кивнув монахові й Німа, і вони втрьох полізли всередину...

...Вийшли через дві години. Монах здавався наляканим, Німа не видав ні звуку і про щось посилено думав, полковник сказав лише кілька слів: місію завершено, інформація про її важливість не підтвердилася, збираєм манатки і йдемо додому, нікому ні пари з уст. І все! Жодних пояснень! Йти доведеться всю ніч, щоб на ранок повернутись у село. Монах збуджено пошептався зі своїми шамо і швидко побіг вниз до села. Це дуже розізлило полковника, він навіть зібрався стріляти монахові у спину і почав погрожувати старим, але індуси й Німа все владнали. Рушаємо. Доведеться іти без передиху...

...Ми запізнились. Села більше немає. І нікого живого з 3000 людей у долині. Здається, налічили десь зо п'ять сотень трупів. Багато добитих штиками. З наших — вбито всіх. Знайшли кількох важко поранених. Вияснилось, що була атака китайських військових, перебраних у цивільне. Вони перейшли через стрімкий північний хребет — ніхто не чекав нападу. Наших перебили в першу чергу.

Редька заплющила очі й закрила зошит. Відтак він сам відкрився, заломившись, на останній сторінці:

«Коли знайдеш щоденник, все інше — включно з найважливішим — буде недалеко. Гадаю, оприлюднювати саме час».

368 Еге ж. Плівки, фотографії — непоганий прес-пакет. Оприлюднити Соня зуміє, криво посміхнулась Редька.

Назагал, їй трохи важко йшли всі ці геологічно-військові деталі з кількома невідомими. Та ще й із масовими вбивствами — от вже чого зараз явно не хотілось уявляти. Значно цікавішою здавалася історія татового кохання з її далекою й прекрасною мамою, але тут, як на зло, автор не особливо щедро розливав метафори.

— Ліпше б той останній із могікан, що знімав китайську орду з її варварством, зняв на плівку, як виглядала мама в день, коли вони зустрілися.

А так про цей день лишалося хіба самій придумати. Може, мама, помічена в щоденнику літерою К, збирала які-небудь цілющі рослини біля підніжжя пагорба, куди тато попер за своїми мінералами, й вони закохалися, просто презирнувшись і не говорячи мовами одне одного? Чи, може, вона знайшла його і вилікувала десь після того, як недобитки експедиції розповзлися в різні боки, кожен сам по собі, і тато, пішовши в невідомому напрямку, ледь не загнувся від гірської хвороби?

— Бо звідки в мене така невмотивована любов до часникової зупи?..

Кількох сторінок у щоденнику бракувало — вочевидь, їх вдерли похапцем, перервавши й ту не дуже точну хронологію, що була. Знову відкривши записник, Редька трапила на те, що раніше пропустила, бо сильно кортіло забігти наперед:

...На захід від села ми зустріли групу переляканих жінок. Вони встигли втекти з полів, коли почули перші постріли. Кількох вбили. Решта встигла піднятися майже до снігів на хребті і поховатись серед каміння. Кажуть, що бачили, як більшій частині племені вдалося вибратися з котловини по вузькій стежці через західний хребет. Перевалів там не було, але їхній депа (князь тобто) ризикнув провести людей через сідловину між двома вершинами. Жінкам, щоб наздогнати плем'я, треба було спуститись назад у долину. А дороги через хребет серед них ніхто не знає. Полковник вирішив дочекатись ночі й пробитись через патрулі на дорозі вниз по річці: шансів знайти

в горах плем'я надто мало, ще й можемо зачепити ворожий хвіст. Серед жінок виявилась К., дочк... (тут верхній шар цупкого паперу було здерто — наче липке щось розлили і потім віддирали приклеєне) ...лійську, але на питання полковника і Німа не каже ні слова. Намагалась поговорити чомусь зі мною, але довкола завжди купа людей. Я зрозумів лише, що мова йде про якийсь... (знову видерто шматок).

Ну от, зітхнула Редька, канула моя романтична версія про квіти-трави і часник у політичні будні.

...Дві доби без сну. Позаминулої ночі прорвалися через за-слін. Перестрілка сталася у цілковитій темряві. Китайці по-ливали нас трасуючими кулями. Видно було у короткому світлі лише чорно-білі відблиски обличь. Потім ввімкнули про-жектори. Ми дерлись вгору навпомацки, плазом, обдираючи коліна і руки. Індуси залишилися прикривати. Звуки їхніх авто-матних черг лунали ще за півкілометра. Потім підстрелили полковника. Випадково. Куля зачепила артерію у стегні, він швидко втрачав кров і не міг йти. Ми мусіли залишити його. Припаси і частину набоїв довелось також. Жінки не хотіли залишати свої пожитки, хоча нічого цінного там не мали. З на-шої групи живими залишилися тільки Німа та я. Ми просува-ємося на захід стежками по верху схилів, а де їх немає — спус-каємося у річкову долину і чекаємо темряви, щоби піти руслом. К. намагається всіх збадьорити. Запевняє, що знає, де шука-ти плем'я, що батько розказував їй про таємну базу з припа-сами на випадок втечі. Вони мали піти туди. Це в річковій долині прямо за хребтом. Направці — кілометрів 20, але йти можна тільки в обхід. Тут немає правців...

Знайома тема, посміхнулася Редька.

...К. нарешті поговорила зі мною. Німа вона сторониться. А зі мною — наче вагається довіряти чи ні. Ми говорили про її плем'я, батьків, війну. Її мати була однією з жінок, вбитих біля села на полі. К. плаче і жаліється, що мати важко помирала,

а найбільше — що не провели обряд поховання. Я намагаюсь її якось втішити, хоча виходить не дуже. К. каже, що всі ці переслідування через якусь дуже цінну річ, як точно перекласти її англійською, не знає. Але вона взагалі майже нічого не знає — це сувора таємниця. Каже, що наша група шукала саме його і батько погодився нам показати сховок. Здається, мене використали, як повариху на лісоповалі. Пора притиснути цього крота-лінгвіста.

А К. дуже гарна...

Ха! Ще б пак. Редька вкотре схрестила пальці, загадавши побачити маму на цих плівках хоч у півока...

...З Німа щодо тої секретної цінності мало що вдається витиснути. Він, здається, сильно вражений смертю полковника й індусів. І схоже, що не знає, що далі робити. Плутано розповідав про якусь цінність для історії, заповнення білих плям і своєчасність Маячня якась!

(Це точно.)

...Ми обійшли хребет і піднімаємось вгору по річці. К. каже, що бачила каміння з позначками — плем'я має бути близько. К сьогодні вночі вмостила біля мене і сказала, що дуже змерзла. Я розщепив свій спальник і спробував її зігріти...

(Знайома історія, хе-хе.)

...Ми знайшли їх. З усього племені залишилась менше половини. Майже всі вкрай виснажені. Проте, важкопоранених немає — загинули ще на хребті. Депа (по їхньому князь чи король) зрадів, що К. знайшлася живою. К. представила мене йому. В нас вийшла коротка розмова. Він набагато довше говорив із Німа, потім чомусь розсердився на нього. При цьому не на жарт — до Німа приставили особисту охорону. Вартовий прибіг у табір і розповів, що китайська розвідка прочісує увесь район. Ми похапцем збираємось. Депа планує перевести людей через бутанський кордон. Там ми будемо у безпеці...

— Вада, пажалуста?

Редька взяла зі стюардесиної таці склянку з водою.

Хух. Як же все-таки легше, коли розумієш, звідки в тебе взявся весь той набір недавніх дежавю: вибрати не можна тільки Батківщину.

І, хоч Редька й не прожила, як Соня, в захищеному королівстві до трьох своїх свідомих років (цікаво, Соня собі ін'єкції амнезії робила, прикидалась, що нічого не знає, чи просто чесно все забула?) мала з цими місцями значно більше спільного, ніж сестра. Редьку бісило одне: яке мали право бабця, дід і тато замовчувати правду?..

Чи, може, табу на історію накладав сам «неподобний спосіб» появи на світ двох сестер: К стала жити з їхнім батьком проти волі своїх батьків і традицій народу. Кожній тварі по парі — лише з її племені. А надто, коли ти донька високого посадовця (був дід по маминій лінії міністром, священнослужителем чи просто дикуном-шаманом, конкурентом лам, Редька не зовсім дібрала з подальшого контексту) — який ти приклад іншим подаєш?! Добре, що в тата руки були не зі сраки, посміхнулась Редька, поробив їм там, певно, каналізацію, чи хатки поміг будувати. Бо так би точно вислали у кам'яну пустелю грифам на поживу сповільненої дії... Ну і ще любов, біда її бери. Вочевидь, К вміла переконувати всіх у тому, що цей білий дядюн — потрібна для суспільства штука.

— Чого ж ти так далеко відійшла тоді... — Редька спохмурніла й зусиллям волі спробувала відігнати з-перед очей картину вбивства її мами якимось миршавим писклявим китайським солдафоном, бо йому так просто захотілося. А може, і не солдафоном — у щоденнику це точно не описується, тато ж теж не машина, а в офіційній версії з її дитинства був «нещасний випадок».

Втім, аби попередити нещасні випадки і на майбутнє, дітей із крихітного королівства тато вирішив забрати. І не тільки Соню з Редькою, а й крихітного Дордже, принца-наступника,

всього лиш на три місяці старшого від Редьки. Так попросили старійшини, згадуючи про якесь їхнє давнє пророцтво.

— От тобі й пророцтво... — зітхнула Редька. — Хоч ти білий, хоч ти сірий, а вступаєш у гру. І якщо вже гроші надійніше у європейських банках берегти, то принців й поготів.

А перебравшись, якщо припече, через неприступні гори ще подалі, як сподіватися, що принц у слушний час знайде дорогу туди, де ніколи не був, і, зупинивши руйнацію, поверне своїм землям колишню їх велич? Місця, не позначені на жодній карті, всі ці заплутані стежки, бленк-споти й повне бездоріжжя, відкриються провіднику єдиного калібру: сильній дитині білого зайди.

— Нда, діар фазер, тут пророцтво дало маху. І не Пема читає твої записи, вибач. Довелось шедеври розгрібати аматорам. Замість Ла Скали вийшов Коломийський драмтеатр. Але ж вийшов таки!

Редька так собою запишалася, що аж попхала ліктем пасажирку на сусідньому сидінні. Тут же вдавши, що спить, Редька миттю заплющила очі.

І ось перед нею вже малюється крихітна експедиція, що вночі таємно звозить дітей вниз, у долину. Татові вдалось домовитись із організацією штабу Червоного Хреста, аби за документами молодшої доньки вивезти з країни принца.

— Ну так, — всміхнулася Редька, — всі діти на одне лице в такому буряково-крикливому віці. Навіть ми з Дордже. Смішно. Одне шкода — було в мене кучеряве волосся, та й загуло. Ну, зате тепер хоч ясно, що то в принца не сексуальні фантазії про секс-шопних медсестер були, а реальні флеш-беки. Ото в нас децкі травми, курча мать... Добре, хоч тато за мною вернувся тоді, хе-хе. Бо мав би собі синочка смаглявого, і спокій голові.

А так потенційного синочка відправили в закритий інтернат аж до Англії (бідне мале...), старшу донечку ростили як того фет-фрумоса, а на меншу клали вертуту з грибами й ци-

булею. Дордже, видно, Схід однаково манив, і заманив аж до німецького Ляйпціга. Пема стала Сонею і мала в сраці всі пророцтва й місії, а Редька от сидить, читає, і марудиться одвічним запитанням:

— Де цей гробаний татуньо зараз?!

І тут Редька перекинула ліктем чай із чотирма пакетами цукру, що берегла собі солідна дама в фіолетовому, з золотими лампасами, плюшевому спортивному костюмі, котра летіла поряд із нею. На тимчасове щастя, дама саме засідала в туалеті.

Редьці тут же згадалися слова Орсона Велза¹ про те, що в літаку люди мають тільки дві емоції: нудьгу і жах. Цікаво, чи вдасться їй зберегти на лиці невинну нудьгу, коли повернеться тітонька. І скільки порцій жаху виллється з дами на вигляд її глянцевого журналу в липкому чаї. «Можна ще, — подумалося Редьці, — знову ж таки, по-велзівськи повідомити Золотим Лампасам, що Марс, кажись, нарешті атакує, і йому допомагає Кадафі чи ще хто-небудь, кого може знати ця тьотя з понівеченою статтею про тужливі будні Джастіна Бібера...»

Редька ще раз глянула на червоний записник. Що за дурня їй у голові? Дивно функціонує людський мозок, коли хоче взяти короткий тайм-аут від того, що не зразу на нього наляжить. В житті, здається, намічались серйозніші речі, ніж загроза бруталного втручання золотих лампасів у її й без того не широкий міжкрісельний простір.

67

— Ото таке... — Редька поближче підсунула червоношкірий зошит до нерішучої Соні.

¹ Геніальний режисер картини «Громадянин Кейн».

Дивно було бачити її такою — без звичної самовпевненості й назагал трохи прибитою. Втім, якраз її впевненість і вічне знаття, що робити, зараз і були найбільш потрібними: хто, як не Соня, мала знати, що з усім цим робити.

— Чого ж він чекав так довго?.. — нарешті запитала вона.

— Ну, публікувати матеріал про свіжий терор відразу не хотіли, бо політичеська абстановка не давала. Думаю, десь було так. А коли настав час і фазер домовився про публікацію з яким-небудь Times, всьо раптом вкрилось лободю — його вже встигли схопити шпійони й посадити в китайську тюрму.

— І матеріали залишились в сейфі.

— Угу.

Редька виглянула за вікно. Київ особливо не мінявся: сірів собі спокійно, як завжди.

— Каштани б розцвіли вже для пристойності... — Редька похитала головою на вигляд постера трохи пришелепкуватого молодого депутата-тушки, що вже другий рік поспіль доказував громадськості, що він не гей, клянучись у любові до жінок, Бога й України.

«Тобі б дуетом із Шахід Рок Стайлом станцювати, але хто тебе візьме?..»

— Знаєш, — зітхнула Соня, — в мене, в принципі, є виходи на міжнародних літагентів, у них — на правильних видавців. Я не думаю, що проблеми з публікацією будуть. Тема знов гаряча. Але тема все-таки твоя. І... вчитуватися в деталі я не хочу.

Щоденник знову переїхав по столу до Редьки. Вона запитально підняла брови на старшу сестру. Аж втішити її схотілося.

— Я просто зведу тебе, з ким треба, а далі ти сама. Не звикати ж тобі. — Соня сумно посміхнулася.

Редьці важко було зрозуміти, що вона зараз відчуває насправді. І чи варто було сестрі розказувати щось у деталях,

якщо їй ліньки навіть читати щоденник тата зі згадками про маму.

— Що ж, зовсім скоро наш принц стане королем і втрутиться у справу тата — його ж мусять випустити?.. — зараз вже по голосу Соні важко було зрозуміти, навідала її раптова наївність чи просто маскувався звичний пофігізм.

Редька посміхнулась:

— Неодмінно.

Пізніше, коли після справді таки блискавичної публікації матеріалів (Редьці самі подзвонили люди одразу з двох незалежних агенцій — довелося кидати монетку), їх батька таки звільнили з китайської тюрми (ніхто, включаючи, мабуть, всі мільярди китайців, не могли повірити, що чудеса можливі — засудженому за спроби чи то реставрації монархії, чи за банальний тероризм і відмову співпрацювати з урядом, здаючи локації людей і компромату, й не стали заживо вирізати органи і спопеляти безвісти), Редьці була цікава причина одного співпадіння. Якраз у той час, як вона у «Момо барі» повідала Соні про делійський банк і те, як дивним чином відкрила іншу скриню, а там була лишень якась неясна шмата, старий інтернетний знайомий Тгуам Вакам прислав їй свого, як він обіцяв, останнього листа.

«Дорога Радешо! Тепер ми достеменно знаємо, що не помилилися, коли обрали тебе на роль Хранителя Ключів і Принців. Інколи зробити правильний вибір легше, якщо не знаєш, що вибираєш. Але не думай, що невибрані можливості зникають самі собою лише тому, що тебе вони більше не цікавлять. І відкинуті обійми, і солені сльози, і порожні трухляві звитки — не стали просто твоїми спогадами. Поміркуй над цим, коли загадки повертатимуться уві снах. Адійос. Чи то пак, намасти».

Не знати чого, але після цього листа Редьку навідало й почало муляти відчуття легкого пройобу...

68

Час від часу Редька заходила на сайт BBC чи якийсь інший новинний ресурс, почитати, що там зараз коїться у землях Дордже. Нарешті можна було на весь світ казати про цю древню й новоявлену водночас країну. Ну й показувати лице молодого вродливого короля — так одразу ж збільшується кількість переглядів ресурсу.

Тривожні новини на початку змінювалися нейтральними, відтак переходили в розряд нецікавих, а з часом усе й взагалі втихомирилося і зникло зі шпальт. Медіа, й не тільки жовті, пишуть про людей зі значно більшою охотою, коли людям погано. Війна, переворот, цунамі, епідемія, жорстокість на ґрунті расизму чи сексизму, самовбивство, розлучення, затримання за керуванням авто у стані наркотичного сп'яніння, поставлений фінгал ревним коханцем.

Щасливі люди, як і квітучі держави з мудрими правителями, до новин потрапляють рідко. Значить, у Дордже все було в порядку.

Інколи, коли їй бувало особливо сумно чи тяжко, вона солила свою їжу випареною з ропи сіллю Падмасамбхави. Сум набував прозорості, а відтак і зовсім розчинявся.

69

Одного ранку, десь через три тижні після її повернення, Редьці подзвонили з невідомого номера. Такі собі заводять попзірки та інші параноїки, боячись, аби їх не вичислили. Редька байдуже натисла «відповісти».

— Привіт, — сказав чоловічий голос, і вона не відразу зорієнтувалася, хто це був.

— Добрий день, — сказала Редька.

— Впізнала?

— Не.

— Це тато.

Редька не знала, що на це сказати.

— Я зараз у Києві. Знову ненадовго. Хочеш зустрітися?

— Гм. А ти... що, не прийдеш до себе в хату?

— Ні, в мене дуже мало часу.

— Ясно. Як завжди. — Редька почала відчувати образу. Після цього *всього* у нього «мало часу»! Та чим ти такий зрештою зайнятий?!

— Алло. Радеша. Ти там?

— Та там. Де мені ще бути, — зітхнула вона. — Давай. Зустрінемося. Соні дзвонив?

— Без Соні.

— Ну добре, — знизала плечима Редька. — Де і коли?

— Якнайшвидше. Ти голодна?

— Та так собі. Давай тоді в ресторані «Гімалаї», на Хрещатику. — Слово «Гімалаї» Редька вимовила з особливим, їдким притиском, але батька це ніскільки не знітило.

— Добре. Давай. За сорок хвилин.

Він у будь-якому місці вмів розсістися так, наче це місце тільки йому й належало, а всі бігали довкола нього. Уявного героя війни, підкорювача вершин, космосу і жіночих сердець. Раніше Редьку це вражало й викликало захоплення чи, як мінімум, повагу, а зараз вона почувла хіба легке роздратування.

Редька вирішила з ходу приступати до справи. Тобто справу закінчити, щоб нічого нікому більше не висіти.

На стіл дзвінко бряцнула металева зв'язочка.

— Осьо твій ключ від квартири. — (тато запитально підняв брови). — І від делійського сейфу. Раптом десь знадобиться ще, хе-хе. А так то, вибач, я тобі без сувеніра. — Вона не змогла утриматися від іронії, сідаючи на розцяцькований стілець навпроти нього. Дівчина в золото-червоному вбранні подала Редьці меню.

— А я тобі — з.

Тато дістав із внутрішньої кишені куртки невеличку шовкову торбинку й простягнув її Редьці.

Долоня безпомилково здогадалася, що там — навіть розгортати не довелося. Редька зробить це, коли ніхто не бачитиме. Поки вона щосили пробувала вдавати байдужість, ледь помітна щаслива посмішка не сховалася від татових очей. Цікаво, чи знав і він щось про цей тесак, і кому його слід передавати *по-чесному*.

«А як же відсікання прив'язаностей?» — посміхнулася про себе Редька.

Втім, можливо, воно десь так і працювало — варто щиро від чогось відмовитися, відпустити, як воно само до тебе прийде. Якщо було твоїм. Чи не прийде, якщо ніколи твоїм і не збиралося ставати. Хоча що в цьому світі є нашим?..

Редька, так, наче емоції могли вмить випаруватися — а вона хотіла зберегти їх якнадовше — хутко перекинула склянку холодної води і набрала ділового (а то й цинічного, як їй хотілося) тону:

— Дякую. Зворушена.

(Тато низав плечима).

— І що тепер? — це ніби не він питав, а щось з ефіру. Однак Редька не збиралася розвішувати соплі перед цим насправді малознайомим, хоч і рідним, чоловіком.

— Слухай. Я рада, що стала у пригоді прекрасним людям десь далеко, і що ти тепер в порядку, і не просто в порядку, а зірка й сенсація...

— Та облиш...

— ...і що Соня врешті-решт нікого не підставила.

— Соня мене сильно розчарувала. — Раптом спохмурнів він.

— Тю. Це ж бо чого?

— Ти сама знаєш, чого. Стільки сил у неї вклали, стільки навчання — і все коту під хвіст.

— Не під хвіст. Вона — успішний член суспільства. А я собі як я. І все, чого я хочу — щоби мене нарешті лишили в спокої. І не вплутували в якісь довгі мутки з непонятно чиїми гроши-ма. В мене є тепер трохи моїх, і вперше в житті я навіть знаю, куди їх подіти. Якщо пощастить, то ще й ніхто мене не повішає за яйця на телевежі за їх використання.

— Ніхто. Ні за яйця, ні за капюшон. Повір моему дару бачити майбутнє. — Тато зробив театральні очі й засміявся.

— Тоді добре, — посміхнулася Редька. — Давай їсти.

Вони їли мовчки. Телевізори під стелею ресторації транслювали хто що міг: від кліпів індійських виконавців до чемпіонату в покер у Манчестері. Редька згадала свій сон про королеву в картярських боргах і гмикнула.

— Все-таки, як дивно. Як дивно і приємно, що саме ти, подібна не на мене, а на неї, виявилася моєю сильною дитиною. — Тато сказав це дуже тихо і майже про себе, а в Редьки поміж тим пробіг у грудях холодок гордості.

— До речі. В тебе нема випадково якихось інших маминих фотографій. І... — Редька згадала, що в щоденниках він вживав самі лишень ініціали, та й ті не особливо співпадали з іменем, котре їй озвучували в дитинстві, — як її звали повністю? — вперше за весь час вона подивилася йому в очі прямо.

Він трохи помовчав.

— Її звати... — (навмисне вжив теперішній час, подумала Редька, і їй стало трохи світліше) — Кар По Ча. Значить «Біла Птаха». А найкращі фотографії завжди тут. — Він показав пальцем собі на лоба. Там, подумала Редька, мало б вилізти у нього третє око в разі необхідності.

— Зрозуміло, — зітхнула вона.

— Що тобі зрозуміло, сильна дитино Кар По Ча? — знову посміхнувся батько. (Ще трохи, злякалася Редька, і їх розмова почне скидатися на розмову двох індійців з радянського вестерну). — В тебе є такий же кейс для фотографій?

— Та ладно. — Редька вирішила змінити тему. — Ніяка я не сильна. Досить пафосу. Чув би ти, як я нила на підйомах, і особливо на спусках із моїми колінами.

— О, коліна — це у нас сімейне, — він знову засміявся. Лід між ними потроху танув.

— А на Соню ти не злися. Якби не її підстава з тими піщаними грішми, я би в житті свою дупу не висунула кудись у невідомість. Кожна видима лажа може мати несподівано хороший наслідок. Ну, це не я придумала.

Тато посміхнувся.

— Ну, я радий, що якимось прислужилася й наша цариця савська. Чужими руками жар загрибаючи...

Редька виразно глянула на батька, від чого його скептичний вираз трохи збляк.

— Давай не будемо, тату. Не хочу гриміти зараз всіма ланцюгами причин і наслідків, лазити в трудное дєцтво і ворухити прах діда Фройда. Напишу тобі ввечері листа, як буде сила. Добре?

— Ну добре.

Він глянув на годинник.

— Вже біжиш? — із перебільшеною байдужістю спитала Редька.

— Ні, ще не зараз. Підемо ще мате, може, десь вип'ємо?

— Пішли.

Поки вони йшли задніми дворами, подалі від центральної вулиці з вічно роззявленими туристами зі спальних районів, Редьчин батько дивився навкруги якимось дивно, наче поверх дахів. Редька перехоплювала цей його погляд, неясно щось відчуваючи. Ніби між іншим він запитав:

— А ти не хочеш пожити деінде трохи?

— Та я вже і так вивожу манатки з твоєї хати... — трохи образилася Редька.

— Та ні, в хаті живи, скільки хочеш. Я маю на увазі, взагалі не в Україні?

— А де? — аж стрепенулася Редька, боячись запустити надію туди, куди їй не слід заходити.

— В Німеччині, наприклад, — позбавив її проблем із надією тато. — Мансарда по сусідству якраз звільнилася.

Мансарда.

Редьці чогось не хотілося бачити, як він зараз, мабуть, лукаво підморгує. Та все ж про себе вона посміхнулася: «Нормальний собі фріц». Зараз вона ледь не вперше в житті раділа, що не схожа на світлоокого, пшеничноволоного і пшеничнобородого тата. Принаймні не так сильно, як Соня. Так що фріц із Редьки такий самий заправський, як і з Дордже.

— Дякую, тату. Матиму на увазі.

Ну, не любить вона котів, яких точно прийдеться годувати, — тато просто так ніколи нічого не пропонує. До того ж буде дуже дивно заявлятися жити в келію Дордже, віддаючи себе на розтерзання фантомам. Не подобається їй ця роль фронтової жони й кураторки музею спогадів. Хіба що зайде разок принагідно, глянути, як дебела жінка репетує на п'яного пророка з фрески. А там — тікати подалі від пустої бамбетлі, запах котрої перебиватиметься запахом семи котів. Нізащо не впускати, як би не стукав і не дряпався до неї в двері, один із найстрашніших демонів — демон Надії.

70

— Слава ін'язу, — зітхнула Редька, поклавши слухавку після телефонного інтерв'ю французькому *Le Poste*.

Після публікації батькових записників і оприлюднення фільмів спілкування з іноземними журналістами стало для неї ледь не рутиною. Бо тато — він як з'явився був тоді, так і зник, залишивши Редьку єдиним контактом.

— Добре, хоч тепер точно знаємо, що він живий-здоровий, галушки з медом їсть... — посміхалася бабця, підкладаючи Редьці на тарілку пухкого яблучного пирога.

Галушками, вочевидь, бабця називала якісь не до кінця ідентифіковані Редькою кокосові пундики зі слайду на татовій листівці звідкілясь із Еквадору чи з Колумбії. Здається, цього разу він таки полетів банально відпочивати.

— Цікаво, доця, чого то тебе по телевізору в нас не показують?.. — бабця, певна, що Редьку щодня показують по телевізору «у них», перемикнула канал із новин назад собі на серіал.

Редька знизала плечима. А й справді, чого? Може, того, що вітчизняним медіа значно цікавіше було, хто з ким заводить дітей і як вийти-замуж-за-рубеж, ніж кардинальні перетворення в якійсь далекій країні, котру на мапі знайдуть відсотків п'ять людей із вищою освітою... А може, просто уряд надто інтимно дружив із урядом Китаю, продаючи Піднебесній танки й купуючи в неї гречку.

Вперше в житті Редька мала «трохи своїх грошей». Гонорару за видану на Заході й перекладену на 26 мов татову книжку (тато від нього галантно відмовився на користь Редьки) вистачило би й на золоту машину з платиновими дисками, і на довгі безпроблемні гашишові роки у Гоа. Тільки щось Редьці вже туди не хотілося. Та й після кризи ціни на столичне житло хоч трохи здулися й набули тіні адекватних. Тож, не без хитрої допомоги Соні, Редька відшукала й після кривавих торгів купила у старого комуніста-хіроманта невеличку квартирку на горішньому поверсі дореволюційного будинку, та ще й з круглою, із гострим дахом, червоною вежею на додачу. (Соня, звісно, виступала проти вежі: «Це що за будні в'язня замку Іф? Чи ти у Рапунцель надумала погратися на старості?! Несмак!», й авторитетно рекомендувала брати нову квартиру в т. зв. «депутатському котеджі» на Оболоні, з видом із одного вікна на сірий Дніпро, а з іншого на пластикові пальми сусідньої ресторації. «Бо, по-перше, престижно, по-друге, інвестиція, а не рухлядь тут всяку скуповувати в задріпаних твоїх «пам'ятках архітектури»! Завтра ж його знесуть, а тебе в спальний район

перекинуть». Тривали дебати недовго — годину сорок максимум — і з рахунком все-таки на користь Редьки).

Гроші, що залишилися, змінявши гіпотетичну золоту машину на легкий велосипед з алюмінієвою рамою, Редька вклала у власну справу: ні, вона не купила собі кіоск із фасованим фаст-фудом під середньою школою, не відкрила бутіка з продажу екзотичних товарів із Бутану, не стала імпортувати меблі з Балі й навіть не відкрила туристичної агенції путівок, котрі тут вперто, забувши кволі уроки української в школі, називали «горящими». Видно, права була Соня, гноблячи сестру за «відсутність ділової жилки».

Редьчиною «своєю справою» став альпінізм. Скуштувавши лише раз саму його шкірку під час тієї, як вона посміхалась, «екскурсії в казкові землі Дордже», Редька, перетерпівши інкубаційний період у місті, збагнула, що без гір тепер просто не може. І скільки б її не називали «поведеною» навіть колишні ліпші приятелі й недовговічні бойфренди, скільки б не звинувачували в тому, що, почувши слово «гори», вона, як наркоман чи зашорений кінь, ні про що інше вже не може думати, і весь їх спільний відпочинок у якому-небудь розслабленому Лаосі враз летить коту під хвіст, Редька стояла на своєму. Чи то просто *своє* брало її за барки і ставило туди, де було її місце.

Дивним чином все пішло так, наче вона все життя тільки цим і займалася. Спливав час, розроблялися карколомні маршрути, відкривалися дороги і вершини — геть нові, досі не пройдені ні європейцями, ні жінками, хіба би сказаними білими козами, але ті не лишали записаних свідчень. Сама не розуміючи як, Редька стала доста відомою в колах професіоналів, її поважали, її запрошували в експедиції.

— Одне тут сумно, — казала собі Редька, перевіряючи цифри своїх активів, — що з часом спливають і гроші.

Ризикувати ж життям, аби поставити на вершині прапор якої-небудь компанії-спонсора, що виготовляла холодильники, видавалося їй, як мінімум, кармічним збоченням.

— Якось воно буде, — зітхала Редька. — Джізас правильно сказав про пташок: «Не сіють, не жнуть, не збирають у клуні», а Боженька годує їх. І чи ми за них не вартісніші? То, може, і мені за цим принципом перепаде кавалок рису з соєвим соусом...

Редька, як і раніше, не збиралася жирувати — жила в міру своїх потреб. Робити те, що подобається — воно вже щастя само по собі. Головне — хоча би підозрювати, чого насправді хочеш. Тоді і Боженька зі своєю ойкуменічною допомогою підтягнеться.

І в яких би нових і далеких країнах вона не побувала, всюди шукала слідів тієї одної, в яку ніколи, вочевидь, більше не судилось їй потрапити. Деякі речі прекрасні й страшні тим, що трапляються в житті всього один раз, щоби безповоротно його змінити. Єдиний видимий мінус у цьому — починаєш несвідомо порівнювати все, що трапляється з тобою, з цим певним еталоном. Найвищі гори, найнебезпечніші ситуації, найбільісніше й наймістичніше кохання.

Але старе кохання можна нести в собі, як вірус, можна з ним якось жити і далі — *all my lovers were there with me, all my past and future*¹ — а от гори ні. Гори — це наркотик. Коли ти побував на одній висоті, менша тебе вже не задовольнить. Хіба що буде пов'язана з якимось невимовними технічними складнощами чи карколомним краєвидом. І чи метрами взагалі вимірюються наші висоти?.. Так що варто, думала собі Редька, *найвищу* гору приберегти на потім. Бо що таке людина без мрії? Кусок офісного паперу, на якому видрукували щось ледь видне, бо кінчався картридж із фарбою, так що смітник усе ближче і ближче.

— Що, сестриця, переманюєш моїх клієнтів! — радісно привітала її сестра.

— Що? — не второпала Редька.

¹ Pyramid song by RADIOHEAD.

— Розслабся, — засміялася Соня, — просто тут один, як ти таких називаєш, дядюн-багатік загадав собі поїхати в експедицію.

— А я тут до чого? — буркнула Редька, щільніше кутаючись від київського вітру. Якось дуже зосереджено і швидко ніс він кудись сьогодні сміття.

— Ну, я йому розказала, яка в мене сестриця...

Редька скривилася.

— Та жартую, жартую. Він сам про тебе пронюхав. І попросив звести. Там йому взагалі серйозна наче річ потрібна. Трансгімалайський трек якийсь.

(При слові «трансгімалайський» Редьку пройняло холодком).

— Ну, але краще він сам тобі розкаже потім все. — Продовжувала Соня, нічого не помітивши. — Куди і коли. А ти йому — по чім його «світ-за-очі» обійдеться.

Редька зітхнула й, повагавшись, кивнула:

— Давай йому мій номер, а там розберемося...

Хоча з чим там розбиратися? Ще тижні зо два тому вона відразу би сказала тверде «ні». Їхати в Гімалаї, в її Гімалаї, на котрі вона й сама ніяк не могла наважитися, з якимись точно ж претензійними товстопузиками, бо то за гроші?..

— Саме так, дорога моя, гробані гроші, — зітхнула Редька.

Дядько подзвонив того ж пообіддя. Редька поговорила з ним, обіцяла подумати.

— Н-да, пацан. Найшов ти собі екскурсовода.

71

Доста часто Редьці спадало на думку, що присутність картинок минулого життя в наших головах сильно залежать від того, хто був за кадром. Бо щось навіть надзвичайно чарівне, несподіване, вражаюче ми згодом пригадаємо десь так, як побачений фільм чи прочитану в недурному журналі статтю. Про себе чи не про себе — це вже інше питання. І тільки

прожита з обраною, часто з однією-єдиною людиною за все життя, картинка вростає в тебе, стає твоїм сховком чи рятівною мікросхемою, твоїм пунктом призначення тоді, коли раптом стає потрібною додаткова сила. Так, Редька намагалася надто часто не спекулювати відчуттям містичної Присутності, мимохідь ухопленим у храмі Гар, і ще рідше реставрувала в собі те, що виникло під час їх спільної з Дордже медитації на горі, що дивилася на підталий льодовик і заховану у скелях печеру святого Міларепи. Так і не навчившись медитувати по-справжньому (терпіння й зосередженість Редька відносила до найдорожчих скарбів, що їх помалу слід почати здобувати відтепер і в майбутньому), вона просто глибоко дихала діафрагмою. А відтак — підозріло без зусиль — опинялася там, на вибіленому сонцем скельному виступі, в цей момент сидячи за комп'ютером, нудьгуючи на пересадці в порожньому аеропорту чи купуючи олію в супермаркеті. При цьому вона точно знала, що наряд чи захоче навмисно опинитися там фізично. Принаймні поки не настане час.

З роздумів Редьку видер різкий дзвінок мобільного.

— Ну як, домовились?! — згорала з нетерпіння Соня. І звідки раптом така емоційність?

— В процесі...

Маршрут цим поціновувачем старих культур і, як підозрювала Редька, скупником контрабанди, уявлявся з Бутану аж у Пакистан («Пака талібани не розвалялі там всьо к псам невірним...»), і з поворотом на М'янму («Єслі там падмажецца коє-шо»).

Шкода хіба, міркувала практична Редька, що дертися світ за очі цьому Пилипові («Я Філіп!») приспічило не в сезон Евересту: бо скільки б не плювалися бувалі альпіністи з приводу попсовості, комерційності й буквальних людських трафік-джемів за останні роки в день підйому на вершину, Редька — а надто не за свій рахунок, бо кілька десятків тисяч

доларів не завжди зайві в тумбочці — від такого мейн-стріму не відмовилась би. Але що ж, і тут, якщо відкинути свій забобонний страх, непогано все виглядало: в М'янмі, приміром, ще були незвідані ніким частини Гімалаїв. А пекельна хунта нікого безкоштовно близько не пускала й до «дозволених» маршрутів, лише за грубі гроші й з загоном військових «гідів» у комплекті. Якщо ж вірити бодай офіційним рейтингам капіталів цього дядечка, з урядом він там домовиться. Може, пощастить побачити нове й неторкнуте. Правда, якщо ще вірити пліткам, цей самий бізнес-Пилип сприяв не дуже легальним продажам військової техніки тому ж урядові, тож, вочевидь, ще й знижку на гори, падлюка, отримає...

Редьчин моральний конфлікт тривав доти, доки не позвонили з чергової рекламної агенції.

— Альо, Радеша? — щебетав бадьорий, наглуватий, наче фарбований на руде голос. — Здрастуйте! Мене завіт Майя, я із кампанії «Арт Паблік Модуль». Удобна щас?..

— Ні, — відрубала Редька. — Зараз ні.

Нда, зітхнула вона, мабуть, вже ліпше заробити собі на наступні подорожі, потерпівши екзальтованих багатіків всього в одній. Бо так, чого доброго, доведеться таки погоджуватися на безкінечні пропозиції знятися як не в рекламі термобілизни, то якогось дурнуватою засобу для волосся, що «тримає мою зачіску навіть там, де все давно розклеїлось» (і ззаду фенами піддувають «снігову бурю на вершині гори»).

— І зіркою стала, і все тобі не слава богу... — Соня буркнула це так по-фамільному, що Редька ледь стримала широку посмішку: ось вона, майбутня бабця.

— Ага, точно зіркою. Морською.

Що б там не казала бабця теперішня, вітчизняна популярність Редьку таки не минула — якісь частини її гімалайської історії з принцом дивним чином просочилися в жовту пресу. Коментувати будь-що Редька навідріз відмовлялася. Було це просотування справою рук Соні чи ще когось, з'ясовувати

вона не стала, але черговій напористій «ісполнительній директорці с масковскай брігади» якогось серіалу при «випадковій» зустрічі (вистежувала її дамочка чи як?) просто була виплюснула в лице півпляшки «боржомі»:

— Освіжіться, тітко, я вам не пап'є-маше для ваших сракощипальних проєктів з імперськими замашками.

І, хоч підмочена кіношниця половини сказаного, певно, не зрозуміла, Редьку ще з півдня мучила совість: може, то в людини такий стиль — пропонуючи роботу, змушувати іншого повірити, що то він сам прийшов і попросився на цю ласку Божу, і ще, за потреби, доплатить за славу в телевізорі й позування поряд із зіркою якого-небудь російського реаліті-шоу чи навіть — халілуйя! — «с метрам нашей, савецкай естради», а не банальне пострадянське хамство.

72

— Значіт, дагаварілісь? Чудесна, — замовник підозріло швидко й на підвищених обертах ентузіазму пристав на Редьчину ціну. В фільмах герої в таких випадках шкодують, що не запросили більше.

Звісно ж, сам-один Пилип подорожувати не збирався. Набрав із собою в комплект ще вісім дядьків і тіток, втомлених сонцем Мальдів і Мальорок, теж спраглих чогось «настаящева», бо, мовляв, життя проходить, і хочеться побувати там, де не побували ще конкуренти і родичі, але вже написав журнал Esquire...

Найбагатші й найлінивіші з групи акцентувалися головно на початку, в Бутані (бо був найдорожчим чи найбільш екзотичним?), поступово відколюючись (без повернення платежу, як чесно попереджала Редька) в кожному наступному міжнародному аеропорту.

В принципі, Бутан і для Редьки б залишився шикарною транзитною зоною, естетським заповідником автентичної

архітектури й народного строю — в тутешні Гімалаї навіть з арендою баских коней, а не мулів, ніхто з групи не збирався підійматися: вирішили роздивлятися те, що доступно колісним транспортом, а в гори йти в наступних, «дешевших» місцях, коли за день перебування в країні не доведеться платити по 250 доларів із людини; Редька знизала плечима: хтось їй казав, що багаті на те й багаті, що бережуть кожна копійку — якби не один випадок.

Зайшовши до одного з пишних храмів в околицях Тхімпху, Редька, дочекавшись, коли вийдуть всі *ценітієлі екзотікі*, трапила на невелику, і з вигляду навіть не на дуже стару статую Падмасамбхави. Вирішила запалити палички й повісити білий шовковий шарф, привезений її татом ще колись давно звідкілясь із країв Теравади — Тайланду чи Цейлону, вже й не згадати, але офірувати його схотілося чомусь саме тут і тепер.

Ненароком рука, що вішала шарф, торкнулася голів однієї з гнучких дакіні — вічних супутниць Падми на канонічному зображенні цієї іпостасі. І наче все. Тільки от на вечір ця рука розпухла, почала свербіти і нити, наче від осинового укусу.

— Може, то в тебе від паніру з чілі? — питала співчутливо одна з дам. — Бо то швидше можна назвати чілі з паніром... Я сама ледве не задихнулась від цієї їх національної страви.

— Не знаю... — Редька роздивлялася свою видозмінену кінцівку. — І місцевих ребят напружати не хочеться, вони тут такі всі гіпервідповідальні... Почекаю, може, само пройде.

Але тітонька, в котрої на Редьку явно полювали якісь материнські проєкції, пішла і сама всіх сполошила.

Перечекавши загальну паніку — йой, дорожезний гість от-от загнеться! — Редька зітхнула й пообіцяла зробити те, що вони радили: запхати руку в гарячу воду з сіллю.

В кімнаті, втім, не будучи особливим апологетом гомеопатії, вирішила таки звіритися зі всевідаючим Інтернетом.

Але чогось спершу їй стукнуло в голову, що вона так ніколи й не розібралася, хто ж такі ті дві дакіні, що часто сидять біля Падми.

Більш-менш вдовольнившись знайденим і з'ясувавши, що та, котра з чашею, вона точно Єши, і з чаші-капали, видовбаної з людської черепашки, попивається чи то кров, чи нектар мудрості, Редька полізла перевірити свою пошту. Чи не змінилися раптом які-небудь деталі грядущих перельотів абощо. Відтак глянула, що там за політична ситуація наразі в М'янмі, і, повагавшись, забила в пошук повне ім'я Дордже. Якийсь таки сидів у ній забобонний страх щодо благополуччя його королівства. Прогорнувши все більш-менш виразне, зітхнула з полегкістю:

— В Багдаді все спокійно, як під Жашковом...

Тут розпухла правиця нагадала, що не все: заболіла, як струмом вдарена. Редька повернулася до сторінки пошуковика і забила те, за чим, власне, в Мережу й полізла:

— *Замочення в соленій воді.*

Потягнулась усіма хребцями, скривилася, подула на руку, збігала, підставила її під зимну воду в душі. Тут у двері обережно постукали.

Редька, тримаючи руку, як підбитого голуба, відчинила.

— Ваша солена вода, мем, — чемно поклонився прислужник у картатому брунатному го і високих підколінках.

— Ага. — Редька, зітхнувши, показала йому, куди поставити блискучу металеву чашу з ропою. — З вами й хотів би, а не забудеш...

Служка, обережно тримаючи тацю з великою срібною мискою, чайником і малим пуделком, вочевидь, із тою самою сіллю, зайшов до кімнати.

Не поспішаючи, налив води в миску, насипав солі, почекавши трохи, перемішав її довгою ложкою, видобутою звідкілясь із-за пазухи свого го.

Редька, якимось сомнамбулічно спостерігаючи за його рухами, вже майже забула про свій біль і солодко позіхнула.

Як раптом вигляд солі, що розчиняється безслідно у воді, виштовхнув із надрів її голови тьмяну думку. Редька, сама того не помітивши, вголос запитала скоріше саму себе, ніж служку, хоч і проговорила це автоматично англійською:

— Ну і який сенс морочитися минулим, вирощувати ці кристали — сталактити, якщо все зникає у розчинниках часу?

Вона кисло глянула за темне вікно. Протяг ледь помітно ворухив на ньому важкі розшиті фіранки.

— Подібно, як кинута у воду сіль стає єдиною з нею, в Просвітленні власна свідомість розчиняється у вищій свідомості.

Редьці спершу здалося, що все це їй причулося: настільки незворушно служка продовжував поратися біля тарелів і горнят. Попідтиравши грубоотканим вишитим рушником те, що ненароком пролилося, він, втім, випростався, і зі смиренною, дещо ніяковою посмішкою сказав Редьці, наче казав це комусь за вікно:

— Коли висохнуть усі солені води, побачиш те, що здавалось невидимим ані оку, ні уму.

Служка скромно поклонився й вийшов.

Редьку наче заморозило на тому місці, де вона стояла. Що це все знову значить? Навмисним зусиллям, як позив нудоти, відтіснивши від себе хвилю близького усвідомлення, вона буркнула щось типу:

— Подумаю про це я завтра... так же в кінах герої з напруження з'їзджають?

І важко, як підкошений колос, гепнула на бамбетлю коло свого лаптопу.

— Га?

Відповідаючи на її свіжий запит, Google першим ділом видав отаке:

«Символічні письмена *дакіні* проявляються при світлі повного місяця, попередньо пройшовши ритуал *Замочення в соленій воді...*»

Спершу Редька просто хотіла очистити випадково нерозчищене до того віконце пошуку й дати конкретний запит про свою конкретно спухлу руку, як раптом недодушена хвиля розуміння вибухнула цілим нафтовим фонтаном:

— Асліна я казлічеська! — простогнала Редька, дзвінко луснувши себе по лобі хворою рукою, й не відчувши ані найменшого болю. — Звиток! То ж був звиток Падми...

Якби Редька вміла кусати лікті, згризла би собі їх тут же по ключиці. А так, беззвучно поматюкавшись і звучно вдарившись разок головою об дверцята деренчливого холодильника, врешті таки заспокоїлася і згадала слова старого настоятеля: «Істина відкривається тоді, коли тертон до неї готовий». Що ж, часу на підготовку в неї залишається відтепер до смерті.

— На многая благая літа. Чи як уже вийде...

73

За кілька днів вже в іншому готелі, через два кордони і один переліт, Редька знесилено впала на ліжко: голова їй гуділа від невпинного фону тіток і дядьок із її, як вона вже тепер подратовано її називала, «тургрупи Спутнік». «А где же спа?», «Нікакой масаж у ніх!», «Не, ну разве ета стандарти?» чи «Вот в прошлам гаду в Куршавеле...» Як би Редька не силкувалася зберегти буддійську рівновагу духа, час від часу їй страшно кортіло вдягти котрійсь із претензійних дам-екстремалок (новенького захотілося вам, ге?) на голову блискучий чан із хризантемами, що їх так любили декоратори цього недешевого готелю.

Аби відволіктися, вона вирішила пописати-покарлюкати щось у старому блокноті Дордже, тому самому молескіні, поцупленому колись у горах. Знайшла вона його, до речі, відносно недавно — блокнот був завалився в довжелезну кишеню під спинкою наплічника, і був локалізований прикор-

донником чілійського аеропорту в процесі пошуку наркотиків чи іншої сувенірної контрабанди. Редька тоді була так радісно скрикнула, що прикордонник, ретельно перевіривши паперову кишеньку під палітуркою, напровсяк ще й понюхав блокнот між сторінок...

— Мучас грасіас, сеньйор! — Редька раділа, як дурень торбі. Це ж не вона сколупує цю ранку ностальгії, само собою якось вийшло, не?

Чекаючи на посадку, наважилася відкрити блокнот. Ніжно, ледь не трепетно погладила його.

— Ну, полишалися же в нас у блокноті хоч якісь записи? — думала собі Редька.

І, хоч і розуміла, яка це назагал беззмістовна сентиментальність, соромно їй не було. Хтось же наклеює собі в щоденники подорожей навіть бордінг-паси і рахунки з ресторанів, а тут що — максимум координати якісь, обривки назв і напрямків.

Зітхнула, відкрила навмання й завмерла:

«Зорі й ніч теплі. Я сиджу перед відкритим вікном. Пахне павутинням...»

Не видер! Дордже залишив ці сторінки! Редьчине серце казна-чого забилося тоді як дощ об жерстяне підвіконня. Вона посміхнулася, взяла ручку і почала сторінку навпроти...

Тут, у дворику, кам'яний Будда з руками, незвично оберненими до стегон (Редька такі раніше бачила хіба в посушливому Чан Раї), кликав прийти дощ. Однак, тепер уже чистих сторінок у блокноті лишалося не так багато. Тоді, покидаючи Чіле, вона започаткувала традицію писати Дордже такі собі листи. З надією чи без колись передати цей молескін його власнику. Хоча яка різниця? Більшість листів у житті ми однаково пишемо собі самим.

Редька запалила палички аґару, дістала з мінібару крихітну пляшечку не вельми певного білого, зате вина, і, постоявши трохи біля вікна над тьмяним ставком, що віддзеркалю-

вав у внутрішньому дворі готелю всі його чотири червоні будівлі з чорними драконами, взялася писати.

Неоковирним, крупним почерком і таким самим стилем, та ще й олівець тут, у номері, гостю давався навмисне карявий (переслідувалася тенденція еко-шику чи чесна ціна від виробника?)

— І життя моє таке ж каряве, — Редька сьорбнула кислого совіньону. — А я і рада.

Після енного дня цієї нерадісної комерційної подорожі парадоксально пробивало на домоткану поетичність:

«Думаю про тебе, коли бачу квіти лотоса, що ще не розкрилися. Чи вже закрилися, бо вечоріє. Коли сиджу в чужому бамбуковому (штучно вирощеному?) гаю і п'ю імбирний чай із крихітних чашечок. Думаю тоді, коли маю ні про що не думати, завмерши лицем до нескінченно білої стіни.

І в час, коли по чорному дзеркалі цього ставка, оминаючи сонні прикриті лотоси, ковзне тонкий білий листок бамбука назустріч гострому листку верби, й вони закрутяться в новому, протилежному напрямку...»

Тут у двері нахабно постукали, і Редьчиному молескіну так і не довелося взнати, що ж станеться в той час, коли закрутяться в іншому напрямку два місячні листочки-рибки.

— Рум сервіс, мем! Енісін ю вонт?

Не відзиваючись, Редька посміхнулася: о, так, від певного часу вона добре знала, чого їй хочеться.

74

Ган-Рі, Біла Гора, вона ж гора-вбивця, про котру вічність тому серед ночі домовлялися Редька й Дордже, теж була на маршруті. При чому зовсім не з Редьчиної волі, а з волі найкращого друга головного замовника: екзальтованого, чи, як назвала його Редька, дещо вздроченого фінансиста, що мав на меті видертися туди з фотографією вірної жони у кишені, показати

цю фотографію в камеру на самісінькій вершині, й таким чином замолити перед жоною свої гріхи, що дасть йому можливість продовжити на пару років ротацію коханок старшого шкільного віку. Цей зманіжений фатальними пристрастями дядько брав на себе геть усі витрати можливих супутників («А я кампанію люблю!»), плюс, звісно ж, немалий гонорар Редьки за його супровід у явний не-сезон. Але компанія не підтягнулася — не було дурних. Двоє носіїв плюс повар — от і вся «група ризику». Інші, трохи більш помірковані клієнти, вирішили перечекати у теплій низькій зоні джунглів, займаючись хто параглайдингом, хто медитацією, хто закупками фальшивого антикваріату й самоцвітів «на подарки».

Добре, що значну частину шляху можна було пролетіти вертольотом — «Скока? Трі штуки? Ну... Ну, раз живьом!» — годину польоту в компанії цього життєлюбця було прожити легше, ніж тиждень різких підйомів і спусків. Та й не витримав би клієнт, не зважаючи на всю свою готовність до самозречення й кмітливості кухаря, на рисово-макаронній дієті.

Серце стискалося. Вже від усвідомлення того, що *гори, її Гори*, дім її душі от-от постануть перед нею, Редьці на очі на вертались небажані в чужій присутності сльози.

Вертоліт здійнявся ввєрх. Клієнт тут же випорпав із кишені камеру й, направивши її собі в лице, заходився писати черговий привіт котрійсь зі своїх жінок. Кухар і носії забобонно заплющили очі. На Редьку ніхто не звертав уваги. Як чудово. І як страшно сюди повертатися.

Картинки кількарічної давності ковзали під пузом вертольота швидше, ніж Редьці того би хотілося.

«Нічого, — міркувала вона, — звикну. Ніщо ж не буває вдруґе таким самим, навіть гори. Так що це не страшно, що я так, по-зрадницьки перельотом, а не по-чесному пішки. А раптом все ж видеруся під вершечок десь...»

— Рада Батькавна, віскаріка дьорнем?! — бізнесмен сіяв рожевими щічками й очима-гудзиками.

«...і скину тебе на хуй». — Редька лагідно всміхнулася.

— Не варто. Перепади висоти. Кілька днів, поки до табору дійдемо, буде трохи важко. Навіть кави не можна. Тільки чайок. А от на спуску з вершини — будь ласка.

— Тагда за вершину!

Бізнесмен заіржав і дьорнув свого віскаріка.

Коли він кілька годин по тому блював, стоячи на карачках, ніхто й ніщо не заважало Редьці милуватися передзахідним маревом скелястих гір.

75

Кілька наступних днів було не просто важко, як обіцяла Редька. Була, якщо зацитувати того, хто оплачував банкет, і кого звали Валерчик, «іменна жопа... халодная жопа в валдирях!» У збірне поняття жопи входила низька температура, поривчастий вітер, спання в наметах, одноманітна їжа й не дуже балакуча співрозмовниця в особі Редьки. Ні кухар, ні носії, ні тим більше київський бізнесмен англійською не володіли. Тому три дні переходу здалися останньому трьома роками. Аж мовою предків із розпачу заговорив.

— Ну й повезло нам із погодкою... — кряхтів, закидаючи нарешті свої бебехи на сумнівно обігріту кухню базового табору, голодний Валерчик. Наче вперше цей прогноз погоди чув. Добре, хоч не питав, де тут бар на рецепції. І більше не нив, вигадуючи претензію за претензією, невтомним термітом проїдаючи дірки в головах оточуючих. Дивно, як він при цьому ще й голодним залишався. Редька була втомлена і зла, як дідьча мама.

— Та зараз просто взагалі-то не сезон... — більше зі щирим подивом, ніж із радістю від приходу нових клієнтів, знизував плечима закутаний у все можливе хазяїн, пораючись коло прибульців. — Крім вас, тут таких мудрих лиш один є.

Вчора прийшов. Але йому не звикати — він із місцевих наче.
Хоч і жив колись у ваших краях — і то, мабуть, довго.

76

Dwell alone, and you shall find the Friend.
Take the lowest place,
and you shall reach the highest.
Hasten slowly, and you shall soon arrive...

...Якщо достатньо довго йти своїм містом — не обов'язково навіть на південний схід, можна йти в будь-якому напрямку, треба просто довго й невідривно дивитися в небо поверх дахів, дерев і навіть хмар — рано чи пізно ваші Гори неодмінно вам покажуться.

THE END

Літературно-художнє видання

КАРПА Ірена
Піца «Гімалаї»

Головний редактор *С. С. Скляр*
Відповідальний за випуск *К. В. Шаповалова*
Художній редактор *Т. М. Коровіна*
Технічний редактор *А. Г. Верьовкін*
Коректор *В. М. Немашкало*

Підписано до друку 02.08.2011. Формат 84×108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Еurore». Ум. друк. арк. 21,0 + кольор. вкл.
Дод. наклад 5000 пр. Зам. № 1-1193.

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: corp@bookclub.ua

Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика "Глобус"»
61012, м. Харків, вул. Енгельса, 11
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

ГУРТОВИЙ ПРОДАЖ КНИГ ВИДАВНИЦТВА

ХАРКІВ

**ДП з іноземними інвестиціями
«Книжковий Клуб “Клуб Сімейного
Дозвілля”»**

61140, г. Харків-140, просп. Гагаріна, 20-А
тел/факс +38 (057) 703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua, www.euro-best.info

КИЇВ

ПП «Букс Медіа Тойс»

04073, м. Київ, пр. Московський, 10Б, оф. 33
тел. +38 (044) 351-14-39,
+38 (067) 572-63-34,
+38 (067) 572-63-35
e-mail: booksmt@rambler.ru

ЛЬВІВ

ТОВ «Книжкові джерела»

79035, м. Львів, вул. Бузкова, 2
тел. +38 (032) 245-00-25
e-mail: Knigi@lviv.farlep.net

ДОНЕЦЬК

ТОВ «ІКЦ “Кредо”»

83096, м. Донецьк, вул. Куйбишева, 131
тел. +38 (062) 345-63-08, +38 (062) 348-37-92, +38 (062) 348-37-86
e-mail: fenix@kredo.net.ua
www.kredo.net.ua

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

служба роботи з клієнтами:

тел. +38 (057) 783-88-88

e-mail: support@bookclub.ua

Інтернет-магазин: www.bookclub.ua

«Книжковий клуб», а/с 84, Харків, 61001

Карпа І.

К26 Піца «Гімалаї» / Ірена Карпа ; передм. Ю. Іздрика ;
худож. Muri. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля», 2011. — 400 с. : кольор. іл.

ISBN 978-966-14-1491-3 (дод. наклад).

Ранок застає Редьку в ліжку з лептопом: вам лист! Хтось по той бік монітора радить їй відчинити — дзвінок у двері, а за тими дверима... несподіване здійснення Редьчиної мрії про мандри — дорогий GPS-навігатор: якщо повернути до магазину, грошей вистачить на заповітний квиток до Індії... Сестра Соня скидає героїню з небес на землю: краще б на роботу влаштувалася — он хоч піцу доставляти. Тільки от у Редьки, вочевидь, у крові дзен-туризм. Одна коробка з італійським їдлом стає для дівчини справжньою скринькою Пандори, і тепер вже інстинкт самозбереження жене її від київської піцерії через Ляйпціг до Тибету. Піцу замовляли? А нове життя?

УДК 821.161.2
ББК 84.4УКР



Ірена Карпа пише книжки, виступає з групою, бавиться сенсами світської хроніки, долає гімалайські вершини — все з однаковою відвагою й самоіронією. Ступінь її свободи дозволяє вільно грати з суспільними нормами, ступінь глибини — з поп-культурою. Для когось її ім'я — глянцевої обкладинки, телевізійні шоу, спалахи й світло софітів, а для когось — просто світло.

ПІЦУ ЗАМОВЛЯЛИ? А НОВЕ ЖИТТЯ?

Її звуть Редька, вона мріє про мандри, але відстань від нудної роботи до нового життя виявляється довшою за кілька авіаперельотів, складнішою за гімалайське сходження і виснажливішою за кисневе голодування. А спочатку вона відкриє саме ту коробку...

«Піца "Гімалаї"» — книга такою мірою різнопланова, що навіть той, хто прізвище Карпа на обкладинці бачить уперше, самотійно і без зусиль сам визначить для себе «про що», «для кого» та до якого жанру належить цей роман. Когось поглине захопливе road-movie з усім арсеналом обов'язкових елементів — таємницями, пошуками скарбів, небезпечними подорожами, екзотичними пригодами etc.; хтось побачить тут чергове персональне дао, загорнуте в кілька шарів белетристичних фантиків; комусь почується звичайна родинна історія, котра передається з уст в уста, обростаючи невірогідними деталями й міфологічними обставинами.

Юрій Іздрик

www.trade.bookclub.ua

ISBN 978-966-14-1491-3



9 789666 1414913